

**КОДЕКСИ ГРАЖДАНИИ
ЧУМХУРИИ ТОЧИКИСТОН
ҚИСМИ II**

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 1999, №12, мод. 323; соли 2002, № 4, қисми 1, мод. 170; соли 2006, №4, мод.194; Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569)

**ФАСЛИ IV
НАМУДҲОИ АЛОҲИДАИ ЕҲДАДОРӢ**

БОБИ 29. Ҳариду фурӯш

1. Муқаррароти умумии ҳариду фурӯш

Моддаи 488. Шартномаи ҳариду фурӯш

1. Мутобиқи шартномаи ҳариду фурӯш як тараф (фурӯшанд) ӯҳдадор мешавад, ки молро ба моликият (хукуки пешбурди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ)-и тарафи дигар (ҳаридор) дихад ва ҳаридор ӯҳдадор мешавад ин молро қабул карда, бар ивазаш маблағи муайянни пулӣ (арзиши он)-ро супорад.

2. Нисбат ба фурӯши коғазҳои қиматнок ва арзишҳои асьорӣ, агар дар қонун қоидаҳои маҳсуси фурӯши онҳо муайян нагардида бошад, муқаррароти пешбининамудаи ҳамин зербоб истифода бурда мешавад.

3. Муқаррароти пешбининамудаи ҳамин зербоб нисбат ба фурӯши хукуки амвол, агар аз мӯҳтаво ё ҳусусияти ин хукуқ тартиби дигаре барнаояд, низ истифода бурда мешавад.

4. Ҳусусиятҳои намудҳои шартномаи ҳариду фурӯш (ҳариду фурӯши чакана, маҳсулотсупорӣ, маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ, контрактатсия, таъмини барк, фурӯши амволи ғайриманқул, фурӯши корхонаҳо)-ро, ҳамин Кодекс ва қонунҳои дигар муқаррар менамоянд.

Моддаи 489. Шакли шартномаи ҳариду фурӯш

Шартномаи ҳариду фурӯши иншооти ғайриманқул, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар қисми 1 моддаи 466 ҳамин Кодекс зикр шудааст, бояд ба таври нотариалий тасдиқ карда шавад.

Шартномаи ҳариду фурӯши иншооти ғайриманқул бояд мутобиқи моддаи 189 ҳамин Кодекс ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

Моддаи 490. Шартҳои шартнома оид ба мол

1. Таҳти мағхуми мол дар шартномаи ҳариду фурӯш бо риояи қоидаҳои моддаи 141 ҳамин Кодекс ҳама гуна ашё қарор гирифтанааш мумкин аст.

2. Шартномаи ҳариду фурӯш ба моли нақд, инчунин моле ки дар оянда сохта шуданааш мумкин аст, агар дар ҳамин Кодекс ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, баста шуданааш мумкин аст.

Моддаи 491. Еҳдадории фурӯшандада оид ба додани мол

1. Фурӯшандада ӯҳдадор аст моли дар шартномаи ҳариду фурӯш пешбинишударо ба ҳаридор дихад.

2. Агар дар шартномаи ҳариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фурӯшандада ӯҳдадор аст ҳамзамон бо додани мол ба ҳаридор асбобу анҷоми марбути он, инчунин хучҷатҳои ба он тааллук дошта (паспорти техникӣ, сертификати сифат ва ғайра)-ро, ки қонун ё дигар санадҳои меъёрии хукуқӣ ё шартнома пешбинӣ намудааст, дихад.

Моддаи 492. Мӯҳлати иҷрои ӯҳдадории супурдани мол

1. Мӯҳлати аз ҷониби фурӯшандада иҷро кардани ӯҳдадории ба ҳаридор супурдани мол тибқи шартномаи ҳариду фурӯш ва агар шартнома имкон надиҳад, ки ин мӯҳлат муайян карда шавад, тибқи қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 335 ҳамин Кодекс муқаррар карда мешавад.

2. Шартномаи ҳариду фурӯш бо шарти иҷрои он дар мӯҳлати қатъиян муайянгардида, агар аз шартнома аниқ чунин барояд, ки ҳангоми вайрон кардани ин мӯҳлат ҳаридор нисбат ба иҷрои шартнома ҳавасмандии худро аз даст медиҳад, басташуда эътироф мегардад.

Фурӯшанда ҳуқук надорад бидуни розигии харидор чунин шартномаро то фарорасӣ ё баъди гузашти мӯҳлати дар он муқарраршуда ва инчунин дар ҳолате, ки харидор аз иҷрои шартнома даст накашидааст, иҷро кунад.

Моддаи 493. Лаҳзаи иҷрои ӯҳдадории фурӯшанда оид ба супурдани мол

1. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ӯҳдадории фурӯшанда оид ба супурдани мол ба харидор дар лаҳзаи зайл иҷрошуда ба ҳисоб меравад:

- ба харидор ё ба шахси аз ҷониби ӯ зикргардида супурдани мол, агар дар шартнома ӯҳдадории фурӯшанда вобаста ба расонидани мол пешбинӣ гардида бошад;

- ба ихтиёри харидор пешниҳод кардани мол, агар мол бояд ба харидор ё шахси зикрнамудаи ӯ дар маҳалли ҷойгиршавии мол супурда шавад.

Мол ҳангоме ба ихтиёри харидор ё шахси зикрнамудаи ӯ voguzoшта ба ҳисоб меравад, ки агар он бо мақсади ҳамин шартнома бо роҳи тамғагузорӣ, огоҳонӣ, ба харидор интиқол додан ё усули дигар дақиқ ҳаммонанд (идентификатсия) карда шуда бошад.

2. Дар ҳолатҳо ки аз шартномаи хариду фурӯш ӯҳдадории фурӯшанда дар мавриди расонидани мол ё дар маҳалли ҷойгиршавии мол додани он ба харидор барнаояд ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ӯҳдадории фурӯшанда аз лаҳзаи ба боррасон ҷиҳати ҳамлу нақл ба харидор ё ташкилоти алоқа супурдани мол иҷрогардида ҳисобида мешавад.

Моддаи 494. Еҳдадории фурӯшанда оид ба ҳифзи моли фурӯхташуда

Ҳангоме ки ҳуқуки моликият (ҳуқуки пешбуруди ҳочагидорӣ ё идораи оперативӣ) ба харидор қабл аз супурдани амвол меғузарафт, фурӯшанда вазифадор аст, то супурдани он амволро ҳифз намояд ва ба бесифат шудани он роҳ надиҳад.

Агар дар шартномаи байни тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор бояд ҳароҷоти барои ин кор заруриро ба фурӯшанда ҷуброн намояд.

Моддаи 495. Гузаштани таваккали тасодуфан нобуд шудани мол

1. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, таваккали тасодуфан нобуд шудан ё тасодуфан зарар дидани мол аз лаҳзасе ба харидор меғузарафт, ки мутобики қонун ё шартнома фурӯшанда ӯҳдадории худро оид ба супурдани мол ба харидор иҷронамуда меҳисобад.

2. Таваккали тасодуфан нобуд шудан ё тасодуфан зарар дидани моле, ки ҳангоми дар роҳ будани он (интиқоли он) фурӯхта шудааст, агар дар шартномаи тарафҳо ё анъанаҳои муомилоти корӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз лаҳзаи бастани шартномаи хариду фурӯш ба харидор меғузарафт.

3. Шарти шартнома дар бораи он, ки таваккали тасодуфан нобуд шудан ё тасодуфан зарар дидани мол аз лаҳзасе ба боррасони аввалин супурдани он ба харидор меғузарафт, агар дар лаҳзаи бастани шартнома фурӯшанда медонист ё мебоист донад, ки мол нобуд шудааст ё зарар диддааст, вале ба харидор иттилоъ надодааст, тибқи талаби харидор аз ҷониби суд ғайриқонунӣ эътироф шуданаш мумкин аст.

Моддаи 496. Еҳдадории фурӯшанда вобаста ба додани моли аз ҳуқуки ашҳоси сеюм озод

1. Фурӯшанда вазифадор аст ба харидор моли аз ҳуқуки ҳама гуна ашҳоси сеюм озодро, ба истиснои ҳолате ки харидор розӣ шудааст моли дорои гаронии ҳуқуки ашҳоси сеюмро қабул кунад, супорад.

Аз ҷониби фурӯшанда иҷро накардани чунин ӯҳдадорӣ, ба истиснои ҳолатҳои исботи он, ки харидор дар мавриди ҳуқуқҳои ашҳоси сеюм медонист ва ё мебоист донад, ба харидор ҳуқуқ медиҳад, ки паст кардани арзиши хариди мол ё бекор кардани шартномаи хариду фурӯш ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

2. Қоидаҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда мутаносибан инчунин дар ҳолатҳо ки нисбат ба ҳамин мол дар лаҳзаи супурдани он ба харидор даъвои ашҳоси сеюм вуҷуд дошт ва харидор огоҳ буд ва агар ин даъвоҳо минбаъд тибқи тартиби муқарраршуда ҳаққонӣ эътироф гардида бошанд, истифода бурда мешаванд.

Моддаи 497. Еҳдадориҳои харидор ва фурӯшанда дар ҳолатҳои пешниҳоди даъво оид ба қашида гирифтани амвол

1. Агар шахси сеюм тибқи асосҳои то ичрои шартномаи хариду фурӯш бамиёномада ба харидор дар мавриди кашида гирифтани амвол даъво арз кунад, харидор ўҳдадор аст барои иштирок дар парванда фурӯшандаро ҷалб намояд ва фурӯшанда вазифадор аст дар ин парванда ба ҷонибдории харидор баромад кунад.

2. Аз ҷониби харидор барои иштирок дар парванда ҷалб накардани фурӯшанд, агар фурӯшанди исбот намояд, ки дар парванда иштирок намуда, ў метавонист аз харидор кашида гирифтани моли фурӯхташударо пешгири намояд, ўро аз масъулият дар назди харидор озод мекунад.

3. Фурӯшанде, ки аз ҷониби харидор барои иштирок дар парванда ҷалб шудааст, вале дар он иштирок накардааст, аз ҳуқуқи исботи он, ки харидор парвандаро нодуруст пеш мебараад, маҳрум карда мешавад.

Моддаи 498. Масъулияти фурӯшанд ҳангоми аз харидор кашида гирифтани мол

1. Ҳангоми аз ҷониби ашҳоси сеюм аз харидор кашида гирифтани мол тибқи асосҳое, ки то ичрои шартномаи хариду фурӯш ба миён омадаанд, ба истиснои ҳолатҳое, ки харидор оид ба мавҷуд будани чунин ҳолатҳо медонист ва ё мебоист донад, фурӯшанда вазифадор аст зарари ба харидор расонидашударо ҷуброн намояд.

2. Дар сурати аз ҷониби ашҳоси сеюм талаб карда гирифтани амволи бадастовардаи харидор созишномаи тарафҳо дар мавриди аз ҷавобгарӣ озод намудани фурӯшанд ё маҳдуд кардани он эътибор надорад.

Моддаи 499. Оқибатҳои аз ҷониби фурӯшандада рад кардани супоридани мол

1. Агар фурӯшанд ба харидор додани моли фурӯхтаашро рад намояд, харидор ҳуқуқ дорад аз ичрои шартномаи хариду фурӯш даст қашад ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

2. Ҳангоми додани ашёи инфироди муайяншударо рад кардани фурӯшанд харидор ҳуқуқ дорад нисбат ба фурӯшанд талаботи пешбининамудаи моддаи 429 ҳамин Кодексро пешниҳод кунад.

Моддаи 500. Оқибатҳои ичро накардани ўҳдадории додани асбобу анҷом ва ҳуҷҷатҳои марбути мол

Агар фурӯшанд ба харидор асбобу анҷом ё ҳуҷҷатҳои марбути молро надиҳад ё додани онро, ки бояд мутобики қонунҳо ё шартнома (қисми 2 моддаи 491) анҷом дихад рад намояд, харидор ҳуқуқ дорад барои додани он мӯҳлати мувоғиқ муқаррар намояд.

Дар ҳолате ки агар асбобу анҷом ё ҳуҷҷатҳои марбути мол дар мӯҳлати муқарраршуда аз ҷониби фурӯшанд супурда нашавад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, харидор ҳуқуқ дорад аз қабули мол даст қашад ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 501. Теъдоди мол

1. Теъдоди моли ба харидор додашаванда дар шартномаи хариду фурӯш бояд бо воҳидҳои ченаки даҳлдор ё дар шакли пулӣ инъикос гардад.

2. Агар шартномаи хариду фурӯш имконият надиҳад, ки теъдоди моли додашаванда муайян гардад, шартнома басташуда ҳисобида намешавад.

Моддаи 502. Оқибатҳои вайрон кардани шартҳои шартнома вобаста ба теъдод

1. Дар сурате ки фурӯшанд шартҳои шартномаро вайрон карда, ба харидор нисбат аз теъдод камтар мол дихад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад ё теъдоди боқимондаи камбудро талаб кунад ё аз молҳои додашуда ё аз пардоҳти маблаги он даст қашад ва агар маблаги он пардоҳта шуда бошад, баргардонидани маблаги пардоҳташуда ва товони зарарро талаб намояд.

2. Дар сурате ки агар фурӯшанд нисбат ба теъдоди дар шартномаи хариду фурӯш зикргардида ба харидор теъдоди бештарро дода бошад, харидор вазифадор аст тибқи тартиби пешбининамудаи қисми 1 моддаи 519 ҳамин Кодекс фурӯшандаро оғоҳ созад. Агар теъдоди мол нисбат ба теъдоди дар шартнома нишон дода шуда зиёд бошад, харидор ҳуқуқ дорад ин молро қабул кунад ва мувоғиқи нархи шартнома маблаги онро пардозад.

Моддаи 503. Навъ (ассортимент)-и молҳо

1. Агар тибқи шартномаи хариду фурӯш додани мол бояд бо таносуби муайян вобаста ба навъ, намуна, андоза, ранг ва дигар аломатҳо (ассортимент) сурат гирад, фурӯшанд вазифадор аст ба харидор молро тибқи навъе, ки байни тарафҳо мувофиқа шудааст, супорад.

2. Агар навъ (ассортимент) дар шартномаи хариду фурӯш муайян нашуда бошад ва дар шартнома тартиби муайян кардани он муқаррар нагардида бошад, vale аз моҳияти ўҳдадорӣ чунин барояд, ки мол бояд ба харидор тибқи навъ (ассортимент) супурда шавад, фурӯшанд хуқуқ дорад ба харидор, бо назардоши талаботи ў, ки ҳангоми бастани шартнома ба фурӯшанд маълум гардида буд, мувофиқи навъ (ассортимент) мол диҳад ё аз ичрои шартнома даст кашад.

Моддаи 504. Оқибатҳои вайрон кардани шартҳои вобаста ба навъ (ассортимент)-и мол

1. Ҳангоми аз ҷониби фурӯшанд тибқи шартномаи хариду фурӯш додани мол бо навъ (ассортимент)-е, ки ба шартнома мутобиқат намекунад, харидор хуқуқ дорад аз қабул ва пардохти он даст кашад ва агар арзиши он пардохта шуда бошад, баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

2. Агар фурӯшанд дар баробари моле, ки навъ (ассортимент)-и он ба шартномаи хариду фурӯш мувофиқ аст, ба харидор моли хилофи шартҳои шартнома оид ба навъ (ассортимент)-ро супорад, харидор хуқуқ дорад мувофиқи салоҳиди худ:

- молҳои ба шарти шартнома оид ба навъ (ассортимент) мувофиқро қабул намояд ва аз молҳои дигар даст кашад;

- аз ҳамаи молҳои додашуда даст кашад;

- иваз намудани молҳои ба шарти навъ (ассортимент)-и мол ва молҳои ба навъ (ассортимент)-и пешбининамудаи шартнома мувофиқ набударо талаб намояд;

- тамоми молҳои додашударо қабул кунад.

3. Ҳангоми радди қабули молҳои навъ (ассортимент)-ашон ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш номувофиқ ё пешниҳоди талаб оид ба иваз намудани молҳое, ки ба шарти навъ (ассортимент) мувофиқ намебошанд, харидор ҳамчунин хуқуқ дорад аз пардохти онҳо даст кашад ва агар арзиши онҳо пардохта шуда бошад, баргардонидани маблағи пардохташударо талаб намояд.

4. Молҳое, ки ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш оид ба навъ (ассортимент) мувофиқ нестанд, агар харидор дар мӯҳлати мувофиқи баъди гирифтани он ба фурӯшанд дар бораи радди қабули онҳо иттилоъ надиҳад, қабулгардида ба ҳисоб меравад.

5. Агар харидор аз молҳои навъ (ассортимент)-ашон ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш номувофиқ даст накашад, ў вазифадор аст арзиши онҳоро тибқи нархи бо фурӯшанд мувофиқашуда пардозад.

Моддаи 505. Сифати мол

1. Фурӯшанд бояд ба харидор молеро, ки сифати он ба талаботи шартномаи хариду фурӯш ё одатан барои ҳамин мақсад истифодаи чунин мол мувофиқ аст, диҳад.

2. Ҳангоми тибқи намуна ва (ё) тибқи тасвир (тавсиф) фурӯхтани мол фурӯшанд вазифадор аст ба харидор молеро диҳад, ки ба намуна ва (ё) тасвир (тавсиф) мувофиқ аст.

3. Агар тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун нисбат ба сифати моли фурӯхташаванд талаботи ҳатмӣ пешниҳод гардида бошад, дар ин сурат фурӯшанде, ки фаъолияти соҳибкориро анҷом медиҳад, вазифадор аст ба харидор моли ба ин талабот мувофиқро супорад.

Мутобики созишномаи байни фурӯшанд ва харидор нисбат ба моле, ки ба талаботи ҳатмии тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун пешбинишуда ҷавобғӯ мебошад, моли дорои талаботи баландтар дода шуданаш мумкин аст.

Моддаи 506. Кафолати сифат

1. Моле, ки фурӯшанд ўҳдадор аст ба харидор диҳад, дар лаҳзаи супоридан ба харидор, агар дар шартномаи хариду фурӯш лаҳзаи дигари муайян кардани мутобиқати молҳо ба ин талаботи пешбинӣ нигардида бошад, бояд ба талаботи пешбининамудаи моддаи 505 ҳамин Кодекс мутобиқ бошад.

2. Дар сурате ки агар дар шартномаи хариду фурӯш аз ҷониби фурӯшанд додани кафолати сифати мол пешбинӣ гардида бошад, фурӯшанд вазифадор аст ба харидор молеро диҳад, ки ба талаботи дар шартнома муқаррар гардида (мӯҳлати кафолат) мувофиқат намояд.

3. Кафолати сифат, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нигардида бошад, инчунин барои ҳамаи ҷузъҳои таркиби он (асбобу анҷом) дода мешавад.

Моддаи 507. Тартиби баҳисобгирии мӯҳлати кафолат

1. Мӯҳлати кафолат, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз лаҳзаи ба харидор супурдани мол (моддаи 491) ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Агар харидор аз имконияти истифодаи моли тибқи шартнома ба он мӯҳлати кафолат муқарраршуда вобаста ба ҳолатҳои марбут ба фурӯшанд махрум гардида бошад, мӯҳлати кафолат то лаҳзаи аз ҷониби фурӯшанд рафъ нашудани ҳолатҳои даҳлдор, ҷараён намеёбад ба шарте, ки фурӯшанд оиди норасоиҳои мол бо тартиби муқаррар кардаи моддаи 519 ҳамин Кодекс оғоҳ карда бошад.

3. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мӯҳлати кафолат ба асбобу анҷоми таркибӣ ба мӯҳлати кафолат ба асбобу анҷоми асосӣ баробар дониста шуда, ҳамзамон аз рӯзи мӯҳлати кафолати асбобу анҷоми асосӣ ҷараён мегирад.

4. Ҳангоми иваз намудани мол (асбобу анҷоми таркибӣ) ҷараёни мӯҳлати кафолат аз нав оғоз меёбад.

Моддаи 508. Мӯҳлати коршоямии мол

Тибқи қонунҳо, дигар санадҳои меъёрий, талаботи ҳатмии намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ ё дигар қоидаҳои ҳатмӣ метавонад мӯҳлате муқарраркарда шавад, ки бо гузашти он мол барои тибқи таъинот истифода бурда шуданаш корношоям эътироф гардад (мӯҳлати коршоямӣ).

Моддаи 509. Ба ҳисобгирии мӯҳлати коршоямии мол

Мӯҳлати коршоямии мол бо давраи вақте, ки аз рӯзи истеҳсоли он ба ҳисоб гирифта шуда, дар ҷараёни он мол барои истифода коршоям мебошад ё бо санае, ки то фаро расидани он мол барои истифода коршоям аст, муайян карда мешавад.

Моддаи 510. Тафтиши сифати мол

1. Тафтиши сифати мол мутобиқи қонунҳо, дигар санадҳои ҳуқуқӣ, талаботҳои ҳатмии намуна (стандарт)-и давлатӣ ё шартнома анҷом дода мешавад.

Дар ҳолатхое, ки агар намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба намуна (стандартизатсия) вобаста ба тафтиши сифат талаботи ҳатмӣ пешбинӣ карда бошанд, тафтиши сифат бояд мутобиқи талаботи дар онҳо зикргардида анҷом дода шавад.

2. Агар тибқи тартиби муқаррарнамудаи қисми 1 ҳамин модда, шарти тафтиши сифат пешбинӣ нагардида бошад, дар он сурат тафтиши сифат бояд мутобиқи анъаноти муомилоти корӣ ё шартҳои дигари тафтиши одатан истифодашаванд нисбат ба моле, ки тибқи шартнома бояд супурда шавад, сурат мегирад.

3. Агар қонунҳо, талаботи ҳатмии намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ, дигар санадҳои меъёрий оид ба намуна (стандартизатсия) ё шартнома ўҳдадории фурӯшандаро оид ба тафтиши сифати моли ба харидор фурӯхташаванд (озмоиш, ташхис, азназаргузаронӣ (муоина)) ва ғайра пешбинӣ намуда бошанд, фурӯшанд бояд мутобиқи талаби харидор далелҳои анҷом дода шудани тафтиши сифати молро пешниҳод намояд.

4. Тафтиши сифати мол аз ҷониби фурӯшанд ва харидор бояд таҳти ҳамон як шароит анҷом дода шавад.

Моддаи 511. Оқибатҳои додани моли дорои сифати номатлуб

1. Агар норасоиҳои мол аз ҷониби фурӯшанд қайду шарт нашуда бошад, харидоре, ки ба ў моли сифатан номатлуб дода шудааст, ҳуқуқ дорад бо интихоби хеш аз фурӯшанд талаб намояд, ки:

- ба андозаи муносиб нархи фурӯшро паст кунад;
- ройгон, дар мӯҳлатҳои мувофиқ норасоиҳои молро бартараф намояд;
- ҳароҷоти вобаста ба рафъи норасоиҳои молро ҷуброн намояд.

2. Дар сурати моҳиятан вайрон кардани талабот нисбат ба сифати мол (ошкор намудани норасоиҳои рафъонпазир, норасоиҳое, ки бидуни ҳароҷоти беандоза ё масрафи вақт бартараф кардани онҳо ғайриимкон аст, ё ҷандин маротиба ошкор гардидаст ё баъди бартараф намудан боз такрор мейёбад ва дигар норасоиҳои монанд) харидор ҳуқуқ дорад тибқи салоҳдиҳи хеш:

- аз иҷрои шартномаи хариду фурӯш даст қашад ва баргардонидани маблағи барои харидории мол масрафшударо талаб намояд;
- иваз намудани молро бо моли дорои сифати матлуби ба шартнома мувофиқ талаб намояд.

3. Дар сурати сифатан номатлуб будани қисми моле, ки ба маңмұғъ (комплект)-и мол (моддаи 515) шомиланд, харидор метавонад нисбат ба чунин мол ҳуқуқхои пешбининамудаи қисмҳои 1 ва 2 ҳамин моддаро истифода барад.

Моддаи 512. Норасоиҳои мол, ки барои он фурӯшандა ҷавобгар аст

1. Фурӯшандა барои норасоиҳои мол ҷавобгар аст агар харидор исбот карда тавонад, ки норасоиҳои мол то ба харидор додани он ё бо сабабҳои то ин лаҳза ба миёномада фаро расидаанд.

2. Фурӯшандა нисбат ба моле, ки барои он кафолат додааст, агар исбот карда натавонад, ки норасоиҳои мол баъди ба харидор додани он дар натиҷаи аз ҷониби харидор риоя накардан қоидаҳои истифодаи мол ё нигаҳдошт ё таъсири ашхоси сеюм ё қувваи рафъоназир ба миён омадааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 513. Мӯҳлати ошкор намудани норасоиҳои моли додашуда

1. Агар дар қонунҳо ё шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад вобаста ба норасоиҳои мол, ба шарте ин норасоиҳо дар мӯҳлатҳои муайяннамудаи ҳамин модда ошкор карда шуда бошанд, талабот арз намояд.

2. Агар ба мол мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямӣ муқаррар нагардида бошад, аз ҷониби харидор талаботи вобаста ба норасоиҳо ба шарте арз карда мешавад, ки агар норасоиҳои мол дар мӯҳлати мувофиқ, вале дар зарфи ду сол аз рӯзи ба харидор додани мол ошкор гардидааст ва агар қонун ё шартномаи хариду фурӯш мӯҳлати бештареро пешбинӣ накарда бошанд. Мӯҳлат барои ошкор кардани норасоиҳои моле, ки бояд интиқол дода шавад ё таҳти ирсоли почта қарор гирад, аз рӯзи дар маҳалли таъинот гирифтани мол ба хисоб гирифта мешавад.

3. Агар барои мол мӯҳлати кафолат муқаррар гардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад ҳангоми ошкор намудани камбудии вобаста ба норасоиҳои мол дар ҷараёни мӯҳлати кафолат талабот арз намояд.

Агар дар шартномаи хариду фурӯш ба асбобу анҷоми таркибӣ нисбат ба асбобу анҷоми асосӣ мӯҳлати қӯтоҳтари кафолат муқаррар гардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад ҳангоми дар ҷараёни мӯҳлати кафолати асбобу анҷоми асосӣ ошкор намудани норасоиҳои моле маңмӯи таркибӣ талабот арз кунад.

Агар дар шартномаи хариду фурӯш ба асбобу анҷоми такмилӣ нисбат ба асбобу анҷоми асосӣ мӯҳлати бештари кафолат муқаррар гардида бошад ва норасоиҳои асбобу анҷоми такмилӣ, сарфи назар аз гузашти мӯҳлати кафолат ба асбобу анҷоми асосӣ, дар ҷараёни мӯҳлати кафолат ошкор гардида бошанд, харидор ҳуқуқ дорад оид ба норасоиҳои мол шикоят арз кунад.

4. Нисбат ба моли барои он мӯҳлати коршоямӣ муқаррар гардида харидор ҳуқуқ дорад оид ба норасоиҳои мол, агар он дар ҷараёни мӯҳлати коршоямӣ ошкор гардида бошад, талабот арз кунад.

5. Агар харидор норасоиҳои молро баъди гузашти мӯҳлати кафолат ё мӯҳлати коршоямӣ ошкор намуда бошад ва агар исбот карда тавонад, ки норасоиҳои мол то ба харидор додани он ё бо сабабҳои то ин лаҳза фарорасида ба миён омадаанд, фурӯшандა ҷавобгариро ба зимма дорад.

Моддаи 514. Мукаммалии мол

1. Фурӯшандა ўҳдадор аст ба харидор молеро дихад, ки ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш оид ба мукаммалии мол мувофиқ мебошад.

2. Ҳангоми дар шартномаи хариду фурӯш муайян карда нашудани мукаммалии мол, фурӯшандა вазифадор аст ба харидор молеро фурӯшад, ки мукаммалии он тибқи анъанаҳои муомилоти корӣ ё талаботи дигари одатан пешниҳодшаванд муйян мегардад.

Моддаи 515. Маңмӯъ (комплект)-и мол

1. Агар шартномаи хариду фурӯш ўҳдадори фурӯшандаро ба харидор дар маңмӯъ (комплект) додани номѓуи муайяни мол пешбинӣ карда бошад, ўҳдадорӣ аз лаҳзаи ба харидор додани ҳамаи моле, ки ба маңмӯъ (комплект) дохил гардидаанд, ичрошуда ба хисоб меравад.

2. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, фурӯшандა вазифадор аст ба харидор ҳамзамон ҳамаи молҳои ба маңмӯъ тааллук доштаро супорад.

Моддаи 516. Оқибати додани молҳои ғайримаҷмӯъ (ғайрикомплект)

1. Дар сурати додани молҳои ғайримаҷмӯъ (ғайрикомплект) (моддаи 514) харидор ҳуқуқ дорад тибқи интихоби худ аз фурӯшандა талаб намояд, ки:

- ё мутаносибан нарҳро паст кунад;
- ё дар мӯҳлатҳои мувофиқ молро мукаммал намояд.

2. Агар фурӯшандა дар мӯҳлатҳои мувофиқ талаби харидорро дар мавриди мукаммал намудани мол ичро нақунад, харидор ҳуқуқ дорад тибқи ихтиёри худ:

- ё моли номукаммалро ба моли мукаммал иваз намояд;

- ё аз ичрои шартномаи хариду фурӯш даст қашад ва баргардонидани маблағи барои онҳо пардохташуда, инчунин чуброни зарарро талаб намояд.

3. Оқибатҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, инчунин дар ҳолатҳои аз ҷониби фурӯшандა вайрон кардани ўҳдадории ба харидор супурдани маҷмӯи мол (моддаи 515) истифода бурда мешавад.

Моддаи 517. Зарф ва борпеч

1. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, фурӯшандა ўҳдадор аст ба харидор молро, ба истиснои молҳое, ки мувофиқи хосияти худ зарф ва (ё) борпечро тақозо намекунанд, дар зарф ва (ё) таҳти борпеч диҳад.

2. Агар дар шартномаи хариду фурӯш талабот нисбат ба зарф ё борпеч муайян нагардида бошад, мол бояд бо усули одатан барои чунин навъ муқарраршуда дар зарф ҷойгир ё борпеч карда шавад ва дар сурати набудани чунин имкон бо усуле, ки ҳангоми ҳамлу нақл ҳифзи чунин навъи молро дар шароити муқаррарии нигаҳдошт ва интиқол таъмин менамояд.

3. Агар тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун нисбат ба зарф ва (ё) борпеч талаботи ҳатмӣ пешбинӣ гардида бошад, дар он сурат фурӯшанде, ки фаъолияти соҳибкориро анҷом медиҳад, вазифадор аст ба харидор молро дар зарф ва (ё) таҳти борпече, ки ба ин талабот ҷавобғӯ мебошад, супорад.

Моддаи 518. Оқибатҳои бидуни зарф ва (ё) борпеч ё дар зарф ва (ё) таҳти борпеч номатлуб додани мол

Дар ҳолатҳое ки агар молҳои дар зарф ҷойгиршаванд ва (ё) борпечдошта ба харидор бидуни зарф ва (ё) борпеч ё дар зарф ва ё таҳти борпечи номатлуб дода мешавад, агар аз ўҳдадорӣ ё хосияти мол тартиби дигаре барнаояд, харидор ҳуқуқ дорад аз фурӯшандა дар зарф ҷой додан ё борпеч кардани мол ё иваз намудани зарф ва (ё) борпечи номатлуби молро талаб намояд.

Дар баробари ба фурӯшандა арз намудани талаби зикргардида харидор ҳуқуқ дорад нисбат ба ў инчунин дигар талаботеро, ки аз додани молҳои дорои сифати номатлуб (моддаи 511) бармеоянд, арз кунад.

Моддаи 519. Огоҳ намудани фурӯшандა дар ҳусуси номатлуб ичро кардани шартномаи хариду фурӯш

1. Харидор вазифадор аст дар мӯҳлатҳои муқаррар намудаи қонунҳо ё шартномаи хариду фурӯш ва агар чунин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад дар мӯҳлатҳои мувофиқи минбаъда, ки чунин вайрон кардани шартҳои даҳлдори шартнома вобаста ба ҳусусият ва таъиноти мол бояд ошкор гардад, фурӯшандаро дар мавриди вайрон кардани шартномаи хариду фурӯш вобаста ба төъодд, навъ (ассортимент), сифат, мукаммалий, зарф ва (ё) борпеч огоҳ созад.

2. Дар сурати аз ҷониби харидор ичро накардани ўҳдадориҳои зикргардида фурӯшандა, агар исбот карда тавонад, ки он боиси имконпазирии талаботи даҳлдори харидор гардидааст ё барои фурӯшандана боиси ҳароҷоти номутаносибе мешавад, ки дар муқоиса бо ҳароҷоти ў ҳангоми сари вақт оид ба вайрон карда шудани шартҳои шартнома огоҳ буданаш масраф мегардида, ҳуқуқ дорад пурра ё қисман қонеъ намудани талаботи даҳлдори харидорро рад намояд.

3. Агар фурӯшандა медонист ё мебоист донад, ки молҳои ба харидор додашуда ба шартҳои шартномаи хариду фурӯш мувофиқ нестанд, ў ҳуқуқ надорад ба ичро нашудани ўҳдадориҳои барои харидор пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда истинод кунад.

Моддаи 520. Еҳдадории харидор оид ба қабули мол

1. Харидор ўұдадор аст моли ба ў додашударо, ба истиснои ҳолатхое, ки ў ҳуқук дорад иваз намудани молро талаб кунад ё аз ичрои шартномаи хариду фурӯш даст кашад, қабул кунад.

2. Дар ҳолатхое ки харидор бо вайрон кардани қонунхо ё шартномаи хариду фурӯш молро қабул намекунац ё қабули онро рад менамояд, фурӯшанда ҳуқук дорад аз харидор қабули молро талаб кунад ё аз ичрои шартнома даст кашад.

Моддаи 521. Еҳдадории харидор оид ба пардохти нарх

1. Харидор ўұдадор аст молро тибқи нархе, ки мувофиқи қоидаҳои моддаи 456 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад, пардозад.

2. Ҳангоми вобаста ба вазни мол муқаррар гардидана нарх, агар дар шартномаи хариду фурӯш тартиби дигаре пешбиний нагардида бошад, он тибқи вазни холис муайян карда мешавад.

3. Агар шартномаи хариду фурӯш пешбиний намояд, ки нархи мол бояд вобаста ба нишондиҳандахое, ки нархи молро қайду шарт менамоянд (арзиши асли, харочот ва ғайра) тағиир ёбад, вале ҳамзамон тариқи аз нав арзейбай намудани нарх муайян нагардида бошад, нарх бо назардошти мутаносибии ин нишондиҳандаҳо дар лаҳзаи ичрои ўұдадорй вобаста ба додани мол муайян карда мешавад.

Қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин қисм, агар ҳамин Кодекс, дигар санадҳои қонунй тартиби дигаре муқаррар накарда бошанд ё аз моҳияти ўұдадорй барнаояд, истифода бурда мешаванд.

Моддаи 522. Пардохти мол

1. Агар аз шартҳои шартнома ва қонунхо ўұдадории дар мұхлати муайян пардохтани арзиши мол барнаояд, харидор вазифадор аст арзиши онро баъди додани мол аз чониби фурӯшанда ё додани хүчкатҳои ихтиёрдорй ба ин мол бидуни таъхир пардозад.

2. Агар дар шартномаи хариду фурӯш тамдиidi пардохти арзиши моли додашуда пешбиний нагардида бошад, харидор вазифадор аст ба фурӯшанда маблағро вобаста ба ҳаҷми пурра моли додашуда пардозад.

3. Агар харидор сари вақт арзиши моли тибқи шартномаи хариду фурӯш додашударо напардозад, фурӯшанда ҳуқук дорад бо интихоби худ пардохти арзиши мол ва пардохти фоизхоро вобаста ба истифодаи воситаҳои пулии ғайр (бегона) (моддаи 426) талаб намояд.

4. Агар харидор хилофи шартномаи хариду фурӯш аз қабули мол ва пардохти арзиши он даст кашад, фурӯшанда ҳуқук дорад бо интихоби худ пардохти арзиши молро талаб кунад ё аз ичрои шартнома даст кашад.

Моддаи 523. Пешпардохти мол

1. Дар ҳолатхое ки агар дар шартномаи хариду фурӯш ўұдадории харидор дар мавриди то аз чониби фурӯшанда додани мол пурра ё қисман пардохтани арзиши мол (пешпардохт) пешбиний гардида бошад, харидор вазифадор аст дар мұхлатҳои муқаррарнамудаи шартнома ва агар дар шартнома чунин мұхлат муқаррар нагардида бошад, дар мұхлатҳои тибқи моддаи 335 ҳамин Кодекс муайянгардида, пардозад.

2. Дар сурати ўұдадориҳои пешбининамудаи шартномаи хариду фурӯшпро дар хусуси пешпардохти арзиши мол ичро накардани харидор қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 353 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешавад.

3. Дар ҳолатхое ки агар фурӯшанда маблағи пешпардохтро гирифта, ўұдадории худро вобаста ба додани мол (моддаи 492) анчом надиҳад, харидор ҳуқук дорад додани молҳои арзишашон пардохташуда ё баргардонидани пешпардохти барои молҳои аз чониби фурӯшанда доданашударо бо хисоб кардани фоиз аз рўзе, ки мебоист додани мол сурат гирад, то рўзи додани мол ба харидор ё ба ў баргардонидани пешпардохт, талаб кунад.

4. Дар шартнома ўұдадории фурӯшанда оид ба пардохти фоиз ба маблағи пешпардохт аз лаҳзаи аз харидор гирифтани ин маблағ пешбиний шуданаш мумкин аст.

Моддаи 524. Пардохти молҳо, ки ба кредит фурӯхта шудааст

1. Дар ҳолате ки тибқи шартномаи хариду фурӯш пардохти мол пас аз муддати муайяни баъди додани он ба харидор (фурӯши мол ба кредит) пешбиний шудааст, харидор бояд пардохтре дар мұхлати дар шартнома пешбинигардида ва агар чунин мұхлат дар шартнома пешбиний нагардида бошад, дар мұхлатҳои мутобиқи моддаи 335 ҳамин Кодекс муайяншуда пардозад.

2. Дар ҳолати аз чониби фурӯшанда ичро нагардиданы ўұдадории додани мол қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 353 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

3. Дар сурате ки агар харидори молро гирифта ўҳдадориашро вобаста ба пардохти арзиши мол ичро нанамояд, фурӯшандагу хуқуқ дорад пардохти мол ё баргардонидани молҳои пардохташударо талаб намояд.

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар ҳолатҳои дар мӯҳлати муайянгардида аз ҷониби харидор ичро накардан ўҳдадориҳо оид ба пардохти моли додашуда, аз рӯзе ки мол мебоист пардохта шавад то рӯзи пардохти он аз ҷониби харидор, ба маблағи мӯҳлаташ гузаронидашуда мутобики моддаи 426 ҳамин Кодекс бояд фоиз супурда шавад.

4. Дар шартнома ўҳдадории харидор дар мавриди аз рӯзи гирифтани мол супурдани фоизе, ки ба нархи мол мутаносиб мебошад, пешбинӣ карда шуданаш мумкин аст.

5. Фурӯши мол ба кредит тибқи нарҳои дар рӯзи фурӯш амалкунанда анҷом дода мешавад. Тағиирёбии минбаъдаи нарҳо ба молҳои ба кредит фурӯхташуда, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, боиси ҳисобу китоби нав намегардад.

Моддаи 525. Бастани шартномаи хариду фурӯш бо кредит

Шартномаи бо кредит фурӯхтани мол бо шарти пардохти давра ба давра, агар дар он ҳамзамон бо дигар шартҳои муҳими шартномаи хариду фурӯш нархи мол, тартиб, мӯҳлат ва андозаи пардохт зикр гардида бошад, басташуда эътироф мегардад.

Моддаи 526. Суғуртаи мол

1. Агар дар шартномаи хариду фурӯш ўҳдадории фурӯшандагу ё харидор дар мавриди суғуртаи мол пешбинӣ гардида, вале дар айни замон шартҳои суғурта ва маблағи ҳадди ақале, ки ба он мол суғурта карда мешавад, зикр нагардида бошад, маблағи ҷуброни суғурта, ки шартномаи суғурта пешбинӣ намудааст, наметавонад аз арзиши мол камтар бошад.

2. Ҳангоми аз ҷониби тарафи анҷомдиҳандай суғурта тибқи шартҳои шартнома анҷом надодани суғурта тарафи дигар хуқуқ дорад молро суғурта намуда, аз тарафи масъул ҷуброни ҳарочоти вобаста ба суғуртаро талаб намояд ё аз ичрои ўҳдадорӣ даст қашад.

Моддаи 527. Нигоҳ доштани ҳуқуқи моликии фурӯшандагу

1. Ҳангоми дар шартномаи хариду фурӯш пешбинӣ гардидаи он, ки ҳуқуқи моликий ба моли ба харидор додашуда то пардохти он ё фаро расидани дигар ҳолатҳо ба фурӯшандагу нигоҳ дошта мешавад, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз таъинот ва хосияти мол барнаояд, харидор ҳуқуқ надорад то лаҳзаи ба ў гузаштани ҳуқуқи моликий молро бегона намояд ё ба таври дигар онро ихтиёрдорӣ қунад.

2. Дар ҳолатҳои дар мӯҳлати пешбининамудаи шартнома пардохта нашудани моли додашуда ё ҳолатҳои дигаре, ки вобаста ба он ҳуқуқи моликий ба харидор мегузарад фаро намерасанд, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фурӯшандагу хуқуқ дорад аз харидор баргардонидани молро талаб намояд.

2. Хариду фурӯши чакана

Моддаи 528. Шартномаи хариду фурӯши чакана

1. Тибқи шартномаи хариду фурӯши чакана фурӯшандаде, ки фаъолияти соҳибкориро оид ба фурӯши чаканаи мол анҷом медиҳад, ўҳдадор мешавад ба харидор молҳоеро диҳад, ки одатан барои истифодаи шахсӣ, манзилий ё дигар навъи истифода таъин гардидааст.

2. Шартномаи хариду фурӯши чакана оммавӣ (моддаи 458) мебошад.

Моддаи 529. Офертаи оммавии мол

1. Пешниҳоди мол, ки тамоми шартҳои муҳими шартномаи хариду фурӯши чаканаи моли дар рекламаи мол, фехраст (кatalog) зикр гардидааро дар бар гирифтааст, инчунин дигар навъи тасвири мол, ки ба доираи номуайяни ашхос нигаронидагу шудааст, офертаи оммавӣ эътироф карда мешавад (банди 2 моддаи 469).

2. Ба тамошо гузаштан, намоиши намунаҳои мол ё додани маълумот оид ба молҳои фурӯши (тасвир, фехрастҳо, аксҳо ва ғайра) дар маҳалли фурӯши мол, сарфи назар аз он, ки оё нарҳо ва дигар шартҳои муҳими шартномаи хариду фурӯш зикр гардидааст ё на, ба истиснои ҳолатҳое ки фурӯшандагу барои фурӯш таъин нагардидани молҳои даҳлдорро дақиқ муайян кардааст, офертаи оммавӣ эътироф карда мешавад.

Моддаи 530. Ба харидор пешниҳод намудани маълумот оид ба мол

1. Фурӯшанда вазифадор аст ба ихтиёри харидор оид ба моли барои фурӯш пешниҳодгардида маълумоти зарурӣ ва саҳеҳро гузорад, ки ба талаботи даҳлдори муқаррарнамудаи қонун, дигар санадҳои ҳуқуқӣ ё одатан дар савдои чакана пешниҳодшавандай вобаста ба мӯҳтаво ва усули пешниҳоди он мувофиқ мебошад.

2. Харидор ҳуқуқ дорад то бастани шартнома молро аз назар гузаронад ва агар ин вобаста ба хосияти мол истисно нагардида бошад ва хилофи қоидаҳои дар савдои чакана қабулгардида набошад, дар ҳозирӣ ў анҷом додани санчиши хосияти мол ё намоиши истифодаи молро талаб кунад.

3. Агар ба харидор имконияти бетаъхир, дар маҳалли фурӯш ба даст овардани маълумот оид ба мол, ки дар қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда зикр гардидааст, фароҳам оварда нашуда бошад, ў ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда ҷуброни зарари вобаста ба саркашии беасос аз бастани шартномаи хариду фурӯши чакана (қисми 4 моддаи 477) ба ў расонидашударо талаб намояд ва агар шартнома баста шуда бошад, дар мӯҳлати мувофиқ аз ичрои шартнома даст кашад, баргардонидани маблағи барои мол пардохташуда ва ҷуброни дигар зарарро талаб намояд.

Моддаи 531. Фурӯши мол бо истифодаи автоматҳо

1. Дар ҳолатҳое ки фурӯши мол бо истифодаи автоматҳо сурат метирад, соҳиби автомат ўҳдадор аст ба харидорон бо усули дар автомат ҷойгир намудани иттилоот оид ба фурӯшандай мол ё бо усули дигар номи фурӯшанда (номи фирмавӣ), маҳалли ҷойгиршавии он, низоми кор, инчунин оид ба амале, ки харидорон барои гирифтани мол ҳатман анҷом диханд, маълумот пешкаш намояд.

2. Шартномаи хариду фурӯши чакана бо истифодаи автоматҳо аз лаҳзаи аз ҷониби харидор анҷом додани амале, ки барои харидани мол зарур мебошад, басташуда ҳисобида мешавад.

3. Агар ба харидор моли арзишаш пардохташуда дода нашавад, фурӯшанда вазифадор аст фавран ба харидор дастрас шудани молро таъмин намояд ё маблағи пардохтаи ўро баргардонад. Дар сурати ичро накардани ин ўҳдадорӣ харидор ҳуқуқ дорад аз фурӯшанда ҷуброни зарари расонидашударо талаб намояд.

Моддаи 532. Шартномаи бо шарти ба харидор расонидани мол

1. Дар ҳолатҳое ки шартномаи хариду фурӯши чакана бо шарти ба харидор расонидани мол баста шудааст, фурӯшанда вазифадор аст, ки дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартнома молро ба маҳалли зикрнамудаи харидор ва агар маҳалли супурдани молро харидор зикр накарда бошад, ба маҳалли истиқомати шаҳрванд ё маҳалли ҷойгиршавии шахси ҳуқуқӣ, ки харидор мебошад, расонад.

2. Шартномаи хариду фурӯши чакана, агар қонунҳо ё шартнома тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошанд ё аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, аз лаҳзаи ба харидор ва дар сурати набудани ў ба ҳар шахси пешниҳодкардаи қвитансия ё дигар санади тасдиқкунандаи бастани шартнома ё ба расмият даровардани супурдани мол аз ҷониби фурӯшанда иҷрогардида ҳисобида мешавад.

Моддаи 533. Шартнома бо шарти аз ҷониби харидор барои мӯҳлати муайян гирифтани мол

1. Тарафҳо метавонанд бо шарти аз ҷониби харидор барои мӯҳлати муайян гирифтани мол, ки дар ҷараёни он ин мол ба дигар харидор фурӯхта намешавад, шартномаи хариду фурӯши чакана банданд.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳозир нашудани харидор ё дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома барои гирифтани мол анҷом надодани дигар амали заруриро фурӯшанда метавонад ҳамчун аз ҷониби харидор рад намудани ичрои шартнома арзёбӣ намояд.

3. Ҳароҷоти иловагии фурӯшанда вобаста ба таъмини додани мол ба харидор дар мӯҳлати муайяннамудаи шартнома, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба арзиши мол зам карда мешавад.

Моддаи 534. Фурӯши мол тибқи намунаҳо

1. Тарафҳо метавонанд оид ба фурӯши мол тибқи намуна (тасвир, фехраст ва ғайра) шартномаи хариду фурӯши чаканаро ба имзо расонанд.

2. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, чунин шартнома аз лаҳзаи расидани бор ба маҳалли дар шартнома зикр гардида ва агар маҳалли додани мол дар шартнома зикр

нагардида бошад, аз лаҳзаи расонидани бор ба ҷои истиқомати шаҳрванд ё маҳалли ҷойгиршавии шахси ҳуқуқӣ иҷроғардида ҳисобида мешавад.

3. Харидор, бо шарти ба фурӯшанд ҷуброн намудани ҳароҷоти мувофиқе, ки бо анҷом додани амали даҳлдор оид ба иҷрои шартнома сарф намудааст, метавонад то додани мол аз иҷрои шартномаи хариду фурӯши чакана даст қашад.

Моддаи 535. Арзиш ва пардохти мол

1. Харидор, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ӯҳдадорӣ барнаояд, ӯҳдадор аст пардохти молро мувофиқи нархе, ки фурӯшанд ҳангоми бастани шартномаи хариду фурӯши чакана эълон намудааст, пардозад.

2. Дар ҳолате ки шартномаи хариду фурӯши чакана пешпардохти молро (моддаи 523) пешбинӣ намудааст, агар дар шартномаи байни тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби харидор дар мӯҳлати муқаррарномудаи шартнома напардохтани арзиши мол ҳамчун аз ҷониби харидор рад намудани шартнома эътироф карда мешавад.

3. Нисбат ба шартномаҳои хариду фурӯши чакана бо кредит, аз ҷумла бо шарти аз ҷониби харидор давра ба давра пардохтани арзиши мол, қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 525 ҳамин Кодекс бояд татбиқ карда нашаванд.

Моддаи 536. Иваз кардани моли дорои сифатан матлуб

1. Харидор ҳуқуқ дорад дар ҷараёни ҷордаҳ рӯз аз лаҳзаи ба ӯ додани моли гайриозуқаворӣ, агар фурӯшанд мӯҳлати бештареро эълон накарда бошад, моли харидашро дар маҳалли харид ё ҷойҳои дигаре, ки фурӯшанд ҷо эълон кардааст, ба моли якхелай дорои андозаи дигар, навъ, ҳаҷм, тарз, такмил (комплектатсия)-и дигар ва ғайра иваз қунад ва дар сурати фарқияти нарх бо фурӯшанд ҳисоббаробаркуни заруриро анҷом дихад.

Агар фурӯшанд барои иваз моли заруриро надошта бошад, харидор ҳуқуқ дорад моли харидашро баргардонад ва маблаги пардохтаашро пас гирад.

Талаби харидор дар мавриди иваз ё баргардонидани маблаг, агар мол истифода нашуда бошад, ҳосияти истеъмоли худро гум накарда бошад, дорои далелҳое бошад, ки аз ҳамин фурӯшанд харидаш шудааст, бояд аз ҷониби фурӯшанд қонеъ гардонида шавад.

2. Номгӯи молҳое, ки тибқи асосҳои дар ҳамин модда зикр гардида иваз ё баргардонида намешаванд, мувофиқи тартиби муайяннамудаи қонунҳо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 537. Ҳуқуқи харидор дар ҳолатҳои ба ӯ фурӯхтани моли сифатан номатлуб

1. Харидоре, ки ба ӯ моли сифатан номатлуб фурӯхта шудааст ва агар норасоиҳои он бо фурӯшанд қайду шарт нагардида бошанд, ҳуқуқ дорад бо интиҳоби худ талаб қунад:

- моли сифатан номатлубро бо моли хушсифат иваз намояд;
- бидуни таъхир, ройгон норасоиҳоро бартараф созад;
- ҷуброни ҳароҷоти вобаста ба бартараф намудани норасоиҳоро пардозад;
- мутаносибан нархи харидро паст қунад.

Харидор ҳуқуқ дорад дар сурати моҳиятан вайрон кардани талаботи сифат нисбат ба моли аз нигоҳи техникий муракқаб ва гаронарзиш (қисми 2 моддаи 511) иваз кардани онро талаб намояд.

2. Дар сурати ошкор намудани норасоиҳои моле, ки ҳосияти он имконият намедиҳад ин норасоиҳо рафъ карда шаванд (молҳои озукаворӣ, маҳсулоти химиявии маишӣ ва ғайра) харидор ҳуқуқ дорад бо интиҳоби худ бо моли хушсифат иваз намудани чунин мол ё мутаносибан паст кардани нархи фурӯшро талаб намояд.

3. Бар замми арзу талаботи дар қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда зикр гардида харидор ҳуқуқ дорад моли сифатан номатлубро ба фурӯшанд баргардонда, инчунин додани маблаги пардохташуда ва ҷуброни дигар зарарро талаб қунад.

Ҳангоми баргардонидани маблаги харидор, ки барои мол пардохта шуда буд, фурӯшанд ҳуқуқ надорад аз он маблагеро, ки дар натиҷаи пурра ё қисман истифода шудани мол, аз даст додани сифати молӣ ва ғайра боиси паст гардиданি нархи он гаштааст, нигоҳ дорад.

Моддаи 538. Чуброни фарқи нарх ҳангоми ивази мол, паст кардани нархи харид ва баргардонидани моли сифатан номатлуб

1. Ҳангоми ивази моли бесифат ба моли мувофиқи шартномаи хариду фурӯши чакана сифатан матлуб фурӯшандо ҳуқук надорад чуброни фарқияти нархи моли дар шартнома муқарраршуда ва нархи моли ҳангоми ивази мол ё ҳангоми баровардани қарори суд дар хусуси иваз намудани мол мавҷудбударо талаб кунад.

2. Ҳангоми ивази моли бесифат ба моли шабех, vale моли аз ҷиҳати анҷоза, шакл ва навъ ва ғайра фарққунанда фарқи байнин арзиши моли ивазшаванда дар лаҳзаи ивази мол ва нархи моли бар ивази моли бесифат додашаванда бояд пардохта шавад.

Агар талаби харидор аз ҷониби фурӯшандо қонеъ нагардида бошад, ин нархҳо вобаста ба нархҳои аз лаҳзаи қабул намудани қарори суд оид ба ивази мол муайян карда мешаванд.

3. Ҳангоми пешниҳоди талабот оид ба мутаносибан паст кардани нархи хариди мол нархи мол дар лаҳзаи пешниҳоди талаб оид ба паст кардани арзиш ва агар талаби харидор ихтиёран қонеъ нашуда бошад, аз лаҳзаи аз ҷониби суд баровардани қарор оид ба мутаносибан кам кардани нархи мол ба ҳисоб гирифта мешавад.

4. Ҳангоми ба фурӯшандо баргардонидани моли бесифат харидор ҳуқук дорад пардохтани фарқияти байнин нархи моли дар шартномаи хариду фурӯши чакана пешбинигардида ва нархи моли даҳлдор дар лаҳзаи ихтиёран қонеъ кардани талаботи ў мавҷудбударо ва агар талабот қонеъ гардонида нашуда бошад, дар лаҳзаи баровардани қарори суд мавҷудбударо талаб намояд.

Моддаи 539. Масъулияти фурӯшандо ва дар шакли асл (натура) ичро намудани ўҳдадорӣ

Дар сурати аз ҷониби фурӯшандо ичро накардани ўҳдадории шартномаи хариду фурӯши чакана ҷуброни зарар ва пардохти ноустуворона фурӯшандаро аз ўҳдадории дар шакли асл (натура) ичро намудани он озод намекунад.

Моддаи 540. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавие, ки ба истеъмолкунанда дар натиҷаи аз ҷониби фурӯшандо вайрон кардани ҳуқуқҳои ўрасонида шудааст, ҳангоми мавҷуд будани гуноҳ аз ҷониби шахсе, ки зарар расондааст, ҷуброн карда мешавад. Анҷозаи ҷуброни зарари расонидашуда, агар дар санадҳои қонунгузорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби суд муқаррар карда мешавад.

3. Шартномаи маҳсулотсупорӣ

Моддаи 541. Шартномаи маҳсулотсупорӣ

Мутобиқи шартномаи маҳсулотсупорӣ фурӯшандо (маҳсулотсупор) ўҳдадор мешавад, ки дар мӯҳлати қайду шартшуда ё мӯҳлатҳои истехсол ё мӯҳлатҳои аз ҷониби ўхаридани мол барои харидор ҷиҳати истифода дар фаъолияти соҳибкорӣ ё мақсадҳои дигар, молро ба харидор расонад.

Моддаи 542. Мӯҳлати амали шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Шартномаи маҳсулотсупорӣ ба мӯҳлати як сол, ба мӯҳлати бештар аз як сол (шартномаи дарозмуудат) ё ба мӯҳлати дигари дар созишномаи тарафҳо пешбинигардида баста шуданаш мумкин аст.

Агар дар шартнома мӯҳлати он муайян нагардида бошад, шартнома ба мӯҳлати як сол басташуда эътироф карда мешавад.

2. Агар дар шартномаи дарозмуудат төъдоди моли супоридашаванда ё дигар шартҳои шартнома барои як сол ё ба мӯҳлати камтар аз он муайян гардида бошад, дар шартнома бояд тартиби аз ҷониби тарафҳо ба мувофиқа расонидани ин шартҳо барои мӯҳлатҳои минбаъда то қатъ гардидан мӯҳлати амали шартнома муайян карда шаванд. Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин тартиб шартнома ба мӯҳлати як сол ё ба мӯҳлате, ки шартҳои шартнома ба мувофиқа расонида шудаанд, басташуда эътироф карда мешавад.

3. Ҳангоми аз ҷониби яке аз тарафҳои шартномаи дарозмуудат рад кардан ё саркашӣ аз мувофиқаи төъдоди маҳсулоти супурдашаванда ё шартҳои дигари шартнома барои давраи минбаъда, ки тибқи тартиби муайяннамудаи шартнома муқаррар гардидааст, тарафи дигар ҳуқук дорад бо талаботи муайян намудани шартҳои маҳсулотсупорӣ барои давраҳои даҳлдор ё бекор кардани шартнома ба суд муроҷиат намояд.

Моддаи 543. Бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Ҳангоми пешниҳоди як тараф дар хусуси бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ, ки дар шакли лоиҳаи шартнома ба тарафи дигар фиристода шудааст ва тарафи дигар минбаъд розӣ аст тибқи шартҳои дигар шартномаро имзо кунад, дар мӯҳлати на дертар аз 30 рӯзи баъди гирифтани лоиҳа протоколи ихтилоғи назар таҳия намуда, онро бо шартномаи ба имзо расонидашуда бармегардонад. Тарафе, ки протоколи ихтилоғи назарро гирифтааст, вазифадор аст дар мӯҳлати 30 рӯз ҷиҳати ба мувофиқа расонидани он (дар сурати имконпазир якҷоя бо тарафи дигар) тадбирҳо андешад.

2. Агар дар мӯҳлати муайянкарда тарафи лоиҳаи шартномаро гирифта чораҳои оиди бастани шартнома наандешида бошад, шартнома баста нашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 544. Давраҳои маҳсулотсупорӣ

1. Агар тарафҳо дар давоми мӯҳлати ҷараёни амали шартномаи молсупорӣ бо қисматҳои алоҳида супоридани маҳсулотро пешбинӣ карда бошанд, мӯҳлати расонидани қисматҳои алоҳида (давраи маҳсулотсупорӣ) дар он муайян нашуда бошад, дар он сурат мол бояд ҳар моҳ бо қисматҳои баробар расонида шаванд, зоро аз қонунҳо ё анъанаҳои муомилоти корӣ ё моҳияти ӯҳдадорӣ тартиби дигаре барнамеояд.

2. Ҳамзамон бо муайян кардани давраи маҳсулотсупорӣ дар шартнома инчунин ҷадвали маҳсулотсупорӣ (ҳар даҳрӯза, шабонарӯзӣ, соат ба соат ва ғайра) муқаррар карда шуданаш мумкин аст.

3. Маҳсулотсупории пеш аз мӯҳлат танҳо бо розигии ҳаридор анҷом дода шуданаш мумкин аст.

Моли пеш аз мӯҳлат супоридашуда ва аз ҷониби ҳаридор қабулгардида ба ҳисоби төъдоди моле, ки бояд дар давраи минбаъда расонида шавад, ба ҳисоб гирифта мешавад.

Моддаи 545. Ҳалли ихтилоғи назар ҳангоми бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Дар сурати ҳангоми бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ оид ба шартҳои алоҳида байнин тарафҳо ба миён омадани ихтилоғи назар тарафе, ки бастани шартномаро пешниҳод намуда, оид ба мувофиқаи шартҳо пешниҳоди тарафи дигарро гирифтааст, бояд дар мӯҳлати сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани ин пешниҳод, агар дар қонун мӯҳлати дигаре муқаррар нагардида бошад ё бо тарафҳо мувофиқа нагардида бошад, дар хусуси ба мувофиқа расонидани шартҳои даҳлдори шартнома тадбирҳо андешад ё ба таври ҳаттӣ тарафи дигарро оид ба радди бастани шартнома оғоҳ созад.

2. Тарафе, ки оид ба шартҳои даҳлдори шартнома пешниҳодот гирифта, vale барои мувофиқаи шартҳои шартномаи маҳсулотсупорӣ тадбирҳо наандешидааст ва тарафи дигарро дар мавриди радди бастани шартнома дар мӯҳлати пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда оғоҳ накардааст, бояд зарари вобаста ба радди ин шартҳои шартнома расонидашударо ҷуброн намояд.

Моддаи 546. Тартиби маҳсулотсупорӣ

1. Маҳсулотсупорӣ аз ҷониби маҳсулотсупор тибқи шартнома ба ҳаридор ё шахси дар шартнома ба сифати ҳаридор зикргардида бо усули бор карда фиристодан (додан)-и мол анҷом дода мешавад.

2. Дар ҳолатҳое ки агар дар шартнома ҳуқуқи ҳаридор дар бобати ба маҳсулотсупор додани супориш оид ба фиристодани бор ба молгиранда (таъиноти борфиристӣ)-гон пешбинӣ гардида бошад, фиристодан (додан)-и мол аз ҷониби маҳсулотсупор ба молгирандагони дар таъиноти борфиристӣ зикргардида анҷом дода мешавад.

Мӯҳтавои таъиноти борфиристӣ ва мӯҳлатҳои аз ҷониби ҳаридор ба маҳсулотсупор фиристодани он тибқи шартнома муайян карда мешавад. Агар мӯҳлати фиристодани таъиноти борфиристӣ дар шартнома муайян нагардида бошад, он бояд ба маҳсулотсупор дар мӯҳлати на камтар аз сӣ рӯзи то фаро расидани давраи маҳсулотсупорӣ ирсол гардад.

3. Аз ҷониби ҳаридор дар мӯҳлати муайяншуда пешниҳод накарданни таъиноти борфиристӣ, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба маҳсулотсупор ҳуқуқ медиҳад, ки аз иҷрои шартнома даст камшад.

Моддаи 547. Молрасонӣ

1. Маҳсулотсупорӣ аз ҷониби маҳсулотсупор бо усули борфиристӣ (ҳамлу нақл) тавассути нақлиёте, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст ва тибқи шартҳои муайяннамудаи он анҷом дода мешавад.

Агар дар шартнома тавассути кадом навъи нақлиёт ва тибқи кадом шарт интиқол додани мол муайян нагардида бошад, хуқуқи интихоби навъи нақлиёт ё муайян кардани шарти ҳамлу нақл ба маҳсулотсупор мегузараდ, зеро аз қонунҳо, анъанаҳои муомилоти корӣ ё моҳияти ӯҳдадорӣ тартиби дигаре барнамеояд.

2. Тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ аз ҷониби ҳаридор (молгиранда) дар маҳалли ҷойгиршавии маҳсулотсупор гирифтани мол (интихоби мол) пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Агар мӯҳлати интихоби мол дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, интихоби мол аз ҷониби ҳаридор (молгиранда) бояд дар мӯҳлатҳои мувофиқ, пас аз гирифтани огоҳиномаи маҳсулотсупор дар мавриди таҳияи мол анҷом дода мешавад.

Моддаи 548. Пурра намудани камбудии маҳсулотсупорӣ

1. Молрасоне, ки дар давраи муайянни маҳсулотсупорӣ ба пурра нарасонидани мол роҳ додааст, ӯҳдадор аст ки төъдоди камбудии молро барои давра (давраҳо)-и минбаъда, дар доираи мӯҳлати амали шартнома, нисбати шартномаҳои дарозмуддат бошад дар доираи ҳамон соле ба пурра нарасонидани мол роҳ додасст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пурра намояд.

2. Дар ҳолатҳое ки маҳсулотсупор ҳамзамон ба якчанд молгирандагони дар шартнома ё дар таъиноти борфиристии ҳаридор зикргардида мол мефиристад, моле, ки ба як молгиранда зиёда аз төъдоди дар шартнома ё таъиноти борфиристӣ пешбинигардида фиристода шудааст, барои пӯшонидани камбудии маҳсулотсупорӣ ба дигар молгиранда ба ҳисоб гирифта намешавад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бояд аз ҷониби маҳсулотсупор пурра карда шавад.

3. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳаридор хуқуқ дорад, ки молрасонро оғоҳ намуда, аз қабули моле, ки мӯҳлати расонидани он гузаштааст, даст қашад. Ҳаридор вазифадор аст молеро, ки то аз ҷониби маҳсулотсупор гирифтани огоҳинома расидааст, қабул намояд ва арзиши онҳоро пардозад.

Моддаи 549. Навъ (ассортимент)-и мол ҳангоми пурра намудани камбудии маҳсулотсупорӣ

1. Навъ (ассортимент)-и моле, ки камбудии молрасонии онҳо бояд барқарор гардад, тибқи созишномаи тарафҳо муайян карда мешавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин созишнома маҳсулотсупор вазифадор аст камбудии төъдоди молро тибқи навъ (ассортимент)-и барои ҳамон давра муайяншуда, ки дар он давра ба камбуди маҳсулотсупорӣ роҳ дода шуда буд, пурра намояд.

2. Нисбат ба төъдоди пешбининамудаи шартнома расонидани төъдоди зиёди як номѓӯи мол барои пӯшонидани камбуди дигар номѓӯи мол, ки ба ҳамон як навъ (ассортимент) доҳил мешаванд, ба ҳисоб гирифта намешавад ва ба истиснои ҳолатҳое ки чунин маҳсулотсупорӣ бо розигии хаттии пешакии ҳаридор анҷом дода шудааст, бояд пурра карда шавад.

Моддаи 550. Қабули мол аз ҷониби ҳаридор

1. Ҳаридор (молгиранда) бояд барои таъмини қабули моли тибқи шартнома расида тамоми амалиётҳои заруриро анҷом дихад.

2. Моле, ки ҳаридор (молгиранда) гирифтааст, бояд аз ҷониби ӯ дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи қонунҳо, шартнома ё анъанаҳои муомилоти корӣ аз назар гузаронида шавад.

Ҳаридор (молгиранда) вазифадор аст дар ҳамин мӯҳлат төъдод ва сифати молҳои қабулшударо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунҳо, шартнома ё анъанаҳои муомилоти корӣ санҷида, дар мавриди номутобиқатиҳои ошкоргардида ва норасоиҳои мол бетаъхир дар шакли хаттӣ молрасонро оғоҳ намояд.

3. Дар сурати аз ташкилоти нақлиётӣ гирифтани молҳои расонидашуда ҳаридор (молгиранда) вазифадор аст мутобиқати молро бо маълумоти дар ҳуччатҳои нақлиётӣ ва ҳамроҳикунанда зикргардида тафтиш намуда, инчунин бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи қонунҳое, ки фаъолияти нақлиётро танзим менамоянд, ин молҳоро аз ташкилоти нақлиётӣ қабул қунад.

Моддаи 551. Нигаҳдошти масъулиятноки моле, ки ҳаридор қабул накардааст

1. Ҳангоме ки ҳаридор (молгиранда) мутобиқи қонунҳо, дигар санадҳои меъёри ё шартномаи маҳсулотсупорӣ аз моли фиристодаи маҳсулотсупор даст мекашад, ӯ вазифадор аст ҳифзи ин мол (нигаҳдошти масъулиятнок)-ро таъмин намуда, фавран молрасонро оғоҳ созад.

2. Маҳсулотсупор вазифадор аст моли таҳти нигаҳдошти масъулиятнок гирифтаи ҳаридор (молгиранда)-ро интиқол дихад ё онро дар мӯҳлати мувофиқ ихтиёрдорӣ намояд.

Агар маҳсулотсупор дар ҳамин мӯҳлат молро ихтиёрдорӣ накунад, харидор ҳуқуқ дорад онро фурӯшад ё ба маҳсулотсупор баргардонад.

3. Харочоти зарурии харидор вобаста ба қабули моли таҳти нигаҳдошти масъулиятнок, фурӯш ё баргардонидани он ба маҳсулотсупор бояд аз ҷониби маҳсулотсупор ҷуброн карда шавад.

Дар айни замон маблағи аз фурӯши мол гирифташуда, бо нигаҳ доштани маблағи ба харидор тааллуқдошта, ба маҳсулотсупор ғузаронида мешавад.

Моддаи 552. Интихоби мол

1. Агар дар шартнома дар маҳалли ҷойгиршавии маҳсулотсупор ба харидор (молгиранда) додани мол (интихоби мол) пешбинӣ гардида бошад, харидор (молгиранда) бояд моли ба ӯ додашавандаро аз назар ғузаронад. Ҳангоми ошкор намудани номутобиқатии мол ба шартнома ӯ ҳуқуқ дорад аз қабули он даст кашад.

2. Интихоб карда нагирифтани мол аз ҷониби харидор (молгиранда) дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома ва агар мӯҳлат муайян нагардида бошад, дар мӯҳлатҳои мувофиқи баъди гирифтани огоҳиномаи маҳсулотсупор дар ҳусуси тайёр будани мол ба маҳсулотсупор ҳуқуқ медиҳад, ки аз ичрои шартнома даст кашад ё аз харидор пардохти арзиши молро талаб кунад.

Моддаи 553. Ҳисобу китоб барои моли расонидашаванда

1. Харидор пардохти моли расонидашавандаро бо риояи тартиб ва шакли ҳисобу китобе, ки дар шартнома пешбинӣ гардидааст, анҷом медиҳад.

2. Агар дар шартнома қисм ба қисм расонидани бор пешбинӣ гардида бошад, ки ба маҷмӯъ (комплект) доҳил мешавад, аз ҷониби харидор пардохтани он баъди гирифтани охирин қисмати он мол (интихоби мол)-е, ки ба маҷмӯъ (комплект) доҳил мегардад, анҷом дода мешавад, зоро дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

3. Агар дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, ки пардохт аз ҷониби молгиранда (пардозанд) анҷом дода мешавад ва охирин бидуни асос аз пардохт даст кашад ё дар мӯҳлати муқарраршуда пардохтро анҷом надиҳад, маҳсулотсупор ҳуқуқ дорад аз харидор пардохти моли расонидашударо талаб кунад.

Моддаи 554. Зарф ва борпеч

Зарф ва борпеч, тибқи тартиб ва мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи қонунҳо ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ ё шартнома ба маҳсулотсупоранд баргардонда мешавад.

Моддаи 555. Оқибатҳои расонидани молҳои сифатан номатлуб

1. Харидор (молгиранда)-е, ки барояш моли сифатан номатлуб фиристода шудааст, ҳуқуқ дорад ба молсупор талаботи пешбининамудаи моддаи 511 ҳамин Кодексро, ба истиснои ҳолатҳое ки агар молсупор огоҳиномаи харидорро оид ба норасоиҳои молҳои расонидашуда гирифта, бидуни таъхир молҳои сифатан номатлубро ба молҳои ҳушсифат иваз карда бошад пешниҳод намояд.

2. Харидор (молгиранда)-е, ки молҳои ба ӯ расонидашударо чакана ба фурӯш мерасонад, агар дар шартномаи маҳсулотсупорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ дорад дар мӯҳлатҳои мувофиқ иваз кардани моли сифатан номатлубро, ки истеъмолкунанда баргардонидааст, талаб намояд.

Моддаи 556. Оқибатҳои фиристодани молҳои номукаммал

1. Харидор (молгиранда)-е, ки ба ӯ хилофи шартҳои шартномаи маҳсулотсупорӣ, талаботи қонунҳо, санадҳои дигари меъёри, талаботи маъмулии барои мукаммалии мол пешниҳодшаванда мол расонида шудааст, ҳуқуқ дорад ба маҳсулотсупор ба истиснои ҳолатҳое, ки агар маҳсулотсупор огоҳиномаи харидорро оид ба номукаммалии мол гирифта, фавран онро мукаммал месозад ё онро ба моли мукаммал иваз намуда, талаботи пешбининамудаи моддаи 516 ҳамин Кодексро пешниҳод кунад.

2. Харидор (молгиранда)-е, ки молҳои ба ӯ расонидашударо чакана ба фурӯш мерасонад, агар дар шартномаи маҳсулотсупорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ дорад дар мӯҳлатҳои мувофиқ иваз кардани моли номукаммалро, ки истеъмолкунанда баргардонидааст, талаб намояд.

Моддаи 557. Ҳуқуқи харидор дар ҳолати камбудии маҳсулотсупорӣ, ичро накарданни талабот дар бораи рафъи норасоии мол ё дар ҳусуси мукаммал соҳтани мол

Агар маҳсулотсупор төйдөди дар шартнома пешбiniшудаи молро нарасонида бошад ё талаби харидорро дар мавриди иваз кардани моли бесифат ё дар мавриди мукаммал сохтани мол дар мұхлатқои муайян ичро накунад, харидор (молгиранда) хуқук дорад аз пардохти арзиши моли сифатан номатлуб ва номукаммал даст кашад ва агар арзиши онҳо пардохта шуда бошад, то замони рафғи норасой ва ё такмил ё иваз кардани он баргардонидани маблағи пардохтшударо талаб кунад.

Моддаи 558. Ноустуворона барои кам супоридани маҳсулот

Ноустуворонае, ки қонун ё шартнома барои кам супурдани мол ё гузаронидани мұхлати маҳсулотсупори мұқаррар намудааст, агар тартиби дигари ситонидани ноустуворона тибқи қонун ё шартнома мұқаррар нагардида бошад, аз маҳсулотсупор то ичрои вөкөни үхдадорӣ, дар доираи мұхлати амали шартнома (моддаи 548) ситонида мешавад.

Моддаи 559. Адо кардани үхдадориҳои шабех (якхела) оид ба якчанд шартномаҳои маҳсулотсупорӣ

1. Дар ҳолатхое ки ба харидор расонидани борҳои якхела аз ҷониби маҳсулотсупор ҳамзамон вобаста ба якчанд шартномаи маҳсулотсупори анҷом дода мешавад ва төйдөди моли расонидашаванда барои адои үхдадории маҳсулотсупор оид ба ҳамаи шартномаҳо нокифоя мебошад, молҳои расонидашуда бояд ба ҳисоби ичрои шартномае, ки маҳсулотсупор ҳангоми маҳсулотсупорӣ зикр намудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Агар харидор ба маҳсулотсупор маблағи молҳои якхелаи оид ба якчанд шартномаи маҳсулотсупорӣ гирифтаашро пардохта бошад ва маблағи супурдашуда барои адои үхдадории харидор вобаста ба ҳама шартномаҳо нокифоя бошад, маблағи пардохташуда бояд ба ҳисоби ичрои шартномае, ки харидор ҳангоми пардохти мол ё бидуни таъхир пас аз пардохти мол зикр намудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

3. Агар маҳсулотсупор ё харидор аз хуқуқҳои ба онҳо мутаносибан фароҳамовардаи қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда истифода набурда бошад, ичрои үхдадорӣ ба ҳисоби пӯшонидани он үхдадории шартномае ба ҳисоб гирифта мешавад, ки мұхлати ичрои он зудтар фаро расидааст.

Агар мұхлати ичрои үхдадорӣ оид ба якчанд шартнома ҳамзамон фаро расида бошад, ичрои пешниҳодгардида мутаносибан барои адои үхдадорӣ вобаста ба ҳамаи шартномаҳо ба ҳисоб гирифта мешавад.

Моддаи 560. Радди якҷонибаи ичрои шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Радди якҷонибаи ичрои шартномаи маҳсулотсупорӣ (пурра ё қисман) ё якҷониба тағиیر додани он дар сурати аз ҷониби як тараф моҳиятан вайрон кардани шартнома (сарсатри 2 қисми 2 моддаи 482) роҳ дода мешавад.

2. Вайрон кардани шартнома аз ҷониби маҳсулотсупор дар ҳолатҳои зайл моҳиятан арзёй мегардад:

- расонидани моли сифатан номатлуб бо норасоиҳо, ки наметавонад дар мұхлатҳои барои харидор муносиб рафъ гардад;

- якчанд маротиба вайрон кардани мұхлати боррасонӣ.

3. Вайрон кардани шартнома аз ҷониби харидор дар ҳолатҳои зайл моҳиятан арзёй мегардад:

- якчанд маротиба вайрон кардани мұхлати пардохт;

- якчанд маротиба интихоб карда нагирифтани мол.

4. Дар созишиномаи тарафҳо асосҳои дигари якҷониба рад кардани ичрои шартномаи маҳсулотсупорӣ ё якҷониба тағиир додани он пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

5. Шартномаи маҳсулотсупорӣ аз лаҳзаи аз ҷониби як тараф гирифтани огоҳиномаи тарафи дигар дар ҳусуси якҷониба рад кардани ичрои шартнома, агар мұхлати дигари бекор кардан ё тағиир додани шартнома дар огоҳинома пешбинӣ нагардида бошад ё дар созишиномаи тарафҳо муайян нашуда бошад, мутаносибан тағиирёфта ё бекоркардашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 561. Баҳисобгирии зарар ҳангоми бекор кардани шартнома

1. Агар дар мұхлатҳои мувоғиқи баъди бекор кардани шартнома дар натиҷаи аз ҷониби маҳсулотсупоранда вайрон кардани үхдадориҳо харидор аз шахси дигар бо нархи нисбатан баландтар, вале бо нархи муносиб бар ивази моли дар шартнома пешбiniшуда мол ба даст оварда бошад, харидор метавонад ба фурӯшанда дар мавриди ҷуброни зарар дар шакли фарқи байни нархи дар шартнома мұқарраргардида ва нархе, ки дар аҳди анҷомдодашуда мавҷуд аст, талабот пешниҳод кунад.

2. Агар дар мӯҳлати муносibi баъди бекор кардани шартнома дар натиҷаи аз ҷониби харидор вайрон кардани ўҳдадориҳо маҳсулотсупоранда молро ба шахси дигар ба нархи нисбатан арзонтар нисбат ба оне, ки дар шартнома пешниҳод шудааст, vale бо нархи муносиб фурӯҳта бошад, фурӯшанд метавонад ба харидор дар мавриди ҷуброни зарар дар шакли фарқи байнӣ нархи дар шартнома мӯқарраргардида ва нархе, ки дар аҳди анҷомдодашуда мавҷуд аст, талабот пешниҳод кунад.

3. Қонеъгардонии талаботе, ки қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда пешбинӣ намудаанд, тарафоро, ки ўҳдадориро ичро накардааст ё номатлуб ичро кардааст аз ҷуброни дигар зараре, ки дар асоси моддаи 15 ҳамин Кодекс ба тарафи дигар расонида шудааст, озод намекунад.

4. Маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлат

Моддаи 562. Асосҳои маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлат

1. Маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлат дар асоси фармоиши давлатӣ оид ба маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷи давлат, инчунин шартномаҳои дар асоси он басташудаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ анҷом дода мешавад. Эҳтиёҷоти давлат талаботест, ки бо тартиби мӯқаррар кардаи қонун муайян гардида, аз ҳисоби маблаги буҷет таъмин карда мешавад.

2. Нисбат ба маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ, агар дар ҳамин Кодекс қоидаҳои дигаре пешбинӣ нашуда бошанд, қоидаҳо дар мавриди маҳсулотсупорӣ (моддаҳои 541 - 561) татбиқ мегарданд.

Нисбат ба маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ дар қисмате, ки ҳамин зербоб танзим нанамудааст, қонунҳои маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ истифода бурда мешаванд.

Моддаи 563. Эҳтиёҷоти давлатӣ оид ба бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ

1. Агар дар фармоиши давлатӣ пешбинӣ шуда бошад, ки маҳсулотсупорӣ аз ҷониби маҳсулотсупор (ичроқунанда) ба харидоре сурат мегирад, ки фармоишгари давлатӣ тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ мӯқаррар намудааст, фармоишгари давлатӣ дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи имзои фармоиши давлатӣ ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) ва харидор дар мавриди ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) вобаста кардани харидор огоҳинома ирсол медорад.

Огоҳинома дар мавриди ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) вобаста кардани харидор, ки аз ҷониби фармоишгари давлатӣ тибқи фармоиши давлатӣ дода шудааст, барои бастани шартномаи давлатии маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ асос ҳисоб меёбад.

2. Маҳсулотсупор (ичроқунанда) вазифадор аст лоиҳаи шартномаи маҳсулотсупори барои эҳтиёҷоти давлатӣ ба харидоре, ки дар огоҳинома оид ба вобаста кардани ўзикр гардидааст, дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани огоҳинома аз фармоишгари давлатӣ, агар тартиби дигари таҳияи лоиҳаи шартнома дар фармоиши давлатӣ пешбинӣ нашуда бошад ё лоиҳаи шартнома аз ҷониби харидор пешниҳод нагардида бошад, ирсол дорад.

3. Тарафе, ки лоиҳаи шартномаи маҳсулотсупори барои эҳтиёҷоти давлатӣ гирифтааст, онро имзо намуда, як нусхаашро дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз ба тарафи дигар мефиристад ва дар сурати мавҷуд будани ихтилофоти назар оид ба шартҳои фармоиши давлатӣ дар ҳамин мӯҳлат протоколи ихтилофи назар тартиб дода, онро якҷоя бо шартномаи давлатии имзошуда ба тарафи дигар ирсол медорад.

4. Тарафе, ки лоиҳаи имзошудаи шартномаи маҳсулотсупори барои эҳтиёҷоти давлатӣ бо протоколи ихтилофи назар гирифтааст, бояд дар муддати сӣ рӯз онро баррасӣ намуда, ҷиҳати мувофиқа бо тарафи дигар тадбирҳо андешад ва тарафи дигарро дар бораи қабули шартнома дар таҳрири он ё дар мавриди радди протоколи ихтилофи назар оғоҳ созад. Ихтилофоти назари ҳаллу фасл нагардида дар муддати сӣ рӯз метавонад аз ҷониби тарафи дигар ба баррасии суд пешниҳод карда шавад.

5. Агар маҳсулотсупор (ичроқунанда) аз бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ саркашӣ намояд, харидор ҳуқуқ дорад ба суд бо талаботи доир ба маҷбур кардани маҳсулотсупор (ичроқунанда) барои бастани шартнома дар асоси шартҳои лоиҳаи шартномаи таҳиянамудаи харидор муроҷиат намояд.

Моддаи 564. Радди харидор аз бастани шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

1. Харидор ҳуқуқ дорад аз молҳое, ки дар огоҳинома оид ба вобаста шудан зикр гардидаанд ва аз бастани шартнома дар мавриди таҳвили онҳо пурра ё қисман даст қашад.

Дар ин ҳолат маҳсулотсупор (ичроқунанда) бояд бетаъхир фармоишгари давлатиро оғоҳ сохта, ҳуқуқ дорад аз ўз дар бораи ба дигар харидор вобаста намудан огоҳинома талаб намояд.

2. Фармоишгари давлатӣ дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани огоҳиномаи маҳсулотсупор (ичроқунанда) ё дар мавриди ба ӯ вобаста намудани дигар харидор огоҳинома медиҳад ё ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) таъиноти борфиристиро бо зикри молгиранда ирсол медорад ё дар мавриди қабул ва пардохти мол розигии худро иттилоъ медиҳад.

3. Ҳангоми аз ҷониби фармоишгари давлатӣ ичро накардани ӯҳдадориҳои пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда маҳсулотсупор (ичроқунанда) ҳуқуқ дорад аз фармоишгари давлатӣ қабул ва пардохти молро талаб кунад ё тибқи салоҳиди худ молро фурӯҳта, ҳароҷоти муносиби вобаста ба фурӯши онро аз ҳисоби фармоишгари давлатӣ ҷуброн намояд.

Моддаи 565. Ичрои фармоиши давлатӣ

1. Дар ҳолатҳое ки тибқи шартҳои фармоиши давлатӣ маҳсулотсупорӣ бевосита ба фармоишгари давлатӣ ё бо супориши ӯ (таъиноти борфиристӣ) ба шахси дигар (молгиранда) анҷом дода мешавад, муносибати тарафҳо дар мавриди ичрои фармоиши давлатӣ тибқи қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 541 - 561 ҳамин Кодекс танзим мегардад.

2. Дар ҳолатҳое ки маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ аз ҷониби молгирандаи дар таъиноти борфиристӣ зикргардида анҷом дода мешавад, агар дар фармоиши давлатӣ тартиби дигари ҳисобу китоб пешбинӣ нагардида бошад, пардохти мол аз ҷониби фармоишгари давлатӣ сурат мегирад.

Моддаи 566. Пардохти мол тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

Ҳангоми ба харидорон тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ таҳвил додани мол пардохти он аз ҷониби харидорон мувоғики нархе, ки дар асоси фармоиши давлатӣ муайян мегардад, агар дар фармоиши давлатӣ тартиби дигари муайян кардани нарх ё ҳисобу китоб пешбинӣ нагардида бошад, анҷом дода мешавад.

Ҳангоми аз ҷониби харидорон пардохтани мол тибқи шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ фармоишгари давлатӣ кафолатдиҳандай харидор оид ба ҳамин ӯҳдадорӣ эътироф карда мешавад (моддаҳои 390 - 396).

Моддаи 567. Ҷуброни зараре, ки вобаста ба ичро ё бекор кардани фармоиши давлатӣ расонида шудааст

1. Агар дар қонунҳои маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, зарари ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) вобаста ба ичрои фармоиши давлатӣ расонидашуда бояд аз ҷониби фармоишгари давлатӣ дар мӯҳлати на дертар аз сӣ рӯз аз рӯзи тибқи фармоиши давлатӣ супурдани мол ҷуброн карда шавад.

2. Дар сурате ки зарари ба маҳсулотсупор (ичроқунанда) вобаста ба ичрои фармоиши давлатӣ расонидашуда ҷуброн карда нашавад, маҳсулотсупор (ичроқунанда) ҳуқуқ дорад аз ичрои фармоиши давлатӣ даст қашад ва ҷуброни зарари вобаста ба бекор кардани фармоиши давлатӣ расонидашударо талаб намояд.

3. Ҳангоми тибқи асосҳои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардида бекор кардани фармоиши давлатӣ маҳсулотсупор ҳуқуқ дорад аз ичрои шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ даст қашад.

Моддаи 568. Радди фармоишгари давлатӣ аз моле, ки тибқи фармоиши давлатӣ расонида шудааст

Дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун фармоишгари давлатӣ ҳуқуқ дорад аз молҳое, ки расонидани онҳо тибқи фармоиши давлатӣ пешбинӣ шудааст, бо шарти ба маҳсулотсупор ҷуброн намудани зарари бо ҷунин раддия расонидашуда пурра ё қисман даст қашад.

Агар дасткашии фармоишгари давлатӣ аз молҳое, ки расонидани онҳо тибқи фармоиши давлатӣ пешбинӣ гардидааст, боиси бекор кардан ё тағйир додани шартномаи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ гардида бошад, зарари бо ҷунин бекор кардан ё тағйир додани шартнома ба харидор расонидашуда аз ҷониби фармоишгари давлатӣ ҷуброн карда мешавад.

5. Таъмини барқ

Моддаи 569. Шартномаи таъмини барқ

1. Тибқи шартномаи таъмини барқ ташкилоти таъминкунандаи барқ ўҳдадор мешавад, аз тариқи хати барқи васлшуда нерӯи барқ дихад ва мизоҷ (абонент) бошад ўҳдадор мегардад, ки арзиши барқи истифодашударо пардозад, инчунин низоми истифодаи онро, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, риоя намояд, таъмини бехатарии истифодаи шабакаҳои барқи таҳти ихтиёраш қарордошта, инчунин дастгоҳ ва таҷхизоти истифода менамудаашро вобаста ба истифодаи барқ дар ҳолати коршоямӣ нигоҳ дорад.

2. Нисбат ба муносибатҳои шартномаи таъмини барқ, ки ҳамин Кодекс танзим нанамудааст, қонунҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқӣ оид ба таъмини барқ, инчунин қоидаҳои ҳатмии мутобики он қабулгардида истифода бурда мешаванд.

Моддаи 570. Бастани шартнома

1. Шартномаи таъмини барқ бо мизоҷ (абонент) ҳангоми дар ў мавҷуд будани таҷхизоти барқиёе, ки ба талаботи муқаррар гардида ҷавоб медиҳад ва дар шабакаҳои ташкилоти таъмини барқ тибқи тартиби муқаррарнамуда сабт шудаанд, инчунин мавҷуд будани таҷхизот ва дастгоҳҳои даҳлдори баҳисобгирии истифодаи барқ баста мешаванд.

Шартнома ба мӯҳлати номуайян баста шуда ба ҳисоб меравад ва мумкин аст тибқи асосҳои дар моддаи 577 ҳамин Кодекс нишон дода шуда тағиیر ё бекор карда шавад.

2. Дар ҳолатҳое ки ба сифати мизоҷ (абонент) тибқи шартномаи таъмини барқ шаҳрванде баромад мекунад, ки нерӯи барқро барои истифодаи маишӣ ба кор мебарад, шартнома аз лаҳзаи воқеии тибқи тартиби муқарраршуда васл намудани мизоҷ (абонент) ба шабакаи васлгардида басташуда эътироф мегардад.

Моддаи 571. Меъёри қувваи барқ

1. Ташкилоти таъминкунандаи барқ вазифадор аст, ба мизоҷ (абонент) аз тариқи шабакаи васлгардида ба ҳамон миқдоре, ки дар шартнома пешбинӣ гардидааст, бо риояи низоми додани он, ки аз ҷониби тарафҳо мувофиқа шудааст, барқ дихад. Меъёри барқи додашуда аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ ва барқи қабулнамудаи мизоҷ (абонент) тибқи нишондоди дастгоҳи баҳисобгирии барқ ва дар сурати мавҷуд набудани он тибқи ҳисобу китоб муайян карда мешавад.

2. Дар шартнома ҳуқуқи мизоҷ (абонент) дар мавриди тағиیر додани миқдори барқи дар шартнома муайяншуда бо шарти ҷуброни ҳароҷоти ташкилоти таъмини барқ, ки вобаста ба интиқоли барқ тибқи миқдори дар шартнома пешбининшуда масраф намудааст, пешбинӣ гардиданаш мумкин аст.

3. Дар ҳолатҳои ба сифати мизоҷ (абонент) тибқи шартномаи таъмини барқ баромад кардани шаҳрванде, ки қувваи барқро барои истеъмоли маишӣ истифода мебарад, ў ҳуқуқ дорад қувваи барқро ба миқдори барояш зарурӣ истифода барад. Миқдори барқе, ки аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ дода шудааст ва мизоҷ (абонент) қабул кардааст, тибқи нишондоди дастгоҳи баҳисобгирий муайян карда мешавад.

Моддаи 572. Оқибатҳои вайрон кардани шартҳои шартнома оид ба миқдори барқ

Агар ташкилоти таъмини барқ тавассути шабакаи васлгардида нисбат ба он, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, ба мизоҷ (абонент) камтар барқ дода бошад, агар дар қонунҳо ё шартномаҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва ё аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 502 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

Моддаи 573. Сифати барқ

1. Сифати барқе, ки ташкилоти таъмини барқ таъмин менамояд, бояд ба талаботи муқаррарнамудаи намуна (стандарт)-ҳои давлатӣ ва дигар санадҳои меъёрий оид ба намуна (стандартизатсия) ё сифати пешбининамудаи шартнома мутобиқат намояд.

2. Дар ҳолати аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ вайрон кардани талаботе, ки ба сифати барқ пешниҳод мегардад, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз моҳияти ўҳдадорӣ барнаояд, қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 511 ҳамин Кодекс истифода бурда мешавад.

Моддаи 574. Еҳдадории мизоҷ (абонент) оид ба таъмин ва истифодаи шабакаҳо, асбоб, таҷхизот

1. Мизоҷ (абонент) вазифадор аст ҳолати даҳлдори техникӣ ва бехатарии шабакаҳои барқи истифодашаванда, асбобу анҷом ва таҷхизотро таъмин намояд, низоми муқарраршудаи истифодаи барқро риоя карда, инчунин ба ташкилоти таъмини барқ дар бораи садамаҳо, сӯхтор, норасогиҳои асбобу анҷоми баҳисобгирии барқ ва дигар вайронкориҳое, ки ҳангоми истифодаи барқ рух додаанд, фавран иттилоъ дихад.

2. Дар ҳолатхое ки оид ба шартномаи таъмини барқ ба ҳайси мизоч (абонент) шаҳрванде баромад карда баркро барои эҳтиёҷоти майшӣ истифода мебарад, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ўҳдадории таъмини ҳолати муносиби техниکӣ ва бехатарии шабакаҳои барқ, инчунин асбоби баҳисобигрии истифодаи барқ ба зиммаи ташкилоти таъмини барқ гузошта мешавад.

3. Талабот нисбат ба ҳолати техниکӣ ва истифодаи шабакаҳои барқ, асбоб ва таҷхизот, инчунин тартиби татбиқи назорати риояи он тибқи қонунҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 575. Пардохти барқ

Агар дар қонунҳо, санадҳои дигари меъёри ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пардохти барқ барои миқдори воқеии барқи истифоданамудаи мизоч (абонент), ки мутобиқи моддаи 571 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад, сурат мегирад

Моддаи 576. Аз ҷониби мизоч (абонент) ба дигар шахс додани барқ

1. Мизоч (абонент) метавонад баркero, ки ўз аз ташкилоти таъмини барқ гирифтааст, тавассути шабакаи пайваста танҳо бо розигии ташкилоти таъмини барқ ба шахси дигар мизоч (абонент)-и фаръӣ интиқол дихад.

2. Нисбат ба шартнома дар мавриди аз ҷониби мизоч (абонент) ба мизоч (абонент)-и фаръӣ интиқол додани барқ, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин зербоб истифода бурда мешаванд.

3. Ҳангоми интиқоли барқ ба мизоч (абонент)-и фаръӣ, агар дар қонунҳо тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, дар назди ташкилоти таъмини барқ мизоч (абонент) масъуль мебошад.

Моддаи 577. Тағйир додан ва бекор кардани шартномаи таъмини барқ

1. Дар ҳолатхое ки ба ҳайси мизоч (абонент) оид ба шартномаи таъмини барқ шаҳрванде баромад мекунад, ки баркро барои эҳтиёҷоти майшӣ истифода мебарад, он ҳуқуқ дорад бо шарти огоҳ намудани ташкилоти таъмини барқ ва пурра пардохтани арзиши барқи истифодашуда якҷониба шартномаро бекор қунад.

Дар ҳолатхое ки ба ҳайси мизоч (абонент) оид ба шартномаи таъмини барқ шахси ҳуқуқӣ баромад мекунад, ташкилоти таъмини барқ ҳуқуқ дорад тибқи тартиби якҷониба дар асосҳои пешбининамудаи моддаи 560 ҳамин Кодекс ба истиснои ҳолатхое, ки қонунҳо ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ муқаррар намудаанд, аз иҷрои шартнома даст қашад.

2. Танаффус дар интиқоли барқ, қатъ ё маҳдуд кардани интиқоли барқ тибқи созишномаи тарафҳо, ба истиснои ҳолатҳои тасдиқнамудаи мақомоти назорати давлатии энергетикий, ки вазъи ғайриқаноатбахши таҷхизоти мизоч (абонент) дорои таҳдиди садама мебошад ё ба ҳаёт ва амнияти шаҳрвандон хатар ба миён меоварад, иҷозат дода мешавад. Дар мавриди танаффуси интиқоли барқ, қатъ ё маҳдуд кардани интиқоли он ташкилоти таъмини барқ бояд мизоч (абонент)-ро огоҳ созад.

3. Танаффус дар интиқоли барқ, қатъ ё маҳдуд соҳтани интиқоли он бидуни мувофиқаи мизоч (абонент) ва бидуни огоҳонии даҳлдор танҳо дар ҳолатҳои зарурати андешидани тадбирҳои таъхирнопазир ҷиҳати пешгири ё рафъи садама дар системаи ташкилоти таъмини барқ бо шарти фавран огоҳ намудани мизоч (абонент) иҷозат дода мешавад.

Моддаи 578. Масъулият оид ба шартномаи таъмини барқ

1. Дар ҳолати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳои вобаста ба шартномаи таъмини барқ ташкилоти таъмини барқ ва мизоч (абонент) ўҳдадоранд зарари воқеии (қисми 2 моддаи 15) ба ин васила расонидашударо ҷуброн намоянд.

2. Агар танаффус дар интиқоли барқ дар натиҷаи аз ҷониби ташкилоти таъмини барқ танзим намудани низоми истифодаи барқ ҳангоми нокифоя будани иқтидор ва нерӯи барқ бошад, ки дар асоси қонунҳо анҷом дода шудааст, ташкилоти таъмини барқ танҳо дар сурати мавҷуд будани гуноҳи он вобаста ба иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳои шартнома масъулият дорад.

Моддаи 579. Истифодаи қоидаҳои шартномаи таъмини барқ нисбат ба муносибатҳои дигари оид ба таъминот тавассути шабакаи васлгардида

1. Нисбат ба муносибатҳои оид ба таъмини қувваи гармӣ тавассути шабакаи пайваста, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин зербоб истифода бурда мешаванд.

2. Нисбат ба муносибатҳо оид ба таъмини газ, нафт ва маҳсулоти нафтӣ ва дигар молҳо тавассути шабакаи пайваста қоидаҳои ҳамин зербоб истифода бурда мешаванд, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз моҳияти ӯҳдадорӣ барнаояд.

6. Фурӯши амволи ғайриманқул

Моддаи 580. Шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул

1. Тибқи шартномаи хариду фурӯши амволи ғайриманқул (шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул) фурӯшандა ӯҳдадор мешавад, ки ба моликии харидор бино, иншоот, хона ё дигар амволи ғайриманқулро (моддаи 142) дихад.

2. Қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин зербоб вобаста ба фурӯши корхонаҳо истифода бурда мешаванд, зоро дар қоидаҳои шартномаи фурӯши корхонаҳо (моддаҳои 589 - 596) тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

Моддаи 581. Шакли шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул

Шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул дар шакли хаттӣ бо роҳи тартиб додани як ҳуҷҷате, ки тарафҳо имзо намудаанд, баста (қисми 2 моддаи 466) мешавад.

Риоя накардани шакли шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул боиси беэътибор шудани он мегардад.

Моддаи 582. Бақайдигирӣ давлатии гузаштани ҳуқуқи моликий ба амволи ғайриманқул

1. Ба харидор тибқи шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул гузаштани ҳуқуқи моликият ба амволи ғайриманқул бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

2. Ичрои шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул аз ҷониби тарафҳо то лаҳзаи ба қайди давлатӣ гирифтани гузаштани ҳуқуқи моликият барои тафсир додани муносибати онҳо бо ашҳоси сеюм асос буда наметавонад.

3. Дар ҳолате ки агар яке аз тарафҳо аз бақайдигирӣ давлатии гузаштани ҳуқуқи моликият ба амволи ғайриманқул саркашӣ намояд, суд ҳуқуқ дорад бо талаби тарафи дигар дар мавриди бақайдигирӣ давлатии гузаштани ҳуқуқи моликият қарор барорад. Тарафе, ки аз бақайдигирӣ давлатии гузаштани ҳуқуқи моликият беасос саркашӣ намудааст, бояд ба тарафи дигар зарари дар натиҷаи ба таъхир андохтани бақайдигирӣ расонидашударо ҷуброн намояд.

Моддаи 583. Ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ҳангоми фурӯши бино, иншоот ё дигар амволи ғайриманқули дар он ҷойгиршууда

1. Мувофиқи шартномаи фурӯши бино, иншоот ё дигар амволи ғайриманқул ба харидор ҳамзамон бо додани ҳуқуқи моликият ба чунин амволи ғайриманқул инҷунин ҳуқуқи истифодаи он қисмати қитъаи замине, ки дар он ин амволи ғайриманқул ҷойгир аст ва барои истифодаи он зарур мебошад, дода мешавад.

2. Дар ҳолатҳое ки агар фурӯшанда истифодабарандай қитъаи замине бошад, ки дар он амволи ғайриманқули ба фурӯш баровардашуда ҷойгир аст, ба харидор ҳуқуқи истифода ё ҳуқуқи иҷора ё дигар ҳуқуқи пешбининамудаи шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул ё дигар ҳуқуқ ба қисми даҳлдори қитъаи замин дода мешавад.

3. Фурӯши амволи ғайриманқуле, ки дар қитъаи замини ба фурӯшанда дар асоси ҳуқуқи истифода қарор надошта ҷойгир шудааст, агар ин хилофи шартҳои истифодаи чунин қитъаҳои замин, ки қонунҳо ё шартнома муқаррар намудаанд, набошад, бидуни розигии истифодабарандай ин қитъаи замин иҷозат дода мешавад.

Ҳангоми фурӯши чунин амволи ғайриманқул харидор ҳуқуқи истифодаи қисми даҳлдори қитъаи заминро тибқи ҳамон шарте, ки фурӯшандай амволи ғайриманқул доро мебошад, ба даст меорад.

Моддаи 584. Муайян намудани мавзӯи шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул

Дар шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул бояд маълумоте зикр ёбад, ки имконият дихад ба таври дақиқ амволи ғайриманқули ба харидор тибқи шартнома додашаванда муайян гардад, аз ҷумла маълумоте ки

тарзи چойгиршавии амволи ғайриманқулро дар қитъаи замини дахлдор ё дар таркиби дигар амволи ғайриманқул муқаррар менамояд.

Хангоми дар шартнома мавчуд набудани чунин маълумотҳо шартҳо оид ба амволи ғайриманқуле, ки бояд дода шавад, аз тарафи чонибҳо ба мувофиқа расонидашуда ҳисобида намешавад ва шартномаи дахлдор басташуда эътироф намегардад.

Моддаи 585. Нарх дар шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул

Шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул бояд нархи ин амволро пешбинӣ намояд.

Хангоми дар шартнома мавчуд набудани нархи амволи ғайриманқуле, ки аз чониби тарафҳо дар шакли хаттӣ мувофиқа шудааст, шартномаи фурӯши он басташуда ҳисоб намеёбад. Дар айни замон қоидаҳои муайян намудани нархе, ки қисми З моддаи 456 ҳамин Кодекс пешбинӣ намудааст, татбиқ намегардад.

Моддаи 586. Додани амволи ғайриманқул

1. Додани амволи ғайриманқул аз чониби фурӯшанда ва қабули он аз чониби харидор тибқи ҳучҷати доду гирифт бо имзои тарафҳо ё дигар ҳучҷати доду гирифт сурат мегирад.

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ӯҳдадории фурӯшанда оид ба додани амволи ғайриманқул ба харидор баъди супурдани ин амвол ба харидор ва аз чониби тарафҳо имзо намудани ҳучҷати дахлдор оид ба додани амвол иҷрогардида ба ҳисоб меравад.

Аз имзои ҳучҷати додани амволи ғайриманқул тибқи шартҳои пешбининамудаи шартнома саркашӣ кардани яке аз тарафҳо мутаносибан ҳамчун аз чониби фурӯшанда рад кардани иҷрои ӯҳдадории додани амвол ва аз чониби харидор ӯҳдадории қабули амвол ҳисобида мешавад.

2. Аз чониби харидор қабул намудани амволи ғайриманқуле, ки ба шартҳои шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул мувофиқ намебошанд, аз ҷумла дар ҳолатҳое ки чунин номутобиқатӣ дар ҳучҷати додани амвол қайду шарт гардидааст, барои фурӯшандаро аз масъулияти иҷрои номатлуби шартнома озод кардан асос буда наметавонад.

Моддаи 587. Оқибатҳои додани амволи ғайриманқули сифатан номатлуб

Дар сурати аз чониби фурӯшанда ба харидор додани амволи ғайриманқуле, ки ба шартҳои шартномаи фурӯши амволи ғайриманқул вобаста ба шакли он мутобиқат намекунад, ба истиснои муқаррарот оид ба ҳуқуқи харидор дар мавриди талаб кардани ивази моли сифатан номатлуб ба моле, ки ба шартнома мувофиқат меқунад, қоидаҳои моддаи 511 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

Моддаи 588. Ҳусусиятҳои фурӯши биноҳои истиқоматӣ

1. Шарти муҳими шартномаи фурӯши бинои истиқоматӣ, хона, қисми бинои истиқоматӣ ё хонае, ки дар онҳо ашҳосе зиндагӣ меқунанд, ки мутобиқи қонун ҳуқуқи истифодаи ин биноро баъди аз чониби харидор гирифтани он нигоҳ медоранд, номнависи ин ашҳос бо зикри ҳуқуқҳои онҳо барои истифодаи бинои истиқоматии бафурӯшрасандा нишон дода мешавад.

2. Шартномаи фурӯши бинои истиқоматӣ, хона, қисми хонаи истиқоматӣ бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад ва аз лаҳзай чунин бақайдигирӣ басташуда ба ҳисоб меравад.

7. Фурӯши корхона

Моддаи 589. Шартномаи фурӯши корхона

1. Тибқи шартномаи фурӯши корхона фурӯшанда ӯҳдадор мешавад корхонаро пурра ҳамчун маҷмӯи амвол (моддаи 144) ба моликияти харидор дихад, ба истиснои ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳое, ки фурӯшанда ҳақ надорад ба дигар ашҳос супорад.

2. Ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳо нисбат ба кормандони корхона тибқи тартиби пешбининамудаи қонунҳо оид ба меҳнат барои гузаштани чунин ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳо дар ҳолати аз наъ таъсисдиҳии шахси ҳуқуқӣ аз фурӯшанда ба харидори корхона мегузарад.

3. Ҳуқуқи истифодаи номи фирмавӣ, нишонаҳои мол, нишонаи хизматрасонӣ ва дигар воситаҳои инфиродисозии фурӯшанда ва маҳсулоти он, иҷрои кор ва хизматрасонӣ, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба харидор мегузарад.

4. Ҳуқуқи фурӯшанда, ки дар натиҷаи иҷозати маҳсус (литсензия) барои машғул шудан ба фаъолияти даҳлдор гирифта шудааст, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба харидори корхона дода намешавад. Ба таркиби ўҳдадориҳое, ки тибқи шартнома ба корхона дода мешаванд ва иҷрои онҳо ҳангоми дар он мавҷуд набудани чунин иҷозати маҳсус (литсензия) аз ҷониби харидор имконнотазир аст, фурӯшандаро аз ўҳдадориҳои даҳлдор дар назди кредиторон озод намекунад.

Моддаи 590. Шакл ва бақайдгирии давлатии шартномаи фурӯши корхона

1. Шартномаи фурӯши корхона дар шакли ҳаттӣ бо роҳи таҳияи як ҳуҷҷате, ки тарафҳо имзо намудаанд (қисми 2 моддаи 466), бо замимаи ҳатмии ҳуҷҷате, ки дар қисми 2 моддаи 594 ҳамин Кодекс зикр гардидаанд, баста мешавад.

2. Риоя накардан шакли шартномаи фурӯши корхона боиси беэътибор донистани он мегардад.

3. Шартномаи фурӯши корхона бояд ба қайди давлатӣ гирифта шуда, аз лаҳзаи чунин бақайдгирий басташуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 591. Муқаррар намудани таркиб ва баҳодиҳии арзиши корхонае, ки бояд фурӯхта шавад

1. Таркиб ва баҳодиҳии арзиши корхонае, ки бояд фурӯхта шавад, дар асоси ҳисобраси (инвентаризатсия)-и пурраи корхона, ки тибқи қоидаҳои муқарраршудаи чунин ҳисобрасӣ (инвентаризатсия) гузаронида мешавад, муайян мегардад.

2. То ба имзо расонидани шартномаи фурӯши корхона бояд аз ҷониби тарафҳо акти ҳисобрасӣ (инвентаризатсия), баланси муҳосибавӣ, хulosai аудитори мустақим оид ба таркиб ва арзиши корхона, ҳамчунин номгӯи ҳамаи қарз (ўҳдадори)-ҳои шомили таркиби корхона бо зикри кредиторон, ҳусусият, андоза ва мӯҳлати талаботи онҳо таҳия ва мавриди баррасӣ қарор дода шавад.

Амвол, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳое, ки дар ҳуҷҷати зикршуда сабт гардидаанд, агар аз моддаи 582 ҳамин Кодекс тартиби дигаре барнаояд ва дар шартнома муқаррар нашуда бошад, бояд аз ҷониби фурӯшанда ба харидор супурда шавад.

Моддаи 592. Ҳуқуқи кредитор ҳангоми фурӯши корхона

1. Кредиторҳо оид ба ўҳдадориҳое, ки ба таркиби корхонаи фурӯхташаванда дохиланд, бояд аз ҷониби фурӯшанда дар шакли ҳаттӣ оид ба фурӯши корхона то лаҳзаи додани он ба харидор огоҳ карда шаванд.

2. Кредиторе, ки дар шакли ҳаттӣ фурӯшандаро дар ҳусуси розигии ҳуд оид ба гузаронидани қарз огоҳ накардааст, ҳуқуқ дорад дар тӯли се моҳ аз рӯзи гирифтани огоҳинома дар ҳусуси фурӯхтани корхона ё қатъ ё иҷрои пеш аз мӯҳлати ўҳдадорӣ ва аз ҷониби фурӯшанда ҷуброн кардани заرارро талаб кунад ё шартномаи фурӯши корхонаро пурра ё дар қисми даҳлдори он беэътибор эътироф намояд.

3. Кредиторе, ки дар мавриди фурӯши корхона тибқи тартиби пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда огоҳ карда нашудааст, ҳуқуқ дорад дар бораи қонеъ гардонидани талаботи пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда дар ҷараёни як сол аз рӯзе, ки ў дар мавриди аз ҷониби фурӯшанда ба харидор додани корхона фахмидааст ва ё мебоист фаҳмад, метавонад даъво пешниҳод намояд.

4. Баъди ба харидор додани корхона фурӯшанда ва харидор вобаста ба қарзҳои ба таркиби корхона гузаронидашуда, ки ба харидор бидуни розигии кредитор гузаронида шудааст, масъулияти муштарак доранд.

Моддаи 593. Додани корхона

Аз ҷониби фурӯшанда ба харидор додани корхона тибқи ҳуҷҷати доду гирифт, ки дар он маълумот оид ба таркиби корхона ва огоҳ намудани кредиторон дар ҳусуси фурӯши корхона, инчунин маълумот дар бораи норасоиҳои ошкоргардида амволи додашуда сабт карда мешаванд ва номгӯи амволе, ки иҷрои вазифаи додани онҳо аз сабаби гум шуданашон имконнотазир аст, сурат мегирад.

Омодасозии корхона барои додани он, аз ҷумла таҳия ва ба имзо пешниҳод намудани ҳуҷҷати доду гирифт вазифаи фурӯшанда ба ҳисоб меравад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоби ў анҷом дода мешавад.

Моддаи 594. Гузаштани ҳуқуқи моликият ба корхона

1. Ҳуқуқи моликият ба корхона аз рӯзи ба қайди давлатӣ гирифтани ин ҳуқуқ ба харидор мегузарad. Аз ҳамин лаҳза тавакқали тасодуфан нобуд шудан ва вайрон шудани мол ба харидор мегузарad.

2. Бақайғирии давлатии хуқуқи моликият ба корхона мустақиман баъди ба харидор додани корхона (моддаи 593) анҷом дода мешавад.

Моддаи 595. Оқибатҳои бо норасоиҳо додан ва қабул намудани корхона

1. Оқибатҳои тибқи ҳуччати доду гирифт аз ҷониби фурӯшандагӣ додан ва аз ҷониби харидор қабул намудани корхона, ки таркиби он ба таркиби дар шартнома пешбинишуда мутобиқ намебошад, аз ҷумла вобаста ба сифати амволи супурдашуда, агар аз шартнома тартиби дигаре барнаояд ва дар қисми 2-4 ҳамин модда пешбинӣ нагардида бошад, дар асоси қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 496-498, 502, 505, 511, 516 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

2. Дар сурате ки корхона тибқи ҳуччати доду гирифт супурда ё қабул карда шудааст, ки дар он норасоиҳои ошкоршудаи корхона ва амволи гумкардашуда зикр гардидаанд (қисми 1 моддаи 595), агар дар ҷунин ҳолатҳо ҳуқуқи пешниҳоди дигар талабҳо дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, харидор ҳуқуқ дорад мутаносибан паст кардани нархи корхонаро талаб намояд.

3. Харидор ҳуқуқ дорад дар сурати ба ў дар таркиби корхона додани қарз (ӯҳдадори)-ҳои фурӯшандагӣ, ки дар шартнома ё ҳуччати доду гирифт зикр нагардидааст, кам кардани нархи харидро талаб намояд.

4. Фурӯшандагӣ ҳангоми гирифтгани огоҳиномаи харидор дар ҳусуси норасоиҳои амволи дар таркиби корхонаи ба он додашуда ё дар ин таркиб мавҷуд будани навъҳои алоҳидаи амвол, ки бояд супурда шавад, метавонад бидуни таъхир амволи сифатан номатлубро иваз намояд ё ба харидор амволи камбуздро фароҳам орад.

5. Харидор, агар ошкор карда шавад, ки корхона аз сабаби норасоиҳои барои он фурӯшандагӣ ҷавобгар ҷиҳати иҷрои мақсадҳои дар шартномаи фурӯш зикргардида коршоям намебошад ва ин норасоиҳо аз ҷониби фурӯшандагӣ мувофиқи шартҳо ва тартибу мӯҳлати шартнома бартараф карда нашудаанд ё рафъи ин норасоиҳо ғайриимкон аст, метавонад ба суд дар ҳусуси бекор кардан ё иваз намудани шартномаи фурӯши корхона ва баргардонидани чизе, ки тарафҳо оид ба иҷрои шартномаи анҷом додаанд, талабот пешниҳод намояд.

Моддаи 596. Нисбат ба шартномаи фурӯши корхонаҳо истифода бурдани қоидаҳо оид ба оқибатҳои беэътибор будани аҳҳо ва оид ба бекор кардан ё тағиیر додани шартнома

Қоидаҳои ҳамин Кодекс оид ба оқибатҳои беэътибор будани аҳҳо ва оид ба бекор кардан ё тағиир додани шартномаи хариду фурӯш, ки баргардонидан ё дар шакли асл (натура) ситонидани ҳамаи оне, ки тибқи шартнома як тараф ё ҳарду тараф ба даст овардаанд, пешбинӣ менамояд, агар ҷунин оқибатҳо моҳиятан ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунан ҳифзшавандай кредиторони фурӯшандагӣ ва харидор ё дигар ашхосро вайрон накунад ва ба манфиати чомеа муҳолиф набошад, нисбат ба шартномаи фурӯши корхона истифода бурда мешавад.

8. Контрактатсия

Моддаи 597. Шартномаи контрактатсия

1. Мутобиқи шартномаи контрактатсия истехсолкунандагӣ маҳсулоти кишоварзӣ ӯҳдадор мешавад, ки дар мӯҳлатҳои қайду шартшуда ба маҳсулоттаяйёркунандагӣ шахсе, ки харидории ҷунин маҳсулотро анҷом медиҳад, барои коркард ё фурӯш маҳсулоти кишоварзӣ дихад (медиҳад) ва маҳсулоттаяйёркунандагӣ ӯҳдадор мешавад, ки ин маҳсулотро қабул кунад (қабул мекунад) ва дар мӯҳлатҳои муқарраршуда тибқи нархи муайян ҳаққи онро пардозад (мепардозад).

2. Нисбат ба шартномаи контрактатсия, агар дар ҳамин Кодекс тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти ӯҳдадорӣ тартиби дигаре барнаояд, қоидаҳои шартномаи маҳсулотсупорӣ ва дар ҳолатҳои даҳлдор қоидаҳо дар бораи маҳсулотсупорӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ истифода бурда мешавад.

Моддаи 598. Еҳдадории истехсолкунандагӣ маҳсулоти кишоварзӣ

1. Истехсолкунандагӣ маҳсулоти кишоварзӣ ӯҳдадор аст ба маҳсулоттаяйёркунандагӣ маҳсулоти парваришкарда (истехсолнамуда)-и кишоварзиро мувофиқи теъдод ва навъ (ассортимент)-е, ки дар шартномаи контрактатсия пешбинӣ шудааст, супорад.

2. Агар пешакӣ ошкор гардад, ки дар натиҷаи аз ҷониби истехсолкунандагӣ маҳсулот иҷрои ӯҳдадории дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида иҷро намешавад ва маҳсулоти кишоварзӣ мувофиқи теъдод ва навъ

(ассортимент)-и дар шартномаи контрактатсия пешбинишууда гирифта намешавад, маҳсулоттайёркунанда хуқук дорад бекор кардан ё тағиир додани шартнома ё ҷуброни зарарро талаб кунад.

Моддаи 599. Еҳдадории маҳсулоттайёркунанда

1. Маҳсулоттайёркунанда ўҳдадор аст аз маҳалли ҷойгиршавии истехсолкунанда маҳсулоти кишоварзири қабул кунад ва агар дар шартномаи контрактатсия тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, интиқоли онро таъмин намояд.

2. Агар қабули маҳсулот дар маҳалли ҷойгиршавии маҳсулоттайёркунанда ё дигар маҳалли зикршуда сурат гирад, маҳсулоттайёркунанда хуқук надорад аз қабули маҳсулоти кишоварзие, ки истехсолкунанда тибқи шартномаи контрактатсия ва дар мӯҳлати қайду шартшуда овардааст, саркашӣ намояд.

3. Дар ҳолате ки агар маҳсулоттайёркунанда интиқол ё қабули маҳсулоти кишоварзири таъмин карда натавонад, ў ба истехсолкунанда арзиши маҳсулоти кишоварзӣ ва ҳароҷоти вобаста ба интиқоли онро мепардозад.

4. Маҳсулоттайёркунандае, ки коркарди маҳсулоти кишоварзии тибқи шартномаи контрактатсия гирифтаашро анҷом медиҳад, вазифадор аст мувофиқи талаби истехсолкунанда партов (бокимонда)-и аз коркарди маҳсулоти кишоварзӣ боқимондаро бо пардоҳти арзиши он тибқи нарҳи аз ҷониби тарафҳо мувофиқашуда ба ў баргардонад.

Моддаи 600. Масъулияти истехсолкунандай маҳсулоти кишоварзӣ

Истеҳсолкунандай маҳсулоти кишоварзие, ки ўҳдадории худро иҷро накардааст ё номатлуб ба ҷо овардааст, ҳангоми мавҷуд будани гуноҳ масъулиятро ба ўҳда дорад.

БОБИ 30. Мубодила

Моддаи 601. Шартномаи мубодила

1. Мутобики шартномаи мубодила ҳар яке аз тарафҳо ўҳдадор мешавад, ки ба моликияти тарафи дигар бар ивази як мол моли дигар дихад.

2. Нисбат ба шартномаи мубодила мутаносибан қоидаҳои хариду фурӯш татбиқ мегардад (боби 29), агар он хилофи қоидаҳои ҳамин боб ва моҳияти мубодила набошад. Дар айни замон ҳар яке аз тарафҳо фурӯшандай моле эътироф мегардад, ки ўҳдадор мешавад онро супорад ва харидори моле ба ҳисоб меравад, ки ўҳдадор мешавад бар ивази он қабул кунад.

Моддаи 602. Нарҳ ва ҳароҷоти вобаста ба шартномаи мубодила

1. Агар аз шартнома тартиби дигаре барнаояд, молҳои ивазшаванда ба тарзи баробарарзиш дар назар дошта мешавад ва ҳароҷоти вобаста ба супоридан ва қабули он дар ҳар як ҳолат аз ҷониби тарафе анҷом дода мешавад, ки дорои масъулияти даҳлдор мебошад.

2. Дар ҳолатҳои нобаробарарзиш эътироф гардидан молҳои мубодилашаванда тарафи моле, ки арзиши он нисбат ба моли барои мубодила пешниҳодшуда пасттар аст, бояд бидуни таъхир, баъди супурдани мол ё ҳуҷҷатҳои танзимкунандай мол фарқияти байни нарҳро, агар тарзи дигари пардоҳт дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, пардозад.

3. Агар молҳои мубодилавӣ баробарарзиш эътироф нагарданд, вале нарҳи онҳо дар шартнома пешбинӣ нашуда бошад ва бо назардошти шарти шартнома муайян кардани он имконнозазир бошад, ин нарҳ тибқи қоидаҳои пешбининамудаи қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

Моддаи 603. Иҷрои мутақобилаи ўҳдадории тибқи шартномаи мубодила супурдани мол

Дар ҳолатҳое ки мутобики шартнома мӯҳлати супурдани молҳои мубодилашаванда мувофиқ намеоянд, нисбат ба иҷрои ўҳдадорӣ оид ба супурдани мол аз ҷониби тарафе, ки бояд онро баъди супурдани мол ба тарафи дигар иҷро кунад, қоидаҳои иҷрои мутақобилаи ўҳдадорӣ (моддаи 353) истифода бурда мешаванд.

Моддаи 604. Гузаштани ҳуқуқи моликияти ба молҳои мубодилашаванда

Агар қонунҳо ё шартнома тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошанд, ҳамзамон баъди аз ҷониби ҳарду тараф иҷро намудани ўҳдадории супурдани молҳои даҳлдор, ҳуқуқи моликияти ба молҳои

мубодилашаванда ба тарафхое, ки тибқи шартномаи мубодила ба сифати харидор баромад мекунанд, мегузарад.

Моддаи 605. Масъулияти кашида гирифтани моле, ки тибқи шартномаи мубодила ба даст оварда шудааст

Тарафе, ки моли тибқи шартномаи мубодила бадастовардаи ўз чониби шахси сеюм кашида гирифтааст, дар сурати мавҷуд будани асосҳои пешбининамудаи моддаи 498 ҳамин Кодекс ҳуқук дорад аз тарафи дигар баргардонидани молеро, ки охирин дар натиҷаи мубодила ба даст овардааст ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

БОБИ 31. Ҳадя

Моддаи 606. Шартномаи ҳадя

Тибқи шартномаи ҳадя як тараф (ҳадякунанда) ройгон ба тарафи дигар (ҳадягиранда) ашёро ба моликияти ё ҳуқуқи молу мулк (талабот)-ро медиҳад ё онро аз ӯҳдадории молу мулкӣ нисбат ба худ озод менамояд.

Моддаи 607. Шакли шартномаи ҳадя

1. Ҳадя, ки бо тақдими ҳадя ба ҳадягиранда сурат мегирад, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қисмҳои 2 - 3 ҳамин модда шифоҳӣ анҷом дода шуданаш мумкин аст.

Тақдими ҳадя тавассути додани он, ба таври рамзӣ супурдани он (супурдани калид ва гайра) ё супурдани ҳуҷҷатҳои муқарраркунандаи ҳуқуқ, анҷом дода мешавад.

2. Шартномаи ҳадяи амволи манқул бояд дар шакли оддии ҳаттӣ дар ҳолатҳои зайл баста мешавад:

1) ҳадякунанда шахси ҳуқуқӣ буда, арзиши ашёи дар шартнома қароргирифта аз андозаи 10 маоши ҳадди ақал зиёд бошад;

2) ҳадякунанда шаҳрванд буда, арзиши ашёи шартнома аз андозаи 5 маоши ҳадди ақал зиёд бошад.

3. Шартномаи ҳадяи амволи ғайриманқул бояд ба таври нотариалий тасдиқ ва ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

Моддаи 608. Аз ҷониби ҳадягиранда рад кардани қабули ҳадя

Ҳадягиранда ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳзаи то ба ўз супурдани ҳадя аз он даст қашад. Дар ин ҳолат шартномаи ҳадя бастанашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 609. Манъи ҳадя

Ба истиснои тӯҳфаҳои оддии дорои арзиши на он қадар баланд ҳадя иҷозат дода намешавад:

1) аз ҷониби ашҳоси ҳуқуқӣ – ҳадяи амволе, ки ба онҳо таҳти ҳуқуқи пешбуруди ҳоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ марбут аст;

2) аз номи атфоли хурдсол ва шаҳрвандони гайри қобили амал эътирофгардида - аз ҷониби намояндагони қонунии онҳо.

Моддаи 610. Маҳдуд соҳтани ҳадядиҳӣ

1. Ҳадя намудани амволе, ки таҳти моликияти муштараки умумӣ қарор дорад, танҳо бо розигии ҳамаи иштироқчиёни моликияти муштарак бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 301 ҳамин Кодекс иҷозат дода мешавад.

2. Ҳадяи ҳуқуқи марбут ба ҳадякунанда дар мавриди талабот ба шахси сеюм бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 411 - 415, 417 - 419 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

3. Ҳадядиҳӣ тавассути бар ивази ҳадягиранда иҷро намудани ӯҳдадориҳои он дар назди ашҳоси сеюм бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи қисми 1 моддаи 334 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

Ҳадядиҳӣ тавассути аз ҷониби ҳадякунанда ба зиммаи худ гузаронидани қарзи ҳадягиранда дар назди ашҳоси сеюм бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 420 ва 421 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

4. Ваколатнома барои анҷом додани ҳадядиҳӣ аз ҷониби намоянда, ки дар он номи ҳадягиранда сабт нагардидааст ва мавзӯи ҳадя зикр нагардидааст, курсб надорад.

Моддаи 611. Бекор кардани ҳадя

1. Ҳадяқунанда, агар ҳадягиранда ба ҳаёти ў таҷовуз карда бошад ё ба ҳаёти яке аз аъзои оилаи ў ё хешу ақрабои наздики ў сўиқасд карда бошад ё дидою дониста (бадқасдана) ба ҳадяқунанда зарари чисмонӣ расонида бошад, ҳуқуқ дорад ҳадядиҳиро бекор кунад.

Дар сурати дидою дониста аз ҷониби ҳадягиранда аз ҳаёт маҳрум кардани ҳадяқунанда ҳуқуки дар суд пешниҳод намудани талаби бекор кардани ҳадядиҳиро ба ворисони ҳадяқунанда марбут мебошад.

2. Ҳадяқунанда, агар муносибати ҳадягиранда бо ашёи ҳадяшуда, ки барои ҳадяқунанда дорои арзиши қалони ғайриамвотӣ буда, боиси таҳди бебозгашт несту нобуд шудани он метардад, ҳуқуқ дорад тибқи тартиби судӣ бекор кардани ҳадяқуниро талаб намояд.

3. Тибқи талаби шахси манфиатдор суд метавонад ҳадядиҳиро, ки соҳибкори инфиродӣ ё шахси ҳуқуқӣ бо вайрон кардани муқаррароти қонун дар бораи ғайри қобили пардохт (муфлисӣ) аз ҳисоби маблағҳое, ки вобаста ба фаъолияти соҳибкории ў дар ҷараёни шаш моҳи то лаҳзай чунин шахсро ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон намудан анҷом додааст, бекор кунад.

4. Дар шартномаи ҳадя мумкин аст шартҳои ҳуқуқи ҳадяқунанда оиди бекор кардани ҳадя дар сурате, агар ҳадяқунанда аз ҳадягиранда дарозтар умр бинад, муқаррар карда шавад.

Моддаи 612. Оқибатҳои расонидани зарар дар натиҷаи камбудии ашёи ҳадякардашуда

Зараре, ки дар натиҷаи норасоии ашёи ҳадякардашуда ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи шаҳрванди ҳадягиранда расонида шудааст, агар исбот карда шавад, ки ин норасоиҳо то додани ашё ба ҳадягиранда ба миён омадаанд ва ба шумули норасоиҳо ошкоро доҳил намешаванд ва ҳадяқунанда ҳарчанд дар маврид огоҳ буд, вале оид ба онҳо ҳадягирандаро огоҳ насохтааст, бояд аз ҷониби ҳадяқунанда мутобики қоидаҳои пешбининамудаи боби 59 ҳамин Кодекс ҷуброн карда шавад.

Моддаи 613. Хайрия

1. Хайрия ҳадяе эътироф метардад, ки бо мақсадҳои манфиати умум бахшида шудааст. Хайрияро шаҳрвандон ва шахсони ҳуқуқӣ ба ҳамаи субъектҳои ҳуқуқи гражданий дар ҳолатҳои муқаррар кардаи қонун дода метавонанд.

2. Барои қабули хайрия иҷозат ё розигии касе талаб карда намешавад.

3. Хайрияи амвол ба шаҳрванд бояд ва ба дигар ашҳос мумкин аст аз ҷониби хайрқунанда оид ба истифодай ин амвол тибқи таъиноти муайян қайду шарт карда шавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин шарт хайрияи амвол ба шаҳрванд ҳамчун ҳадяи муқаррарӣ ҳисобида мешавад ва дар ҳолатҳои дигар хайрияи амвол аз ҷониби хайриягиранда тибқи таъиноти амвол истифода бурда мешавад.

4. Нисбат ба хайрия моддаи 611 ҳамин Кодекс истифода бурда намешавад.

БОБИ 32. Таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

Моддаи 614. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Мувофиқи шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ шаҳрванд ҳавлии истиқоматӣ, хона ё дигар амволи ғайриманқулеро, ки ба ў тааллуқ дорад, ба моликияти пардозанди саробон, ки ўҳдадор мешавад ин шаҳрванд ва (ё) шахси сеюми нишондодаи ўро якумрӣ бо саробонӣ таъмин мекунад, таҳвил медиҳад.

2. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ метавонад ба фоидаи якчанд шаҳрванд, ки онҳо ба гирифтани ҳиссаи таҳминии баробар ҳуқуқ, пайдо мекунанд, баста шавад. Дар сурати фавти яке аз гирандагони таъминот ҳуқуқи гирифтани ҳиссаи таъминот ба гирандаи таъминоте, ки зинда мондааст мегузарад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад дар сурати фавти охирин гирандаи таъминот ўҳдадории пардохти таъминот қатъ метардад.

Моддаи 615. Шакли шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ дар шакли хаттӣ баста шуда ба тариқи нотариалий тасдиқ карда мешавад ва шартномае, ки бегона кардани амволи ғайриманқулро бо шарти таъминоти якумрӣ бо саробонӣ пешбинӣ менамояд, ҳамчунин ба қайди давлатӣ гирифта мешавад.

2. Риоя накардани қоидаҳои пешбиникардаи қисми якуми ҳамин модда боиси беэътибор шудани он метардад. Чунин аҳд эътибор надорад.

Моддаи 616. Еҳدادорӣ дар мавриди таъминот бо саробонӣ

1. Еҳдадории пардозандаи саробонӣ дар мавриди таъминот бо саробонӣ метавонад аз таъмини эҳтиёҷот ба манзил, ҳӯрок ва пӯшок ва агар вазъи саломатии шаҳрванд талаб намояд, ҳамчунин аз нигоҳубини ўйборат бошад.

Дар шартнома ҳамчунин аз тарафи пардозандаи саробонӣ пардохта шудани ҳароҷоти хизматрасонии маросимӣ пешбинӣ шуда метавонад.

2. Дар шартнома бояд арзиши тамоми ҳачми таъминот бо саробонӣ муайян карда шавад. Зимнан ҳачми умумии таъминот дар як моҳ наметавонад аз андозаи дукаратай ҳадди ақали музди меҳнат, ки бо қонун муқаррар гардидааст, камтар бошад.

3. Ҳангоми ҳалли баҳси байни тарафҳо ба вучудомада оид ба ҳачми таъминоте, ки ба шаҳрванд расонида мешавад ё бояд расонида шавад, суд бояд қоидаҳои шартнома ё қонунро дастури амал қарор дилхад.

Моддаи 617. Бо пардохтҳои давра ба давра иваз намудани таъминоти якумрӣ

Дар шартнома имконияти бо пардохти пулии давра ба давра иваз намудани таъминоти молӣ бо саробонӣ пешбинӣ шуда метавонад.

Моддаи 618. Тавакқали тасодуфан нобуд шуда ё зарар дидани амволи дода шуда

Тасодуфан нобуд шудан ё зарар дидани амволи ба саробон супорида, ӯро аз таъмини саробонӣ озод наменамояд.

Моддаи 619. Радди шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Агар дар натиҷаи вайрон кардани ўҳдадориҳои шартномавӣ ё тоқатнопазир гардидаст ё бо сабабҳои дигари ҷиддӣ аз ҳад зиёд душвор гардидаи муносибат тарафҳо метавонанд аз шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ даст қашанд.

2. Агар шартнома тартиби дигареро пешбинӣ нагардида бошад амволи тибқи шартнома супорида, дар сурати қатъ ёфтани шартнома ба саробон баргардонда мешавад ва ҳароҷоти то қатъи шартнома барояш ҷуброн карда намешавад.

Моддаи 620. Бегона кардан ва истифода бурдани амволе, ки барои таъминоти якумрӣ таҳвил дода шудааст

1. Пардозандаи таъминот ҳақ дорад амволи ғайриманқулеро, ки ба ӯ барои таъминоти якумрӣ таҳвил дода шудааст, танҳо дар сурати мавҷуд будани ризоияти гирандаи таъминот бегона қунад, ба гарав гузорад ё ба тарзи дигар истифода барад.

2. Пардозандаи таъминот вазифадор аст ҳамаи тадбирҳои заруриро андешад, ки дар давраи расонидани таъминоти якумрӣ бо саробонӣ истифодаи амволи зикршуда боиси кам шудани арзиши ин амвол нагардад.

3. Дар сурати ба саробон додани амвол, гирандаи таъминот нисбати таъмини ўҳдадорӣ ҳуқуқи ба гарав мондани ин амволро дорад.

Моддаи 621. Бе кор кардани шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Шартномаи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ метавонад бо талаби тарафҳо бекор карда шавад.

2. Дар ҳолати шартномаро куллан риоя накардани саробон, гирандаи таъминот ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаро талаб намояд.

Моддаи 622. Қатъи таъминоти якумрӣ бо саробонӣ

1. Еҳдадории таъминоти якумрӣ бо саробонӣ ба сабаби фавти гирандаи таъминот қатъ мегардад.

2. Дар сурати аз тарафи пардозандаи таъминот ба андозаи муҳим вайрон карда шудани ўҳдадориҳои ўғирандаи таъминот ҳуқуқ дорад баргардонидани амволи ғайриманқули барои таъминоти якумрӣ таҳвил дода шударо ё ба ӯ пардохтани нархи харида гирифтани таъминотро талаб намояд. Зимнан, пардозандаи таъминот ҳуқуқ надорад ҷуброни ҳароҷотеро, ки вобаста бо таъминоти гирандаи таъминот анҷом дода шудааст, талаб намояд.

Моддаи 623. Оқибати фавти саробон

1. Дар сурати фавти саробон ўҳдадории саробонӣ ба ворисоне мегузараდ, ки амволи додаро қабул кардаанд.

2. Дар сурати аз мерос даст кашидани ворис (ворисон) амвол ба гирандаи таъминот баргардонда мешавад ва дар натиҷаи ин шартнома қатъ меёбад.

БОБИ 33. Кироя (ичора)-и амвол

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 624. Шартномаи кироя (ичора)-и амвол

Мувофиқи шартномаи кироя (ичора)-и амвол кироядех ўҳдадор мешавад, ки амволро пулакӣ ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатӣ ё ба истифодаи кироятира таҳвил дихад.

Моддаи 625. Ҳуқуқи моликияти кироятира ба маҳсулот, меваҷот ва даромад аз амволи кироятирифташуда

Маҳсулот, меваҷот ва даромадҳои дигаре, ки кироятира дар натиҷаи истифодаи амволи кироятирифташуда ба даст овардааст, моликияти ў мебошанд, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад.

Моддаи 626. Объектҳои кироя (ичора)-и амвол

1. Ба кироя (ичора)-и амвол метавонанд қитъаҳои замин, канҷаниҳои фоиданоки умумӣ ва дигар объективҳои алоҳидаи табииӣ, корхонаҳо ва дигар маҷмӯъ (комплекс)-ҳои амвол, биноҳо, иншоот, таҷхизот, воситаҳои нақлиёт ва дигар ашёе, ки дар ҷараёни истифода (ашёи гайриистеъмолӣ) онҳо хосияти аслии худро гум намекунанд, дода шаванд.

2. Бо қонун метавонанд навъҳо (турӯҳҳо)-и корхонаҳо ва навъҳои амволе, ки ба кирояи амвол додани онҳо мумкин нест ё ба кироя додани онҳо маҳдуд карда мешавад, муқаррар карда шаванд.

Моддаи 627. Кироядех

1. Ҳуқуқи ба кироя (ичора) додани амвол ба молики он тааллук дорад.
2. Ҳамчунин ашҳосе, ки аз тарафи қонун ё молик барои ба кироя (ичора) додани амвол ваколатдор карда шудаанд, метавонанд кироядех бошанд.

Моддаи 628. Шакли шартномаи кироя (ичора)-и амвол

1. Шартномаи кироя (ичора)-и амвол барои мӯҳлати зиёда аз як сол ва агар ҳатто яке аз тарафҳои шартнома шахси ҳуқуқӣ бошад, сарфи назар аз мӯҳлат, бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад.
2. Шартномаи кироя (ичора)-и амволи ғайриманқул, бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад.
3. Шартномаи кироя (ичора)-и амволе, ки гузариши минбаъдаи ҳуқуқи моликияти амволро ба кироятира пешбинӣ мекунад, дар шакле баста мешавад, ки барои шартномаи ҳариду фурӯши чунин амвол пешбинӣ гардидааст.

Моддаи 629. Мӯҳлати шартномаи кироя (ичора)-и амвол

1. Шартномаи кироя (ичора)-и амвол барои мӯҳлати муайяннамудаи шартнома баста мешавад.
2. Агар дар шартнома мӯҳлати кироя (ичора)-и амвол муайян нашуда бошад, шартнома барои мӯҳлати номуайян басташуда ҳисоб мегардад. Зимнан, ҳар яке аз тарафҳо ҳуқуқ дарорд ҳар вақт аз шартнома сарфи назар намояд ва дар ин бобат тарафи дигарро як моҳ пеш ва ҳангоми кироя (ичора)-и амволи ғайриманқул се моҳ пеш огоҳ созад. Дар қонун ё шартнома барои огоҳ кардан аз қатъи шартномаи кироя (ичора)-и амвол, ки барои мӯҳлати номуайян баста шудааст, мӯҳлати дигар муқаррар карда шуда метавонанд.
3. Дар қонун метавонанд барои навъҳои алоҳидаи кироя (ичора)-и амвол, ҳамчунин барои навъҳои алоҳидаи амвол мӯҳлатҳои ҳадди аксар (ниҳоӣ)-и шартнома муқаррар карда шаванд. Дар ин ҳолатҳо, агар дар шартнома мӯҳлати кироя (ичора) муайян нашуда бошад ва ягон тарафи аз шартнома то хотимаи мӯҳлати ниҳоии шартнома, ки қонун муқаррар намудааст, сарфи назар накарда бошад, шартнома баъди хотимаи мӯҳлати ниҳоӣ қатъ мегардад.

Шартномаи кироя (ичора)-и чунин амволе, ки барои мӯҳлати зиёда аз мӯҳлати ниҳоии муқаррарнамудаи қонун баста шудааст, барои мӯҳлати баробар бо мӯҳлати ниҳоӣ басташуда ҳисоб мешавад.

Моддаи 630. Ба кирояти додани амвол

1. Кироядех вазифадор аст амволро ба кирояти дар ҳолате, ки бо шартҳои шартнома ва таъиноти амвол мутобиқ бошад, дихад.

2. Амвол ба кироя якҷоя бо ҳамаи лавозим ва ҳуҷҷатҳои марбут ба он (паспорти техникӣ, сертификати сифат ва ғайра), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дода мешавад.

Агар чунин лавозим ва ҳуҷҷатҳо дода нашуда бошанд ва кирояти бе онҳо амволро мутобиқи таъиноти он истифода бурда натавонад ё ба дараҷаи муҳим аз он шароите, ки ҳангоми бастани шартнома ба онҳо ҳақ дошт, маҳрум монад, ў метавонад аз кироядех додани чунин лавозим ва ҳуҷҷатҳо ё бекор кардани шартнома, ҳамчунин ҷубронаи зарарро талаб намояд.

3. Агар кироядех амволи ба кироя додашударо дар мӯҳлати дар шартнома зикршуда ба кирояти надиҳад ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат зикр нашуда бошад, кирояти дар мӯҳлати қобили қабул ҳуқуқ дорад аз кироядех ин амволро мутобиқи моддаи 429 ҳамин Кодекс дархост намояд ё бекор кардани шартномаро талаб кунад.

Моддаи 631. Масъулияти кироядех барои камбудиҳои амволи ба кироя додашуда

1. Кироядех барои камбудиҳои амволи ба кироя додашуда, ки монеи истифодаи пурра ё қисмии он мегарданд, ҳатто агар ҳангоми бастани шартнома ў дар бораи ин камбудиҳо надониста бошад ҳам, ҷавобгар аст.

Ҳангоми ошкор гардиҳани чунин камбудиҳо кирояти ҳақ дорад бо интиҳоби худ ё бепул бартараф намудани камбудиҳои амвол ё мутаносибан кам кардани музди кироя ё ҷуброн намудани ҳарочоти вобаста ба бартараф кардани камбудиҳои амвол ё бевосита кам кардани маблаги ҳарочоти анҷомдодаи ўро доир ба бартараф соҳтани ин камбудиҳо аз музди истифодаи амвол талаб намояд ва дар ин бобат кироядехро пешакӣ оғоҳ кунад ё пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартномаро талаб намояд.

2. Кироядехе, ки дар бораи талаби кирояти ё нияти ў доир ба бартараф кардани камбудиҳои амвол аз ҳисоби кирояти оғоҳонида шудааст, метавонад бетаъхир амволи ба кироя додашударо бо дигар амволи ҳаммонанде, ки дар ҳолати дуруст қарор дорад, иваз кунад ё камбудиҳои амволро ройгон бартараф намояд.

3. Агар қонеъ соҳтани талаботи кирояти ё аз тарафи ў аз музди истифодаи амвол нигоҳ доштани ҳарочот барои бартараф намудани камбудиҳо зарари ба кирояти расидаро пӯшонида натавонад, ў ҳақ дорад, ки ҷубронаи қисми пардохтанашудаи зарарро талаб намояд.

4. Кироядех барои он камбудиҳои амволи ба кироя додашуда, ки ҳангоми бастани шартнома зикр шуда буданд ё қаблан ба кирояти маълум буданд ё мебоист аз тарафи ў ҳангоми муюни амвол ё тафтиши дурусти он ҳангоми бастани шартнома ё ба кироя (ичора) додани амвол ошкор карда мешуданд, ҷавобгар намебошад.

Моддаи 632. Ҳуқуқи ашхоси сеюм ба амволе, ки ба кироя (ичора) дода мешавад

Ба кироя (ичора) дода шудани амвол боиси қатъ гардидан ё тафтири ёфтани ҳуқуқи ашхоси сеюм ба ин амвол намегардад.

Ҳангоми бастани шартнома кироядех вазифадор аст кироятиро оид ба ҳамаи ҳуқуқи ашхоси сеюм ба амволи ба кироя (ичора) додашаванд (сервитут, ҳуқуқи гарав ва ғайра) оғоҳ намояд. Ичро накардани ин қоида ба кирояти ҳуқуқ медиҳад, ки кам кардани музди истифодаи амвол ё бекор кардани шартнома ва ҷубронаи зарарро талаб намояд.

Моддаи 633. Музди истифодаи амвол

1. Кирояти вазифадор аст, ки музди истифодаи амволро сари вақт пардозад.

Тартиб, шартҳо ва мӯҳлатҳои пардохти музд дар шартнома муайян карда мешаванд. Дар ҳолатҳое ки агар онҳо дар шартнома муайян нашуда бошанд, чунин ҳисобида мешавад, ки тартиб, шартҳо ва мӯҳлатҳое, ки маъмулан ҳангоми кирояи амволи ҳаммонанд ва дар ҳолатҳои муқоисашаванд истифода мегарданд, муқаррар карда шудаанд.

2. Музд барои тамоми амволи ба кироя гирифташуда дар маҷмӯъ ё аз рӯи ҳар як қисми таркибии он алоҳида дар шакли зерин муқаррар карда мешавад:

1) маблаги муайяни устувор гардида, ки давра ба давра ё якбора пардохта мешавад;

2) ҳиссаи муқарраргардидаи маҳсулот, меваҷот ё даромадҳое, ки дар натиҷаи истифодаи амволи ба кироя гирифташуда ба даст омадаанд;

- 3) аз тарафи кироягир расонида шудани хизматҳои муайян;
- 4) аз тарафи кироягир ба моликият ё кирояи кироядех таҳвил дода шудани ашёи дар шартнома зикргардида;
- 5) ба зиммаи кироягир voguzor кардани ҳарочоти дар шартнома зикргардида оид ба беҳтар намудани амволи ба кироя гирифташуда.

Тарафҳо метавонанд дар шартнома шаклҳои мувофиқи зикршудаи музди истифодаи амвол ё шаклҳои дигари пардохтро пешбинӣ намоянд.

3. Андозаҳои музди истифодаи амвол метавонанд бо созиши тарафҳо дар мӯҳлатҳои дар шартнома пешбинигардида, аммо на бештар аз як бор дар сол тағиیر дода шаванд. Дар қонун дигар мӯҳлатҳои ҳадди ақал ҷиҳати аз нав дида баромадани андозаи музд барои навъҳои алоҳидаи кирояи амвол, ҳамчунин барои навъҳои алоҳидаи амвол пешбинӣ шуда метавонанд.

4. Агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягир ҳақ дорад, ки агар бо сабабҳои берун аз масъулияти ў шароити истифодаи дар шартнома пешбинигардида ё ҳолати амвол ба андозаи муҳим бад шуда бошад, мутобиқан кам кардани муздро талаб намояд.

5. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар сурати аз тарафи кироягир ба андозаи муҳим вайрон карда шудани мӯҳлатҳои пардохти музди истифодаи амвол кироядех ҳақ дорад, ки аз ў пеш аз мӯҳлат пардохтани муздро дар мӯҳлати муқаррарнамудаи кироядех талаб намояд. Зимнан, кироядех ҳақ надорад, ки пеш аз мӯҳлат пардохтани муздро барои на зиёда аз ду мӯҳлат паи ҳам талаб намояд.

Моддаи 634. Истифодаи амволи ба кироя (ичора) гирифташуда

1. Кироягир вазифадор аст, ки амволро мутобиқи шартҳои шартнома ва агар чунин шартҳо дар шартнома муайян нашуда бошанд, мутобиқи таъиноти амвол истифода намояд.

2. Агар дар Кодекс, дигар қонунҳо ё санадҳои дигари ҳуқуқӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягир ҳақ дорад бо ризоияти кироядех амволи ба кироя (ичора) гирифташударо ба зеркироя (кирояи фаръӣ) супорад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои худро аз рӯи шартномаи кироя (ичора) ба шахси дигар voguzor намояд (кирояи такрорӣ), амволи кирояро ройгон ба истифода дихад, ҳамчунин ҳуқуқи ба гаравмониро ва гузашткуниро ва онҳоро ҳамчун ҳисса ба сармояи оинномавии ширкатҳо ва ҷамъиятҳои ҳоҷагидорӣ ё ҳиссаи доҳилшавӣ ба коопретиви истеҳсолӣ гузорад. Агар дар қонун ё санадҳои дигари ҳуқуқӣ тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, нисбати шартномаи зеркироя қоидаҳои шартномаи кирояи амвол татбиқ карда мешаванд. Дар ҳолатҳои зикршуда, ба истиснои кирояи такрорӣ, масъулият аз рӯи шартнома ба зиммаи кироягир мебошад.

Шартномаи зеркироя набояд аз мӯҳлати шартномаи кироя зиёдтар баста шавад.

Нисбати шартномаи зеркироя агар дар қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқи тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, қоидаҳо оид ба шартномаи кироя татбиқ мегардад.

3. Агар кироягир сарфи назар аз огоҳии кироядех амволро мутобиқи шартҳои шартнома ё таъиноти он истифода набарад, он гоҳ кироядех ҳуқуқ дорад, ки бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 635. Аз тарафи кироягир ихтиёрдорӣ кардани амвол

Агар тибқи қонунгузорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягир ҳақ дорад бо ризоияти кироядех амволи ба кироя гирифташударо ба зеркироя (ичораи фаръӣ) дихад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои худро аз рӯи шартномаи кироя ба шахси дигар voguzor намояд (кирояи такрорӣ), амволи ба кироя гирифташударо ба истифодаи ройгон дихад, ҳамчунин ин ҳуқуқро ба гарав гузорад ва онҳоро ҳамчун ҳисса ба сармояи оинномавии ширкатҳо ва ҷамъиятҳои ҳоҷагидорӣ ё ҳиссаи доҳилшави ба коопретиви истеҳсолӣ гузорад. Дар ҳолатҳои зикршуда, ба истиснои кирояи такрорӣ, масъулият аз рӯи шартнома ба зиммаи кироягир мебошад.

Шартнома дар бораи ба ашҳоси дигар таҳвил додани амвол наметавонад барои мӯҳлати зиёда аз мӯҳлати шартномаи кироя баста шавад.

Ба шартномаи зеркироя, агар тибқи қонунгузорӣ тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, қоидаҳои шартномаи кирояи амвол истифода бурда мешаванд.

Моддаи 636. Еҳдадориҳои кироядех дар мавриди ниғаҳдории амвол

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироядех вазифадор аст, ки таъмири асосии амволи ба кироя додашударо аз ҳисоби худ анҷом дихад.

2. Кироядех вазифадор аст аз ҳисоби худ таъмиреро, ки онро зарурати ногузир тақозо мекунад ва бо сабабхое, ки кироягир барои онҳо ҷавобгар нест, ба вуҷуд омадааст, анҷом дишад.

3. Таъмири асосӣ бояд дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартномаи кирояи амвол ва агар чунин мӯҳлат дар шартнома муайян нашуда бошад ё зарурати ногузир ба вуҷуд омада бошад, дар мӯҳлати қобили қабул анҷом дода шавад.

4. Аз тарафи кироядех вайрон карда шудани ўҳдадорӣ оид ба анҷом додани таъмири асосӣ ба кироягир ҳуқуқ медиҳад, ки ё таъмири асосии дар шартнома пешбинигардида ё бо сабаби зарурати ногузир бавуҷудомадаро анҷом дода, аз кироядех арзиши таъмирро рӯёнад ё онро ба ҳисоби музди кирояи амвол дохил қунад ва ё мутобиқан кам кардани ин музд ё бекор кардани шартномаро талаб намояд.

Моддаи 637. Еҳдадориҳои кироягир доир ба нигаҳдории амволи ба кироя тирифташуда

Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, кироягир вазифадор аст, ки амволро дар ҳолати дуруст нигаҳ дорад, аз ҳисоби худ таъмири ҷориро анҷом дишад ва ҳароҷоти нигаҳдории амволро ба зимма дошта бошад.

Моддаи 638. Нигоҳ доштани эътибори шартномаи кирояи амвол дар сурати тағиیر ёфтани тарафҳо

1. Ба шахси дигар гузаштани ҳуқуқи моликияти амволи ба кироя додашуда барои тағиир ёфтани бекор кардани шартномаи кирояи амвол асос намебошад.

2. Дар сурати фавти шаҳрванде, ки кироягири амволи ғайриманқул мебошад, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ўз рӯи шартномаи кирояи ин амвол ба меросхӯр метузаранд.

Кироядех ба истиснои ҳолатхое, ки бастани шартнома бо сифатҳои шахсии кироягир вобаста буд, ҳақ надорад, ки ба шартнома дохил шудани чунин меросхӯрро барои мӯҳлати бокимондаи амали шартнома рад намояд.

Моддаи 639. Қатъи шартномаи зеркироя ҳангоми пеш аз мӯҳлат қатъ гардиданни шартномаи кирояи амвол

1. Агар дар шартномаи кирояи амвол чизи дигаре пешбинӣ нашуда бошад, пеш аз мӯҳлат қатъ гардиданни шартномаи кирояи амвол боиси қатъ гардиданни шартномаи зеркирояи мутобиқи он басташуда мегардад.

2. Агар шартномаи кирояи амвол аз рӯи асосҳои пешбининамудаи ҳамин Кодекс қурб надошта бошад, шартномаҳои мутобиқи он басташудаи зеркироя низ қурб надорад.

Моддаи 640. Пеш аз мӯҳлат қатъ намудани шартнома бо талаби кироядех

1. Бо талаби кироядех шартномаи кирояи амвол метавонад аз тарафи суд дар ҳолатхое, қатъ карда шавад, ки агар кироягир:

1) амволро бо ба андозаи муҳим вайрон кардани шартҳои шартнома ё таъиноти амвол ё худ бо вуҷуди огоҳии хаттии кироядех бо вайрон кардани чандинкарата истифода намояд;

2) амволро ба андозаи муҳим бад гардонад;

3) зиёда аз ду дафъа паҳам баъди ҳатми мӯҳлати пардоҳти муқарраркардаи шартнома музди истифодаи амволро напардозад;

4) дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартномаи кироя ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо дар шартнома дар мӯҳлатҳои қобили қабул дар ҳолатхое ки агар мутобиқи қонун ё шартнома ўҳдадории таъмири асосӣ ба зиммаи кироягир бошад, таъмири асосии амволро анҷом надиҳад.

Дар шартномаи кирояи амвол барои пеш аз мӯҳлат қатъ гардонидани шартнома бо талаби кироядех тибқи қисми 2 моддаи 482 ҳамин Кодекс метавонанд асосҳои дигар низ муқаррар карда шаванд.

2. Кироядех ҳақ дорад пеш аз мӯҳлат қатъ намудани шартномаро танҳо баъди ба кироягир додани имконияти қобили қабули иҷрои ўҳдадории ўз талаб намояд.

Моддаи 641. Пеш аз мӯҳлат қатъ шудани шартнома бо талаби кироягир

Бо талаби кироягир шартномаи кирояи амвол метавонад аз тарафи суд дар ҳолатхое қатъ карда шавад, ки агар:

1) кироядех амволро ба истифодаи кироягир надиҳад ё барои истифодаи амвол мутобики шартҳои шартнома ё таъиноти амвол монеа ба вучуд орад;

2) амволи ба кироягир додашуда камбузидҳои барои истифодаи он монеъшаванде дошта бошад, ки ҳангоми бастани шартнома аз тарафи кироядех зикр карда нашудаанд, ба кироягир қаблан маълум набуданд ва дар вақти муоинаи амвол ё тафтиши дурустии он ҳангоми бастани шартнома наметавонистанд аз тарафи кироягир ошкор карда шаванд;

3) кироядех дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартнома ва дар сурати мавҷуд набудани онҳо дар шартнома - дар мӯҳлатҳои қобили қабул ўҳдадории ба зиммаи ў гузашташударо доир ба таъмири асосии амвол ичро нанамояд;

4) амвол бо сабабҳое, ки барои онҳо кироягир ҷавобгар нест, ба ҳолати гайри қобили истифода расида бошад.

Дар шартномаи кирояи амвол барои пеш аз мӯҳлат қатъ гардонидани шартнома бо талаби кироягир тибқи қисми 2 моддаи 482 ҳамин Кодекс метавонанд асосҳои дигар низ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 642. Ҳуқуки афзалиятнокии кироягир ба бастани шартнома барои мӯҳлати нав

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, кироягире, ки ўҳдадориҳои ҳудро ба таври лозима ичро мекунад, баъди хотимаи мӯҳлати шартнома дар сурати шароити дигари баробар ба бастани шартномаи кирояи амвол барои мӯҳлати нав нисбат ба дигар ашхос ҳуқуки афзалиятнок дорад. Кироягир вазифадор аст, ки ба кироядех дар бораи ҳоҳиши бастани чунин шартнома дар мӯҳлати дар шартномаи кирояи амвол зикршуда ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат зикр нашуда бошад, дар мӯҳлати қобили қабул, то хотимаи эътибори шартнома ба таври хаттӣ ҳабар дихад.

Ҳангоми бастани шартномаи кирояи амвол барои мӯҳлати нав шартҳои шартнома метавонанд бо созиши тарафҳо тағйир дода шаванд.

2. Агар кироягир истифодаи амволро баъди хотимаи мӯҳлати шартнома ҳангоми мавҷуд набудани эътиroz аз тарафи кироядех идома дихад, шартнома бо ҳамон шартҳо барои мӯҳлати номуайян навшуда (моддаи 629) ҳисобида мешавад.

Моддаи 643. Баргардонидани амвол ба кироядех

1. Ҳангоми қатъи шартномаи кирояи амвол кироягир вазифадор аст амволро дар ҳамон ҳолате, ки онро гирифта буд, бо назардошти фарсоиши мӯътадил ё бо ҳолате, ки дар шартнома зикр гардидааст, ба кироядех баргардонад.

2. Агар кироягир амволи ба кироя гирифташударо ба кироядех барнагардонад ё сари вақт барнагардонидааст, кироядех ҳуқуқ дорад пардохтро барои истифодаи амвол барои тамоми давраи гузаронидашуда талаб намояд. Дар ҳолати зарари ҳарочоти кироядехро напӯшондани маблағи мазкур ў ҳуқуқ дорад пардохти онро талаб намояд.

Дар сурате ки агар барои сари вақт барнагардонидани амволи ба кироя гирифташуда дар шартнома ноустуворона пешбинӣ шуда бошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, зарар метавонад дар ҳаҷми пурраи зиёда аз ноустуворона ситонида шавад.

Моддаи 644. Беҳтарсозии алоҳидаи амволи ба кироя гирифташуда

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, корҳои беҳтарсозии алоҳидаи амволе, ки кироягир анҷом додааст, моликияти шахсии ў ба ҳисоб меравад.

2. Дар ҳолате ки агар кироягир аз ҳисоби маблағҳои ҳуд ва бо ризоияти кироядех амволи ба кироя гирифташударо бе расонидани зарар ба он беҳтар карда бошад, кироягир баъди қатъи шартнома, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба ҷуброни арзиши чунин беҳтаркуни ҳақ дорад.

3. Арзиши беҳтарсозиҳои ҷудошавандай амвол, ки аз тарафи кироягир бидуни ризоияти кироядех анҷом дода шудаанд, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҷуброн карда намешавад.

4. Беҳтарсозиҳои ҳам ҷудошаванде ва ҳам ҷудошавандай амвол, ки аз ҳисоби маблағҷудокуниҳои фарсоиш аз ин амвол анҷом дода шудаанд, моликияти кироядех мебошанд.

Моддаи 645. Ҳарида гирифтани амволи ба кироя гирифташуда

1. Дар шартномаи кирояи амвол пешбинӣ шуда метавонад, ки амволи ба кироя гирифташуда баъди хотимаи мӯҳлати кирояи амвол ё то хотимаи он ба шарти аз тарафи кироягир пардохта шудани тамоми нархи дар шартнома зикргардидаи харида гирифтан ба моликияти кироягир мегузарад.

2. Агар шарти харида гирифтани амволи ба кироя гирифташуда дар шартнома пешбинӣ нашуда бошад, он метавонад бо созиши иловагии тарафҳо, ки зимнан ҳуқуқ доранд дар бораи ба нархи харида гирифтани амвол ҳисоб кардани музди пештар пардохташудаи истифодаи амвол аҳд намоянд, муқаррар карда шавад.

3. Муқаррароти қисмҳои 1 ва 2 моддаи мазкур ба шартномаи иҷорати амволи давлатӣ нахън намегарданд.

4. Қонун метавонад ҳолатҳои манъи харида гирифтани амволи ба кироя гирифташударо муқаррар намояжд.

Моддаи 646. Ҳусусиятҳои навъҳои алоҳидай кирояи амвол ва кирояи навъҳои алоҳидай амвол

Ба навъҳои алоҳидай шартномаи кирояи амвол ва шартномаҳои навъҳои алоҳидай амвол (прокат, иҷорати воситаҳои нақлиёт, иҷорати корхонаҳо, иҷорати молиявӣ), агар дар қоидаҳои ҳамин Кодекс оид ба онҳо тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, муқаррароти дар ҳамин зербоб пешбiniшуда истифода мегарданд.

2. Киро (Прокат)

Моддаи 647. Шартномаи киро (прокат)

1. Аз рӯи шартномаи киро (прокат) кироядехе, ки амволро ҳамчун объекти фаъолияти доимии соҳибкорӣ ба киро медиҳад, ӯҳдадор мешавад, ки амволи манқулро пулакӣ ба кирогир барои ихтиёдорӣ ва истифодаи муваққатӣ таҳвил дихад.

Амволе, ки аз рӯи шартномаи киро (прокат) таҳвил дода шудааст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз моҳияти ӯҳдадорӣ барнаояд, барои мақсадҳои эҳтиёҷоти матлуботӣ истифода бурда мешавад.

2. Шартномаи киро (прокат) дар шакли хаттӣ баста мешавад.

3. Шартномаи киро (прокат) оммавӣ мебошад (моддаи 458).

Моддаи 648. Мӯҳлати шартномаи киро (прокат)

1. Шартномаи киро (прокат) барои мӯҳлати то як сол баста мешавад.

2. Қоидаҳои нав кардани шартномаи кирои амвол барои мӯҳлати номуайян ва ҳуқуқи афзалиятноки кирогир барои нав кардани шартномаи амвол (моддаи 642) ба шартномаи киро (прокат) татбиқ намешаванд.

3. Кирогир ҳақ дорад, ки киродехро дар мӯҳлати на камтар аз 10 рӯз пеш ба таври хаттӣ огоҳ карда, шартномаи киро (прокат)-ро ҳар вакът рад намояжд.

Моддаи 649. Ба кирогир додани амвол

Киродехе, ки шартномаи киро (прокат)-ро мебандад, вазифадор аст дар ҳузури кирогир дурустии амволи ба киро додашавандаро санҷад, ҳамчунин кирогирро бо қоидаҳои истифодабарии амвол шинос намояжд ё ба ӯ дар бораи истифодабарии ин амволи дастури хаттӣ дихад.

Моддаи 650. Бартараф намудани камбудиҳои амволи ба киро додашуда

1. Дар сурати аз тарафи кирогир ошкор гардиданӣ камбудиҳои амволи ба киро додашуда, ки истифодаи онро пурра ё қисман гайриимкон месозанд, киродех вазифадор аст аз рӯзи арзи кирогир дар бораи камбудиҳо дар мӯҳлати даҳ рӯз, агар дар шартнома мӯҳлати қӯтоҳтар муқаррар нашуда бошад, камбудиҳои амволро дар ҷояш ройгон бартараф намояжд ё амволи додашударо бо дигар амволи ҳаммонанде, ки дар ҳолати коршоямӣ қарор дорад, иваз кунад.

2. Агар камбудиҳои амволи ба киро додашуда дар натиҷаи аз тарафи кирогир вайрон карда шудани қоидаҳои истифодабарӣ ва нигаҳдории амвол ба вуҷуд омада бошанд, кирогир ба киродех арзиши таъмири ва интиқоли амволро мепардозад.

Моддаи 651. Музди истифодаи амвол

1. Музди истифодаи амвол аз рӯи шартномаи киро (прокат) дар шакли маблаги муайяне, ки давра ба давра ё якбора пардохта мешавад, муқаррар мегардад.

2. Дар ҳолати аз тарафи кирогир пеш аз мӯҳлат баргардонида шудани амвол киродех ба ў қисми даҳлори музди барои истифодаи амвол гирифтаашро бо баҳисобигирӣ аз ҳамон рӯзе, ки баъди рӯзи баргардонидани воқеии амвол фаро мерасад, бармегарданад.

3. Аз кирогир рӯёнидани қарзи пардохти музди кирои амвол бо тартиби бебаҳс дар асоси санади иҷроияи нотариус анҷом дода мешавад.

Моддаи 652. Истифодаи амволи ба киро гирифташуда

1. Таъмири асосӣ ва ҷории амволи мувоғики шартномаи киро (прокат) додашуда вазифаи киродех мебошад.

2. Ба зеркиро додани амволе, ки мувоғики шартномаи киро (прокат) ба кирогир дода шудааст, аз тарафи кирогир ба шахси дигар voguzor гардидаи ҳуқуқу ўҳдадориҳои ў мувоғики шартномаи киро (прокат), ба гарав гузоштани ҳуқуқи кирогир ва чун ҳиссаи амволӣ ба ширкатҳо ва ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ, ба сифати ҳаққи доҳилшавӣ ба кооперативҳои истеҳсолӣ гузоштани ин ҳуқуқ мумкин нест.

3. Иҷораи воситаҳои нақлиёт

1. Иҷораи воситаи нақлиёт бо хизматрасонӣ дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ

Моддаи 653. Шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж иҷорадех вазифадор аст воситаи нақлиётро пулакӣ ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи мувакқатии иҷорагир диҳад ва бо қувваи худ дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии он хизмат расонад.

2. Қоидаҳои ҳамин боб доир ба нав кардани шартномаи иҷора барои мӯҳлати номуайян ва ҳуқуқи афзалиятноки иҷорагир ба нав кардани шартномаи иҷора (моддаи 642) ба шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж татбиқ намегарданд.

Моддаи 654. Шакли шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт

Шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж сарфи назар аз мӯҳлати он бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад. Ба шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт қоидаҳои қисми дуюми моддаи 628 ҳамин Кодекс дар бораи бақайдигирии шартномаҳои иҷора татбиқ намегарданд.

Моддаи 655. Еҳдадории иҷорадех оид ба нигоҳдории воситаи нақлиёт

Иҷорадех ўҳдадор аст дар давоми тамоми мӯҳлати амали шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж ҳолати лозимии воситаи нақлиёти ба иҷора додашударо нигоҳ дорад, ҳамчунин таъмири ҷорӣ ва асосӣ ва расонидани лавозимоти заруриро анҷом дихад.

Моддаи 656. Еҳдадориҳои иҷорадех дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии воситаи нақлиёт

1. Хизматҳое, ки ба иҷорагир аз тарафи иҷорадех дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии воситаҳои нақлиёт расонида мешаванд, бояд истифодабарии мӯътадил ва бехатари онро тибқи мақсадҳои дар шартнома зикршудаи иҷора таъмин намоянд. Дар шартномаи иҷораи воситаи нақлиёт бо экипаж метавонанд доираи боз ҳам васеътари хизматҳое, ки ба иҷорагир расонида мешаванд, пешбинӣ гарданд.

2. Ҳайати экипажи воситаи нақлиёт ва сатҳи ихтисоси он бояд ба қоидаҳои барои тарафҳо ҳатмӣ ва шартҳои шартнома ва агар дар қоидаҳо барои тарафҳо ҷунин талаботи ҳатмӣ муқаррар нашуда бошанд, ба талаботи амалияи маълуми истифодабарии воситаи нақлиёти навъи додашуда ва шартҳои шартнома ҷавобгӯй бошад.

3. Аъзои экипаж муносибатҳои меҳнатии худро бо иҷорадех нигоҳ медоранд. Онҳо ба амрҳои иҷорадех дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ ва ба амрҳои иҷорагир дар бобати истифодабарии тиҷоратии воситаи нақлиёт итоат мекунанд.

4. Агар дар шартномаи иҷора тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҳароҷот доир ба пардохти хизматҳои аъзои экипаж, ҳамчунин ҳароҷоти нигоҳдории онҳо ба зиммаи иҷорадех мебошад.

Моддаи 657. Еҳдадории ичорагир доир ба пардохти харочоте, ки бо истифодабарии тиҷоратии воситаи нақлиёт вобаста мебошад

Агар дар шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бо экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, харочоти пардохти сӯзишворӣ ва дигар маводи дар ҷараёни истифодабарӣ сарфшаванд, пардохти бочҳо ва дигар харочоте, ки вобаста бо истифодабарии тиҷоратии воситаи нақлиёт ба вучуд меоянд, ба зиммаи ичорагир мебошанд.

Моддаи 658. Суғуртаи воситаи нақлиёт

Агар дар шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бо экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ўҳдадории суғурта кардани воситаи нақлиёт ва (ё) суғурта кардани ҷавобгарӣ барои зараре, ки метавонад аз тарафи ичорагир дар ҷараёни истифодабарӣ расонида шавад, дар ҳолатҳое ба зиммаи ичорагир гузашта мешавад, ки чунин суғуртакунӣ мувофиқӣ қонун ё шартнома ҳатмӣ бошад.

Моддаи 659. Шартномаҳо бо ашҳоси сеюм доир ба истифодаи воситаи нақлиёт

1. Агар дар шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бо экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорагир ҳуқуқ дорад бе ризоияти ичорадех воситаи нақлиётро ба зеричора дихад.

2. Ичорагир дар доираи анҷом додани истифодабарии тиҷоратии воситаи нақлиёти ба ичора гирифташуда ҳуқуқ дорад бе ризоияти ичорадех бо ашҳоси сеюм аз номи ҳуд шартномаҳои ҳамлу нақл ё дигар шартномаҳо бандад, агар онҳо хилоғи мақсадҳои истифодаи воситаи нақлиёт, ки дар шартномаи ичора зикр шудаанд ва дар сурате ки чунин мақсадҳо мӯқаррар нашудаанд, мухолифи таъиноти воситаи нақлиёт набошанд.

Моддаи 660. Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба воситаи нақлиёт расонида шудааст

Дар сурати нобудшавӣ ё зарар дидани воситаи нақлиёт, агар ичорадех исбот кунад, ки нобудшавӣ ё зарар дидани воситаи нақлиёт бо сабабҳое ба вучуд омадаанд, ки барои онҳо ичорагир тибқи қонун ё шартнома ҷавобгар аст, ичорагир ўҳдадор аст ба ичорадех зарари расидаро ҷуброн намояд.

Моддаи 661. Ҷавобгарӣ барои зараре, ки воситаи нақлиёт расонидааст

Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба ашҳоси сеюм тавассути воситаи нақлиётӣ, механизмҳо, таҷхизот, дастгоҳҳои он ва ғайра расонида шудааст, тибқи қоидаҳои боби 55 ҳамин Кодекс ба зиммаи ичорагир аст.

Моддаи 662. Мушахҳасоти ичораи навъҳои алоҳидай воситаҳои нақлиёт

1. Мушахҳасоти ичораи навъҳои алоҳидай воситаҳои нақлиёт бо расонидани хизмат дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ, ғайр аз мушахҳасоте, ки дар ҳамин зербоб пешбинӣ шудаанд, метавонанд тибқи қонун мӯқаррар қарда шаванд.

2. Ичораи воситаи нақлиёт бе хизматрасонӣ аз тарафи ичорадех дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ.

Моддаи 663. Шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бе экипаж

1. Аз рӯи шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бе экипаж ичорадех ба ичорагир воситаи нақлиётро пулакӣ, бидуни расонидани хизмат дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии он ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи мувакқатӣ медиҳад.

2. Қоидаҳои ҳамин боб дар бораи нав кардани шартномаи ичора барои мӯҳлати номуайян ва ҳаққи афзалиятноки ичорагир оид ба нав кардани шартномаи ичора (моддаи 642) ба шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бе экипаж татбиқ намегарданд.

Моддаи 664. Шакли шартномаи ичораи воситаи нақлиёт

Шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бе экипаж сарфи назар аз мӯҳлати он бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад. Ба шартномаи ичораи воситаи нақлиёт қоидаҳои қисми дуюми моддаи 628 ҳамин Кодекс дар бораи бақайдгирии шартномаҳои ичора истифода намешаванд.

Моддаи 665. Еҳдадории ичорагир доир ба нигоҳдории воситаи нақлиёт

Ичорагир вазифадор аст дар давоми тамоми мӯҳлати амали шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бе экипаж ҳолати лозимии воситаи нақлиётро нигоҳ дорад, аз ҷумла таъмири ҷорӣ, ҳамчунин агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, таъмири асосиро анҷом дихад.

Моддаи 666. Еҳдадории ичорагир дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникии воситаи нақлиёт

Ичорагир бо қувваи худ идоракунии воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташуда, ҳамчунин истифодабарии тиҷоратӣ ва техникии онро анҷом медиҳад.

Моддаи 667. Еҳдадории ичорагир дар бобати пардохти ҳароҷоти нигоҳдории воситаи нақлиёт

Агар дар шартномаи ичораи воситаи нақлиёт бе экипаж тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҳароҷоти нигоҳдории воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташуда, сутурта кардани он, аз ҷумла сугуртai ҷавобгарии ичорагир, ҳамчунин ҳароҷоти вобаста бо истифодабарии воситаи нақлиёт ба зиммаи ичорагир мебошад.

Моддаи 668. Шартномаҳо бо ашҳоси сеюм доир ба истифодабарии воситаи нақлиёт

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорагир ҳуқуқ дорад воситаи нақлиёти ба иҷора гирифташударо бо шартҳои шартномаи иҷора бо экипаж ё бе экипаж бо ризоияти иҷорадеҳ ба зеричора дихад.

2. Ичорагир ҳуқуқ дорад, ки бидуни ризоияти иҷорадеҳ бо ашҳоси сеюм аз номи худ шартномаҳои ҳамлу нақл ва дигар шартномаҳо бандад, агар онҳо хилоғи мақсадҳои истифодаи воситаи нақлиёти дар шартномаи иҷора зикршуда набошанд ва дар сурате ки чунин мақсадҳо мӯқаррар нашудаанд, мухолифи таъиноти воситаи нақлиёт набошанд.

Моддаи 669. Ҷавобгарӣ барои зараре, ки тавассути воситаи нақлиёт расонида шудааст

Ҷавобгарӣ барои зараре, ки ба ашҳоси сеюм тавассути воситаи нақлиёт, механизмҳо, таҷхизот, дастгоҳҳои он ва ғайра расонида шудааст, тибқи қоидаҳои боби 55 ҳамин Кодекс ба зиммаи ичорагир аст.

Моддаи 670. Ҳусусиятҳои ичораи навъҳои алоҳидаи воситаҳои нақлиёт

Ҳусусиятҳои ичораи навъҳои алоҳидаи воситаҳои нақлиёт бидуни расонидани хизмат дар мавриди идоракунӣ ва истифодабарии техникӣ, ғайр аз ҳусусиятҳое, ки дар ҳамин зербоб пешбинӣ шудаанд, метавонад бо қонун мӯқаррар карда шаванд.

4. Иҷораи биноҳҳо ва иншоот

Моддаи 671. Шартномаи ичораи бино ё иншоот

1. Аз рӯи шартномаи ичораи бино ё иншоот иҷорадеҳ ӯҳдадор мегардад, ки бино ё иншоотро ба ихтиёрдории мувакқатӣ ва истифода ё истифодаи мувакқатии ичорагир дихад.

2. Қоидаҳои ҳамин зербоб ба иҷораи корхонаҳо, агар дар қоидаҳои ҳамин Кодекс доир ба иҷораи корхона тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, татбиқ мегарданд.

Моддаи 672. Шакл ва бақайдгирии давлатии шартномаи иҷораи бино ё иншоот

1. Шартномаи иҷораи бино ё иншоот дар шакли хаттӣ бо роҳи тартиб додани як ҳуҷҷати аз ҷониби тарафҳо (қисми 2 моддаи 466) имзошуда баста мешавад.

Риоя накардани шакли шартномаи иҷораи бино ё иншоот боиси беэътибор дониста шудани он мегардад.

2. Шартномаи иҷораи бино ё иншооте, ки барои мӯҳлати на камтар аз як сол баста шудааст, бояд ба қайди давлатӣ гирифта шавад ва аз лаҳзаи бақайдгирий басташуда дониста мешавад.

Моддаи 673. Ҳуқуқ ба қитъаи замине, ки бино ё иншооти иҷорагирифта дар он ҷойтиран аст

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи бино ё иншоот ҳамзамон бо таҳвили ҳуқуқи ихтиёрдорӣ ва истифодаи чунин амволи ғайриманқул ба иҷорагир ҳамчунин ҳуқуқ ба он қисми қитъаи замине, ки таҳти он амволи ғайриманқул қарор дорад ва барои истифодаи он зарур мебошад, таҳвил дода мешавад.

2. Дар ҳолатхое ки ичорадех истифодабарандаи қитъаи замине мебошад, ки бино ё иншооти ба ичора додашаванда дар он қарор дорад, ба ичорагир ҳуқуқи ичора ё дигар ҳуқуқи дар шартномаи ичораи бино ё иншоот пешбинигардида ба қитъаи замини даҳлдор таҳвил дода мешавад.

Агар дар шартнома ҳуқуқи ба ичорагир додашаванда ба қитъаи даҳлдори замин муайян нагардида бошад, ба ў ҳуқуқи истифодаи ҳамон қитъаи замине, ки таҳти бино ё иншоот қарор дорад ва барои мутобиқи таъинот истифода бурдани ин амволи ғайриманқул зарур мебошад, мегузарад.

Моддаи 674. Ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин ҳангоми ба ичора додани бино ва иншоот

Ҳангоми ба ичора додани бино ё иншоот ҳуқуқи истифодаи қитъаи замине, ки онро бино ё иншоот ишгол кардааст ба ичорагир то ба анҷом расидани мӯҳлати ичораи бино ё иншоот дода мешавад.

Моддаи 675. Андозаи музди ичора

1. Дар шартномаи ичораи бино ё иншоот бояд андозаи музди ичора пешбинӣ карда шавад. Дар сурати мавҷуд набудани шартҳои дар шакли хаттӣ мувофиқанамудаи тарафҳо дар бораи андозаи музди ичора, шартномаи ичораи бино ё иншоот басташуда ба ҳисоб намеравад. Дар ин сурат қоидаҳои муайян кардани нарҳ, ки дар қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс пешбинӣ шудаанд, татбиқ намегарданд.

2. Музди дар шартномаи бино ё иншоот барои истифодаи бино ё иншоот муқарраргардида музди истифодаи қитъаи замин, ки бино ё иншоот дар он воқеъ аст ё қисми даҳлдори қитъаи заминеро, ки ҳамроҳи бино ё иншоот дода мешавад, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар бар мегирад.

3. Дар ҳолатхое ки музди ичораи бино ё иншоот дар шартнома барои воҳиди майдони бино (иншоот) ё дигар нишондиҳандаи андозаи он муқаррар шуда бошад, музди ичора бо назардошти андозаи воқеии бино ё иншооти ба ичорагир додашуда муайян карда мешавад.

Моддаи 676. Таҳвил додани бино ё иншоот

1. Аз тарафи ичорадех таҳвил додани бино ё иншоот ва аз тарафи ичорагир қабул карда шудани он бо акти таҳвил ё дигар ҳуҷҷат дар бораи таҳвилдӣ, ки тарафҳо имзо мекунанд, анҷом дода мешавад.

Агар дар қонун ё шартномаи ичораи бино ё иншоот тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ўҳдадории ичорадех дар бораи ба ичорагир таҳвил додани бино ё иншоот баъди ба ихтиёрдорӣ ё истифодаи ичорагир таҳвил додани он ва аз ҷониби тарафҳо имзо шудани ҳуҷҷати даҳлдор доир ба таҳвилдӣ икрошуда ба ҳисоб меравад.

Аз имзои ҳуҷҷати таҳвилдӣ бино ё иншоот бо шартҳои пешбининамудаи шартнома саркашӣ кардани яке аз тарафҳо мутобиқан маънои даст қашидани ичорадех аз иҷрои ўҳдадорӣ доир ба таҳвилдӣ амвол ва даст қашидани ичорагир аз қабули амволро дорад.

2. Дар сурати қатъи шартномаи ичораи бино ё иншооти ба ичора гирифташуда бояд бо риояи қоидаҳои дар қисми 1 ҳамин модда пешбинигардида ба ичорадех баргардонида шавад.

5. Ичораи корхона

Моддаи 677. Шартномаи ичораи корхона

1. Аз рӯи шартномаи ичораи корхона (моддаи 144) ичорадех ўҳдадор мешавад, ки ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатии ичорагир корхонаро ҳамчун маҷмӯӣ амволӣ, ба истиснои он ҳуқуқу ўҳдадориҳо, ки ичорагир барои ба ашҳоси дигар додани онҳо ҳуқуқ надорад, пулакӣ таҳвил дихад.

2. Дар бораи ба ичорагир гузаронидани қарзҳо ичорадех вазифадор аст ба қарзиҳандағони худ, ки дар сурати рӯзӣ набуданашон дар бобати гузаронидани қарзҳо ҳуқуқ доранд, дар давоми се моҳ аз рӯзи гирифтани хабарнома аз ичорадех қатъи ўҳдадориҳо ё иҷрои пеш аз мӯҳлати ўҳдадориҳои даҳлдорро талаб намоянд. Агар дар мӯҳлати зикршуда ягон талаби мазкур пешниҳод нашавад, қарзиҳанда барои гузаронидани қарзи даҳлдор ба ичорагир ризоиятдода ҳисобида мешавад.

Корхона танҳо баъди хотимаи ҳисоббаробаркунӣ бо қарзиҳандағоне, ки аз ичорадех қатъ кардан ё иҷрои пеш аз мӯҳлати ўҳдадориҳоро талаб кардаанд, ба ичора дода шуда метавонад.

Баъди ба ичора додани корхона ҳамчун маҷмӯӣ амволӣ ичорадех ва ичорагир барои қарзҳои ба таркиби корхонаи ба ичора додашуда дохилгардидае, ки бе ризоияти қарзиҳанда ба номи ичорагир гузаронида шудаанд, ҷавобгарии муштарак доранд.

3. Хукуқхой ичорадех, ки аз тарафи ў дар асоси ичозатнома (литсензия)-и маҳсус барои машғулият бо фаъолияти даҳлдор гирифта шудаанд, агар дар қонун тартиби дигаре муқаррар нашуда бошад, ба ичорагир дода намешаванд. Ба таркиби корхонаи мувофиқи шартнома додашаванда дохил кардани ўҳдадориҳое, ки ичрои онҳо аз тарафи ичорагир дар сурати мавҷуд набудани ичозатнома (литсензия)-и маҳсус аз имкон берун аст, ичорадехро аз ўҳдадориҳои даҳлдор дар назди қарздиҳандагон озод намекунад.

4. Хукуқу ўҳдадориҳо нисбат ба кормандони корхона бо тартиби пешбининамудаи қонун дар бораи меҳнат дар мавриди гузариши чунин хукуқу ўҳдадориҳо аз ичорадех ба ичорагир мегузаранд.

Моддаи 678. Хукуқи қарздиҳандагон ҳангоми ичораи корхона

1. Қарздиҳандагон аз рӯи ўҳдадориҳои ба таркиби корхона дохилкардашуда бояд то таҳвил додани корхона ба ичорагир аз тарафи ичорадех дар бораи ба ичора дода шудани корхона ба таври хаттӣ огоҳ карда шаванд.

2. Қарздиҳанде, ки ба ичорадех дар бораи ризоияти худ доир ба гузаронидани қарз ба таври хаттӣ хабар надодааст, ҳақ дорад аз рӯзи гирифтани огоҳинома дар бораи ба ичора додани корхона дар давоми се моҳ қатъи ўҳдадориҳо ё ичрои пеш аз мӯҳлати ўҳдадориҳо ва ҷуброни зарари дар натиҷаи ин расидаро талаб намояд.

3. Қарздиҳанде, ки дар бораи ба ичора додани корхона бо тартиби пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда огоҳ карда нашудааст, метавонад доир ба қонеъ гардонидани талаботи пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда дар давоми як сол аз рӯзе, ки дар бораи ба ичора додани корхона хабардор шудааст ё бояд хабардор мешуд, даъво пешниҳод кунад.

4. Баъди ба ичора додани корхона ичорадех ва ичорагир аз рӯи қарзҳои ба ҳайати корхона дохил кардашудае, ки бе ризоияти қарздиҳанда ба номи ичорагир гузаронида шудаанд, масъулияти муштарак доранд.

Моддаи 679. Шакл ва бақайдгирии давлатии шартномаи ичораи корхона

1. Шартномаи ичораи корхона дар шакли хаттӣ бо роҳи тартиб додани як ҳуччате, ки аз ҷониби тарафҳо имзо карда шудааст, баста мешавад ва бояд аз тарафи нотариус тасдиқ карда шавад ва ба қайди давлатӣ гирифта шавад.

Шартномаи ичораи корхона аз лаҳзаи бақайдгирии давлатии он басташуда ба ҳисоб меравад.

2. Риоя накарданни талаботи дар қисми 1 ҳамин модда пешбинишуда боиси беэътибор дониста шудани шартнома мегардад. Чунин шартнома бекурб дониста шуда, ичрои он мумкин нест ва нисбат ба он қоидаҳои пешбинишудаи қисми 2 моддаи 190 ҳамин Кодекс татбиқ намегарданд.

Моддаи 680. Таҳвил додани корхонаи ба ичора гирифташуда

Таҳвил додани корхона ба ичорагир бо акти таҳвил анҷом дода мешавад.

Ба таҳвилдиҳӣ омода намудани корхона, аз ҷумла тартиб додан ва борои имзо пешниҳод кардани акти таҳвил вазифаи ичорадех мебошад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, аз ҳисоби ў анҷом дода мешавад.

Моддаи 681. Еҳдадориҳои ичорагир дар бобати нигоҳдории корхона ва пардохти ҳароҷоти баҳрабардории он

1. Ичорагири корхона вазифадор аст, ки дар давоми тамоми мӯҳлати амали шартнома корхонаро дар ҳолати лозимаи техникий, бо ҳисоби таъмири ҷорӣ ва асосии он нигоҳ дорад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ҳароҷоти вобаста бо истифодабарии корхонаи ба ичора гирифташуда, ҳамчунин супоридани пардохтҳои сугуртаи амволи ба ичора гирифташуда, андозҳо ва дигар пардохтҳои ҳатмӣ ба зиммаи ичорагир гузашта мешаванд.

Моддаи 682. Истифодаи амволи корхонаи ба ичора гирифташуда

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорагир ҳақ дорад бе ризоияти ичорадех арзишҳои моддиеро, ки ба таркиби амволи корхонаи ба ичора гирифташуда дохил мешаванд фурӯшад, иваз намояд, ба истифодаи муваққатӣ ё қарз диҳад, онро ба зеричора диҳад ва хукуқу ўҳдадориҳои худро аз рӯи шартномаи ичора дар мавриди арзишҳо ба шахси дигар таҳвил диҳад, ба шарте ки ин амал боиси камшавии арзиши корхона нагардад ва дигар муқаррароти шартномаи ичорагир вайрон

насозад. Тартиби зикршуда нисбат ба замин ва дигар захираҳои табиӣ, ҳамчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун татбиқ намегардад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, иҷорагир ҳақ дорад аз навсозии амволи ба иҷора гирифташуда, васеъ намудани он, аз навтаҷизонии техникии онро, ки арзиши онро зиёд мекунад, анҷом дихад.

Моддаи 683. Аз тарафи иҷорагир беҳтар карда шудани корхонаи ба иҷора гирифташуда

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, иҷорагир ба ҷуброни арзиши беҳтаркуниҳои ҷудонашавандай амволи ба иҷора гирифташуда сарғи назар аз иҷозати иҷорадеҳ барои чунин беҳтаркуниҳо ҳақ дорад.

Иҷорадеҳ метавонад аз ўҳдадории ҷуброн намудани арзиши чунин беҳтаркуниҳо ба иҷорагир аз тарафи суд озод карда шавад, агар исбот намояд, ки ҳароҷоти иҷорагир барои ин беҳтаркуниҳо арзиши амволи ба иҷора гирифташударо бидуни беҳтар намудани ҳусусиятҳои истифодабарии он зиёд мекунад ё ҳангоми чунин беҳтаркуниҳо усуљои поквиҷдонӣ ва қобили қабул вайрон карда шудаанд.

Моддаи 684. Ба шартномаи иҷораи корхона татбиқ намудани қоидаҳо доир ба оқибатҳои беэътибории аҳдҳо ва қатъу тағйирдиҳии шартнома

Қоидаҳои ҳамин Кодекс доир ба оқибатҳои беэътибории аҳдҳо ва қатъу тағйирдиҳии шартнома, ки баргардонидан ё дар шакли аслӣ рӯёнидан амвол аз рӯи шартнома аз як тараф ё аз ҳар ду тараф, ба шартномаи иҷораи корхона, агар чунин оқибатҳо ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунан ҳимояшавандай қарздиҳандай, иҷорадеҳ ва иҷорагир, дигар ашҳосро ба андозаи муҳим вайрон накунанд ва муҳолифи манфиатҳои ҷамъият набошанд, татбиқ мегарданд.

Моддаи 685. Баргардонидани корхонаи ба иҷора гирифташуда

Дар сурати қатъи шартномаи иҷораи корхона маҷмӯи амволи ба иҷора гирифташуда бояд ба иҷорадеҳ бо риояи қоидаҳои дар моддаҳои 678 ва 681 ҳамин Кодекс пешбинигардида баргардонида шавад. Омодасозии корхона барои таҳвилдиҳӣ ба иҷорадеҳ, аз ҷумла тартиб додан ва барои имзо пешниҳод намудани акти таҳвил дар ин ҳолат вазифаи иҷорагир мебошад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоби ў анҷом дода мешавад.

6. Иҷораи заминҳои таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои табиӣ

Моддаи 686. Шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ

1. Иҷорадеҳ тибқи шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ ўҳдадор мешавад, ки ба иҷорагир барои ихтиёрдории муваққатӣ ва истифодабарӣ замин ва дигар захираҳои табииро ба иҷора диҳад, иҷорагир бошад, ўҳдадор мешавад, ки онҳоро мувоғиҳи таъиноти истифода бурда, маблаги иҷораро пардозад.

2. Агар қонун ё шартнома тартиби дигареро муқаррар накарда бошад, қоидаҳои шартномаи иҷора нисбати иҷораи замини таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои табиӣ татбиқ карда мешаванд.

Моддаи 687. Субъектҳои иҷораи замини таъиноти кишоварзӣ ва дигар захираҳои табиӣ

1. Мақомоти даҳлдори ҳокимияти иҷроия ва мақомоти назорати қӯҳкорӣ мутобиқи Кодекси замин ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи сарватҳои зеризамини ҳақ доранд замин ва дигар захираҳои табииро ба иҷора супоранд.

2. Истифодабарандагони дуюми замин ҳақ доранд мутобиқи Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон қитъаи заминро мустақилона ба иҷора супоранд.

3. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии хориҷӣ, корхонаҳои муштарак, ташкилотҳои байналхалқӣ ва давлатҳои хориҷӣ иҷорагир буда метавонанд.

Моддаи 688. Шакл ва мӯҳлати шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ

1. Шартномаи иҷораи замин ва дигар захираҳои табиӣ бояд хаттӣ баста шавад.

2. Мӯҳлати аққали шартномаи иҷораи замин аз як навбати майдони киштардон камтар буда наметавонад.

3. Мӯҳлати шартномаи иҷораи дигар захираҳои табиӣ дар шартнома 5 сол ва бештар аз ин муайян карда мешавад.

Моддаи 689. Еҳдадории иҷорадеҳ

1. Иҷорадеҳ ўҳдадор аст замини таъиноти кишоварзиро ба иҷорагир дар ҳолате супорад, ки барои таъиноти дар шартнома пешбинишуда мутобиқ бошад.
2. Иҷорадеҳ ўҳдадор аст ҷорабинихоро барои фароҳам овардани шароити зарурӣ ба мақсади истифодаи самарарабахши замини ба иҷора дода шуда (обрасонӣ, ҷораҳои ҳосилхез кардани хок, роҳсозӣ ва таъмири он ва ғайра) амалий гардонад.
3. Иҷорадеҳ ўҳдадор аст ҳароҷоти заруриро, ки дар замини иҷоравӣ сарф кардааст, инчунин дигар ҳароҷоти зарурии бо розигии иҷорагир сарфшударо ҷуброн кунад.
4. Иҷорадеҳ ўҳдадор аст ба иҷорагир ҳароҷоти заруриро, аз ҷумла арзиши ҳосили ҳанӯз ғундоштанашуда, ки ба он бо талаби иҷорагир қатъ кардани шартномаи иҷораи замин сабаб шудааст, ҷуброн намояд.

Моддаи 690. Еҳдадории иҷорагир

1. Иҷорагир ўҳдадор аст:
 - заминро аз рӯи таъиноташ истифода барад;
 - заминро бе истифода нағузорад;
 - барои беҳтар намудани ҳолати замин ҷораҳо андешад.
2. Музди иҷораро сари вакт пардоҳт намояд.
3. Баъди адо шудани мӯҳлати шартномаи иҷора заминро дар ҳолати даркорӣ баргардонад.

Моддаи 691. Ҳуқуқи ҷуброн кардани арзиши беҳсозӣ

Иҷорагири замин ва дигар захираҳои табии барои ҷуброни арзиши беҳсозиҳои анҷом додашуда бо розигии иҷорадеҳ ё беҳсозиҳои зарурӣ барои истифодаи мӯътадили замини иҷора ҳуқуқ дорад.

Моддаи 692. Ҳуқуқи дароз кардани мӯҳлати шартномаи иҷора

1. Баъди ба охир расидани мӯҳлати шартномаи иҷорагир ба аз нав барқарор кардани мӯҳлати шартнома ҳуқуқ дорад.
2. Дар сурати набудани аризаи яке аз тарафҳо дар бораи қатъ кардан ё тағиیر додани шартнома оиди итмоми мӯҳлат вай бо ҳамон шартҳое, ки шартнома пешбинӣ карда буд, тамдид меёбад.

7. Иҷораи молиявӣ (лизинг)

Моддаи 693. Шартномаи иҷораи молиявӣ

1. Аз рӯи шартномаи иҷораи молиявӣ (лизинг) иҷорадеҳ (лизингдех) ўҳдадор мешавад, ки амволи нишондодаи иҷорагир (лизингтири)-ро аз фурӯшандай муайянкардаи ў ба моликият ҳаридорӣ намояд ва ин амволро пулакӣ ба ихтиёрдорӣ ва истифодаи муваққатӣ барои мақсадҳои соҳибкорӣ пешниҳод кунад.

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, иҷорадеҳ барои интиҳоби амволи ба иҷора гирифташуда ва фурӯшандагӣ чавобгар нест.

2. Аз рӯи шартномаи иҷораи молиявӣ ҳама гуна ашёву анҷоми гайриистеъмолие, ки барои фаъолияти соҳибкорӣ истифода бурда мешаванд, ба истиснои қитъаҳои замин ва дигар объектҳои табии метавонанд таҳвил дода шаванд.

Моддаи 694. Огоҳонидани фурӯшандагӣ дар бораи ба иҷора додани амвол

Иҷорадеҳ амволро барои иҷорагир ҳаридорӣ намуда, бояд фурӯшандаро дар бораи он, ки амвол ҷиҳати ба шахси муайян ба иҷора додани он таъин шудааст, огоҳ созад.

Моддаи 695. Ба иҷорагир таҳвил додани мавзӯи шартномаи иҷораи молиявӣ

1. Агар дар шартномаи иҷораи молиявӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, фурӯшандагӣ амволеро, ки мавзӯи ин шартнома мебошад, бевосита ба иҷорагир дар маҳалли қарор доштани ў ба таҳвил медиҳад.
2. Агар амволе, ки мавзӯи шартномаи иҷораи молиявӣ мебошад, дар мӯҳлати дар ин шартнома зикршуда ва агар дар шартнома чунин мӯҳлат зикр нашуда бошад, дар мӯҳлати қобили қабул ба иҷорагир таҳвил нагардад, иҷорагир ҳақ дорад, ки агар мӯҳлат бо сабабҳои вобаста ба иҷорадеҳ гузашта бошад, қатъи шартнома ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 696. Ба ичорагир гузаштани таваккали нобудшавии тасодуфӣ ё вайроншавии тасодуфии амвол

Таваккали нобудшавии тасодуфӣ ё вайроншавии тасодуфии амволи ба ичора гирифташуда ба ичорагир, агар дар шартномаи ичораи молиявӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, дар лаҳзай ба ӯ таҳвил додани ин амвол мегузарад.

Моддаи 697. Масъулияти фурӯшанд

1. Ичорагир ҳуқуқ дорад амволеро, ки мавзӯи шартномаи ичораи молиявӣ мебошад, талаботеро, ки аз шартномаи хариду фурӯши байни фурӯшанд ва ичорадех басташуда, аз ҷумла дар бобати сифат ва мукаммалии амвол, мӯҳлатҳои таҳвили он ва дар дигар ҳолатҳои ба таври лозима иҷро нагардиданӣ шартнома бармеоянд, бевосита ба фурӯшанд пешниҳод намояд. Зимнан ичорагир ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои барои фурӯшанд пешбиинаи мудаи ҳамин Кодексро дар мавриде, ки агар ӯ яке аз тарафҳои шартномаи хариду фурӯши амволи зикршуда бошад, дорад. Аммо ичорагир наметавонад шартномаи хариду фурӯшро бо фурӯшанд бидуни ризоияти ичорадех бекор намояд.

Дар муносибат бо фурӯшанд ичорагир ва ичорадех ҳамчун қарзиҳандагони муштарак (моддаи 349) баромад мекунанд.

2. Агар дар шартномаи ичораи молиявӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ичорадех дар назди ичорагир барои аз тарафи фурӯшанд иҷро гардиданӣ талаботе, ки аз шартномаи хариду фурӯш бармеоянд, ғайр аз ҳолатҳо, ки масъулият барои интиҳоби фурӯшанд ба зиммаи ичорагир мебошад, ҷавобгар нест. Дар ҳолати мазкур (охирин) ичорагир ҳақ дорад бо интиҳоби ҳуд талаботеро, ки аз шартномаи хариду фурӯш бармеоянд, бевосита ҳам ба фурӯшандай амвол ва ҳам ба ичорадех, ки масъулияти муштарак доранд, пешниҳод намояд.

БОБИ 34. Ичораи манзили истиқоматӣ

Моддаи 698. Шартномаи ичораи манзили истиқоматӣ

1. Аз рӯи шартномаи ичораи манзили истиқоматӣ ичорадех ӯҳдадор мегардад, ки ба ичорагир ва аъзои оилаи ӯ манзили истиқоматиро пулакӣ барои ихтиёрдорӣ ва истифода диҳад.

2. Муносибатҳо аз рӯи шартномаи ичораи манзили истиқоматӣ тавассути Кодекси манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегарданд.

БОБИ 35. Истифодаи ройгон (ссуда)

Моддаи 699. Мағҳуми шартномаи истифодаи ройгон

1. Аз рӯи шартномаи истифодаи ройгон (шартномаи ссуда) як тараф (ссудадех) ӯҳдадор мешавад, ки ашёву асбобро ба тарафи дигар (ссудагир) ба истифодаи муваққатии ройгон диҳад ё медиҳад ва тарафи охирин ӯҳдадор мешавад, ки ҳуди ҳамон ашёву асбобро дар ҳамон ҳолате, ки онро гирифта буд, бо дарназардошти фарсоиши мӯътадил ё дар ҳолате, ки дар шартнома зикр шудааст, бармегардонад.

2. Ба шартномаи истифодаи ройгон мутобиқан қоидаҳои қисми 1 моддаи 626, қисми 1 ва қисми 2 моддаи 629, қисмҳои 1 ва 2 моддаи 630, моддаи 634, қисми 2 моддаи 642, қисмҳои 1 ва 3 моддаи 644 ҳамин Кодекс татбиқ мегарданд.

Моддаи 700. Ссудадиҳанд (қарздех)

Ҳукуки таҳвили ашёву асбоб барои истифодаи ройгон ба молики он ва дигар ашхосе, ки аз тарафи қонун ё молик ба ин кор ваколатдор карда шудаанд, тааллук дорад.

Моддаи 701. Барои истифодаи ройгон додани ашёву асбоб

1. Ссудадиҳанд (қарздех) вазифадор аст ашёву асбобро дар ҳолати мутобиқ бо шартҳои шартнома ва таъиноти он бо ҳамаи лавозимоташ ва ҳучҷатҳои ба он тааллук дошта диҳад.

2. Агар чунин лавозим ва ҳучҷат дода нашуда бошанд ва бидуни онҳо ашёву асбоб мувофиқи таъинот истифода шуда натавонанд ё истифодаи он арзиши ҳудро барои ссудагираанд ба андозаи муҳим гум қунад, ссудагираанд ҳақ дорад, ки додани чунин лавозим ва ҳучҷатро ё бекор кардани шартнома ва ҷуброни ҳарочоти воқеии ҳудро талаб намояд.

Моддаи 702. Оқибатҳои барои истифодаи ройгон надодани ашёву асбоб

Агар ссудадиҳанда ашёву асбобро ба ссудагир надиҳад, ссудагир ҳақ дорад, ки бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарарро дар шакли ҳарочоти воқеӣ талаб намояд.

Моддаи 703. Масъулият барои камбудиҳои ашёву асбобе, ки ба истифодаи ройгон дода шудааст

Ссудадиҳанда барои камбудиҳои ашёву асбобе, ки онҳоро ҳангоми бастани шартнома қасдан ё аз беэҳтиёти дагалона зикр накардааст, ҷавобгар аст.

Дар сурати ошкор гардидан чунин камбудиҳо ссудагиранд ҳуқуқ дорад, ки бо интихоби худ аз ссудадиҳанда ба таври ройгон бартараф намудани камбудиҳои ашёву асбоб ё ҷуброни ҳарочоти барқарор намудани камбудиҳои ашёву асбоб ё пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарари ҷоқеиро талаб намояд.

Моддаи 704. Ҳуқуқи ашҳоси сеюм ба ашёву асбобе, ки барои истифодаи ройгон дода мешавад

Таҳвил додани ашёву асбоб ба истифодаи ройгон барои тағиирёбӣ ё қатъи ҳуқуқи ашҳоси сеюм ба ин ашёву асбоб (сервитут, ҳуқуқи гарав ва ғайра) оғоҳ намояд. Ичро накардани ин ӯҳдадорӣ ба ссудагиранд ҳуқуқ медиҳад, ки бекор кардани шартнома ва ҷуброни зарари ҷоқеиро талаб намояд.

Моддаи 705. Еҳдадориҳои ссудагиранд дар бобати нигоҳдории ашёву асбоб

Ссудагиранд вазифадор аст, ки ашёву асбоби барои истифодаи ройгон гирифташударо дар ҳолати дуруст нигоҳ дорад. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ссудагиранд вазифадор аст, ки таъмири ҷорӣ ва асосии ашёву асбобро анҷом диҳад ва тамоми ҳарочоти нигоҳдории онро ба зимма гирад.

Моддаи 706. Ҷавобгарии ссудагиранд

Агар ашёву асбоб аз сабаби онро мувофиқи шартнома ё таъиноташи истифода набурдан ё бе розигии ссудадиҳанда ба шахси сеюм додан нобуд ё вайрон шуда бошад, ў барои зарари ба ашёву асбоб расондааш ҷавобгар мебошад.

Моддаи 707. Масъулият барои зараре, ки бо шахси сеюм бо истифодаи ашёву асбоб расидааст

Ссудадиҳанда барои зараре, ки бо истифодаи ашёву асбоб ба шахси сеюм расонида шудааст, агар исбот нақунад, ки зарар дар натиҷаи ғараз ё беэҳтиёти дагалонаи ссудагиранд ё шахсе, ки ин ашёву асбоб бо ризоияти ссудадиҳанда дар ихтиёри ў буд, расидааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 708. Ба шахси сеюм додани ашёву асбобе, ки барои истифодаи ройгон гирифта шудааст

Ссудагиранд ҳуқуқ дорад танҳо бо ризоияти ссудадиҳанда, дар назди ў масъул боқӣ монда, ба истифодаи шахси сеюм ашёву асбоби ройгон гирифташударо диҳад.

Моддаи 709. Бо талаби ссудадиҳанда пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома

Ссудадиҳанда ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳои зерин пеш аз мӯҳлат бекоркунии шартномаро талаб намояд, агар ссудагиранд:

- 1) ашёву асбобро мутобики шартнома ё тибқи таъинот истифода набарад;
- 2) ӯҳдадориҳои дар ҳолати дуруст нигоҳ доштани ашёву асбоб ё нигоҳдории онро ичро нақунад;
- 3) ҳолати ашёву асбобро моҳиятан бад гардонад;
- 4) бе ризоияти ссудадиҳанда ба шахси сеюм ашёву асбобро дода бошад.

Моддаи 710. Бо талаби ссудагиранд пеш аз мӯҳлат бекор кардани шартнома

Ссудагиранд ҳуқуқ дорад пеш аз мӯҳлат бекоркунии шартномаи истифодаи ройгонро талаб намояд:

1) ҳангоми ошкор кардани камбудиҳо, ки истифодаи дурусти ашёву анҷомро имконнозазир ё мушкил мегардонад ва дар бораи мавҷудияти онҳо ў дар лаҳзаи бастани шартнома намедонист ва дониста ҳам наметавонист;

2) агар ашёву асбоб аз рўи ҳолате, ки ба он ў ҷавобгў нест, дар вазъияти барои истифода корношоям бошад;

3) агар ҳангоми бастани шартнома ссудадиҳанда ўро аз ҳуқуқҳои ашхоси сеюм дар бораи ашёву асбобе, ки дода мешавад, огоҳ накарда бошад.

Моддаи 711. Радди шартнома

Агар мӯҳлати истифодаи ройгони ашёву асбоб дар шартнома муайян нашуда бошад, ҳар яке аз тарафҳо ҳуқуқ дорад ҳар вақт, тарафи дигарро як моҳ пеш дар маврид огоҳ намуда, агар тибқи шартнома мӯҳлати дигари огоҳунӣ пешбинӣ нагардида бошад, аз шартнома даст қашад.

Моддаи 712. Тағйир ёфтани тарафҳо дар шартнома

1. Ссудагиронда ҳуқуқ дорад бегона кардани ашёву асбобро ба ҷо орад. Дар ин маврид шартномаи ройгон истифодабарии ашёву анҷом қувваи ҳуқуқиро барои соҳибмулки нав нигоҳ медорад.

2. Дар сурати вафот кардани шаҳрванд – ссудадиҳанда ё аз нав таъсис ёфтани ё барҳам ҳӯрдани шахси ҳуқуқӣ – ссудадиҳанда ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои онҳо тибқи шартнома ба ворис ё дигар вориси ҳуқуқӣ ё шахси дигар, ки ба ў ҳуқуқи моликият ба ашёву асбоб ё ҳуқуқи дигар гузаштааст ва дар асоси он ашёву анҷом ба истифодаи ройгон дода шудааст, мегузарад.

Дар сурати аз нав таъсис ёфтани шахси ҳуқуқӣ - ссудагиронда ҳуқуқҳо ва ўҳдадориҳои ў тибқи шартнома, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба вориси ҳуқуқӣ мегузарад.

Моддаи 713. Қатъи шартнома

Шартномаи истифодаи ройгон ғайр аз асосҳои умумии қатъи ўҳдадориҳо, инчунин дар сурати фавти шаҳрванд - ссудагиронда ё барҳам ҳӯрдани шахси ҳуқуқӣ - ссудагиронда, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қатъ мегардад.

БОБИ 36. Пудрат

I. Муқаррароти умумӣ оид ба пудрат

Моддаи 714. Шартномаи пудрат

1. Тибқи шартномаи пудрат як тараф (пудратчӣ) ўҳдадор мешавад тибқи супориши тарафи дигар (фармоишгар) кори муайянро анҷом дихад, онро дар мӯҳлати муайян ба фармоишгар супорад ва фармоишгар бошад, ўҳдадор мешавад корро қабул намуда, ҳаққи онро пардозад (ҳаққи корро пардозад). Кор агар дар қонунҳо ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бо таваккали фармоишгар анҷом дода мешавад.

2. Нисбат ба шаклҳои алоҳидаи шартномаи пудрат (пудрати маишӣ, пудрати соҳтмон, пудрат доир ба корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй) муқаррароти пешбининамудаи ҳамин зербоб истифода бурда мешавад.

Моддаи 715. Корҳое, ки тибқи шартномаи пудрат анҷом дода мешаванд

1. Шартномаи пудрат барои тайёр кардан ё коркарди ашё ё барои иҷрои корҳои дигар бо додани натиҷаи он, ба фармоишгар баста мешавад.

2. Тибқи шартномаи пудрат, ки барои тайёр кардани ашё баста шудааст, пудратчӣ ҳуқуқи онро ба фармоишгар медиҳад.

3. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ мустақилона усули иҷрои супориши фармоишгарро муайян менамояд.

Моддаи 716. Иҷрои корҳо аз ҷониби пудратчӣ

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, корҳо аз ҷониби пудратчӣ бо мавод ва тавассути қувва ва воситаҳои ў анҷом дода мешавад.

2. Пудратчӣ барои маводи сифатан номатлуб ва таҷхизоти додашуда, инчунин мавод ва таҷхизоти пешниҳодшудае, ки гаронии ҳуқуқҳои шахси сеюмро доро аст, маъсул мебошад.

Моддаи 717. Таваккали тасодуфан нобуд ва вайрон шудани мавод

Таваккали тасодуфан несту нобуд гардидан ё тасодуфан вайрон шудан (осеб дидан)-и маводро, агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, то фаро расидани мӯҳлати аз ҷониби

пудратчй дар шартнома пешбинишуудай корхо, ки маводро фароҳам овардааст ва баъди фаро расидани ин мӯҳлат тарафе, ки мӯҳлатро гузаронидааст, ба зимма доранд.

Моддаи 718. Пудратчии генералий ва пудратчии ғайриасосӣ (фаръӣ)

1. Агар аз қонунҳо ё шартномаи пудрат ӯҳдадориҳои пудратчй вобаста ба шахсан ичро намудани корҳои дар шартнома пешбинишууда барнаояд, пудратчй ҳуқук дорад барои як қисми ӯҳдадориҳои худ дигар ашхос (пудратчиёни ғайриасосӣ)-ро ҷалб қунад. Дар ин ҳолат пудратчй ба сифати пудратчии генералий баромад мекунад.

2. Пудратчии генералий дар назди пудратчии ғайриасосӣ барои аз ҷониби фармоишгар ичро накардан ё ичрои номатлуби ӯҳдадориҳои худ оид ба шартномаи пудрат ва дар назди фармоишгар барои оқибатҳои аз ҷониби пудратчии ғайриасосӣ ичро накардан ё номатлуб ичро намудани ӯҳдадориҳои худ мутобиқи моддаи 434 ҳамин Кодекс масъулият дорад.

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар ва пудратчии ғайриасосӣ ҳуқук надоранд вобаста ба вайрон кардани шартномаҳое, ки ҳар қадоми онҳо бо пудратчии генералий бастаанд, яке ба дигаре талабот пешниҳод қунанд.

3. Бо мувофиқаи пудратчии генералий фармоишгар ҳуқук дорад барои ичрои корҳои алоҳида бо дигар ашхос шартнома бандад. Дар ҷунин ҳолат ашхоси зикр гардида барои ичро накардан ё ичрои номатлуби кор дар назди фармоишгар мустақиман масъулият доранд.

Моддаи 719. Дар ичрои кор иштирок намудани якчанд шахс

1. Агар аз ҷониби пудратчй ҳамзамон ду ё якчанд шахс баромад қунанд, дар сурати тақсим нашудани мавзӯи ӯҳдадорӣ онҳо нисбат ба фармоишгар қарздорони муштарак дониста шуда, мутаносибан кредиторони муштарак эътироф карда мешаванд.

2. Ҳангоми тақсимшаванда будани мавзӯи ӯҳдадорӣ, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудай қонунҳо ё шартнома ҳар яке аз ашхоси дар қисми 1 ҳамин модда пешбинӣ гардида нисбат ба фармоишгар дар доираи ҳиссаи худ ҳуқук ба даст меоранд ва дорои масъулият (моддаи 344) мебошанд.

Моддаи 720. Мӯҳлати ичрои корҳо

1. Дар шартномаи пудрат мӯҳлати ибтидой ва ниҳоии ичрои кор зикр мегардад. Бо мувофиқаи байни тарафҳо дар шартнома метавонад, инчунин мӯҳлати хотимаи давраҳои алоҳидаи кор (мӯҳлатҳои мобайнӣ) пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчй барои вайрон кардани ҳам мӯҳлати ибтидой ва ҳам мӯҳлати ниҳоӣ, инчунин мӯҳлатҳои мобайнии ичрои кор масъулият дорад.

2. Мӯҳлатҳои ибтидой, ниҳоӣ ва мобайнии ичрои корҳо, ки дар шартнома зикр гардидаанд, тибқи ҳолат ва тартиби пешбинinamудai шартнома метавонад тағиیر дода шаванд.

3. Оқибатҳои гузаронидани мӯҳлати ичро, ки дар моддаи 436 ҳамин Кодекс зикр гардидаанд, ҳангоми вайрон кардани мӯҳлати ниҳоии ичрои кор фаро мерасанд.

Моддаи 721. Арзиши кор

1. Дар шартномаи пудрат арзиши коре, ки бояд ичро шавад ё усули муайян кардани он зикр мешавад. Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани ҷунин нишондод нарҳ мутобиқи банди 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс аз ҷониби суд муқаррар карда мешавад.

2. Нарҳ дар шартномаи пудрат ҷуброни ҳароҷоти пудратчй ва подошпулии ба ӯ марбутаро дар бар мегирад.

3. Нархи корҳо метавонад бо роҳи тартиб додани смета муайян карда шавад.

Дар ҳолатҳои ки агар кор мутобиқи сметаи тартибдодаи пудратчй анҷом дода шавад, смета аз лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар тасдиқ шудани он дорои эътибор гардида, як ҷузъи шартнома ба ҳисоб меравад.

4. Нархи корҳо (смета) метавонад таҳминӣ ё устувор бошад. Ҳангоми дар шартнома набудани нишондодҳои дигар нархи корҳо (смета) устувор ҳисобида мешавад.

5. Агар зарурати гузаронидани корҳои иловагӣ ва аз ин сабаб моҳиятан баланд гардидаи нархи кори таҳминан муайянгардида (сметаи таҳминӣ) ба миён ояд пудратчй вазифадор аст сари вақт фармоишгарро огоҳ созад. Фармоишгаре, ки ба баланд шудани нархи кор (смета) розӣ намебошад, ҳуқук дорад аз шартнома

даст кашад. Дар ин ҳолат пудратчй метавонад барои икрои қисми кор аз фармоишгар пардохти арзиши онро талаб намояд.

Пудратчие, ки сари вақт фармоишгарро дар мавриди зарурати баланд кардани нарх (смета)-и дар шартнома пешбинишуда огоҳ накардааст, вазифадор аст, бо ҳифзи ҳуқуқи худ оид ба пардохти кор тибки нархе, ки дар шартнома муайян гардидааст, шартномаро икро кунад.

6. Пудратчй ҳуқуқ надорад зиёд кардани нархи устувор (сметаи устувор) ва фармоишгар кам кардани онро талаб намояд, аз ҷумла дар ҳолатҳое, ки ҳангоми бастани шартнома имконияти пешбинӣ намудани ҳаҷми умумии корҳои икрошаванда ё ҳарочоти барои ин зарурӣ истисно шудааст.

Ҳангоми баъди бастани шартнома ба таври муҳим баланд шудани арзиши мавод ва таҷхизоте, ки бояд пудратчй фароҳам орад, инчунин боло рафтани арзиши хизмати ашҳоси сеюм пудратчй ҳуқуқ дорад зиёд кардани нарх (смета)-и муқарраршударо талаб кунад ва дар сурати аз ҷониби фармоишгар рад кардани икрои талаботи ў мутобики муддаи 483 ҳамин Кодекс бекор кардани шартномаро талаб намояд.

Моддаи 722. Сарфакории пудратчӣ

1. Дар ҳолатҳое ки агар ҳарочоти воқеии пудратчй нисбат ба оне, ки ҳангоми муайян кардани нарх (таҳияи смета) ба ҳисоб гирифта шудааст, камтар бошад, агар фармоишгар исбот карда натавонад, ки сарфай ба даст овардаи пудратчй ба сифати икрои кор таъсир расондааст, пудратчй ҳуқуқи худро барои пардохти кор тибки нарх (смета)-е, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, нигоҳ медорад.

2. Дар шартномаи пудрат метавонад тақсими сарфай ба дастовардаи пудратчй байни тарафҳо пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 723. Тартиби пардохти корҳо

1. Агар дар шартномаи пудрат пешпардохти икрои кор ё давраҳои алоҳидаи он пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар вазифадор аст ба пудратчй баъди хотимаи кор, ба шарте ки кор ба таври даҳлдор ва дар мӯҳлати мувофиқашуда ва ё бо мувофиқаи фармоишгар пеш аз мӯҳлат анҷом дода шуда бошад, маблаги қайду шартшударо пардозад.

2. Пудратчй ҳуқуқ дорад ба андози дар шартнома зикргардида аз фармоишгар пардохти бунак (аванс)-ро талаб кунад.

Моддаи 724. Ҳуқуқи пудратчий барои нигоҳ доштан

Ҳангоми аз ҷониби фармоишгар икро накардани ўҳдадории пардохти арзиши муқарраршуда ё дигар маблаге, ки вобаста ба икрои кор ба пудратчй тааллук дорад, пудратчй мутобики муддаҳои 388, 389 ҳамин Кодекс натиҷаи кор, инчунин таҷхизоти марбути фармоишгарро, ки барои коркарди ашё дода шудааст, боқимондаи маводи истифоданашуда ва дигар амволи дар наздаш бударо то аз ҷониби фармоишгар пардохта шудани маблаги даҳлдор метавонад нигоҳ дорад.

Моддаи 725. Икрои кор бо истифодаи маводи фармоишгар

1. Пудратчй вазифадор аст маводи фароҳамовардаи фармоишгарро сарфакорона ва боэҳтиёт истифода бурда, баъди ба итном расонидани кор оид ба масрафи мавод ҳисббот дода, бақияи онро баргардонад ё бо мувофиқаи фармоишгар бо назардошти арзиши маводи истифоданашудае, ки дар назди пудратчй боқӣ мондааст, арзиши корро пасттар кунад.

2. Агар бо сабабҳои камбудии маводе, ки фармоишгар фароҳам овардааст, натиҷаи кор ба даст наомада бошад ё натиҷаи бадастовардашуда дорои камбудие бошад, ки истифодаи онро тибки таъиноти пешбининамудаи шартнома имконнозазир мегардонад ва ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шарти даҳлдор барои истифодаи оддӣ номумкин аст, пудратчй ҳуқуқ дорад пардохти кори анҷомдодаашро талаб намояд.

3. Пудратчй, агар исбот карда тавонад, ки камбудии мавод ҳангоми ба таври даҳлдор қабул кардани мавод аз ҷониби пудратчй ошкор карда шуданаш номумкин буд, метавонад ҳуқуқҳои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардидаро татбик намояд.

Моддаи 726. Масъулияти пудратчий барои нигаҳдошти амволи фароҳамовардаи фармоишгар

Пудратчй барои эҳтиёт накардани маводу таҷхизоте ки фармоишгар барои коркарди мавод фароҳам овардааст, инчунин дигар амволе, ки вобаста ба ичрои шартномаи пудрат таҳти ихтиёри пудратчй қарор гирифтааст, масъулият дорад.

Моддаи 727. Ҳуқуқи фармоишгар ҳангоми ичрои кор

1. Фармоишгар ҳуқуқ дорад ҳар вақте ҷараёни ичро ва сифати корро бидуни даҳолат ба фаъолияти пудратчй тафтиш намояд.

2. Агар пудратчй сари вақт ба ичрои шартномаи пудрат оғоз нақунад ё корро чунон бо оҳистагӣ ичро кунад, ки то мӯҳлати муқарраршуда анҷом додани он баръало имконнозазир гардад, фармоишгар ҳуқуқ дорад аз шартнома даст қашад ва ҷуброни зарарро талаб намояд.

3. Агар ҳангоми ичрои кор аён гардад, ки кор ба таври даҳлдор анҷом дода намешавад, фармоишгар ҳуқуқ дорад ба пудратчй барои рафъи камбуҷиҳо мӯҳлати муносиб муайян кунад ва дар сурати аз ҷониби пудратчй дар мӯҳлати муайяншуда ичро накардани ин талабот аз шартнома даст қашад ё барои ислоҳи кор аз ҳисоби пудратчй ба дигар шахс муроҷиат кунад, инчунин ҷуброни зарарро талаб намояд.

4. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нағардида бошад, фармоишгар метавонад дар ҳар лаҳза, то ба ў супурдани ичрои кор аз шартномаи пудрат даст қашад ва ба пудратчй қисми муқарраршудаи арзиши корро, ки то гирифтани оғоҳинома дар мавриди аз шартнома даст қашидани фармоишгар анҷом дода шудааст, пардозад. Фармоишгар инчунин вазифадор аст ба пудратчй зарареро, ки вобаста ба қатъи шартнома расонида шудааст, ҷуброн намояд.

Моддаи 728. Ҳолатҳое, ки пудратчй вазифадор аст дар мавриди фармоишгарро оғоҳ намояд

1. Пудратчй вазифадор аст фавран фармоишгарро оғоҳ созад ва то аз ў гирифтани нишондод корро ҳангоми ошкор намудани ҳолатҳои зайл қатъ намояд:

- корношоямӣ ё бесифатии мавод, таҷхизот, ҳучҷатҳои техникӣ ё ашёи барои коркард пешниҳоднамудаи фармоишгар;
- оқибатҳои имконпазири ноҳуши ба ичрои супориши фармоишгар оид ба усули ичрои кор вобаста;
- дигар ҳолатҳои ба пудратчй вобастанабудае, ки ба коршоямӣ ё устувории натиҷаҳои ичрои кор таҳдид мекунанд ё дар мӯҳлати муайянгардида анҷом додани корро ғайриимкон мегардонанд.

2. Пудратчие, ки фармоишгарро дар мавриди ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида оғоҳ насоҳтааст ё мӯҳлати даҳлдореро, ки барои гирифтани ҷавоб ба оғоҳонӣ зарур аст мунтазир нашуда, корро идома додааст ё сарфи назар аз оғоҳонии саривақтии фармоишгар дар мавриди боздоштани корҳо фаъолиятро давом додааст, ҳуқуқ надорад ҳангоми нисбат ба ў ё пешниҳод шудани талабот ё аз ҷониби ў пешниҳод кардани талаботи даҳлдор ба фармоишгар ба ҳолатҳои зикргардида истинод кунад.

3. Агар фармоишгар, сарфи назар аз оғоҳонии саривақтии ва асоснохи пудратчий оид ба ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида, дар мӯҳлати муносиб маводи корношоям ё бесифатро иваз нақунад, супориширо оид ба усули ичрои кор тағиyr надиҳад ё барои рафъи ҳолатҳое, ки ба коршоямӣ ё устувории корҳо таҳдид менамоянд, ҷораҳои дигар наандешад, пудратчй ҳуқуқ дорад аз шартнома даст қашад ва ҷуброни зарари вобаста ба қатъи шартнома расонидашударо талаб намояд.

Моддаи 729. Аз ҷониби фармоишгар ичро накардани ўҳдадориҳои мутақобила оид ба шартномаи пудрат

1. Пудратчй, ҳангоме ки фармоишгар ўҳдадориҳои худро оид ба шартномаи пудрат ба ҷо намеорад, аз ҷумла мавод, таҷхизот, ҳучҷатҳои техникӣ ё ашёи барои коркард заруриро таҳия намекунад, барои аз ҷониби пудратчй ичро намудани шартномаи пудрат монеа мешавад, инчунин ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳое, ки баръало дар мӯҳлати муқарраршуда ичро нагардидан ин ўҳдадориҳо гувоҳӣ медиҳанд, ҳуқуқ дорад ба кор шурӯъ нақунад ё корҳои оғозгардида (моддаи 353) қатъ намояд.

2. Агар дар шартномаи пудрат тартиби дигаре пешбинӣ нағардида бошад, ҳангоми мавҷуд будани ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида пудратчй ҳуқуқ дорад аз ичрои шартнома даст қашад ва ҷуброни зарари расонидашударо талаб намояд.

Моддаи 730. Мусоидати фармоишгар

1. Фармоишгар вазифадор аст тибқи ҳолатҳо, ҳаҷм ва тартиби дар шартномаи пудрат пешбинигардида ба пудратчй дар ичрои кор мусоидат намояд.

Хангоми аз чониби фармоишгар ичро накардани ин ўхдадорихо пудратчй хукук дорад چуброни зарари расонидашуда, инчунин харочоти иловагиро вобаста ба бекористй ё гузаронидан (тамдид)-и мўҳлати ичрои кор ё зиёд кардани арзиши корро талаб намояд.

2. Дар ҳолатхое ки дар натиҷаи амал ё камбудиҳои фармоишгар ичрои корро вобаста ба шартномаи пудрат имконнолазир гардидааст, пудратчй хукуки худро барои пардохтани маблағи муқарраршуда бо назардошти қисми кори анҷомдодашуда, нигоҳ медорад.

Моддаи 731. Қабули ичрои кор аз чониби фармоишгар

1. Фармоишгар вазифадор аст тибқи мӯҳлат ва тартиби пешбининамудаи шартномаи пудрат бо иштироки пудратчй ичрои корро аз назар гузаронад ва қабул кунад ва ҳангоми ошкор намудани сарфи назар кардани шартнома, ки корро бадтар мегардонад ё дигар норасоиҳо фавран ба пудратчй арз намояд.

2. Фармоишгаре, ки ҳангоми қабул камбудиҳои корро аён сохтааст, хукук дорад ба онҳо танҳо дар ҳолате истинод намояд, ки агар дар акт ё дар дигар хуҷҷати тасдиқкунандаи қабул ин норасоиҳо қайду шарт шудаанд ё имконияти минбаъд пешниҳод шудани талаб дар мавриди рафъи онҳо зикр гардидааст.

3. Фармоишгаре, ки корро бидуни тафтиш қабул кардааст, аз хукуки истинод ба камбудиҳо, ки метавонист ҳангоми усули оддии қабули кор (камбудиҳои ошкоро) ошкор карда шавад, маҳрум мегардад.

4. Фармоишгаре, ки баъди қабули кор риоя нашудани шартнома ё дигар камбудиҳоро ошкор намудааст, ки ҳангоми усули оддии қабул муайян намудани онҳо (камбудиҳои ноаён) ғайриимкон аст аз ҷумла ҷунин камбудиҳое, ки қасдан аз чониби пудратчй пинҳон карда шудаанд, вазифадор аст пудратчиро дар мӯҳлати қобили қабул огоҳ созад.

5. Ҳангоми ба миён омадани баҳс байни фармоишгар ва пудратчй вобаста ба камбудиҳои ичрои кор ё сабабҳои он бо талаби ҳар қадоме аз тарафҳо экспертиза таъин карда шуданаш мумкин аст. Харочоти вобаста ба гузаронидани экспертиза ба истиснои ҳолатхое, ки агар экспертиза вайрон карда нашудани шартнома ё байни амали пудратчй ва камбудии ошкоршуда вучуд надоштани алоқамандиро муқаррар карда бошад, ба зиммаи пудратчй мебошад. Дар ҷунин ҳолатҳо харочоти гузаронидани экспертизаро тарафе анҷом медиҳад, ки гузаронидани онро талаб кардааст ва агар экспертиза тибқи созишномаи тарафҳо гузаронида шуда бошад, аз чониби ҳар ду тараф пардохта мешавад.

6. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳангоми саркашии фармоишгар аз қабули ичрои кор пудратчй бо гузашти мӯҳлати як моҳ аз рӯзе, ки бояд мувофиқи шартнома кор ба фармоишгар супурда шавад ва баъд аз ду маротиба огоҳ намудани ў, хукук дорад натиҷаи корро фурӯшад ва маблағи бадастовардаро бо аз ҳисоб баровардани ҳамаи пардохтҳои ба пудратчй тааллуқдошта ба депозити идораи нотариалӣ ба номи фармоишгар гузаронад.

7. Агар саркашии фармоишгар аз ичрои қабули кор боиси минбаъд гузаронидани мӯҳлати супурдани кор гардида бошад, хукуки моликият ба ашёи тайёркардашуда (коркардшуда) аз лаҳзае, ки супурдани он сурат гирифтааст, ба фармоишгар гузашта эътироф карда мешавад.

Моддаи 732. Сифати кор

1. Кори анҷомдодаи пудратчй бояд ба шартҳои шартнома мутобиқат намояд ва дар сурати мавҷуд набудани шарт ё комилан пурра набудани он ба талаботе, ки одатан ба ҷунин кори навъи даҳлдор пешниҳод мегардад, ҷавобгӯ бошад. Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ичрои кор бояд:

- дар лаҳзай супурдан ба фармоишгар дорои хосиятҳои дар шартнома пешбинигардида ё ба талаботи муайянни одатан пешниҳодшаванда ҷавоб дихад;

- дар давоми давраи қобили қабул барои истифода тибқи таъиноти дар шартнома пешбинишиуда коршоям бошад ва агар он дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, барои истифодай ҷунин навъи корҳо муносиб бошад.

2. Агар тибқи қонунро ё тартиби муқаррарнамудаи онҳо нисбат ба кори тибқи шартномаи пудрат ичрошаванда талаботи ҳатмӣ пешбинӣ гардида бошад, пудратчири ба сифати соҳибкор баромадкунанда бояд корро бо риояи ҳамон талаботи ҳатмӣ анҷом дихад.

Пудратчий метавонад вобаста ба шартнома ўхдадорӣ қабул намуда, ичрои корро тавре анҷом дихад, ки нисбат ба талаботи сифати дар талаботи ҳатмӣ муқарраргардида ҷавобгӯи талаботи сифатан баландтар бошад.

Моддаи 733. Кафолати сифати кор

1. Ҳангоме ки тибқи қонунҳо ё шартнома ё тибқи анъанаҳои муомилоти корӣ аз ҷониби пудратчӣ ба фармоишгар додани кафолати сифати кор пешбинӣ шуда бошад, пудратчӣ вазифадор аст ба фармоишгар дар тӯли тамоми мӯҳлати кафолат натиҷаи кореро, ки бояд ба талаботи қисми 1 моддаи 732 ҳамин Кодекс мутобиқ бошад, супорад.

2. Кафолати сифати натиҷаи кор, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба ҳамаи он ҷизе, ки натиҷаи корро ташкил медиҳад, татбиқ мегардад.

Моддаи 734. Тартиби баҳисобгирии мӯҳлати кафолат

1. Агар дар шартномаи пудрат тартиби дигаре, пешбинӣ нагардида бошад ҷараёни мӯҳлати кафолат аз лаҳзае ки иҷрои кор қабул гардидааст ё мебоист аз ҷониби фармоишгар қабул гардад, оғоз меёбад.

2. Барои баҳисобгирии мӯҳлати кафолат тибқи шартномаи пудрат, агар дар қонунҳо ё созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз мушахассоти шартномаи пудрат барнаояд, мутаносибан қоидаҳои дар қисмҳои 2 - 4 моддаи 507 ҳамин Кодекс зикр гардида истифода бурда мешаванд.

Моддаи 735. Масъулияти пудратчӣ барои сифати номатлуби кор

1. Агар кор аз ҷониби пудратчӣ бо риоя накардани шартнома анҷом дода шуда бошад, ки боиси бад шудани кор гаштааст ё бо камбудиҳои дигаре анҷом ёфтааст, ки истифодаи онро барои мақсади дар шартнома пешбинигардида ношоям сохтааст ё ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин шартҳо барои истифодаи оддӣ ғайриимкон аст, азбаски дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст, фармоишгар ҳуқуқ дорад тибқи интиҳоби худ аз пудратчӣ талаб қунад, ки:

- дар мӯҳлати муносиб камбудиҳои корро ройгон рафъ намояд;
- мутаносибан нарҳҳои барои кор муқарраргардидаро паст қунад;
- ҳароҷоташро барои рафъи камбудиҳо дар сурате ки агар дар шартнома ҳуқуқи фармоишгар оид ба рафъи камбудиҳо пешбинӣ гардида бошад, ҷуброн намояд.

2. Пудратчӣ ҳуқуқ дорад бар ивази рафъи камбудиҳои коре, ки барои онҳо ӯ ҷавобгар мебошад, ройгон, бо ҷуброни зараре, ки вобаста ба гузаронидани мӯҳлати иҷрои кор расонида шудааст, аз нав корҳоро иҷро қунад. Дар ин сурат фармоишгар вазифадор аст кори қаблии анҷомдодашударо, агар мувофиқи ҳусусияти кор чунин баргардонидан имконпазир бошад, ба пудратчӣ баргардонад.

3. Агар дар кор сарфи назар кардани шарти шартнома ё дигар камбудиҳои кор муҳим ё рафъонпазир бошанд ё дар мӯҳлати мувофиқи муқаррарнамудаи фармоишгар норасоиҳои ошкоргардида бартараф карда нашуда бошанд, фармоишгар ҳуқуқ дорад аз шартнома даст қашад ва ҷуброни зарари расонидашударо талаб намояд.

4. Шартҳои шартномаи пудрат дар ҳусуси барои камбудиҳои даҳлдор аз масъулият озод кардани пудратчӣ, агар исбот шуда бошад, ки чунин камбудиҳо дар натиҷаи амал ё беамалии гунаҳкоронаи пудратчӣ ба вуқӯй пайвастааст, ӯро аз масъулият озод карда наметавонад.

5. Пудратчие, ки барои иҷрои корҳо мавод таҳия намудааст, барои сифати онҳо тибқи қоидаҳо оид ба масъулияти фурӯшанд ба молҳои сифатан номатлуб (қисмҳои 1 - 3 ва 5 моддаи 511) ҷавобгар аст.

Моддаи 736. Мӯҳлатҳои ошкор намудани сифати номатлуби натиҷаҳои кор

1. Агар дар қонунҳо ё шартномаи пудрат тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар ҳуқуқ дорад вобаста ба сифати номатлуби кор ба шарти дар мӯҳлати муқаррарнамудаи ҳамин модда ошкор гардиданӣ онҳо талабот пешниҳод қунад.

2. Дар сурате ки агар барои натиҷаи кор мӯҳлати кафолат муқаррар нагардида бошад, талаботи вобаста ба камбудиҳои натиҷаи кор аз ҷониби фармоишгар ба шарти дар мӯҳлатҳои мувофиқ ошкор намудани онҳо, вале дар доираи ду сол аз рӯзи супурдани натиҷаи кор, агар дар қонунҳо, шартнома ё анъанаҳои муомилоти корӣ мӯҳлати дигаре муқаррар нашуда бошад, пешниҳод шуданаш мумкин аст.

3. Фармоишгар ҳуқуқ дорад вобаста ба камбудиҳои натиҷаи коре, ки дар натиҷаи ҷараёни мӯҳлати кафолат ошкор гардидааст, талабот пешниҳод намояд.

4. Дар ҳолатҳое, ки мӯҳлати кафолати пешбининамудаи шартнома аз ду сол камтар бошад ва норасоиҳои натиҷаи кор аз ҷониби фармоишгар пас аз гузашти мӯҳлати кафолат, вале дар доираи ду сол аз лаҳзаи пешбининамудаи қисми 5 ҳамин модда ошкор гардидааст, агар фармоишгар исбот карда тавонад, ки

камбудиҳо то супурдани натиҷаи кор ба фармоишгар ё бо сабабҳое, ки то ин лаҳза рух додаанд, ба миён омадаанд, пудратчӣ масъулиятро ба зимма дорад.

5. Агар дар шартномаи пудрат тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мӯҳлати кафолат (қисми 1 моддаи 734) аз лаҳзае, ки натиҷаи иҷрои кор қабул гардида буд ё мебоист аз ҷониби фармоишгар қабул гардад, ҷараён меёбад.

6. Нисбат ба ҳисоби мӯҳлати кафолат тибқи шартномаи пудрат, агар дар қонунҳо, санадҳои дигари ҳуқуқӣ ё созишинаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё аз муشاҳасоти шартномаи пудрат барнаояд, мутаносибан қоидаҳои дар қисмҳои 2 ва 4 моддаи 507 ҳамин Кодекс зикргардида истифода бурда мешаванд.

Моддаи 737. Мӯҳлати даъво оид ба даъвоҳо дар мавриди кори сифатан номатлуб

1. Мӯҳлати даъво барои талаботе, ки вобаста ба кори сифатан номатлуб тибқи шартномаи пудрат анҷомдодашуда ба миён омадаанд, мувофиқи қоидаҳои моддаи 221 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

Мӯҳлати даъво барои талабот вобаста ба камбудиҳои бино, соҳтмон, иншоот, агар ин камбудиҳо ҳангоми усули оддии қабули кор ошкор шуданашон гайриимкон бошад, аз лаҳзаи ошкор шудани камбудиҳо панҷ солро дар бар мегирад.

2. Агар дар қонунҳо ё шартномаи пудрат аз ҷониби пудратчӣ додани кафолати сифати кор пешбинӣ, мӯҳлати кафолат муқаррар гардида бошад ва ариза дар мавриди камбудиҳои кор дар доираи мӯҳлати кафолат дода шуда бошад, ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзи додани ариза дар мавриди камбудиҳо оғоз меёбад.

3. Агар мутобики шартномаи пудрат кор аз ҷониби фармоишгар қисм ба қисм қабул карда шуда бошад, ҷараёни мӯҳлати даъво аз рӯзи пурра қабул кардани кор оғоз меёбад.

Моддаи 738. Еҳдадории пудратчӣ дар мавриди ба фармоишгар додани маълумот

Пудратчӣ вазифадор аст якҷоя бо натиҷаи кор ба фармоишгар маълумотеро супорад, ки ба истифода ё навъи дигари истифодаи мавзӯи шартнома даҳл дорад, агар ин дар шартнома пешбинӣ гардида ё маълумот дорои хусусияте бошад, ки бидуни он истифодаи натиҷаҳои кор барои мақсадҳои дар шартнома зикргардида гайриимкон аст.

Моддаи 739. Махфӣ нигоҳ доштани маълумоти бадастовардаи тарафҳо

Агар тарафҳо ба туфайли иҷрои ўҳдадориҳои хеш вобаста ба шартнома аз ҷониби дигар дар мавриди тасмим ва донишҳои техниқӣ маълумоте гирифта бошанд, аз ҷумла маълумоте, ки аз ҳуқуқи ҳифз истифода намебарад, инчунин маълумоте, ки метавонад чун сирри тиҷоратӣ арзёбӣ гардад, он ҳуқуқ надорад бидуни розигии тарафи дигар ба ашхоси сеюм иттилоъ дихад.

Тартиб ва шартҳои истифодаи чунин маълумот тибқи созишинаи тарафҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 740. Ба фармоишгар баргардонидани мавод ва таҷхизот

Дар ҳолатҳое ки агар фармоишгар дар асоси қисми 4 моддаи 727 ё қисми 3 моддаи 735 ҳамин Кодекс аз шартномаи пудрат даст қашад, пудратчӣ вазифадор аст мавод ва таҷхизоти фароҳамовардаи фармоишгарро, ки барои коркарди ашё дода шуда аст ё дигар амволро баргардонад ё онро ба ашхоси зикрнамудаи фармоишгар дихад ва агар иҷрои ин кор гайриимкон гардида бошад, арзиши мавод, таҷхизот ва дигар амволро ҷуброн намояд.

Моддаи 741. Оқибатҳои қатъи шартномаи пудрат то қабули натиҷаи кор

Дар сурати қатъи гардидани шартномаи пудрат то қабули натиҷаи кор аз ҷониби фармоишгар тибқи асосҳои пешбининамудаи қонунҳо ё шартномаи пудрат, ки пудратчӣ анҷом додааст (қисми 1 моддаи 731), фармоишгар ҳуқуқ дорад ба ў супурдани натиҷаи кори ба итмом расониданашударо бо ҷуброни ҳароҷоти масрафнамудаи пудратчӣ талаб намояд.

2. Пудрати майшӣ

Моддаи 742. Шартномаи пудрати майшӣ

1. Мувофиқи шартномаи пудрати майшӣ пудратчие, ки фаъолияти соҳибкориро анҷом медиҳад, ўҳдадор мешавад тибқи фармоиши шаҳрванд - фармоишгар фаъолияти муайянро, ки барои қонеъ

гардонидани талаботи майшӣ ё дигар талаботи шахсии фармоишгар таъин шудааст, анҷом дихад ва фармоишгар бошад ӯҳдадор мешавад корро қабул намуда, ҳаққи онро пардозад.

2. Шартномаи пудрати майшӣ ба шартномаи оммавӣ (моддаи 458) дохил мешавад.

3. Нисбат ба шартномаи пудрати майшӣ, ки бо ҳамин Кодекс танзим нагардидааст, қонунҳо оид ба хифзи ҳуқуқи истеъмолкунандагон ва дигар санадҳои ҳуқуқие, ки дар асоси он қабул гардидаанд, истифода бурда мешаванд.

Моддаи 743. Кафолати ҳуқуқи фармоишгар

1. Пудратчӣ ҳуқуқ надорад ба фармоишгар ба шартномаи пудрати майшӣ дохил намудани кор ва хизматрасонии иловатии пулакиро талаб намояд. Ҳангоми вайрон кардани ин талабот фармоишгар ҳуқуқ дорад аз пардохи кор ё хизматрасониҳои даҳлдор даст қашад.

2. Фармоишгар ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳзаи то ба ӯ супурдани кор аз шартномаи пудрати майшӣ бо пардохи қисми нарҳи муқарраршуда барои кор, ки то гирифтани оғоҳинома дар мавриди радди фармоишгар аз шартнома аз ҷониби пудратчӣ анҷом дода шудааст, даст қашад ва ба ӯ ҳарочоти то ин лаҳза бо мақсади иҷрои кор масрафнамудаашро, агар онҳо ба арзиши ҳамин қисмати кор дохил нашуда бошад, пардозад. Шартҳои шартномае, ки фармоишгарро аз ин ҳуқуқ маҳрум месозанд, қурб надоранд.

Моддаи 744. Шакли шартнома

Агар дар қонунҳо ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагадида бошад, шартномаи пудрати майшӣ аз лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар ба пудратчӣ супурдани қвитансия ё дигар ҳучҷати тасдиқунандаи бастани шартнома баимзорасида ҳисобида мешавад.

Мавҷуд набудани ҳучҷатҳои зикргардида фармоишгарро аз ҳуқуқи истинод ба баёноти шоҳидон ҷиҳати тасдиқи далели бастани шартнома ё шартҳои он маҳрум намесозад.

Моддаи 745. Офертаи оммавии корҳо

1. Нисбат ба реклама ва дигар пешниҳоди корҳо, ки тибқи шартномаи пудрати майшӣ иҷро карда мешавад, мутаносибан қоидаҳо дар мавриди офертаи оммавии молҳо, ки дар моддаи 529 ҳамин Кодекс зикр шудааст, истифода бурда мешавад.

2. Ҳангоми ба фармоишгар супурдани кор пудратчӣ вазифадор аст ба ӯ оид ба талаботе, ки барои самарарабаҳш ва бехатар истифода бурдани ашёи таҳиягардида ё коркардашуда ё корҳои дигари анҷомдодашуда риоя кардани онҳо зарур аст, инчунин оид ба оқибатҳои эҳтимолие, ки риоя накардани талаботи даҳлдор ба худи фармоишгар ё дигар ашҳос таҳдид карда метавонад, маълумот дихад.

3. Фармоишгар, агар дар натиҷаи аз пудратчӣ гирифтани маълумоти нопурра ё нодуруст барои иҷрои кор шартнома баста бошад, ки дорои хосиятҳои дарназардоштаи фармоишгар намебошад, ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи пудрати майшӣ ва ҷуброни заرارро талаб намояд.

Моддаи 746. Ба фармоишгар пешниҳод намудани маълумот оид ба кор

Пудратчӣ вазифадор аст то бастани шартномаи пудрати майшӣ ба фармоишгар оид ба корҳои пешниҳодшаванд, навъ ва мушаҳҳасоти он, оид ба нарҳ ва шакли пардоҳт маълумоти зарурӣ ва саҳҳ дихад, инчунин бо ҳоҳиши фармоишгар дар мавриди маълумотҳои дигари марбут ба шартнома ва кори даҳлдор иттилоъ дихад. Агар тибқи ҳусусияти кор ин дорои аҳамият бошад, пудратчӣ бояд ба фармоишгар шахси аниқро, ки ин корро анҷом медиҳад, зикр намояд.

Моддаи 747. Иҷрои корҳо аз маводи пудратчӣ

1. Агар кор оид ба шартномаи пудрати майшӣ аз маводи пудратчӣ анҷом дода шавад, арзиши мавод ҳангоми бастани шартнома пурра ё қисман, чуноне ки дар шартнома зикр шудааст, бо ҳисоббаробаркунии ниҳоӣ бъяди аз ҷониби фармоишгар аз пудратчӣ гирифтани мол пардохта мешавад.

Мутобиқи шартномаи пудрати майшӣ мавод метавонад ба пудратчӣ ба таври кредит, аз ҷумла бо шарти аз ҷониби фармоишгар давра ба давра пардохтани он пешниҳод карда шавад.

2. Тағиیر ёфтани нарҳи маводе, ки пудратчӣ пешниҳод кардааст, бъяди бастани шартнома боиси ҳисобу китоби нав шуда наметавонад.

Моддаи 748. Иҷрои кор аз маводи фармоишгар

Агар корхो оид ба шартномаи пудрати майшӣ аз маводи фармоишгар анҷом дода шавад, дар қвитансия ё ҳуҷҷати дигаре, ки ҳангоми бастани шартнома пудратҷӣ ба фармоишгар медиҳад, бояд номи дақик, тасвир ва арзиши маводи тибқи созишиномаи тарафҳо муқарраргардида зикр карда шавад. Нархгузории мавод дар қвитансия ё дигар ҳуҷҷати шабеҳ метавонад минбаъд аз ҷониби фармоишгар дар суд, бо роҳи пешниҳоди далелҳои хаттӣ мавриди баҳс қарор дода шавад.

Моддаи 749. Нарх ва пардоҳти кор

Нархи кор дар шартномаи пудрати майшӣ тибқи созишиномаи тарафҳо муқаррар гардида, наметавонад аз нархи дар нархнома (прейскурант) эълоннамудаи пудратҷӣ болотар бошад. Корро фармоишгар баъди аз ҷониби пудратҷӣ пурра супурдани он мепардозад. Тибқи созишиномаи тарафҳо кор метавонад аз ҷониби фармоишгар ҳангоми бастани шартнома пурра ё бо усули додани бунак (аванс) пардоҳта шавад.

Моддаи 750. Огоҳ соҳтани фармоишгар дар мавриди шартҳои истифодаи кори иҷрошуда

Ҳангоми ба фармоишгар супурдани кор пудратҷӣ вазифадор аст ба ӯ оид ба талаботе, ки барои кори самараҳаҳӣ ва бехатари истифодаи натиҷаи кор риоя намудани онҳо зарур аст, инчунин аз оқибатҳои имконпазири риоя накардани талаботи даҳлдор барои худи фармоишгар ва дигар ашҳос иттилоъ диҳад.

Моддаи 751. Оқибатҳои ошкор намудани камбудиҳои иҷрои кор

1. Фармоишгар, дар сурати ҳангоми қабули кор ё дар вақти истифодаи ашёи пудрат ошкор намудани камбудиҳо метавонад дар ҷараёни мӯҳлати дар моддаи 731 ҳамин Кодекс зикргардида ва ҳангоми мавҷуд будани мӯҳлати кафолат дар тӯли ин муддат яке аз ҳуқуқҳои пешбининамудаи моддаи 736 ҳамин Кодексро истифода барад.

2. Талабот оид ба рафъи ройгони чунин камбудиҳои кори тибқи шартномаи пудрати майшӣ анҷомдодашуда, ки метавонад ба ҳаёт ё саломатии худи фармоишгар ва дигар ашҳос таҳдиҷ кунад, агар дар тартиби муайяннамудаи қонун мӯҳлати нисбатан бештаре муқаррар (мӯҳлати хизмат) нагардида бошад, аз ҷониби фармоишгар ё вориси ҳуқуқии ӯ дар ҷараёни даҳ сол аз лаҳзаи қабули кор пешниҳод шуданаш мумкин аст. Чунин талаботро, сарфи назар аз он, ки кай чунин камбудиҳо ошкор гардидаанд, аз ҷумла баъди хотимаи мӯҳлати кафолат ошкор шуданашон низ пешниҳод намудан мумкин аст.

Ҳангоми аз ҷониби пудратҷӣ иҷро накардани талаботи зикргардида фармоишгар ҳуқуқ дорад дар ҷараёни ҳамин мӯҳлат ё баргардонидани қисми арзише, ки барои кор супурда буд ё ҷуброни ҳароҷотеро, ки барои рафъи камбудиҳо бо қувваи худ ё бо қӯмаки ашҳоси сеюм масраф кардааст, талаб намояд.

Моддаи 752. Оқибатҳои барои гирифтани кор ҳозир нашудани фармоишгар

1. Дар сурати барои гирифтани кор ҳозир нашудани фармоишгар ё ба таври дигар аз қабули кор саркашӣ намудани ӯ пудратҷӣ ҳуқуқ дорад ба таври хаттӣ фармоишгарро огоҳ намуда, бо гузашти ду моҳ аз рӯзи огоҳонӣ ашёи пудратро бо нархи муносиб фурӯшад ва маблағи аз фурӯш ба даст овардаашро, бо қасри ҳамаи маблағи пардоҳти ба ӯ тааллуқдошта мутобики моддаи 352 ҳамин Кодекс ба номи фармоишгар ба депозити нотариус гузаронад.

2. Дар ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида пудратҷӣ метавонад бар ивази фурӯши ашёи пудрат аз ҳуқуқи нигоҳ доштан (боздоштан)-и ашё (моддаи 724) истифода барад ё аз фармоишгар ҷуброни зарари расонидашударо ситонад.

Моддаи 753. Ҳуқуқи фармоишгар дар сурати иҷрои номатлуб ё иҷро накардани кор тибқи шартномаи пудрати майшӣ

Дар сурати иҷрои номатлуб ё иҷро накардани корҳо тибқи шартномаи пудрати майшӣ фармоишгар метавонад аз ҳуқуқҳои мувофиқи моддаҳои 537-539 ҳамин Кодекс ба ҳаридор додашуда истифода барад.

Моддаи 754. Оқибатҳои фавти яке аз тарафҳо дар шартнома

Ҳангоми қатъи шартномаи пудрати майшӣ тибқи асосҳои пешбининамудаи моддаи 450 ҳамин Кодекс оқибатҳои қатъи шартнома мувофиқи созишиномаи байнӣ вориси ҳуқуқии тарафи даҳлдор ва контрагенти ӯ ва дар сурати ба мувофиқа нарасидани онҳо аз ҷониби суд бо дарназардошти ҳачми кори анҷомдодашуда ва нархи он арзиши маводи масрафшуда ва боқимонда, инчунин дигар ҳолатҳои назаррас муайян карда мешавад.

3. Пудрати сохтмон

Моддаи 755. Шартномаи пудрати сохтмон

1. Мувофиқи шартномаи пудрати сохтмон пудратчӣ вазифадор мешавад дар мӯҳлати муқаррарнамудаи шартнома тибқи супориши фармоишгар иншооти муайян ё дигар корҳои сохтмониро анҷом дихад ва фармоишгар ўҳдадор мешавад барои пудратчӣ ҷиҳати иҷрои кор шароити зарурӣ фароҳам оварад, корро қабул қунад ва ба он нарҳи қайду шартшударо пардозад.

2. Шартномаи пудрати сохтмон барои сохтмон ё азнавсозии корхонаҳо, бино (аз ҷумла бинои истиқоматӣ), иншоот ё дигар объектҳо, инчунин барои иҷрои корҳои васл, танзиму истифодадиҳӣ ва дигар корҳо ба ҳам алоқаманди иншооти эъморшавандა баста мешавад.

Агар ин дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, пудратчӣ ўҳдадор мешавад, ки истифодаи иншоотро баъди қабули он аз ҷониби фармоишгар дар ҷараёни мӯҳлати дар шартнома зикргардида таъмин намояд.

3. Дар ҳолатҳое ки агар тибқи шартномаи пудрати сохтмон корҳо ҷиҳати қонеъ гардонидани талаботи майшӣ ё дигар талаботи шаҳсии шаҳрванд (фармоишгар) анҷом дода шавад, нисбат ба ҷунин шартнома мутаносибан қоидаҳои зербоби 2 ҳамин модда оид ба ҳуқуқҳои фармоишгар вобаста ба шартномаи пудрати майшӣ истифода бурда мешавад.

Моддаи 756. Тақсими таваккал байни тарафҳо

1. Таваккали тасодуған несту нобуд гардидан ё тасодуған осеб дидани иншооти сохтмон, ки мавзӯи шартномаи пудрати сохтмонро ташкил медиҳад, то лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар қабул гардидан иншоот ба зиммаи пудратчӣ мебошад.

2. Агар иншооти сохтмон то қабули он аз ҷониби фармоишгар несту нобуд гардида бошад ё дар натиҷаи бесифатии маводи фароҳамовардаи фармоишгар (асбобу анҷом, конструксияҳо) ё таҷхизот ё иҷрои нодурусти супориши фармоишгар осеб дида бошад, пудратчӣ ҳуқуқ дорад пардоҳти тамоми арзиши дар смета пешбининамудаи корҳоро бо шарти он ки ўҳдадориҳои пешбининамудаи қисми 1 моддаи 728 ҳамин Кодексро иҷро кардааст, талаб намояд.

Моддаи 757. Масъулият барои бехатарии корҳои анҷомдодашаванд

Масъулият барои бехатар анҷом додани корҳо ба зиммаи пудратчӣ гузошта мешавад.

Моддаи 758. Суғурта кардани иншооти сохташаванд

Пудратчӣ ўҳдадор аст, аз ҳисоби худ суғуртаи иншоот ё маҷмӯи корҳоеро, ки дар шартнома пешбинӣ шудааст, агар дар шартнома тартиб ва шарти дигаре аз ҷониби тарафҳо муқаррар нагардида бошад, суғурта қунад.

Тарафе, ки ба зиммаи ўҳдадории суғурта voguzoшta шудааст, бояд ба тарафи дигар тибқи тартиби пешбининамудаи шартнома далели аз ҷониби он бастани шартномаи суғуртаро мутобиқи шартҳои шартномаи пудрати сохтмон, аз ҷумла маълумотро дар бораи суғуртақунанда, маблаги суғурта ва таваккалҳои суғурташуда пешкаш намояд.

Моддаи 759. Ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметавӣ

1. Пудратчӣ вазифадор аст сохтмон ва корҳои вобаста ба онро тибқи ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ, ки ҳаҷм ва мӯҳтавои корҳо ва дигар талаботи ба кор алоқаманд ва сметае, ки арзиши корро муайян менамояд, анҷом дихад.

2. Пудратчие, ки дар ҷараёни сохтмон корҳои дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметавӣ зикрнагардида ва вобаста ба ин зарурати корҳои иловагӣ ва зиёд кардани арзиши сметавии сохтмонро ошкор менамояд, бояд дар маврид ба фармоишгар маълумот дихад.

Дар сурати дар тӯли даҳ рӯз аз фармоишгар нағирифтани ҷавоб ба маълумоти ирсолгардида, агар дар қонун ё шартнома барои ин мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ вазифадор аст корҳои даҳлдорро боздорад ва зарари вобаста ба бекористӣ расонидашударо аз ҳисоби фармоишгар ҷуброн намояд. Фармоишгар, агар исбот карда тавонад, ки ба гузаронидани корҳои иловагӣ зарурат нест, аз ҷуброни ҷунин зарар озод карда мешавад.

3. Пудратчие, ки ўҳдадориҳои муқаррарнамудаи қисми 2 ҳамин моддаро ичро накардааст аз ҳуқуқи аз фармоишгар талаб кардани пардохти корҳои иловагии анҷом додашуда ва зарари вобаста ба он расонидашуда, маҳрум мегардад.

Моддаи 760. Ворид намудани тағйирот ба ҳучҷатҳои лоиҳавию сметавӣ

1. Фармоишгар ҳуқуқ дорад ба ҳучҷатҳои лоиҳавию сметавӣ, ки ба ҳарочоти иловагии пудратчиӣ алоқаманд нестанд, ворид намудани тағйиротро талаб намояд.

2. Тағйир додани ҳучҷатҳои лоиҳавию сметавӣ, ки ҳарочоти иловагии пудратчиро талаб меқунад, аз ҳисоби фармоишгар дар асоси сметаи иловагии аз ҷониби тарафҳо мувофиқашуда анҷом дода мешавад.

3. Пудратчиӣ, агар бо сабабҳои ба ӯ вобастанабуда арзиши корҳоро нисбат ба он, ки дар смета пешбинӣ шудааст на камтар аз даҳ фоиз афзуда бошад, ҳуқуқ дорад мутобикии моддаи 446 ҳамин Кодекс аз нав дида баромадани сметаро талаб кунад.

4. Пудратчиӣ ҳуқуқ дорад ҷуброни ҳарочотҳои оқилонаеро, ки вобаста ба муқаррар намудан ва рафъи норасогиҳои ҳучҷатҳои лоиҳавию сметавӣ расонида шудааст, талаб намояд.

Моддаи 761. Таъмини моддии корҳо

1. Еҳдадории бо мавод, аз ҷумла ҷузъҳо ва конструксияҳо, инчунин бо таҷхизот таъмин намудани соҳтмон, агар дар шартнома таъмини моддии соҳтмонро дар маҷмӯъ ё вобаста ба як қисми он фармоишгар анҷом дихад, ба ўҳдаи пудратчиӣ voguzoшта мешавад.

2. Пудратчие, ки ба зиммааш таъминоти моддии соҳтмон гузошта шудааст, таваккали ошкор намудани имконнапазирии истифода бурдани мавод (ҷузъҳо ва конструксияҳо) ё таҷхизоти пешниҳодшударо бидуни бад гардонидани сифати ичрои корҳо ба ўҳда дорад.

3. Дар сурати ошкор намудани имконнапазирии истифодаи мавод (ҷузъҳо ва конструксияҳо) ё таҷхизоти фароҳамовардаи фармоишгар бидуни бад гардонидани сифати ичрои корҳо пудратчиӣ ўҳдадор аст аз фармоишгар дар мӯҳлатҳои мувофиқ бартараф кардани онҳоро талаб намояд ва агар ин талаб ичро нагардад пудратчиӣ ҳуқуқ дорад аз шартнома даст қашидা, аз фармоишгар талаб намояд, ки арзиши шартномаро мутаносибан ба ичрои қисми кор, инчунин зарареро, ки бо ин маблаг пӯшонида нашудааст, ҷуброн намояд.

Моддаи 762. Пардохти корҳо

1. Пардохти корҳои анҷомдодашуда аз ҷониби фармоишгар тибқи андозаи дар смета пешбинишуда дар мӯҳлат ва мувофиқи тартибе, ки қонун ё шартнома пешбинӣ намудаанд, анҷом дода мешавад. Ҳангоми дар қонун ё шартнома мавҷуд набудани супориши даҳлдор пардохти корҳои анҷомдодаи пудратчиӣ мутобикии моддаи 723 ҳамин Кодекс сурат мегирад.

2. Ҳангоми ичрои корҳои соҳтмон таҳти шарти “супурдани калид” (хотимаи пурра), баъди қабули иншоот аз ҷониби фармоишгар, нархи дар шартнома зикргардида дар ҳаҷми пурра, яқдафъаина пардохта мешавад.

Моддаи 763. Фароҳам овардани қитъаи замин барои соҳтмон

Фармоишгар вазифадор аст барои соҳтмон сари вақт ҷунин қитъаи заминеро ҷудо намояд, ки аз ҷиҳати майдон ва ҳолат дар шартнома зикр гардидааст. Ҳангоми дар шартнома набудани ҷунин нишондод - майдон ва ҳолати қитъаи замин бояд оғози сари вақти кор, пешбурди мӯътадил ва дар мӯҳлати муайянгардида анҷом додани корро таъмин намояд.

Моддаи 764. Еҳдадориҳои иловагии фармоишгар дар шартномаи пудрати соҳтмон

Фармоишгар ўҳдадор аст, тибқи ҳолат ва тартиби пешбининамудаи шартномаи пудрати соҳтмон ба пудратчиӣ ҷиҳати анҷом додани кор барои истифода бино ва иншооти заруриро дода, ба унвонии ӯ ҳамлу нақли бор, гузаронидани хатҳои муваққатии шабакаи барқ, об, налҳои буғузаронӣ ва гайраро таъмин намояд.

Моддаи 765. Аз ҷониби фармоишгар тибқи шартнома назорат кардан ва санҷидани ичрои кор

1. Фармоишгари шартномаи пудрати соҳтмон ҳуқуқ дорад назорат ва санҷиши ҷараёни кор ва сифати он, риояи мӯҳлати ичро (нақша), сифати маҳсулоти фароҳамовардаи пудратчиӣ, инчунин дурустии аз ҷониби

пудратчай истифода бурдани маводи фармоишгарро анчом дода, vale дар айни замон ба фаъолияти оперативию хочагидории пудратчай дахолат накунад.

2. Фармоишгаре, ки ҳангоми анчом додани назорат ва санчиши ҷараёни ичрои кор риоя накардан шарти шартномаро, ки метавонад боиси паст шудани сифати кор гардад ё дигар камбузихоро ошкор намудааст, вазифадор аст фавран пудратчиро огоҳ созад. Фармоишгаре, ки чунин арзро пешниҳод накардааст, минбаъд ҳуқуқи худро ба истисно ба камбузихои ошкоргардида аз даст медиҳад.

3. Пудратчай вазифадор аст супоришиҳои дар ҷараёни соҳтмон аз фармоишгар гирифтаашро, агар ин супоришиҳо хилофи шартҳои шартнома набошанд, ичро кунад.

Моддаи 766. Ҳамкории тарафҳо дар шартномаи пудрати соҳтмон

1. Агар ҳангоми ичрои соҳтмон ва корҳои вобаста ба он барои ичрои матлуби шартномаи пудрати соҳтмон монеъаҳо ошкор гарданд, ҳар қадоме аз тарафҳо ўҳдадоранд барои рафъи чунин монеъаҳо тадбирҳои муносиби ба онҳо вобастаро андешанд. Тарафе, ки ин ўҳдадориро ичро накардааст, аз ҳуқуқи худ барои ситонидани ҷуброни зарари вобаста ба рафъ накардан камбузихои даҳлдор расонидашуда маҳрум мегардад.

2. Ҳароҷоти ба ичрои ўҳдадориҳо вобастаи тарафҳо, ки дар қисми 1 ҳамин модда нишон дода шудааст, дар ҳолатҳои пешбиникардаи шартномаи пудрати соҳтмон аз ҷониби тарафи дигар ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 767. Еҳдадории пудратчай оид ба ҳифзи муҳити атроф ва бехатарии пешбурди корҳои соҳтмон

1. Пудратчай вазифадор аст ҳангоми анчом додани соҳтмон ва корҳои вобаста ба он талаботи қонун ва дигар санадҳои ҳуқуқиро оид ба ҳифзи муҳити атроф ва бехатарии пешбурди соҳтмон риоя намояд ва дар назди ашҳоси сеюм барои вайрон кардани ин талабот ҷавобгар аст.

2. Пудратчай, агар ин боиси вайрон кардани талаботи ҳатмӣ барои тарафҳо оид ба ҳифзи муҳити атроф ва пешбурди бехатари корҳои соҳтмонӣ гардад, ҳуқуқ надорад дар ҷараёни кор мавод (ҷузъҳо ва конструксияҳо) ва таҷхизоти фароҳамовардаи фармоишгарро истифода барад ё супоришиҳои ўро ичро кунад.

Моддаи 768. Еҳдадории тарафҳо ҳангоми муваққатан хобондани (консервасияи) соҳтмон

Агар бо сабабҳои ба тарафҳо алоқаманд набуда корҳои вобаста ба шартномаи пудрати соҳтмон боздошта шуда бошанд ва иншооти соҳтмон муваққатан хобонда шуда (консервасия) бошад, фармоишгар ўҳдадор аст, корҳои то лаҳзай муваққатан хобонда шудан (консервасия) иҷрошударо ба пудратчай дар ҳаҷми пурра пардозад, инчунин ҳароҷоти бо зарурати қатъи кор ва муваққатан хобонда шудан (консервасия)-и соҳтмон масрафшударо бо дарназардошти фоидае, ки пудратчай мегирифт ё метавонист дар натиҷаи қатъи корҳо ба даст орад, ҷуброн намояд.

Моддаи 769. Супурдан ва қабули кор

1. Фармоишгаре, ки иттилооти пудратчиро дар мавриди омодагӣ барои супурдани кори тибқи шартномаи пудрати соҳтмон анҷомдодашуда ё давраи кори дар шартнома пешбинигардида гирифтааст, вазифадор аст фавран ба қабули он шурӯй намояд.

2. Фармоишгар, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нағардида бошад, қабули корро аз ҳисоби худ ташкил ва анҷом медиҳад. Дар ҳолатҳои дар қонун ё санадҳои дигари ҳуқуқӣ муқарраргардида дар қабули кор бояд намояндагони мақомоти давлатӣ ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ иштирок намоянд.

3. Фармоишгаре, ки давраҳои алоҳидай корро пешакӣ қабул намудааст, тавакқали несту нобуд гардидан ё зарар дидани соҳтмонро, ки бо айби пудратчай сурат нағирифтааст, аз ҷумла дар ҳолатҳое, ки дар шартнома ичрои корҳо тибқи тавакқали пудратчай пешбинӣ гардидааст, ба зимма дорад.

4. Аз ҷониби пудратчай супурдани кор ва қабули он аз ҷониби фармоишгар бо акте, ки ҳар ду тараф имзо намудаанд, ба расмият дароварда мешавад. Дар сурати аз имзои акт саркашӣ намудани яке аз тарафҳо дар акт сабт гардида, он аз ҷониби тарафи дигар имзо карда мешавад.

Акти яктарафа супурдан ва ё қабул кардани кор метавонад аз ҷониби суд гайриқонунӣ эътироф гардад.

5. Дар ҳолатҳое ки агар ин дар қонун ё дар шартнома пешбинӣ гардида бошад ё аз хусусияти коре, ки тибқи шартномаи пудрати соҳтмон анҷом дода мешавад ба миён ояд, пеш аз қабули кор бояд санчиши пешакии он сурат гирад. Дар ин ҳолат қабули кор танҳо баъди натиҷаи мусбии санчиши пешакӣ анҷом дода шуданаш мумкин аст.

6. Фармоишгар дар ҳолати ошкор намудани камбузиҳо, ки имконияти истифодаи онро барои тибқи мақсадҳои дар шартнома зикргардида ғайриимкон мегардонад ҳуқуқ дорад, аз қабули кор даст қашад.

Моддаи 770. Масъулияти пудратчӣ барои сифати кор

1. Пудратчӣ барои риоя накардани талаботи пешбининамудаи шартнома, лоиҳаи техники, меъёр ва қоидаҳои соҳтмони барои ҳар ду тараф ҳатмӣ, инчунин барои ноил нагардидан ба нишондиҳандаҳои дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию соҳтмонӣ пешбинигардидаи ҳҷми соҳтмон, аз ҷумла ба монанди иктидори истехсолии корхона, дар назди фармоишгар ҷавобгар мебошад.

Ҳангоми азнавсозӣ (навсозӣ, бозсозӣ, таҷдид ва ғайра)-и бино ё иншоот барои кам кардан ё аз даст додани пойдорӣ, (устуворӣ) ва эътиимоднокии бино, иншоот ё як қисми он пудратчӣ масъулиятиро ба зимма дорад.

2. Пудратчӣ барои бидуни розигии фармоишгар ҷузъян дур рафтан аз ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ, ки манфиатҳои муҳими фармоишгарро даҳолат намекунад, масъулият надорад.

Моддаи 771. Кафолати сифат дар шартномаи пудрати соҳтмон

1. Агар дар шартномаи пудрати соҳтмон тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ ба даст овардани нишондиҳандаҳои дар ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметавӣ зикргардидаро аз ҷониби иншооти соҳтмон ва барои тамоми мӯҳлати кафолат имконияти истифода бурдани иншоотро тибқи шартнома кафолат медиҳад. Агар дар қонун ё шартнома мӯҳлати дигари кафолат муқаррар нагардида бошад, мӯҳлати кафолат аз рӯзи қабули иншоот аз ҷониби фармоишгар даҳсолро дар бар мегирад.

2. Пудратчӣ агар исбот карда натавонад, ки камбузиҳо дар натиҷаи мӯътадил фарсуда шудани иншоот ё як қисми он, истифодаи нодуруст ё нишондодҳои нодурусти вобаста ба истифодаи он, ки худи фармоишгар ё ашҳоси сеюми ҷалбкардаи он таҳия намудаанд, таъмири номатлуби иншоот, ки худи фармоишгар анҷом додааст ё бо ҷалби ашҳоси сеюм иҷро кардааст, барои камбузиҳои дар давраи мӯҳлати кафолат ошкоргардида ҷавобгар мебошад.

3. Ҷараёни мӯҳлати кафолат барои тамоми мӯҳлате, ки дар давоми он иншоот дар натиҷаи камбузиҳо (норасоихо ва номукаммалий) истифода бурда нашуд ва барои он пудратчӣ ҷавобгар аст, ба таъхир андохта мешавад.

4. Дар ҳолати дар ҷараёни мӯҳлати кафолат ошкор намудани камбузиҳои дар қисми 1 моддаи 809 ҳамин Кодекс зикргардида фармоишгар вазифадор аст дар мӯҳлатҳои мувофиқи баъди ошкор кардани он ба пудратчӣ арз кунад.

Моддаи 772. Мӯҳлатҳои ошкор намудани сифати номатлуби корҳои соҳтмон

Ҳангоми пешниҳоди талаботи вобаста ба сифати номатлуби иҷрои кор қоидаҳои пешбининамудаи қисмҳои 1 - 5 моддаи 735 ҳамин Кодекс истифода бурда мешаванд.

Дар айни замон мӯҳлати ниҳоии ошкор соҳтани камбузиҳо мутобиқи қисмҳои 2 ва 4 моддаи 735 ҳамин Кодекс панҷ солро дар бар мегирад.

Моддаи 773. Бартараф намудани камбузиҳои содиршууда аз тарафи пудратчӣ

1. Пудратчӣ ўҳдадор аст камбузиҳои содиркарда (норасоихо ва камуқостҳо)-ро дар давоми мӯҳлати муайянкардаи акти қабул ва супориҷани кор бартараф намояд.

2. Пудратчӣ барои сари вақт бартараф накардани камбузиҳо тибқи тартиби муқарраркардаи шартнома ё қонун ҷавобгар аст.

Моддаи 774. Ҷуброни зарари маънавӣ

Зарари маънавие, ки ба фармоишгар дар натиҷаи аз ҷониби иҷроқунанда вайрон кардани ҳуқуқҳои ўрасонида шудааст, дар сурати мавҷуд будани гуноҳ аз ҷониби расонандай зарар ҷуброн карда мешавад. Андозаи ҷуброни зарари маънавӣ, агар дар санадҳои қонунӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби суд муқаррар карда мешавад.

4. Пудрат барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй

Моддаи 775. Шартномаи пудрат ба корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй

Тибқи шартнома барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй пудратчӣ (лоиҳакаш, ҷустуҷӯкунанда) ўҳдадор мешавад, ки бо супориши фармоишгар санадҳои лоиҳавию сметавӣ ва (ё) корҳои ҷустуҷӯро анҷом дихад ва фармоишгар бошад, ўҳдадор мешавад, ки онро қабул намуда, ҳаққи корро пардозад.

Моддаи 776. Маълумоти ибтидой барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй

1. Тибқи шартномаи пудрат барои корҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯй фармоишгар вазифадор аст ба пудратчӣ дар мавриди лоиҳакашӣ супориш дихад, инчунин дигар маълумоти ибтидоии барои таҳияи ҳӯҷатҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯй заруриро пешниҳод намояд. Вазифаи лоиҳакаширо бо супориши фармоишгар метавонад пудратчӣ низ анҷом дихад. Дар ин ҳолат чунин вазифа аз лаҳзаи аз ҷониби фармоишгар тасдиқ шуданаш барои тарафҳо ҳатмӣ мебошад.

2. Пудратчӣ вазифадор аст талаботи дар супориш ва дигар маълумоти ибтидоии барои лоиҳакашӣ ва иҷрои корҳои ҷустуҷӯй мавҷударо риоя намуда, танҳо бо розигии фармоишгар метавонад аз талаботи он сарфи назар намояд.

Моддаи 777. Еҳдадориҳои фармоишгар

Тибқи шартномаи пудрат барои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй, агар дар шартномаи тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фармоишгар вазифадор аст:

- ба пудратчӣ баъди анҷом додани ҳамаи корҳо ё қисман, баъди анҷом додани давраҳои алоҳидай кор, нарҳи муқарраршударо пардозад;

- ҳӯҷатҳои лоиҳавию сметавиро, ки аз пудратчӣ гирифтааст, танҳо барои мақсадҳои дар шартнома пешбинигардида истифода барад, ҳӯҷатҳои лоиҳавию сметавиро ба ашхоси сеюм надиҳад ва бидуни розигии пудратчӣ маълумоти дар онҳо зикргардида ошкор нанамояд;

- ба пудратчӣ дар иҷрои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй тибқи анҷоза ва шартҳои пешбининамудаи шартнома хизмат расонад;

- якҷоя бо пудратчӣ дар корҳои бо мақомоти салоҳиятноки давлатӣ ва мақомоти ҳокимијати маҳаллӣ ба мувофиқа расонидани ҳӯҷатҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯй иштирок намояд;

- ба пудратчӣ ҳарочоти иловагиро вобаста ба тағиیر ёфтани маълумоти ибтидой барои лоиҳакашӣ ва корҳои ҷустуҷӯй, ки дар натиҷаи ҳолатҳои ба пудратчӣ марбутнабуда ба миён омадаанд, ҷуброн намояд;

- пудратчиро ба парванда оид ба даъвое, ки шаҳси сеюм нисбат ба фармоишгар вобаста ба камбудиҳои ҳӯҷатҳои лоиҳавӣ ё иҷрои корҳои ҷустуҷӯй пешниҳод намудааст, ҷалб кунад.

Моддаи 778. Еҳдадориҳои пудратчӣ

1. Тибқи шартномаи пудрат барои иҷрои корҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯй пудратчӣ вазифадор аст:

- тибқи супориш ё дигар ҳӯҷатҳои ибтидой оид ба лоиҳакашӣ ва шартнома корҳоро анҷом дихад;

- ҳӯҷатҳои таҳиягардидаи техникиро бо фармоишгар ва дар сурати зарурat якҷоя бо фармоишгар бо мақомоти салоҳиятдори давлатӣ ва мақомоти ҳокимијати маҳаллӣ ба мувофиқа расонад;

- ба фармоишгар ҳӯҷатҳои тайёри техникии нағдиҳои корҳои ҷустуҷӯро супорад.

Пудратчӣ ҳуқуқ надорад ҳӯҷатҳои техникиро бидуни мувофиқаи фармоишгар ба ашхоси сеюм дихад.

2. Пудратчӣ оид ба шартномаи пудрат дар мавриди иҷрои корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй ба фармоишгар мавҷуд набудани ҳуқуқи ашхоси сеюмро барои монеъ шудан ба иҷрои корҳо ё маҳдуд соҳтани иҷрои онҳоро дар асоси ҳӯҷатҳои техникии таҳиянамудаи пудратчӣ кафолат медиҳад.

Моддаи 779. Масъулияти пудратчӣ барои камбудиҳои ҳӯҷатҳо ва корҳо

1. Пудратчӣ оид ба шартномаи пудрат ба корҳои лоиҳакашӣ ва ҷустуҷӯй барои камбудиҳои ҳӯҷатҳои лоиҳавию сметавӣ ва ҷустуҷӯй, аз ҷумла камбудиҳо, ки дар натиҷаи ҷараёни соҳтмон, инчунин дар ҷараёни истифодай объекти дар асоси ҳӯҷатҳои лоиҳавию сметавӣ ва маълумоти корҳои ҷустуҷӯй таҳиягардида ошкор шудаанд, масъулият дорад.

2. Ҳангоми ошкор намудани камбудиҳо дар ҳӯҷатҳои лоиҳавию сметавӣ ё корҳои ҷустуҷӯй, агар дар қонун ё шартномаи тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ бо талаби фармоишгар вазифадор аст ройгон ҳӯҷатҳои лоиҳавию сметавиро аз нав таҳия намояд ва мутаносибан ба таври иловагӣ корҳои зарурии ҷустуҷӯро анҷом дихад, инчунин ба фармоишгар зарари расонидашударо ҷуброн намояд.

5. Корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

Моддаи 780. Фармоиши давлатӣ ҷиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ

1. Корҳои пудрати соҳтмон (моддаи 755), корҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯй (моддаи 775), ки барои қонеъ гардонидани эҳтиёҷоти Ҷумҳурии Тоҷикистон ё воҳидҳои марзию маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шудааст ва аз ҳисоби буҷетҳои даҳлдор маблағузорӣ мегардад, дар асоси фармоиши давлатӣ ҷиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ анҷом дода мешавад.

2. Тибқи фармоиши давлатӣ ҷиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ пудратчӣ вазифадор мешавад, ки корҳои соҳтмон, лоиҳакашӣ ва дигар корҳои вобаста ба соҳтмон ва таъмири иншооти дорои ҳусусияти истеҳсолӣ ва ғайриистеҳсолиро анҷом дихад ва онро ба фармоишгари давлатӣ супорад ва фармоишгари давлатӣ ӯҳдадор мешавад, ки корҳои иҷрошударо қабул намуда, арзиши онҳоро пардозад ё пардохти онро таъмин кунад.

Моддаи 781. Тарафҳо дар фармоиши давлатӣ

Ба сифати фармоишгари давлатӣ мақомоти давлатие, ки дорои захираҳои инвеститсионии зарурӣ мебошанд ё ташкилоте, ки аз ҷониби мақоми даҳлдори давлатӣ ба он ҳуқуқи ихтиёрдории чунин захираҳо дода шудааст ва ба сифати пудратчӣ бошад шахси ҳуқуқӣ ё шаҳрванд баромад мекунанд.

Моддаи 782. Асосҳо ва тартиби бастани шартномаи пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ

1. Асос барои бастани шартномаи пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ фармоиши давлатӣ ба ҳисоб меравад.

2. Тартиби бастани шартномаи пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ мутобиқи қоидai моддаи 563 ҳамин Кодекс муқаррар карда мешавад.

Моддаи 783. Мӯҳтавои фармоиши давлатӣ

Фармоиши давлатӣ бояд шартҳоро оид ба ҳаҷм ва арзиши корҳои иҷрошаванда, мӯҳлати оғоз ва хотимаи он, андоза ва тартиби маблағузорӣ ва пардохти корҳо, усули таъмини иҷрои ӯҳдадориҳои тарафҳоро дар бар гирад.

Моддаи 784. Тағиیر додани фармоиши давлатӣ

1. Ҳангоми аз ҷониби мақоми даҳлдори давлатӣ тибқи тартиби муқарраршуда кам кардани маблаги буҷети даҳлдори барои маблағузории корҳои пудрат ҷудокардашуда тарафҳо бояд мӯҳлатҳои нав ва агар зарур бошад шартҳои дигари иҷрои корро ба мувофиқа расонанд. Пудратчӣ ҳуқуқ дорад аз фармоишгари давлатӣ ҷуброни зарари вобаста ба тағиир додани мӯҳлати ирои корҳо расонидашударо талаб намояд.

2. Агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тағиир додани фармоиши давлатӣ, ки ба ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардида алоқаманд намебошанд, тибқи созишномаи тарафҳо анҷом дода мешаванд.

Моддаи 785. Танзими ҳуқуқии фармоиши давлатӣ

Нисбат ба фармоиши давлатӣ ҷиҳати иҷрои корҳои пудратӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ дар қисмате, ки бо ҳамин Кодекс танзим нагардидааст, қонуни пудрат барои эҳтиёҷоти давлатӣ татбиқ мегардад.

1. Пудрат барои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавӣ (озмоиши) -ю конструкторӣ ва корҳои технологӣ

Моддаи 786. Шартномаҳо барои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию (озмоиши) конструкторӣ ва корҳои технологӣ

1. Тибқи шартнома барои корҳои илмию тадқиқотӣ пудратчӣ (иҷроқунанда) ӯҳдадор мешавад, ки тадқиқоти илмии бо фармоишгар қайду шартшударо анҷом дихад ва тибқи шартномаи таҷрибавию конструкторӣ ва корҳои технологӣ бошад намунаи маҳсулоти нав, ҳуҷҷатҳои конструктории он, технологияи навро таҳия намояд ва ё намунаи нав созад; фармоишгар ӯҳдадор мешавад, ки ба пудратчӣ (иҷроқунанда) супориши техникӣ дихад, корро қабул кунад ва арзиши онро пардозад.

2. Шартнома бо пудратчӣ (иҷроқунанда) метавонад ҳам тамоми силсилаи (сикли) гузаронидани тадқиқ, таҳия ва тайёр кардани намунаҳо, ҳамчунин ҷузъҳои алоҳидаи онро дар бар гирад.

Моддаи 787. Ичрои кор

1. Пудратчӣ ўҳдадор аст танҳо дар сурате шахсан корро ичро намояд, ки он аз ўҳдадории мушаххас ё хусусияти кор бармеояд. Дар ҳолатҳои дигар вай ҳақ дорад ба ичрои шартномаи корҳои илмию тадқиқотӣ шахсони сеюмро ҷалб намояд.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳангоми ичрои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ пудратчӣ ҳуқуқ дорад ҷиҳати ичрои ин корҳо ашҳоси сеюмро ба сифати пудратчиёни ғайриасосӣ ҷалб намояд.

Моддаи 788. Супоридан, қабул ва пардоҳти кор

Пудратчӣ (ичрокунанда) вазифадор аст корҳои ичрошудаи илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию конструкторӣ ва технологиро супорад ва фармоишгар онро қабул намояд ва арзиши онро пардозад. Дар шартнома қабул ва пардоҳти давраҳои алоҳидаи кор ё усули дигари пардоҳт пешбинӣ гардиданаш мумкин аст.

Моддаи 789. Махфӣ будани маълумот оид ба шартнома

Агар дар шартномаи оид ба корҳои илмию тадқиқотӣ ё барои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад:

- ҳам пудратчӣ (ичрокунанда) ва ҳам фармоишгар вазифадоранд махфӣ нигоҳ доштани маълумоти вобаста ба мавзӯи шартнома, ҷараёни ичрои он ва натиҷаҳои ба даст овардашударо таъмин намоянд. Ҳачми маълумоте, ки махфӣ эътироф мешавад, тибқи шартнома муқаррар мегардад;

- пудратчӣ ҳуқуқ дорад танҳо бо розигии фармоишгар патенткунонии натиҷаҳои корро, ки тибқи шартномаи зикргардида ба даст оварда шудааст, анҷом диҳад.

Моддаи 790. Ҳуқуқи тарафҳо барои натиҷаҳои кор

1. Фармоишгар оид ба шартномаи корҳои илмию тадқиқотӣ ё барои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва корҳои технологӣ ҳуқуқ дорад натиҷаҳои кори ба ў супурдашударо тибқи ҳачм ва шартҳои пешбининамудаи шартнома истифода барад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратчӣ (ичрокунанда) ҳуқуқ дорад натиҷаҳои кори ичроқардаашро барои худ истифода барад.

3. Дар шартнома ҳуқуқи пудратчӣ (ичрокунанда) дар хусуси ба ашҳоси сеюм фурӯҳтани натиҷаи кор пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 791. Еҳдадории фармоишгар

Фармоишгар оид ба шартномаи илмию тадқиқотӣ ё оид ба корҳои таҷрибавию конструкторӣ ё технологӣ ўҳдадор аст:

ба пудратчӣ (ичрокунанда) вазифаи техниқӣ диҳад ва бо ў барнома (параметрҳои техникию иқтисодӣ) ё мавзӯи корро ба мувофиқа расонад;

ба пудратчӣ (ичрокунанда) иттилооти барои ичрои кор заруриро супорад; корҳои ичрошударо қабул намуда, арзиши онро (моддаи 788) пардозад.

Моддаи 792. Еҳдадории пудратчӣ (ичрокунанда)

1. Пудратчӣ (ичрокунанда) оид ба шартномаи илмию тадқиқотӣ ё корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ ўҳдадор аст:

1) корҳоро мутобики барнома (параметрҳои техникию иқтисодӣ) ё мавзӯй ичро намуда, дар мӯҳлати дар шартнома муқарраргардида натиҷаи онро ба фармоишгар супорад;

2) талаботи вобаста ба ҳифзи ҳуқуқи моликияти зеҳниро (моддаи 152) риоя намояд;

3) бо қувва ва аз ҳисоби худ камбудиҳои бо гуноҳаш роҳдодашударо дар ҳуҷҷатҳои техникие, ки боиси дур гардидан аз параметрҳои техникию иқтисодии дар супориши фармоишгар ё дар шартнома пешбинигардида шуда метавонад, рафъ намояд;

4) бетаъхир ба фармоишгар дар хусуси имконнозазии ба даст овардани натиҷаҳои дарназардошташуда ё мувофиқи мақсад набудани идомаи кор маълумот диҳад;

5) ба фармоишгар кафолат диҳад, ки ашҳоси сеюм ба натиҷаҳои дар асоси чунин шартнома додашуда дорои ҳуқуқи мустасно намебошанд;

- 6) барои истифодаи натицаҳои кор ичозатнома (литсензия)-и даҳлдор диҳад.
2. Агар дар шартнома оид ба корҳои илмию тадқиқотӣ ё барои корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, пудратҷӣ (ичроқунанда) вазифадор аст:
- 1) бидуни розигии фармоишгар аз нашри натицаҳои корҳои илмию технике, ки ҳангоми ичрои кор ба даст оварда шудаанд, худдорӣ намояд;
 - 2) барои ҳифзи натицаҳое, ки ҳангоми ичрои корҳо ба даст оварда шудаанд ва қобили ҳимояи ҳуқуқӣ мебошанд, тадбирҳо андешад ва фармоишгарро огоҳ созад.
3. Ба фармоишгар, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, барои истифодаи натицаҳои илмию техникии дорои ҳимояи ҳуқуқи дар корҳои ичрошуда истифодагардида ичозатнома (литсензия)-и мустасно фароҳам орад.

Моддаи 793. Оқибатҳои имконнопазирӣ ба дастовардани натицаҳо дар шартнома оид ба корҳои илмию тадқиқотӣ ва технологӣ

Агар дар ҷараёни корҳои илмию тадқиқотӣ ва технологӣ ошкор гардад, ки истифодаи натицаҳои кор вобаста ба ҳолатҳои ба пудратҷӣ (ичроқунанда) марбутнабуда имконнопазир аст, фармоишгар вазифадор аст арзиши корҳои то ошкор гардидани имконнопазирӣ ба даст овардани натицаҳои дар шартнома пешбинигардида анҷомдодашударо, вале на бештар аз он қисми даҳлдори нархе, ки дар шартнома зикр гардидааст, пардозад.

Моддаи 794. Оқибати имконнопазирӣ ба даст овардани натицаҳо дар шартнома оид ба корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ

Агар дар ҷараёни корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ ғайриимкон ё мувофиқи мақсад набудани идомаи кор ошкор гардад, ки дар он пудратҷӣ гуноҳ надорад, фармоишгар вазифадор аст ҳароҷоти ичроқунандаро ҷуброн намояд.

Моддаи 795. Масъулияти пудратҷӣ (ичроқунанда) барои вайрон кардани шартнома

1. Пудратҷӣ (ичроқунанда) барои ичро накардан ё ичрои номатлуби шартнома барои корҳои илмию тадқиқотӣ ё корҳои таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ, агар исбот карда натавонад, ки вайрон кардани шартнома на бо гуноҳи пудратҷӣ (ичроқунанда) рух додааст, дар назди фармоишгар ҷавобгар мебошад.

2. Пудратҷӣ (ичроқунанда), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, вазифадор аст ба фармоишгар зарарро дар шакли зарари воқеӣ, дар доираи арзиши кор ҷуброн намояд.

Моддаи 796. Танзими ҳуқуқии шартномаҳо барои ичрои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ

Нисбат ба мӯҳлати ичро ва арзиши корҳо, инҷунин оқибатҳои ҳозир нашудани фармоишгар барои қабули кор мутаносибан қоидаҳои моддаҳои 720-723 ва 752 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешаванд.

Нисбат ба фармоишҳои давлатӣ ҷиҳати ичрои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию конструкторӣ ва технологӣ барои эҳтиёҷоти давлатӣ қоидаҳои пешбининамудаи моддаҳои 781 - 785 ҳамин Кодекс татбиқ карда мешаванд.

БОБИ 37. Хизматрасонии пулакӣ

Моддаи 797. Шартномаи хизматрасонии пулакӣ

Тибқи шартномаи хизматрасонии пулакӣ бо супориши фармоишгар ичроқунанда вазифадор аст хизмате расонад (амали муайянне ё фаъолияти муайяннеро анҷом диҳад), ки дорои шакли ашёй набошад ва фармоишгар ўҳдадор аст арзиши онро пардозад.

Моддаи 798. Мавзӯи шартномаи хизматрасонии пулакӣ

Мавзӯи шартнома аз хизматрасонии алоқа, тиббӣ, байторӣ (ветеринарӣ), аудиторӣ, машваратӣ, иттилоотӣ, оид ба таълим, хизматрасонии фарҳангӣ, туристӣ ва ғайра иборат аст.

Моддаи 799. Ичрои шартнома

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани нишондоди дигар ичроқунанда ўҳдадор аст хизматрасонӣ (хизматрасониҳо)-и дар шартнома пешбинишударо шахсан анҷом диҳад.

Моддаи 800. Нархи хизматрасонӣ

1. Фармоишгар ўҳдадор аст хизмат (хизматҳо)-и ба ў расонидашударо тибқи мӯҳлат ва тартиби дар шартнома зикргардида пардозад.

2. Дар сурати имконнопазирӣ иҷро, ки бо гуноҳи иҷроқунанда ба миён наомадааст, фармоишгар вазифадор аст бо нигоҳ доштани фоидае, ки иҷроқунанда ба даст овардааст ё метавонист дар натиҷаи озод намудани ўз иҷрои хизматрасонӣ (хизматрасонии) ба даст орад, подошпулии муносиб дихад.

Дар сурати бо гуноҳи фармоишгар ба миён омадани имконнопазирӣ иҷро, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, арзиши хизматрасонӣ дар ҳаҷми пурра пардохта мешавад.

Моддаи 801. Масъулияти иҷроқунанда барои вайрон кардани шартнома

1. Дар сурати иҷро накардан ё иҷрои номатлуби шартномаи хизматрасонии пулакӣ иҷроқунанда вазифадор аст ба фармоишгар зарари расонидашударо дар ҳаҷми пурра, ҷуброн намояд.

2. Дар ҳолате ки агар иҷроқунанда ўҳдадориро ҳангоми анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ иҷро накардааст ё номатлуб анҷом додааст, дар шартнома нисбат ба масъулияти дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида масъулияти баландтаре пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 802. Даст қашидан аз шартнома

1. Фармоишгар ҳуқуқ дорад дар ҳолати аз тарафи иҷроқунанда пардохтани арзиши ҳақиқии хизматрасонӣ аз шартномаи хизматрасонии пулакӣ даст қашад.

2. Иҷроқунанда ҳуқуқ дорад танҳо баъди пурра ҷуброн кардани зарари вобаста ба бекор кардани шартнома ба фармоишгар расонидашударо, ба истиснои ҳолатҳое, ки он бо гуноҳи фармоишгар рӯҳ додааст ва аз иҷрои шартномаи хизматрасонии пулакӣ талаб намояд.

Моддаи 803. Танзими ҳуқуқии шартномаи хизматрасонии пулакӣ

Муқаррароти умумӣ оид ба пудрат (моддаҳои 714 - 741) ва муқаррарот оид ба пудрати маишӣ (моддаҳои 742 - 754), агар онҳо хилоғи қоидаҳои ҳамин боб, инчунин мушаххасоти мавзӯи шартномаи хизматрасонии пулакӣ набошанд, нисбат ба шартномаи хизматрасонии пулакӣ татбиқ карда мешаванд.

БОБИ 38. Ҳамлу нақл

Моддаи 804. Муқаррароти умумӣ

1. Ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусоғиркашонӣ дар асоси шартномаи ҳамлу нақл анҷом дода мешавад.

2. Ҳусусияти шартҳои ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусоғиркашонӣ тавассути нақлиёти алоҳида, инчунин масъулияти тарафҳо оид ба чунин ҳамлу нақл, агар дар ҳамин Кодекс, оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт, дигар қонунҳо ё қоидаҳои дар асоси онҳо баровардашуда тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мувоғики созишинаи тарафҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 805. Шартномаи боркашонӣ

1. Тибқи шартномаи боркашонӣ боркашон вазифадор аст бори аз ҷониби борғиристанда ба ў боваркардашударо ба маҳалли таъинот расонад ва онро ба шахси барои гирифтани бор ваколатдор (боргиранда) супорад ва борғиристанда бошад, ўҳдадор мешавад, ки барои ҳамлу нақли бор музди муайяншударо пардозад.

2. Бастани шартномаи боркашонӣ бо таҳияи борномаи нақлиёт, коносамент ё дигар ҳуҷҷатҳое, ки дар оинномаҳои нақлиёт ё кодексҳо муқаррар шудаанд, тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 806. Шартномаи мусоғиркашонӣ

1. Тибқи шартномаи мусоғиркашонӣ мусоғиркашон ўҳдадор мешавад, ки мусоғирро ба маҳалли таъинот расонад ва дар сурате ки мусоғир бағоч супурда бошад, инчунин бағочро ба маҳалли таъинот интиқол дода, онро ба шахси барои гирифтани бағоч ваколатдор супорад, мусоғир бошад ўҳдадор аст барои сафар маблаги муқарраршуда ва ҳангоми супоридани бағоч инчунин маблаги интиқоли онро пардозад.

2. Бастани шартномаи мусоғиркашонӣ ва интиқоли бағоч мутаносибан бо роҳҳат (билет) ва қвитансияи бағоч тасдиқ карда мешавад.

3. Мусофири тибқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиётӣ ҳуқуқ дорад, ки ройгон:

- ҳамроҳи худ атфол ё дигар шартҳои имтиёзни интиқол диҳад;
- дар доираи меъёри муқарраргардида бағочро бо худ дошта бошад;
- барои ҳамлу нақл дар доираи меъёри муқарраргардида бор супорад ва дар сурати аз меъёр зиёд будани он тибқи тариф арзиши онро пардозад.

Моддаи 807. Шартномаи чартер

Тибқи шартномаи чартер яке аз тарафҳо (кирогиранда) ӯҳдадор мешавад, ки ба тарафи дигар (кирокунанда) ба таври пулакӣ пурра ё як қисми боркашонӣ як ё якчанд васоити нақлиётро барои як ё якчанд рейс ҷиҳати ҳамлу нақли мусофири, бор ва бағоч ҷудо кунад.

Тартиби бастани шартномаи чартер, инчунин шакли шартномаи зикргардида ва навъи он тибқи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 808. Ҳамлу нақли мустақими омехта

Ҳамкориҳои мутақобилаи ташкилотҳои нақлиётӣ ҳангоми ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофирикашонӣ тавассути навъҳои муҳталифи нақлиёт оид ба ҳуҷати ягонаи нақлиётӣ (ҳамлу нақли мустақими омехта), инчунин тартиби ташкили чунин ҳамлу нақл тибқи созишномаи ташкилотҳои даҳлдори навъҳои нақлиёт, ки мутобиқи қонунҳо дар бораи ҳамлу нақли мустақими омехта (мураккаб) ба имзо мерасонад, муайян карда мешаванд.

Моддаи 809. Ҳамлу нақл тавассути нақлиёти истифодаи умум

Ҳамлу нақле, ки ташкилоти тиҷоратӣ анҷом медиҳад, агар аз қонун, санадҳои дигари қонунӣ ё иҷозатнома (литсензия)-и ба ин ташкилот додашуда чунин ҳулоса барояд, ки ин ташкилот вазифадор аст ҳамлу нақли мусофири, бор ва бағочро тибқи муроҷиати ҳар як шаҳрванд ё шахси ҳуқуқӣ иҷро мекунад, ҳамчун ҳамлу нақл тавассути нақлиёти истифодаи умум (моддаи 458) Ҷътироф карда мешавад.

Моддаи 810. Музди ҳамлу нақл

1. Барои ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофирикашонӣ, агар дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, музд тибқи созишномаи тарафҳо муқаррар карда мешавад.

2. Пардоҳт барои ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофирикашонӣ тавассути нақлиёти истифодаи умум дар асоси тарифе, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт тасдиқ гардидаанд, муайян карда мешавад.

3. Кор ва хизматрасониҳои тибқи талаби моликони бор анҷомдодашуда, ки дар тариф пешбинӣ нагардидаанд, мувоғиқи созишномаи тарафҳо пардоҳта мешаванд.

4. Агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, боркашон ҳуқуқ дорад бори ҷиҳати ҳамлу нақл ба ӯ супурдашударо барои таъмини пардоҳти ҳамлу нақл ва дигар пардоҳтҳои боркашонӣ (моддаҳои 388 - 389) нигоҳ дорад.

5. Дар ҳолатҳое ки агар тибқи қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ оид ба маблағи пардоҳт вобаста ба ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусофирикашонӣ имтиёз ё афзалият муқаррар гардида бошад, ҳароҷоти вобаста ба он аз ҷониби ташкилоти нақлиёт аз ҳисоби буҷети даҳлдор ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 811. Додани воситаҳои нақлиёт, борбардорӣ (борфарорӣ)

1. Боркашон вазифадор аст ба борфиристанда таҳти борбардорӣ дар мӯҳлате, ки дар дарҳост (фармоиш)-и қабулнамуда, шартномаи ташкили ҳамлу нақл ё дигар шартнома зикр шудааст, воситаҳои нақлиёти коршоями барои интиқоли бори даҳлдор муносибро фароҳам орад.

Борфиристанда ҳуқуқ дорад аз воситаҳои нақлиёти пешниҳодшуда, ки барои интиқоли бори даҳлдор муносиб нестанд, даст қашад.

2. Борбардорӣ (борфарорӣ) аз ҷониби ташкилоти нақлиётӣ ё борфиристанда (боргиранда) тибқи тартиби пешбининамудаи шартнома, бо риояи қоидаҳои муқаррарнамудаи оинномаҳо, кодексҳои нақлиёт ё дигар қоидаҳои дар асоси онҳо қабулгардида анҷом дода мешавад.

3. Борбардорӣ (борфарорӣ) тавассути қувва ва воситаҳои борфиристанда (боргиранда) бояд дар мӯҳлатҳои дар шартнома пешбинигардида ва агар чунин мӯҳлатҳо муайян карда нашуда бошанд тибқи оинномаҳо, кодексҳои нақлиёт ё дигар қоидаҳои дар асоси онҳо баровардашуда анҷом дода шаванд.

Моддаи 812. Мӯҳлати расонидани бор, мусоғир ва бағоч

Боркашон вазифадор аст ҳамлу нақли бор, бағоч ва мусоғирро дар мӯҳлати муқарраргардида, ки тибқи тартиби пешбининамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт муайян карда шудаанд ва дар сурати мавҷуд набудани чунин мӯҳлатҳо дар мӯҳлати муносиб ба маҳалли таъинот расонад.

Моддаи 813. Масъулият оид ба ӯҳдадориҳое, ки аз ҳамлу нақл бармеояд

1. Дар ҳолатҳои ичро накардан ё ичрои номатлуби ӯҳдадориҳо вобаста ба ҳамлу нақл тарафҳо дорои масъулияти муқаррарнамудаи ҳамин Кодекс, оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт, инчунин созишномаи тарафҳо мебошанд.

2. Созишномаҳои ташкилотҳои нақлиётӣ бо мусоғирон ва соҳибони бор дар бораи маҳдуд кардан ё барҳам додани масъулияти муқаррарнамудаи қонун, ба истиснои ҳолатҳое, ки имконпазирии чунин созишномаҳо ҳангоми интиқоли бор дар оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт пешбинӣ гардидаанд, эътибор надоранд.

Моддаи 814. Масъулияти боркашон барои фароҳам наовардани воситаҳои нақлиёт ва борфиристанда барои истифода набурдани воситаи нақлиёти пешкашшуда

1. Боркашон барои тибқи дарҳост (фармоиш) ё дигар шартнома фароҳам наовардани воситаҳои нақлиёт ҷиҳати интиқоли бор ва борфиристанда барои пешниҳод накардани бор ё бо сабабҳои дигар истифода набурдани воситаҳои нақлиёти додашуда дорои масъулияти муқаррарнамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт, инчунин созишномаи тарафҳо мебошанд.

2. Боркашон ва борфиристанда барои фароҳам наовардани воситаҳои нақлиёт ё сари вақт надодани воситаҳои нақлиёт ё истифода набурдани воситаҳои нақлиёт дар сурате аз ҷавобгарӣ озод карда мешаванд, ки агар он бо сабабҳои зайл рух дода бошад:

дар натиҷаи қувваи рафъонпазир ё дигар рӯйдодҳои дорои хусусияти табиӣ, инчунин амалиёти ҷангӣ; қатъ ё маҳдуд сохтани ҳамлу нақли бор дар самтҳои муайян ё ба самтҳои муайян тибқи тартиби муқаррарнамудаи оинномаҳо ё кодексҳои нақлиёт;

дигар ҳолатҳои пешбининамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт.

Моддаи 815. Масъулияти боркашон барои ба таъхир андохтани мусоғиркашонӣ

1. Боркашон барои ба таъхир андохтани фиристодани воситаҳои нақлиёт ҷиҳати мусоғиркашонӣ ё сари вақт ба маҳалли таъинот нарасидани воситаҳои нақлиёт ба истиснои ҳамлу нақл дар ҳатҳои шаҳрӣ ва байнишаҳрӣ, агар исбот карда натавонад, ки ба таъхир андохтан ва ё дер мондан дар натиҷаи қувваи рафъонпазир, бартараф намудани норасоиҳои воситаи нақлиёт, ки ба ҳаёт ва саломатии мусоғирон таҳдид менамуд ё дигар ҳолатҳои ба боркашон марбутнабуда ба миён омадааст, ба мусоғир ба андозаи пешбининамудаи оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт ҷарима мепардозад.

2. Дар сурати бо сабаби ба таъхир андохтани ҳаракати воситаҳои нақлиёт аз сафар даст кашидани мусоғир боркашон вазифадор аст ба ӯ ҳаққи сафар ва дигар ҳароҷоташро пардозад.

Моддаи 816. Масъулияти боркашон барои гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ё бағоч

1. Боркашон, агар исбот карда натавонад, ки гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ва бағоч бо гуноҳи ӯ рух надодааст, барои гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ё бағочи барои ҳамлу нақл қабулкардааш ҷавобгар аст.

Дар оинномаҳо ва кодексҳои нақлиёт метавонад ҳолатҳое пешбинӣ гардад, ки исботи гуноҳи боркашон дар гум кардан, камомад ва зарар дидани бор ё бағоч ба зиммаи боргиранда ё борфиристанда гузошта мешавад.

2. Зарари ҳангоми ҳамлу нақли бор ё бағоч расонидашуда аз ҷониби боркашон ба андозаи зайл пардоҳта мешавад:

- ҳангоми гум кардан ё камомади бор ё бағоч - ба андозаи арзиши бор ё бағочи гумкардашуда ё камбуд;

- ҳангоми зарар дидани бор ё бағоч - ба андозаи маблаге, ки арзиши он поин рафтааст ва ҳангоми имконнопазирин барқарор сохтани бор ё бағочи заарардида - ба андозаи арзиши он;

- ҳангоми гум кардани бор ё бағоче, ки барои интиқол бо эълони арзиши он супурда шудааст - ба андозаи арзиши эълоншудаи бор ё бағоч.

Арзиши бор ё бағоч, бо назардошли нархи он, ки дар нархномаи фурӯшанд зикр шудааст ё дар шартнома пешбинӣ гардидааст ва агар нархнома мавҷуд набошад ва дар шартнома нарх зикр нагардида бошад, бо назардошли нархе, ки дар ҳолатҳои қиёсӣ одатан барои чунин молҳои шабех гирифта мешавад, муайян карда мешавад.

3. Ташкилоти нақлиёт ҳамзамон бо ҷуброни зарари воқеӣ ба борфиристанда (боргиранда) инчунин маблаги ҳамлу нақлеро, ки барои интиқоли мол ва бағочи гумшуда, камбуд, вайроншуда ё заарардида пардохтааст, агар ин пардохт ба арзиши мол доҳил нашуда бошад, ҷуброн менамояд.

4. Барои гум кардан, вайрон кардан, зарар дидан ё камомади мол ё бағоч боркашонҳои самти ҳамлу нақли мустақими омехта дар назди борфиристанда (боргиранда) масъулияти муштарак доранд.

Масъулияти ба таъхир андохтан (гузаронидан)-и мӯҳлат ба зиммаи боркашони ниҳоӣ гузошта мешавад, агар исбот карда натавонад, ки гузаронидани мӯҳлат бо гуноҳи ӯ рух надодааст.

Моддаи 817. Шартнома оид ба ташкили ҳамлу нақл

Боркашон ва молики бор ҳангоми зарурати анҷом додани ҳамлу нақли мунтазам метавонанд оид ба ташкили ҳамлу нақл шартномаҳои дарозмуддат ба имзо расонанд.

Тибқи шартнома оид ба ташкили ҳамлу нақл боркашон вазифадор мешавад дар мӯҳлати муайян молро қабул қунад ва молики бор бошад, ҷиҳати интиқол борро дар ҳаҷми қайду шартшуда пешниҳод намояд. Дар шартномаи ташкили ҳамлу нақли бор ҳаҷм, мӯҳлат ва дигар шартҳои фароҳам овардани воситаҳои нақлиётӣ ва пешниҳоди бор ҷиҳати интиқол, тартиби ҳисобу китоб, инчунин шартҳои дигари ташкили ҳамлу нақл муайян карда мешаванд.

Моддаи 818. Шартномаҳо байни ташкилотҳои нақлиётӣ

Байни ташкилотҳои навъҳои гуногуни нақлиёт оид ба ташкили кор, ҷиҳати таъмини ҳамлу нақли бор созишинома (созишиномаҳои узелӣ, шартномаҳо оид ба воридот (садирот)-и мутамаркази борҳо ва гайра) мутобики қоидаҳои нақлиётӣ баста шуданаш мумкин аст.

Моддаи 819. Эътиroz ва даъво оид ба боркашонӣ

1. То ба боркашон пешниҳод намудани даъво, ки аз интиқоли бор бармеояд, тибқи тартиби пешбининамудаи оинномаҳо ё кодексҳои нақлиёт пешниҳоди эътиroz ҳатмӣ мебошад.

2. Даъво ба боркашон аз ҷониби борфиристанда ё боргиранда ҳангоми пурра ё қисман аз ҷониби боркашон рад намудани қонеъгардонии эътиroz ё аз ҷониби боркашон дар мӯҳлати сӣ рӯз нагирифтани ҷавоб пешниҳод шуданаш мумкин аст.

3. Мӯҳлати даъво тибқи талаботе, ки аз боркашонӣ бармеояд, аз лаҳзае ки тибқи оинномаҳо ё кодексҳои нақлиёт муайян мегардад, ба мӯҳлати як сол муқаррар карда мешавад.

Моддаи 820. Масъулияти боркашон ҳангоми фавт ё зарар дидани саломатии мусофири

Масъулияти боркашон ҳангоми фавт ё расонидани зарар ба саломатии мусофири, агар дар қонун ё шартнома масъулияти баландтари боркашон пешбинӣ нагардида бошад, тибқи қоидаҳои боби 55 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

БОБИ 39. Экспедитсияи нақлиётӣ

Моддаи 821. Шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ

1. Тибқи шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ экспедитор ӯҳдадор мешавад бо пардохти подошпулӣ ва аз ҳисоби муштари (борфиристанда ё боргиранда) хизматрасонии вобаста ба боркашониро, ки дар шартномаи экспедитсия муайян гардидааст, иҷро ё ташкил намояд.

Дар шартномаи экспедитсия метавонад ӯҳдадории экспедитор дар мавриди боркашонӣ тавассути нақлиёт ва ба самти ҳаракате, ки экспедитор ё муштари интиҳоб намудаанд, ӯҳдадории экспедитор дар мавриди аз номи муштари ё аз номи худ бастани шартнома (шартномаҳо)-и боркашонӣ, таъмини фиристодан ва гирифтани бор, инчунин дигар ӯҳдадориҳои вобаста ба ҳамлу нақл пешбинӣ карда шавад.

Дар шартномаи экспедитсия ба сифати хизматрасонии иловагӣ анҷом додани чунин амалиётҳои барои боркашонӣ муҳим ба монанди гирифтани ҳуҷҷатҳои барои воридот ва содирот зарурӣ, иҷрои расмиёти гумруқӣ ва дигар расмиёт, санчиши теъдод ва ҳолати бор, борбардорӣ ва борфарорӣ, пардоҳти бочу хироҷ ва дигар ҳароҷотҳое, ки ба зиммаи борфиристанда (боргиранда) гузашта мешавад, нигаҳдошти бор, гирифтани он дар маҳалли таъинот, инчунин дигар амалиёт ва хизматрасонӣ пешбинӣ карда шуданаш мумкин аст.

2. Қоидаҳои ҳамин боб нисбат ба ҳолатҳо, ки тибқи шартнома ўҳдадории экспедитторро боркашон анҷом медиҳад, татбиқ мегардад.

3. Шартҳои иҷрои шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ, агар дар қонунҳо оид ба фаъолияти нақлиётию экспедитсионӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тибқи созишномаи тарафҳо муайян карда мешаванд.

Моддаи 822. Шакли шартнома

1. Шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ дар шакли ҳаттӣ баста мешавад.
2. Борфиристанда (боргиранда) бояд ба экспедитор ваколатнома дихад, агар он барои иҷрои ўҳдадориҳои ўз зарур бошад.

Моддаи 823. Масъулияти экспедитор оид ба шартномаи экспедитсияи нақлиётӣ

Барои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби ўҳдадориҳо оид ба экспедитсияи нақлиётӣ экспедитор тибқи асосҳо ва андозае, ки мутобиқи қоидаҳои боби 24 ҳамин Кодекс муайян мегарданд, дорои масъулият мебошад.

Агар экспедитор исбот карда тавонад, ки вайрон кардани ўҳдадориҳо бо сабаби иҷрои номатлуби шартномаи боркашонӣ рух додааст, масъулияти экспедитор дар назди борфиристанда (боргиранда) тибқи ҳамон қоидаҳо, ки мутобиқи онҳо экспедитор дар назди боркашони даҳлор ҷавобгар аст, муқаррар карда мешавад.

Моддаи 824. Ҳуҷҷатҳо ва дигар маълумоте, ки ба экспедитор дода мешавад

1. Муштариҷ вазифадор аст ба экспедитор ҳуҷҷатҳо ва дигар маълумотро оид ба хосияти бор, шартҳои ҳамлу нақли он, инчунин дигар маълумотро, ки ба экспедитор барои иҷрои ўҳдадориҳои дар шартнома пешбинишуда зарур аст, пешниҳод намояд.

2. Экспедитор вазифадор аст ба муштариҷ дар бораи камбудиҳои ошкоршудаи маълумоти гирифташуда ва дар сурати номукаммал будани маълумот аз муштариҷ маълумотҳои иловагии заруриро талаб намояд.

3. Дар сурати аз ҷониби муштариҷ фароҳам наовардани маълумоти зарурӣ экспедитор ҳуқуқ дорад, то пешниҳоди чунин маълумот ба иҷрои ўҳдадориҳои даҳлор шурӯъ накунад.

4. Муштариҷ барои зарари ба экспедитор расондашуда вобаста ба вайрон кардани иҷрои ўҳдадории пешниҳоди маълумоте, ки дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардидааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 825. Иҷрои ўҳдадории экспедитор аз ҷониби шахси сеюм

Агар аз шартномаи экспедитсия ўҳдадории экспедитор оид ба шахсан иҷро намудани ўҳдадорӣ барнаояд, экспедитор ҳуқуқ дорад барои иҷрои ўҳдадориҳояш ашхоси дигарро ҷалб намояд.

Вогузонтани иҷрои ўҳдадориҳо ба зиммаи шахси сеюм экспедитторро аз масъулияти иҷрои шартнома дар назди муштариҷ озод намекунад.

Моддаи 826. Даст қашидан аз шартномаи экспедитсия

Муштариҷ ё экспедитор ҳуқуқ доранд бо огоҳ кардани ҳамдигар аз иҷрои шартномаи экспедитсия дар давоми ду ҳафта даст қашанд.

Тарафе, ки раддия пешниҳод намудааст, бояд ба тарафи дигар зарари вобаста ба қатъи шартнома расонидашударо ҷуброн намояд.

БОБИ 40. Қарз ва кредит

1. Қарз

Моддаи 827. Шартномаи қарз

1. Тибқи шартномаи қарз як тараф (қарздиҳанда) ба тарафи дигар (қарзгиранда) ба моликият пул ё ашёи дорои аломати навъи муайянро месупорад ва қарзгиранда ўҳдадор мешавад, ки ба қарздиҳанда ба таври

яқдағына ё давра ба давра ба ҳамин андоза маблағ ё баробар ба теъдоди ашёи ба қарз гирифташудаи дорои ҳамон навъ ва сифат (маблағи қарз)-ро баргардонад.

2. Шартномаи қарз аз лаҳзаи супурдани пул ё ашё басташуда ба ҳисоб меравад.
3. Асъори хорицӣ ва арзишҳои асъорӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад бо риояи қоидои моддаҳои 155, 156 ва 340 ҳамин Кодекс мавзӯи шартнома қарор гирад.

Моддаи 828. Шакли шартномаи қарз

1. Шартномаи қарз, агар маблағи он на камтар аз даҳ маротиба аз андозаи маоши ҳадди ақали муқаррарнамудаи санадҳои қонунгузорӣ баландтар бошад, инчунин дар ҳолате ки як тарафи шартнома, сарфи назар аз маблағ, шахси ҳуқуқӣ мебошад, бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

2. Риоя накардан шакли хаттии шартномаи қарз боиси оқибатҳои пешбининамудаи моддаи 187 ҳамин Кодекс мегардад.

3. Шартномаи қарз дар сурати мавҷуд будани забонхати қарзгиранда ё дигар ҳүҷҷате, ки ба ўз ҷониби қарздиҳанда додани маблағи муайян ё теъдоди муайянни ашёро тасдиқ мекунад, дар шакли хаттӣ басташуда эътироф мегардад.

4. Шакли хаттии шартномаи қарз, агар ўҳдадории қарз бо вексел, вомбарг ё дигар коғази қиматноки додаи қарзгиранда, ки маблағи қарз ва ҳуқуқи қарздиҳандаро барои ситондани он муқаррар менамояд, риояшуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 829. Фоизҳо оид ба шартномаи қарз

1. Агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қарздиҳанда барои аз қарзгиранда аз маблағи қарз тибқи андоза ва тартиби муайяннамудаи шартнома гирифтани фоиз ҳуқуқ дорад. Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳо оид ба фоиз андозаи он тибқи ставкаи ба таври даҳлдор муайяннамудаи фоизи бонк дар рӯзи аз ҷониби қарзгиранда баргардонидани қарзи ҳуд ё як қисми даҳлдори он муайян карда мешавад.

2. Шартномаи қарзе, ки байнин шаҳрвандон ба маблағ на бештар аз андозаи панҷоҳқаратаи маоши ҳадди ақали тибқи қонун пешбинигардида баста шудааст ва ба анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби ҳатто яке аз тарафҳо алоқаманд намебошад, агар дар он мустақиман тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бидуни фоиз таҳмин шуданаш мумкин аст.

3. Агар тибқи шартномаи қарз ба қарзгиранда ашёи дорои аломуатҳои навъи муайян супурда шавад, фоиз дар ҳолате бояд пардохта шавад, ки агар андоза ва шакли он (пулӣ ё дар шакли асл) дар шартнома пешбинӣ шудааст.

4. Тартиб ва мӯҳлати пардохти фоизҳо тибқи шартномаи қарз муқаррар карда мешавад. Дар сурати мавҷуд набудани чунин нишондод фоизҳо тибқи тартиб ва мӯҳлати пешбининамудаи шартнома оид ба баргардонидани қарзи асосӣ пардохта мешаванд.

Моддаи 830. Еҳдадории қарзгиранда оиди баргардонидани маблағи қарз

1. Қарзгиранда вазифадор аст ба қарздиҳанда маблағи гирифташро тибқи мӯҳлат ва тартиби пешбининамудаи шартнома баргардонад.

Агар мӯҳлати баргардонидани қарз дар шартнома пешбинӣ нагардида бошад, он бояд аз ҷониби қарзгиранда дар мӯҳлати сӣ рӯз аз рӯзи пешниҳод намудани талабот аз ҷониби қарздиҳанда баргардонидана шавад.

2. Маблағи пешниҳод кардаи қарз пеш аз мӯҳлат баргардонида шуданаш мумкин аст.

Фоизҳо оид ба қарз дар ҳар лаҳза пеш аз мӯҳлат пардохта шуданашон мумкин аст.

3. Агар дар шартномаи қарз тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, маблағи қарз аз лаҳзай ба қарздиҳанда додани қарз ё гузаронидани маблағи пулии даҳлдор ба суратҳисоби бонкии ўз баргардонидашуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 831. Оқибатҳои вайрон кардани шартнома аз ҷониби қарзгиранда

1. Агар дар қонунҳо ё дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар ҳолатҳо ки қарзгиранда маблағи қарзро дар мӯҳлати муайяншуда барнамегардонад, ба ҳамин маблағ бояд дар ҳаҷми муайяннамудаи қисми 1 моддаи 426 ҳамин Кодекс аз ҳамон рӯзе, ки қарз бояд баргардонида шавад ва то рӯзи баргардонидани он ба қарздиҳанда фоиз пардозад.

2. Агар дар шартнома қисман баргардонидани қарз (давра ба давра) пешбиний гардида бошад, дар ин сурат ҳангоми аз чониби қарзгиранда вайрон кардани мұхлати барои баргардонидани қисми навбатии қарзи муқарраргардида қарздыңданда хуқук дорад пеш аз мұхлат баргардонидани ҳамин маблағхой қарзи бокимондаро якция бо фоизхой марбута талаб кунад. Агар қарзгиранда беш аз нисфи маблағи қарзро баргардонида бошад, қоидай мазкур татбиқ намегардад.

3. Агар дар шартнома пардохти фоизи қарз дар мұхлате, ки аз мұхлати баргардонидани худи қарз пештар аст пешбиний гардида бошад, дар ин сурат ҳангоми вайрон кардани чунин үхдадорй қарздыңданда хуқук дорад аз қарзгиранда пеш аз мұхлат баргардонидани маблағи қарзро якция бо фоизхой марбута талаб кунад.

Моддаи 832. Баҳс вобаста ба шартномаи қарз

1. Қарзгиранда хуқук дорад вобаста ба бепулай ва бо исботи он, ки пул ё ашё воқеан аз қарздыңданда гирифта нашудааст ё нисбат ба он чи дар шартнома зикр гардидааст андозаи камтарро ташкил медиҳад, шартномаи қарзро таҳти баҳс қарор дихад.

2. Шартномаи қарзе, ки бояд дар шакли хаттӣ баста шавад (моддаи 828) наметавонад вобаста ба бепулии он, ба истиснои ҳолате, ки агар шартнома таҳти таъсири фиреб, зӯроварӣ, таҳди, созишномаи бадаҳонаи намояндаи қарздыңданда бо қарзгиранда ё ба миён омадани ҳолатҳои вазнин (моддаи 204) баста шудааст, тавассути баёноти шоҳидӣ мавриди баҳс қарор дода шавад.

3. Агар дар ҷараёни баҳси қарзгиранда оид ба бепулии шартномаи қарз муқаррар карда шавад, ки пул ё дигар ашё дар ҳақиқат аз қарздыңданда гирифта нашудааст, шартномаи қарз бастанашууда ба ҳисоб меравад. Дар сурате ки агар пул ё ашё дар ҳақиқат аз чониби қарзгиранда нисбат ба оне, ки дар шартнома зикр гардидааст, камтар гирифта шуда бошад, шартнома ба андозаи ҳамин маблағ ё төъдоди ашё басташуда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 833. Таъмини ичрои үхдадориҳои қарзгиранда

Ҳангоми аз чониби қарзгиранда ичро накардани үхдадориҳои шартномаи қарз ҷиҳати баргардонидани маблағи қарз, инчунин ҳангоми аз даст додани таъмин ё бад гардидаши шартҳои он вобаста ба ҳолате, ки барои он қарздыңданда ҷавобгар намебошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбиний нагардида бошад, қарздыңданда хуқук дорад аз қарзгиранда пеш аз мұхлат пардохтани қарзро талаб намояд.

Моддаи 834. Қарзи мақсаднок

1. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбиний нагардида бошад, қарзгиранда маблағхои қарзи тибқи шартнома гирифтаашро мувофиқи салоҳиди худ истифода мебарад.

2. Агар шартномаи қарз бо шарти аз чониби қарзгиранда барои мақсадҳои муайян (қарзи мақсаднок) истифода бурдани маблағхои гирифташууда баста шуда бошад, қарзгиранда вазифадор аст ба қарздыңданда имконияти назорати тибқи мақсад истифода гардидаши маблағи қарзро фароҳам орад.

3. Дар сурати аз чониби қарзгиранда ичро накардани шарти шартнома оид ба истифодаи мақсадноки маблағи қарз қарздыңданда хуқук дорад аз қарзгиранда пеш аз мұхлат пардохтани қарзро талаб намояд.

Моддаи 835. Нав шудан (новатсия)-и қарз бо үхдадории қарз

1. Тибқи созишномаи тарафҳо ҳама гуна қарзе, ки аз хариду фурӯш, кирояи амвол ё дар асосҳои дигар ба миён омадааст, метавонад бо үхдадории қарз иваз карда шавад.

2. Иваз намудани қарз бо үхдадории қарз бо риояи қоидажои ҳамин Кодекс дар мавриди нав шудани үхдадорий (моддаи 446) ва дар шакли барои шартномаи қарз муқарраргардида (моддаи 828) анҷом дода мешавад.

Моддаи 836. Шартномаи қарзи давлатӣ

1. Тибқи шартномаи қарзи давлатӣ ба сифати қарзгиранда давлат ва ба сифати қарздыңданда шаҳрванд ё шахси хуқуқӣ ё шахсони хуқуқии хориҷӣ баромад мекунанд.

2. Қарзҳои давлатӣ ихтиёри мебошанд.

3. Шартномаи қарзи давлатӣ бо усули аз чониби қарздыңданда ба даст овардани вомбаргҳо ва дигар коғазҳои қиматноки баровардашуудаи давлатӣ, ки хуқуқи қарздыңданда барои аз қарзгиранда гирифтани маблағхои пулии қарзи додашууда ё вобаста ба шарти қарз додани дигар амвол, фоизҳои муқарраршууда ё

дигар хуқуқи амволиро дар мұхлатҳои пешбининамудаи шартҳои ба муомилот бароварданы вомбаргҳо тасдиқ менамояд, баста мешавад.

4. Тағайир додани шартҳои вомбаргҳои ба муомилот баровардашуда (конверсияи вомбарг), аз ҷумла тибқи асосҳои пешбининамудаи моддаи 483 ҳамин Кодекс ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонун ичозат дода намешавад.

5. Давлат оид ба шартномаи қарзи давлатӣ мутобиқи қоидаҳои моддаи 138 ҳамин Кодекс масъулият дорад.

Моддаи 837. Вексел

Дар ҳолатҳое ки тибқи созишномаи тарафҳо аз ҷониби қарзгиранда векселе дода шудааст, ки ўҳдадории бидуни ҳеч туна шарти векселдиҳанда (вексели оддӣ) ё дигар пардозандай дар вексел зикр гардишаро (вексели интиқолӣ) дар мавриди бо фарорасии мӯҳлати пешбининамудаи вексел пардохтани маблагҳои қарзи гирифташударо тасдиқ мекунад, муносибати тарафҳо вобаста ба вексел мувофиқи қонун дар бораи вексели интиқолӣ ва оддӣ танзим карда мешавад.

Аз лаҳзаи додани вексел қоидаҳои ҳамин зербоб нисбат ба чунин муносибатҳо истифода бурда шуданашон мумкин аст, зоро онҳо хилофи қонун дар бораи вексели интиқолӣ ва оддӣ намебошанд.

Моддаи 838. Вомбарг (облигатсия)

1. Дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун ё дигар санадҳои хуқуқӣ шартномаи қарз метавонад бо усули барориши фурӯши вомбаргҳо баста шавад.

2. Вомбарг коғази арзишноке эътироф мегардад, ки хуқуқи дорандай онро барои аз шахси вомбаргро бароварда дар мӯҳлати пешбининамудаи он гирифтани арзиши событ (номиналӣ)-и вомбарг ё дигар амволи баробарарзишро тасдиқ менамояд. Вомбарг ба дорандай он инчунин хуқуқи гирифтани фоизи дар он муайяншударо медиҳад.

3. Нисбат ба муносибатҳои байни шахсе, ки вомбаргро баровардааст ва дорандай он қоидаи ҳамин зербоб татбиқ мегардад, зоро дар қонун чизи дигари пешбинӣ нагардидааст.

2. Кредит

Моддаи 839. Шартномаи кредит

1. Тибқи шартномаи кредит як тараф - бонк ё ташкилоти дигари кредитӣ (кредитор) ўҳдадор мешавад ба тарафи дигар (қарзгиранда) тибқи андоза ва шартҳои пешбининамудаи шартнома маблагҳои пулиӣ (кредит) дихад ва қарзгиранда бошад, ўҳдадор мешавад маблаги пулии гирифтаашро баргардонад ва барои он фоиз супорад.

2. Дар ҳолатҳое ки мувофиқи қонунҳо аз ҷониби ташкилотҳои тиҷоратие, ки ташкилотҳои кредитӣ ба ҳисоб намераванд, анҷом додани кредитонӣ ичозат дода шудааст, нисбат ба муносибатҳои кредитоние, ки аз ҷониби чунин ташкилоти тиҷоратӣ анҷом дода шудааст, қоидаҳои шартномаи кредитӣ татбиқ мегардад.

3. Нисбат ба муносибатҳо оид ба шартномаи кредит, агар тибқи қоидаҳои ҳамин зербоб тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти шартномаи кредит барнаояд, қоидаҳои ҳамин Кодекс дар бораи шартномаи қарз татбиқ мегарданд.

Моддаи 840. Шакли шартномаи кредит

Шартномаи кредит бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

Риоя накардани шарти хаттӣ боиси беэътибор доностани шартномаи кредитӣ мегардад. Чунин шартнома қурб надорад.

Моддаи 841. Радди додан ё гирифтани кредит

1. Кредитор хуқуқ дорад ба қарзгиранда додани кредити дар шартнома пешбинигардишаро пурра ё қисман дар сурати гайри қобили пардохт эътироф гардишани қарзгиранда, аз ҷониби ў ичро накардани ўҳдадориҳо оид ба таъмини кредит, вайрон кардани ўҳдадории дар шартнома пешбинигардидаи мақсадноки истифодай кредит, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи шартнома рад намояд.

2. Қарзгиранда хуқуқ дорад аз гирифтани кредит пурра ё қисман даст кашида дар маврид кредиторро то мӯҳлати дар шартнома муқарраргардидаи фароҳам овардани кредит огоҳ созад.

Моддаи 842. Кредити молій

Тарафҳо метавонанд шартномаеро ба имзо расонанд, ки ўҳдадории як тарафро барои ба тарафи дигар тибқи шартҳои шартномаи кредит додани ашёи дорои аломатҳои навъи муайян пешбинӣ менамояд.

Агар дар чунин шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, шарти он дар мавриди төъдор, навъ (ассортимент), мукаммалий, сифат, зарф ва (ё) басту банди ашёи пешниҳодшуда бояд тибқи қоидаҳо оид ба шартномаи ҳариду фурӯши мол (моддаҳои 488 - 527) иҷро карда шавад.

Моддаи 843. Кредити тичоратӣ

1. Шартномаҳое, ки ичрои онҳо барои ба моликияти дигар тараф додани маблағи пулӣ ё амволи дорои алломатҳои навъи муайян тафриқашаванда алоқаманд мебошанд, агар дар қонун тартиби дигаре муқаррар парваришад, метавонанд ба ин тараф ё аз чониби ин тараф додани кредитро, аз ҷумла дар шакли бунак (аванс), пешпардоҳт, тамдиди мӯҳлат ё давра ба давра пардоҳти мол, кор ё хизматрасонӣ (кредити молӣ) пешбинӣ намояд.

2. Нисбат ба кредити молй мутаносибан қоңдаҳои моддаҳои 839 - 841 ҳамин Кодекс татбиқ метардад.

БОБИ 41. Маблағузорй таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ

Моддаи 844. Шартномаи маблағузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пӯйӣ

1. Тибки шартномаи маблагузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ як тараф – бонк ё дигар ташкилоти тичоратӣ (миёнарав) ўҳдадор мешавад ба муштарӣ барои маблағи моли пешниҳод карда, ичрои кор ё хизматрасонии шаҳси сеюмро пардозад ва муштарӣ бошад, талаботи пулии шаҳси сеюмро ба миёнарав гузашт кунад, ва подоши муайянро пардозад.

Талаботи пулай нисбат ба қарздор матафонад аз ҷониби муштари Ҷамъияти Исломӣ ба миёнарав инҷунин бо мақсади иҷрои ӯҳдадориҳои муштари Ҷамъияти Исломӣ дар назди миёнарав гузашт карда шавад.

2. Еҳдадории миёнарав оид ба шартномаи маблагузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулий метавонад барои муштари пешбуруди баҳисобигрии муҳосибавӣ, инҷунин ба мизоч фароҳам овардани дигар хизматрасониҳои молиявии вобаста ба талаботи пулиро, ки мавзӯи гузаштро ташкил медиҳанд, дар баргирад.

Моддаи 845. Миёнарав

Ба сифати миёнарави шартномаи маблағузорӣ бо гузашт кардани талаботи пулӣ метавонанд бонкҳо ва дигар ташкилотҳои кредитӣ, инҷунин дигар ташкилотҳои тиҷоратие, ки барои анҷом додани чунин навъи фаъолият иҷозат (литсензия) доранд, баста метавонанд.

Моддаи 846. Талаботи пулие, ки бо мақсади ба даст овардани маблағузорӣ гузашт карда мешавад

1. Мавзўи гузашт, ки таҳти он маблагузорӣ пешниҳод карда мешавад, ҳам талаботи пулие, ки мӯҳлати пардоҳти он фаро расидааст (талаботи мавҷуда) ва ҳам ҳуқуқи гирифтани маблағи пулие, ки дар оянда ба миён меояд (талаботи минбаъда) буда метавонад.

Талаботи пулие, ки мавзӯи гузашт мебошад бояд дар шартномаи муштарӣ бо миёнарав чунон муайян карда шавад, ки имконият дихад талаботи мавҷуда дар лаҳзаи бастани шартнома ва талаботи минбаъда бошад на дертар аз лаҳзаи ба миён омадани он ҳаммонанд (идентификатсия) карда шавад.

2. Ҳангоми гузашт кардани талаботи пулии минбаъда он баъди ба миён омадани худи ҳуқуқи аз қарздор гирифтани маблағҳои пулӣ, ки мавзӯи гузашти талаби пешбининамудаи шартнома мебошад, ба миёнарав гузашта ба хисоб меравад.

Моддаи 847. Масъулияти мұштарың дар назди миёнарав

1. Агар дар шартномаи маблағузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулий тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, муштари барои ҳаққонӣ будани талаботи пулие, ки мавзӯи гузашт мебошад, дар назди миёнарав масъулият дорад.

2. Талаботи пулии мавзӯи гузашт қарордошта дар сурате қобили эътибор эътироф мегардад, ки агар муштарӣ барои додани талаботи пулӣ ҳукуқ дошта бошад ва дар лаҳзаи гузашт кардани ин талабот ба ўхолатхое, ки дар натиҷаи он қарздор ҳукуқ дорад онро ичро накунад, маълум набошанд.

3. Муштарй барои аз чониби қарздор ичро накардан ё икрои номатлуби талаботе, ки мавзўи гузашт қарор дорад, агар дар шартномаи байни муштарй ва миёнарав тартиби дигаре пешбиний нагардида бошад, дар сурати аз чониби миёнарав чиҳати ичро пешниҳод гардиидани он ҷавобгар намебошад.

Моддаи 848. Беэътибор будани манъи гузашт кардани талаботи пулӣ

1. Ба миёнарав гузашт кардани талаботи пулӣ, ҳатто агар байни муштарй ва қарздори ў оид ба манъ ё маҳдуд кардани он созишнома мавҷуд бошад ҳам, қобили эътибор аст.

2. Муқаррароти муайяннамудаи қисми 1 ҳамин модда муштариро дар назди қарздор аз ўҳдадорӣ ё масъулияти вобаста ба гузашт кардани талабот хилофи созишномаи байни онҳо дар мавриди манъ ё маҳдуд кардани он озод намекунад.

Моддаи 849. Минбаъд гузашт кардани талаботи пулӣ

Агар дар шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ тартиби дигаре пешбиний нагардида бошад, минбаъд гузашт кардани талаботи пулӣ аз чониби миёнарав иҷозат дода намешавад.

Дар ҳолатҳое ки агар минбаъд гузашт кардани талаботи пулӣ дар шартнома пешбиний гардида бошад, нисбат ба он мутаносибан муқаррароти ҳамин боб татбиқ мегардад.

Моддаи 850. Аз чониби қарздор ба миёнарав ичро намудани талаботи пулӣ

1. Қарздор вазифадор аст ба миёнарав ба шарте, ки он аз муштарй ё аз миёнарав дар мавриди ба ҳамин миёнарав гузашт кардани талабот огоҳиномаи хаттӣ гирифта бошад ва дар огоҳинома икрои даҳлдори талаботи пулӣ муайян, инчунин миёнараве, ки ба ў пардоҳт бояд анҷом дода шавад зикр гардида бошад, пардоҳтро анҷом дихад.

2. Бо ҳоҳиши қарздор миёнарав вазифадор аст дар мӯҳлати мувоғиқ ба қарздор далели онро, ки гузашт кардани талаботи пулӣ дар ҳақиқат ба миёнарав ҷой дошт, пешниҳод намояд. Агар миёнарав ин ўҳдадориро ичро нақунад, қарздор ҳуқуқ дорад оид ба талаботи мазкур ба муштарй чиҳати икрои ўҳдадориҳои худ дар назди оҳирин пардоҳтро анҷом дихад.

3. Аз чониби қарздор ба миёнарав ичро намудани талаботи пулӣ мутобиқи қоидаҳои ҳамин модда қарздорро аз ўҳдадориҳои даҳлдор дар назди муштарй озод месозад.

Моддаи 851. Ҳуқуқи миёнарав ба маблағҳое, ки аз қарздор гирифта шудааст

1. Агар тибқи шарти шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талаботи пулӣ маблағгузории муштарй бо роҳи аз ў аз чониби миёнарав харидани ин талабот сурат гирад, оҳирин ҳуқуқро ба ҳамаи маблағҳо аз қарздор барои икрои талаботи мегирифтааш ба даст меорад ва муштарй бошад дар назди миёнарав барои он, ки маблағҳои гирифтаи ў нисбат ба нархи талаботро бадастовардаи миёнарав камтар мебошад, масъулият надорад.

2. Агар гузашт кардани талаботи пулӣ ба миёнарав бо мақсади ба вай таъмин намудани икрои ўҳдадории муштарй анҷом дода шуда бошад ва дар шартномаи маблағгузорӣ таҳти гузашт кардани талабот тартиби дигаре пешбиний нагардида бошад, миёнарав вазифадор аст ба муштарй ҳисобот дихад ва маблағи аз маблағи қарзи муштарй зиёдатиро, ки бо гузашт кардани талабот таъмин гардидааст, супорад. Агар маблағи пулие, ки миёнарав аз қарздор гирифтааст, аз маблағи қарзи муштарй ба миёнарав, ки бо гузашт кардани талабот таъмин гардидааст, камтар бошад, муштарй дар назди миёнарав барои бақияи қарз масъул бокӣ мемонад.

Моддаи 852. Талаботи мутақобилай қарздор

1. Дар сурати ба қарздор бо талаби пардоҳти маблағ муроҷиат кардани миёнарав қарздор ҳуқуқ дорад мутобиқи моддаҳои 442 - 444 ҳамин Кодекс баҳисобгирии талаботи пулии ҳудро, ки ба шартнома бо муштарй асос ёфтааст ва он то вақти гирифтани огоҳинома дар мавриди гузашт кардани талаботи ў ба миёнарав, ки аллакай дар назди қарздор вуҷуд дошт, пешниҳод намояд.

2. Талаботе, ки қарздор метавонист нисбат ба муштарй вобаста ба он, ки оҳирин созишномаро дар мавриди манъ ё маҳдуд кардани гузашти талабот вайрон кардааст пешниҳод намояд, нисбат ба миёнарав эътибор надорад.

Моддаи 853. Ба қарздор баргардонидани маблағе, ки миёнарав гирифтааст

1. Дар сурати аз чониби муштарӣ вайрон кардани ўҳдадориҳои вобаста ба шартнома, ки бо қарздор баста шудааст охирин ҳуқуқ надорад аз миёнарав баргардондани маблағи аллакай ба ўтибқи талаботи ба миёнарав гузашта пардохташударо талаб намояд, агар қарздор ҳуқуқ дошта бошад, ки чунин маблағро мустақиман аз муштарӣ гирад.

2. Қарздоре, ки ҳуқуқ дорад мустақиман аз муштарӣ маблағи ба миёнарав дар натиҷаи гузашт кардани талабот додашударо ба даст орад, бо вучди ин, агар исбот карда шавад, ки охирин ўҳдадории худро дар мавриди ба муштарӣ анҷом додани пардохти ваъдашуда вобаста ба гузашт кардани талаботро иҷро накардааст ё аз чониби муштарӣ вайрон кардани ҳамон ўҳдадориеро, ки нисбат ба он пардохти вобаста ба гузашт кардани талабот алоқамандро дониста, чунин пардохтро анҷом додааст, ҳуқуқ дорад аз чониби миёнарав баргардонидани ин маблағро талаб кунад.

БОБИ 42. Пасандози бонкӣ

Моддаи 854. Шартномаи пасандози бонкӣ

1. Тибқи шартномаи пасандози бонкӣ (депозити бонк) як тараф (бонк), ки маблағ (пасандоз)-и ба ҳисоби тарафи дигар (амонатгузор) воридшударо қабул кардааст, ўҳдадор мешавад, ки ба амонатгузор ин маблағро баргардонад ва барои он фоиз ё дар шакли дигар тибқи шарт ва тартиби пешбининамудаи шартномаи фоида пардозад.

Шартномаи пасандози бонкӣ аз рӯзи ворид шудани пасандоз ба бонк басташуда ба ҳисоб меравад.

2. Шартномаи пасандози бонкие, ки дар он амонатгузор шаҳрванд мебошад, шартномаи оммавӣ (моддаи 458) ба ҳисоб меравад.

3. Нисбат ба муносибатҳои бонк ва амонатгузор оид ба суратҳисобе, ки ба он пасандоз гузашта шудааст, қоидаҳо дар бораи шартномаи суратҳисоби бонк (боби 43), агар дар қоидаҳои ҳамин боб тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти шартномаи пасандози бонкӣ тартиби дигаре барнаояд, татбиқ мегардад.

Ашхоси ҳуқуқӣ ҳуқуқ надоранд маблағҳои пулии дар пасандоз (депозитҳо) мавҷудбуدارо ба ашхоси дигар гузаронанд.

4. Қоидаҳои ҳамин боб, ки марбут ба бонкҳо мебошанд, инчунин нисбат ба дигар ташкилотҳои кредитӣ, ҳангоми аз чониби онҳо бастани шартномаи пасандози бонкӣ татбиқ мегарданд.

Моддаи 855. Ҳуқуқи ба пасандозҳо ҷалб кардани маблағҳои пулиӣ

Ҳуқуқи ҷалби маблағҳои пулиро ба пасандозҳо бонкҳое доро мебошанд, ки ба онҳо ин ҳуқуқ тибқи иҷозатнома (литсензия)-и мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонун гирифташуда дода шудааст.

Моддаи 856. Кафолати пасандоз

Бонки амонатгузор ё шӯъбаҳои он ҳифз ва баргардондани пули пасандози амонатгузорро дар ҳар лаҳза кафолат медиҳад.

Моддаи 857. Шакли шартномаи пасандози бонкӣ

1. Шартномаи пасандози бонкӣ бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

Шакли хаттии шартномаи пасандози бонкӣ ба шарте риоягардида ба ҳисоб меравад, ки агар гузаронидани пасандоз бо дафтарҷаи амонат, сертификат (амонат)-и бонкӣ ё дигар ҳуҷҷати ба амонатгузор додаи бонк, ки ба талаботи барои чунин ҳуҷҷатҳо муайяннамудаи қонун, қоидаҳои мутобиқи он муқаррарнамудаи бонкӣ ва дар амалияи анъанаҳои муомилоти кории бонкӣ истифодашаванда ҷавобгӯ бошад, тасдиқ карда шудааст.

2. Риоя накардани шакли хаттии шартномаи пасандози бонкӣ боиси беэътибор гардиданни ин шартнома шуда метавонад.

Моддаи 858. Навъҳои пасандозҳо

1. Шартномаи пасандози бонкӣ бо шарти тибқи талаби аввалини амонатгузор додани пасандоз (пасандози талаб карда гирифташаванда) ё тибқи шарти баргардонидани пасандоз бо гузашти мӯҳлати дар шартнома муқарраргардида (пасандози мӯҳлатнок) баста мешавад.

Дар шартнома гузаштани пасандоз таҳти шарти бо тартиби дигар баргардонидани он, ки хилофи қонунҳо намебошад, пешбинӣ гардиданаш мумкин аст.

2. Тибқи шартномаи пасандози бонкӣ навъи мухталиф бонк ўҳдадор аст маблағи пасандоз ё як қисми онро бо талаботи аввалини амонатгузор, ба истиснои пасандозҳои таҳти шартҳои дигари баргардонидани онҳо гузаштаи ашҳоси ҳуқуқӣ, ки дар шартнома пешбинӣ гардидааст, дихад.

Шартҳои шартнома дар бораи рад кардани ҳуқуқ барои бо талаби аввалин гирифтани пасандоз эътибор надорад.

3. Дар ҳолатҳое ки пасандози мӯҳлатнок ё дигар пасандоз, ки аз пасандози тибқи талаб гирифташаванда фарқ мекунад, ба амонатгузор мувофиқи талаби ў то гузаштани мӯҳлат ё то фаро расидани мӯҳлатҳои дар шартнома зикргардида баргардонида мешавад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фоизҳои пасандоз ба андозаи баробар ба андозаи фоизе, ки бонк тибқи пасандози мувофиқи талаб гирифташаванда мепардозад, пардохта мешавад.

4. Дар ҳолатҳое ки амонатгузор баргардонидани маблағи пасандози мӯҳлатнокро бо гузашти мӯҳлат ё маблағи пасандозеро, ки бо дигар шарти баргардонидан бо фарорасии ҳолатҳои дар шартнома пешбинигардида талаб намекунад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, шартнома тибқи шартҳои пасандози талаб карда гирифташаванда тамдидгардида ҳисобида мешавад.

Моддаи 859. Фоизҳо ба пасандоз

1. Бонк ба маблағҳои пулии амонатгузор ба андозаи муайяннамудани шартнома фоиз мепардозад.

Ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шарт оид ба андозаи фоизҳои пардохташаванда, бонк вазифадор аст фоизҳоро дар ҳаҷми мутобиқи қисми 1 моддаи 829 ҳамин Кодекс муайянгардида пардозад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бонк ҳуқуқ дорад андозаи фоизи тибқи пасандози талаб карда гирифтани пардохташавандаро тағиyr дихад.

Дар сурати аз ҷониби бонк кам кардани андозаи фоиз, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, андозаи нави фоизҳо нисбат ба пасандозҳое истифода бурда мешавад, ки то лаҳзаи иттилоъ додани амонатгузор дар мавриди кам кардани фоиз бо гузашти як моҳ аз лаҳзаи додани чунин иттилоот, гузаронида шудаанд.

3. Андозаи фоизи дар шартнома муқарраршуда ба пасандозе, ки тибқи шартҳои баргардонидани он бо гузашти мӯҳлати муайян ё фарорасии ҳолатҳои дар шартнома пешбинигардида гузаронида шудааст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, наметавонад аз ҷониби бонк якҷониба кам карда шавад.

Моддаи 860. Тартиби ҳисоб кардан ва пардохти фоизҳо ба пасандоз

1. Фоизҳо ба маблағи пасандози бонкӣ аз рӯзи баъди рӯзи ба бонк ворид шудани он фарорасанда то рӯзи ба амонатгузор баргардонидани он ё аз ҳисоби амонатгузор тибқи дигар асосҳо баровардани пасандоз ҳисоб карда мешавад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, фоизҳо ба маблағи пасандози бонкӣ ба амонатгузор тибқи талаби ў бо гузашти ҳар як семоҳа, алоҳида аз маблағи пасандоз пардохта шуда, фоизҳои дар ин мӯҳлат талаб карда гирифтанашуда бошад маблағҳои пасандози ба он фоизҳо замшавандаро афзун менамоянд. Ҳангоми баргардонидани пасандоз ҳамаи фоизҳои то ин лаҳза замгардида пардохта мешаванд.

Моддаи 861. Таъмини баргардонидани пасандоз

1. Восита ва усуљҳое, ки бонк вазифадор аст барои таъмини баргардонидани пасандозҳои қабулкардааш истифода барад, тибқи қонун ё шартномаи муайян карда мешавад.

2. Бонк ўҳдадор аст бо талаби амонатгузор дар мавриди таъмини баргардонидани пасандоз маълумот дихад.

3. Ҳангоми аз ҷониби бонк ичро накардани ўҳдадории таъмини баргардонидани пасандоз, инчунин ҳангоми гум кардани таъмин ё бадтар кардани шартҳои он амонатгузор ҳуқуқдорад аз бонк фавран баргардонидани маблағи пасандоз, пардохти фоизҳо ва ҷуброни зарари расонидашударо мутобиқи моддаи 829 ҳамин Кодекс талаб намояд.

Моддаи 862. Масъулият барои ичро накардани талаботи баргардонидани пасандоз

Дар сурати аз ҷониби бонк ичро накардани талаботи амонатгузор дар мавриди баргардонидани пасандоз ё як қисми он дар мӯҳлатҳое, ки моддаи 861 ҳамин Кодекс пешбинӣ намудааст, сарфи назар аз

пардохти фоизҳо ба пасандоз, бонк вазифадор аст мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс зарари расонидашударо ҷуброн намояд.

Моддаи 863. Аз ҷониби ашҳоси сеюм ба суратҳисоби амонатгузор гузаронидани маблағҳои пули

Агар дар шартномаи пасандози бонкӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба пасандоз маблағҳое, ки ба бонк ба номи амонатгузор аз ашҳоси сеюм бо зикри маълумотҳои зарурӣ дар мавриди суратҳисоби ў вобаста ба пасандоз ворид гардидаанд, гузаронида мешавад. Дар айни замон чунин эҳтимол меравад, ки амонатгузор барои аз шахси сеюм гирифтани маблағи пули розигӣ изҳор кардааст ва ба ў оид ба пасандози худ дар суратҳисоб маълумоти зарурӣ додааст.

Моддаи 864. Пасандозҳо ба манфиати ашҳоси сеюм

1. Пасандоз метавонад ба бонк ба номи шахси сеюми муайян гузаронида шавад.

Зикри номи шаҳрванд (моддаи 20) ё номи шахси ҳуқуқӣ (моддаи 55), ки ба манфиати он пасандоз гузаронида шудааст, шарти муҳими шартномаи даҳлдори бонкӣ мебошад.

2. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ашҳоси сеюме, ки ба номаш пасандоз гузашта шудааст, аз лаҳзаи ба номаш ворид шудани маблағ ҳуқуқи амонатгузорро пайдо мекунад.

3. Шартномаи пасандози бонкӣ ба манфиати шаҳрванде, ки то лаҳзаи бастани шартнома фавтидааст ё шахси ҳуқуқии то ҳамин лаҳза вучӯднадошта қурб надорад.

4. То лаҳзаи аз ҷониби шахси сеюм изҳор кардани нияти истифодаи ҳуқуқи амонатгузор шахсе, ки шартномаи пасандози бонкиро бастааст, метавонад аз ҳуқуқи амонатгузор вобаста ба воситаҳои пулие, ки ба суратҳисоб тибқи пасандоз гузаронидааст, истифода барад.

5. Агар ашҳоси сеюме, ки ба номаш пасандоз ворид гаштааст, аз пасандоз даст қашад, шахси ба номи шахси сеюм шартномаи пасандози бонкӣ баста, ҳуқуқ дорад пасандозро пас талаб карда гирад ё ки онро ба номи худ ё ба номи шахси дигар гузаронад.

6. Қоидаҳо оид ба шартнома ба манфиати шахси сеюм (моддаи 462) нисбат ба шартномаи пасандози бонкӣ ба манфиати шахси сеюм, агар он хилофи қоидаҳои ҳамин модда ва моҳияти пасандози бонкӣ набошад, татбиқ мегардад.

Моддаи 865. Дафтарчай амонат

1. Агар дар созишномаи тарафҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бастани шартномаи пасандози бонкӣ бо шаҳрванд ва ба суратҳисоби ў гузаронидани маблағ тибқи пасандоз бо дафтарчай амонат тасдиқ карда мешавад.

Дар дафтарчай амонат бояд аз ҷониби бонк ном ва маҳалли ҷойгиршавии бонк (моддаи 55) ё филиали даҳлдори он, инчунин рақами суратҳисоб тибқи пасандоз, ҳамаи маблағҳои пулие, ки дар суратҳисоб дохил шудаанд, ҳамаи маблағҳои пулие, ки аз суратҳисоб хориҷ карда шудаанд ва бақияти маблағҳои пули дар суратҳисоб дар лаҳзаи ба бонк пешниҳод кардани дафтарчай амонатӣ сабт ва тасдиқ карда шавад.

Бо сабаби исбот нашудани ҳолати дигари пасандоз, маълумот оид ба пасандози дар дафтарчай амонат сабтгардида барои ҳисобу китоби вобаста ба пасандоз байни бонк ва амонатгузор асос буда метавонад.

2. Шартномаи пасандози бонк метавонад додани дафтарчай амонатии номӣ ё дафтарчай амонатии манзуркунандаро пешбинӣ намояд. Дафтарчай амонатии манзуркунанда қофази қиматнок мебошад.

3. Додани пасандоз, пардохти фоизҳо ва иҷрои супориши амонатгузор дар мавриди гузаронидани маблағҳои пули аз суратҳисоби пасандоз ба дигар шахс аз ҷониби бонк ҳангоми пешниҳоди дафтарчай амонат анҷом дода мешавад.

Агар дафтарчай амонати номӣ гум шуда бошад ё ба ҳолате расонида шуда бошад, ки шоистаи пешниҳод нест, бонк тибқи аризai амонатгузор ба ў дафтарчай амонати нав медиҳад.

Барқарор кардани ҳуқуқ ба дафтарчай амонатии манзуркунанда тибқи тартиби барои қофазҳои қиматнок ба манзуркунанда пешбинигардида анҷом дода мешавад.

БОБИ 43. Суратҳисоби бонк

Моддаи 866. Шартномаи суратҳисоби бонк

Тибқи шартномаи суратҳисоби бонк як тараф (бонк) ё дигар муассисаи кредитӣ (минбаъд – «бонк») ўҳдадор мешавад, ки маблағи пулии ба суратҳисоби тарафи дигар (молики суратҳисоб) воридшударо қабул

кунад ва гузаронад, супориши молики суратхисобро дар мавриди аз суратхисоб гузаронидан ва пардохи маблағҳои даҳлдор ва вобаста ба суратхисоб ичро намудани дигар амалиётро анҷом дихад.

Моддаи 867. Аз ҷониби бонк истифода бурдани маблағҳои молики суратхисоб

Бонк метавонад маблағҳои пулии дар суратхисоби бонк мавҷудбудаи молики суратхисобро бо кафолати вучуд доштани он ҳангоми пешниҳоди талабот ба суратхисоб ва ҳуқуқи молики онро бидуни мамоният ихтиёрдорӣ кардани ин маблағҳо дар доираи маблағҳои дар суратхисоб буда истифода барад.

Моддаи 868. Аз ҷониби молики суратхисоб ихтиёрдорӣ кардани маблағҳои пулиӣ

Молики суратхисоб маблағҳои пулии худро, ки дар суратхисоби бонк мавҷуд аст, мустақилона ихтиёрдорӣ мекунад.

Бонк ҳуқуқ надорад самти истифодаи воситаҳои пулии молики суратхисобро таъин ва назорат кунад ва ё дигар маҳдудиятҳои ҳуқуқи ўро дар мавриди тибқи салоҳиди худ ихтиёрдорӣ намудани маблағҳои пулиӣ, ки дар қонун ё дар шартнома пешбинӣ нашудаанд, муқаррар намояд.

Моддаи 869. Шакли шартномаи суратхисоби бонкӣ

1. Шартномаи суратхисоби бонкӣ бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.
2. Риоя накардани шакли хаттии шартномаи суратхисоби бонкӣ боиси беэътибор донистани ин шартнома мегардад. Чунин шартнома қурб надорад.

Моддаи 870. Бастани шартномаи суратхисоби бонкӣ

1. Шартномаи суратхисоби бонкӣ бо роҳи аз ҷониби бонк тибқи шартҳои аз ҷониби тарафҳо мувофиқашуда ба муштари ё шахси зикрнамудаи ў күшодани суратхисоб дар бонк баста мешавад.

2. Ашхоси ҳуқуқӣ ва шаҳрвандон барои суратхисоби ҷории худ ва таъмини кассавӣ мустақилона бонкро интихоб менамоянд ва метавонанд бо як ё якчанд бонкҳо шартномаи суратхисоби бонкӣ банданд.

3. Бонк вазифадор аст бо муштари, ки тибқи шартҳои барои қүшодани чунин навъи суратхисоб эълонкардаи бонк бо пешниҳоди қүшодани суратхисоби ба талаботи пешбининамудаи қонун ва қоидаҳои мутобиқи онҳо қабулнамудаи бонк мувофиқ муроҷиат намудааст, суратхисоб қүшояд.

Бонк ҳуқуқ надорад қүшодани суратхисоб, анҷом додани амалиёти даҳлдорро, ки қонун, ҳучҷатҳои муассисии бонк ва иҷозатнома (литсензия)-и ба ў додашуда пешбинӣ намудааст, ба истиснои ҳолатҳое, ки чунин саркашӣ бо сабаби дар бонк мавҷуд набудани имконияти фароҳам овардани хизматрасонии бонкӣ ба миён омадааст, рад намояд.

Ҳангоми беасос аз бастани шартномаи суратхисоби бонкӣ саркашӣ намудани бонк муштари ҳуқуқ дорад ба ў талаботи пешбининамудаи қисми 4 моддаи 477 ҳамин Кодексро пешниҳод намояд.

Моддаи 871. Тасдиқи ҳуқуқи ихтиёрдории маблағҳои пулие, ки дар суратхисоб мавҷуданд

1. Ҳуқуқи ихтиёрдории ашхосе, ки аз номи молики суратхисоб дар мавриди гузаронидан ё додани маблағҳо аз суратхисоб анҷом медиҳанд, аз ҷониби молики он бо роҳи ба бонк пешниҳод намудани ҳучҷатҳое, ки қонун, қоидаҳои мутобиқи он муқаррарнамудаи бонк ва шартнома пешбинӣ намудаанд, тасдиқ карда мешаванд.

2. Молики суратхисоб метавонад ба бонк дар мавриди аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулиӣ тибқи талаботи ашхоси сеюм, аз ҷумла вобаста ба ичрои ўҳдадориҳои худ аз ҷониби муштари дар назди ин ашхос супориши дихад. Бонк ин супоришро бо шарти дар он дар шакли хаттӣ зикр намудани маълумоти зарурие, ки имкон медиҳад ҳангоми пешниҳоди талаботи даҳлдор шахси барои чунин пешниҳод ҳуқуқдоштаро ҳаммонанд созад ва хусусият ва асосҳои чунин талабро муқаррар намояд, қабул мекунад.

3. Дар шартномаи суратхисоби бонкӣ метавонад тасдиқи ҳуқуқ оид ба ихтиёрдории маблағҳои пулии дар суратхисобҳо мавҷудбуда бо усули электронии пардоҳт ва дигар ҳучҷатҳо бо истифодаи имзои шабехи шахсӣ дар онҳо (қисми 2 моддаи 185) код, рамз ва дигар воситаҳо, ки аз ҷониби шахси барои ин кор ваколатдор дода шудани онро тасдиқ менамояд, пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 872. Амалиёте, ки бонк вобаста ба суратхисоб анҷом медиҳад

Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бонк вазифадор аст маблағҳои пулии воридшударо қабул кунад ва ба суратхисоб дохил намуда, супориши молики онро дар бораи гузаронидан ва

додани маблағҳои пулӣ бо усули анҷом додани амалиёти барои чунин навъи суратҳисобҳо пешбининамудаи қонунҳо, қоидаҳои тибқи онҳо қабулнамудаи бонкҳо ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашавандаро анҷом дихад.

Моддаи 873. Мӯҳлатҳои амалиёт оид ба суратҳисоб

Бонк вазифадор аст тибқи супориши молики он на дертар аз як рӯзи баъд аз рӯзи ба бонк ворид гардидан хӯҷатҳои даҳлдори пардохт фарорасида, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, маблағҳои пулии воридшударо ба суратҳисоб гузаронад, онро дихад ё онро аз суратҳисоб барорад.

Моддаи 874. Кредитонии суратҳисоб

1. Дар ҳолатҳое ки агар тибқи шартнома бонк пардохтҳоро мувофиқи талабот ба молики суратҳисоб анҷом медиҳад, ҳарчанд дар суратҳисоби ў маблағҳои пулӣ мавҷуд набошанд, бонк аз рӯзи анҷом додани пардохт ба муштарӣ ба маблағи даҳлдор кредитдода (кредитонии суратҳисоб) ба шумор меравад.

2. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои тарафҳо вобаста ба кредитонии суратҳисоб, агар дар шартномаи суратҳисоби бонкӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тибқи қоидаҳо дар бораи қарз (моддаҳои 827-830, 833) муайян карда мешавад.

Моддаи 875. Пардохти ҳарочоти бонк барои анҷом додани амалиёти вобаста ба суратҳисоб

1. Молики суратҳисоб хизматрасонии бонкро ҷиҳати анҷом додани амалиёт бо маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда тибқи шартҳои пешбининамудаи шартнома мепардозад.

Дар ҳолатҳое ки агар нарҳи хизматрасонии бонк оид ба анҷом додани амалиётҳои зикргардида дар шартнома муайян нашудаанд, пардохти хизматрасонӣ тибқи моддаи 456 ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

2. Пардохти хизматрасонии бонк, ки қисми 1 ҳамин модда пешбинӣ намудааст, аз ҷониби бонк аз маблағҳои пулии молики суратҳисоб, ки дар суратҳисоби ў мавҷуд аст, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бо гузашти ҳар семоҳа ситонида мешавад.

Моддаи 876. Фоизҳо барои аз ҷониби бонк истифода бурдани маблағҳои пулии суратҳисоб

1. Агар дар шартномаи суратҳисоби бонкӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, барои истифодаи маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда бонк ба молики он фоиз мепардозад, ки маблағи он ба суратҳисоб гузаронида мешавад.

2. Фоизҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида аз ҷониби бонк тибқи анҷозае, ки дар шартнома муайян гардидааст ва ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани шартҳои даҳлдор ба анҷозае, ки маъмулан бонк ба пасандозҳои талаб карда гирифташаванд (моддаи 859) мепардозад, пардохта мешавад.

3. Маблағи фоизҳо тибқи мӯҳлатҳои пешбининамудаи шартнома ва дар ҳолатҳои дар шартнома пешбинӣ нагардидани чунин мӯҳлатҳо бо гузашти ҳар семоҳа ба суратҳисоб гузаронида мешавад.

Моддаи 877. Баҳисобгирии талаботи мутақобилаи бонк ва молики суратҳисоб

1. Талаботи пулии бонк ба молики суратҳисоб вобаста ба кредитонии суратҳисоб (моддаи 874) ва пардохти хизматрасонии бонк (моддаи 875), инчунин талаботи молики суратҳисоб ба бонк дар мавриди пардохти фоиз барои истифодаи маблағҳои пулӣ (моддаи 876), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бо баҳисобгирий (моддаи 442) қатъ мегардад.

2. Баҳисобгирии талаботи дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида аз ҷониби бонке, ки вазифадор аст молики суратҳисобро дар бораи баҳисобгирии анҷомдодашуда тибқи тартиб ва мӯҳлати дар шартнома пешбинигардида оғоҳ созад ва агар шартҳои даҳлдор аз ҷониби тарафҳо мувофиқа нашуда бошад, тибқи тартиб ва мӯҳлати барои амалияи бонкӣ маъмулии додани иттилоот оид ба вазъи воситаҳои пулӣ дар суратҳисоби даҳлдор анҷом дода мешавад.

Моддаи 878. Асосҳои аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулий аз суратҳисоб

1. Аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулий аз суратҳисоб дар асоси супориши молики он анҷом дода мешавад.

2. Бидуни супориши муштарӣ аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда танҳо бо қарори суд, инчунин ҳолатҳои дигари муқаррарнамудаи ҳамин Кодекс, қонунҳои дигар ё

шартномаи байни бонк ва муштарӣ шартномаи байни бонк ё муштарӣ иҷозат дода мешавад (Қ.ЧТ аз 3.05.02с №5).

Моддаи 879. Тибқи навбат аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулии суратҳисоб

1. Ҳангоми дар суратҳисоб мавҷуд будани маблағҳои пулие, ки он барои қонеъ гардонидани тамоми талаботи ба молики суратҳисоб пешниҳодшуда кофӣ мебошад, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоб баровардани ин маблағҳо аз суратҳисоби ўбо тартиби ворид гардидан супориши молики суратҳисоб ва дигар ҳуҷҷатҳои азҳисоббарорӣ (аз рӯи навбати тақвимӣ) сурат мегирад.

2. Ҳангоми барои қонеъгардонии ҳамаи талаботи нисбат ба молики суратҳисоб пешбинишуда нокифоя будани маблағҳои пулии суратҳисоб аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулии тибқи тартиби зайл анҷом дода мешавад:

- дар навбати аввал аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои иҷро ҷиҳати маблағгузаронӣ ё додани маблағи пулро аз суратҳисоб оиди қонеъгардонии талаботи ҷуброни зарар, ки ба ҳаёт ва саломатӣ расонида шудааст пешбинӣ менамояд, инчунин талабот оид ба ситонидани алимент ва ҳифзи манфиатҳои гаравгир;

- дар навбати дуюм аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои иҷро барои ҳисобу китоб оид ба пардохти маблағи барои аз кор рафтсан ва пардохти музди меҳнат ба ашҳоси тибқи шартномаи меҳнатӣ, аз ҷумла тибқи қарордод коркунандаро, ки маблағгузаронӣ ё додани маблағи пулиро, инчунин оид ба пардохти подошпӯлӣ тибқи шартномаи муаллифиро пешбинӣ менамояд;

- дар навбати сеюм аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои пардохт, ки пардохт ба фондҳои буҷетро пешбинӣ менамояд;

- дар навбати чорум аз ҳисоб баровардан аз рӯи ҳуҷҷатҳои иҷро, ки қонеъ гардонидани дигар талаботи пулиро пешбинӣ менамояд;

- дар навбати панҷум аз ҳисоб баровардан аз рӯи дигар ҳуҷҷатҳои пардохт тибқи тартиби навбати тақвимӣ.

Аз ҳисоб баровардани маблағҳо аз суратҳисоб тибқи талаботи марбут ба як навбат мувофиқи тартиби навбати тақвимӣ ворид гардидан ҳуҷҷатҳо анҷом дода мешавад.

Моддаи 880. Масъулияти бонк барои сари вақт анҷом надодани амалиёт оид ба суратҳисоб ва беасос аз ҳисоб баровардани маблағҳои пулии тибқи

Дар ҳолатҳои сари вақт анҷом надодани амалиёти гузаронидани маблағҳои пулии воридшуда ба суратҳисоби молик ё беасос аз ҳисоби суратҳисоб баровардани маблағҳои бонк вазифадор аст, тибқи талаби молики суратҳисоб маблағи даҳлдорро ба суратҳисоб гузаронад.

Бонк инчунин барои сари вақт нағузаронидан ё беасос аз ҳисоб баровардани маблағ ўҳдадор аст фоиз супорад ва мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс зарари расонидашударо ҷуброн намояд. Бонк инчунин барои сари вақт аз суратҳисоб надодани маблағ ва сари вақт иҷро накардан фармоиши молики суратҳисоб дар мавриди аз суратҳисоб гузаронидани маблағ масъулият дорад.

Моддаи 881. Махфӣ будани суратҳисобҳои бонкӣ

1. Бонк махфӣ будани суратҳисоби бонкӣ, амалиётҳо вобаста ба он ва маълумот оид ба молики суратҳисобро кафолат медиҳад.

2. Маълумот оид ба амалиёт ва суратҳисобҳо метавонанд танҳо ба соҳибони суратҳисоб ё намояндагони онҳо, инчунин судҳо, мақомоти тафтиш ва мақомоти таҳқиқ оид ба парвандаҳои таҳти пешбурдашон қарордошта, дар сурате ки агар маблағҳои пулии дар суратҳисоб мавҷудбуда тавқиф карда шавад, аз он ҷарима ситонида шавад ё ин маблағҳо бояд мусодира гардад, пешниҳод шуданашон мумкин аст.

Чунин маълумот метавонад, инчунин аз ҷониби нотариус вобаста ба парвандаҳои меросӣ дар мавриди амволи моликони фавтидаи суратҳисобҳо, ки таҳти пешburdaшон қарор доранд, инчунин ба ашҳосе, ки нисбат ба онҳо фавтида ба бонк фармоиши васиятӣ гузаштааст, пешниҳод шуданашон мумкин аст.

3. Дар сурати аз ҷониби бонк ошкор намудани маълумоте, ки асоси махфӣ будани суратҳисобро ташкил медиҳад, муштарие, ки ҳуқуқи ўайрон шудааст, ҳақ дорад аз бонк ҷуброни зарари расонидашударо талаб кунад.

Моддаи 882. Тавқифи маблағҳои суратҳисоб

1. Маблағхон пулли дар суратхисоб мавчұдбұда танҳо бо қарори суд ё бо қарори мақомоти тафтиш тавқиф карда шуданашон мүмкін аст, **агар дар санадҳои қонунгузории Қумхурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нашуда бошад.** (Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569).

2. Мұхлати тавқифи маблағхон пулай, ки дар суратхисоби бонк мавчұд аст, наметавонад аз мұхлати барои пешбурди парвандаҳои дахлдор муқаррарнамудаи қонунҳои мурофиавӣ бештар бошад, **агар дар санадҳои қонунгузории Қумхурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нашуда бошад.** (Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569).

Моддаи 883. Ситонидан аз маблағхон суратхисоб

Ситонидани маҷбурай аз маблағхон пулли ашхоси ҳуқуқӣ ва шаҳрвандон, ки дар суратхисоби бонкҳо мавчұд аст, аз ҷумла ситонидани маҷбурай ва мусодира метавонад танҳо дар асоси ҳукм ё қарори эътибори қонунӣ пайдокардаи суд анҷом дода шавад, **агар дар санадҳои қонунгузории Қумхурии Тоҷикистон тартиби дигар муқаррар нашуда бошад.** (Қ ҶТ аз 3.12.09с, №569).

Моддаи 884. Бастани суратхисоб

1. Шартномаи суратхисоби бонкӣ метавонад тибқи аризаи молики он дар ҳар лаҳза бекор карда шавад.
2. Бонк дар сурате ки агар маблаги воситағои пулли дар суратхисоб мавчуда аз андозаи ҳадди ақали пешбининамудаи қонун ва қидаҳои мувоғиқи он муқаррарнамудаи бонкҳо ё шартнома камтар бошад, ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи суратхисоби бонкиро талаб намояд.
3. Бекор кардани шартнома барои бастани суратхисоб асос мебошад.
4. Бақияи маблағхон пулли суратхисоб ба молики он баргардонида мешавад ё тибқи дастури ӯ ба дигар суратхисоб гузаронида мешавад.

Моддаи 885. Суратхисобҳои бонкҳо

Агар дар қонун, санадҳои дигари ҳуқуқӣ ё қоидаҳои мутобиқи онҳо муқаррарнамудаи бонкҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин боб ба суратхисобҳои корреспондентӣ, суратхисобҳои фаръии (файриасосии) корреспондентӣ ва дигар суратхисобҳои бонк татбиқ мегардад.

БОБИ 44. Ҳисоббаробаркуни

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 886. Ҳисоббаробаркуни нақдӣ ва ғайринақдӣ

1. Ҳисоббаробаркуни байни шаҳрвандон ва ҳисоббаробаркуни бо иштироки шаҳрвандон, ки бо ичрои фаъолияти соҳибкории онҳо вобаста намебошад, бо пули нақд (моддаи 155) бидуни маҳдудияти маблағ анҷом дода мешавад.

2. Ҳисоббаробаркуни байни ашхоси ҳуқуқӣ, инчунин ҳисоббаробаркуни бо иштироки шаҳрвандон, ки бо ичрои фаъолияти соҳибкории (моддаи 24) онҳо вобаста аст ба таври ғайринақдӣ анҷом дода мешавад. Ҳисоббаробаркуни байни ашхоси зикргардида, агар дар қонун тартиби дигаре муқаррар нагардида бошад, инчунин бо пули нақд анҷом дода шуданаш мүмкін аст.

3. Ҳисоббаробаркуни ғайринақдӣ тавассути бонкҳо, дигар ташкилотҳои кредитӣ (минбаъд – «бонкҳо»), ки дар онҳо суратхисобҳои ашхоси иштирокчи ҳисоббаробаркуниҳо күшода шудаанд, агар аз қонун тартиби дигари ҳисоббаробаркуни барнаояд ва дар шакли ҳисоббаробаркуниҳо истифодашаванда қайду шарти дигаре набошад, анҷом дода мешавад.

4. Тибқи шартнома бо муштарӣ бонк метавонад ӯҳдадории қабул ва хизматрасонии қарзи муштариро (шартномаи факторинг) ба зиммаи худ гирад. Баъди пӯшонидани қарз бонк маблаги бадастомадаро ба муштарӣ медиҳад ва аз ӯ ҳаққи хизмат, ки ҳаққи комиссииониро барои хизматрасонии қарз дар бар мегирад, дар ҳаҷми муайяннамудаи шартнома меситонад.

Моддаи 887. Шакли ғайринақдии ҳисоббаробаркуниҳо

1. Ҳангоми анҷом додани ҳисоббаробаркуни ғайринақдӣ ҳисоббаробаркуни бо супоришномаи пардоҳт, тибқи аккредитив, чекҳо, ҳисобу китоб тибқи инкассо, инчунин ҳисоббаробаркуни бо дигар шаклҳо, ки қонунҳо, қоидаҳои бонкии мутобиқи онҳо таҳиягардида ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашаванда пешбинӣ намудаанд, ичозат дода мешавад.

2. Тарафҳои шартнома ҳуқуқ доранд дар шартнома ҳама тұна шаклҳои ҳисоббаробаркуниро, ки дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардидааст, интихоб ва пешбиній намоянд.

2. Ҳисоббаробаркуній бо супоришномаи пардохт

Моддаи 888. Мұқаррароти умумій

1. Ҳанғоми ҳисоббаробаркуниҳо бо супоришномаҳои пардохт бонк үұдадор мегардад бо супориши муштарый аз ҳисоби маблағхое, ки дар суратхисоби ү мавчұданд, маблағи муайяни пулиро ба суратхисоби шахси зикркардаи муштарый дар мұхлати мұқарраршуда (моддаи 873) ба ин ё он бонк гузаронад.

2. Шахси дар супоришномаи пардохт зикргардида ба ҳайси маблағиранда ҳуқуқи аз бонк талаб карданы ичрои пардохтро, ба истиснои ҳолатхое, ки чунин ҳуқуқро қонун ё шартномаи муштарый бо бонк пешбиній намудааст, ба даст намеорад.

Моддаи 889. Шарти қабули супоришномаи пардохт аз ҷониби бонк

1. Мұхтавои супоришномаи пардохт ва ҳүччатхои ҳисоббаробаркунии якция бо он пешниҳодшаванда шакли онҳо бояд ба талаботи мұқарраркардаи қонун ва қоидаҳои бонкй мутобиқат намоянд.

2. Дар сурати номутобиқатии супоришномаи пардохт ба талаботи дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида бонк метавонад мұхтавои супоришномаро аниқ қунад. Чунин дархост баъди гирифтани супоришнома ба пардозанда бояд фавран пешниҳод карда шавад. Дар сурати нагирифтани ҷавоб дар мұхлати пешбиникардаи қонун ё қоидаҳои мутобиқи он мұқарраркардаи бонк ва ҳантоми вучуд надоштани онҳо, агар дар қонун ва қоидаҳои бонкии дар асоси он мұқарраргардида ё шартномаи байни бонк ва пардозанда тартиби дигаре пешбиній нашуда бошад, дар мұхлати қобили қабул бонк метавонад супоришномаро бидуни ичро монад ва онро ба пардозанда баргардонад.

3. Агар тибқи шартномаи байни муштарый ва бонк тартиби дигаре пешбиній нашуда бошад, супоришномаи муштарый аз ҷониби бонк чиҳати ичро танҳо дар мавриди дар суратхисоби муштарый вучуд доштани маблағ қабул карда мешавад.

Моддаи 890. Ичрои супоришнома

1. Бонке, ки супоришномаи пардохти муштариро қабул мекунад, вазифадор аст маблағи пулии дахлдорро чиҳати ворид намудани он ба суратхисоби шахси дар супоришнома зикргардида ба бонки маблағиранда дар мұхлати дар шартномаи суратхисобҳои бонкй мұқарраршуда ва агар дар шартнома мұхлат мұқаррар нағардида бошад, дар мұхлати мұқаррарнамудай қоидаҳои бонкй ё анъанаҳои муюмилоти кории дар амалияи бонкй истифодашаванда гузаронад.

2. Бонк ҳуқуқ дорад дигар бонкхоро барои ичрои амалиёти интиқоли маблағи пулий ба суратхисоби дар супоришномаи муштарый зикргардида ҷалб намояд.

3. Агар тибқи шартнома тартиби дигаре мұқаррар нашуда бошад, бонк вазифадор аст ба муштарый дар хусуси ичрои супоришнома фавран хабар дихад.

Моддаи 891. Җавобгарӣ барои ичро накардан ё ичрои номатлуби супоришнома

1. Дар ҳолати ичро накардан ё ичрои номатлуби супоришномаи муштарый бонк барои ин вайронкуній мутобиқи моддаи 426 ҳамин Кодекс ҷавобгар аст.

2. Дар ҳолатхое ки агар ичро накардан ё ичрои номатлуби супоришнома бинобар вайронкунии қоидаҳои анҷом додани амалиёти ҳисоббаробаркуній аз ҷониби бонки барои ичрои супоришномаи пардозанда ҷалбгардида рух дода бошад, мутобиқи қисми 1 ҳамин модда суд метавонад масъулиятро ба зиммаи ҳамин бонк гузорад.

3. Агар вайронкунии қоидаҳои анҷом додани амалиёти ҳисоббаробаркуній аз ҷониби бонк боиси нигоҳдории ғайриқонуни маблағи пулий гардад, бонк вазифадор аст тибқи тартиб ва андозаи пешбининамудай моддаи 426 ҳамин Кодекс фоизи онро пардозад.

3. Ҳисоббаробаркуній тибқи аккредитив

Моддаи 892. Мұқаррароти умумій оид ба ҳисоббаробаркунии аккредитив

1. Дар сурати ҳисоббаробаркунии аккредитив бонке, ки бо супориши пардозанда дар бораи күшодани аккредитив ва мутобиқи дастури ү (бонк - әмитент) амал мекунад, үұдадор мешавад пардохтхоро ба маблағиранда гузаронад ё пардохт намояд, актсепт қунад ё вексели интиқолиро ба инобат гирад ё ваколати

гузаронидани пардохтҳоро ба маблағиранда ё пардохт намудан, актсепт кардан ё ба инобат гирифтани вексели интиқолиро ба зиммаи бонки дигар (бонки ичроқунанда) гузорад.

Нисбат ба бонки эмитент, ки пардохтҳоро ба маблағиранда мегузаронад ё худ пардохт меқунад, актсепт менамояд ё вексели интиқолиро ба инобат мегирад, қоидаҳо оид ба бонки ичроқунанда истифода бурда мешавад.

2. Дар ҳолати кушодани аккредитиви пӯшонидашуда (ба депозит гузорташуда) бонки эмитент дар мавриди кушодани он вазифадор аст маблағи аккредитив (пӯшонидани он)-ро аз ҳисоби пардозанда ё кредити ба ў пешниҳодшуда барои тамоми мӯҳлати амали ўҳдадории бонки эмитент ба ихтиёри бонки ичроқунанда гузаронад.

Дар ҳолати кушодани аккредитиви пӯшониданашуда (кафолатнок) ба бонки ичроқунанда ҳуқуқ дода мешавад, аз суратҳисоби бонки эмитент, ки пешбуруди онро анҷом медиҳад, ҳамаи маблағи аккредитивро соқит гардонад.

3. Тартиби анҷом додани ҳисоббаробарқунӣ оид ба аккредитив тибқи қонун, инчунин қоидаҳои бонки дар асоси он муқарраргардида ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонки истифодашаванда танзим карда мешавад.

Моддаи 893. Аккредитиви бозхостшаванда

1. Аккредитиве бозхостшаванда эътироф мешавад, ки онро бонки эмитент бидуни огоҳонии пешакии маблағиранда метавонад тағиیر дихад ё бекор қунад. Бозхости аккредитив ҳеч қадом ўҳдадории бонки эмитентро дар назди маблағиранда ба вучуд намеорад.

2. Бонки ичроқунанда вазифадор аст пардохтҳо ва дигар амалиётро оид ба аккредитиви бозхостшаванда анҷом дихад, агар дар лаҳзаи анҷом додани онҳо дар хусуси тағиир додани шартҳо ё бекор кардан аккредитив огоҳинома нагирифта бошад.

Моддаи 894. Аккредитиви бозхостнашаванда

1. Аккредитиве бозхостнашаванда дониста мешавад, ки бидуни ризоияти маблағиранда онро бекор кардан мумкин нест.

2. Тибқи ҳоҳиши бонки эмитент бонки ичроқунанда, ки дар гузаронидани амалиёти аккредитиви иштирок дорад, метавонад аккредитиви бозхостнашаванда (аккредитиви кафолатнок)-ро тасдиқ намояд. Ин кафолат чунин маъно дорад, ки бонки ичроқунанда иловатан ба ўҳдадории бонки эмитент оид ба анҷом додани пардохт тибқи шартҳои аккредитив ўҳдадорӣ қабул кардааст.

Аккредитиви кафолатнокро бидуни розигии бонки ичроқунанда тағиир додан ё бекор кардан мумкин нест.

Моддаи 895. Ичрои аккредитив

1. Ҷиҳати ичрои аккредитив маблағиранда ба бонки ичроқунанда ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ичрои ҳамаи шартҳои аккредитивро пешниҳод менамояд. Дар сурати вайрон кардани ҳатто яке аз ин шартҳо пардохт аз ҳисоби аккредитив анҷом дода намешавад.

2. Агар бонки ичроқунанда мутобиқи шартҳои аккредитив пардохтре ба ҷо орад ё дигар амалиётро анҷом дихад, бонки эмитент вазифадор аст ба ў товони ҳарочоти масрафгардида тибқи қоидаҳои муқарраршудаи бонки дихад. Ин ҳароҷот, инчунин ҳамаи дигар ҳарочоти бонки эмитент, ки бо ичрои аккредитив вобаста аст, аз ҷониби пардозанда пӯшонида мешавад.

Моддаи 896. Радди қабули ҳуҷҷатҳо

1. Агар бонки ичроқунанда қабули ҳуҷҷатҳоеро, ки он бо аломатҳои зоҳирӣ ба шартҳои аккредитив мутобиқат намекунад, рад намояд, ў вазифадор аст дар ин хусус фавран, бо зикри сабабҳои рад ба маблағиранда ва бонки эмитент хабар дихад.

2. Агар бонки эмитент, ҳуҷҷатҳои қабулнамудаи бонки ичроқунандаро гирифта чунин ҳисоб қунад, ки он тибқи аломатҳои зоҳирӣ бо шартҳои аккредитив мутобиқат намекунад, ҳуқуқ дорад қабули онҳоро рад намояд ва аз бонки ичроқунанда маблағи ба маблағиранда бо вайрон кардани шартҳои аккредитив пардохташударо талаб намояд ва вобаста ба аккредитиви пӯшониданашуда бошад, метавонад ҷуброни маблағи пардохташударо рад қунад.

Моддаи 897. Ҷавобгарии бонки ичрокунандаи аккредитив

Ҳангоми пардохти нодуруст ё радди беасоси пардохти маблағ тибқи аккредитив, ки дар натиҷаи ўҳдадориҳои пешбининамудаи қоидаҳои бонкиро вайрон кардани бонки ичрокунанда рух додааст, бонки ичрокунанда дар назди бонки эмитент ва дар ҳолатҳое ки ичрои аккредитивро бонки эмитент амалий мегардонад, дар назди пардозанда ҷавобгар мебошад.

Моддаи 898. Маҳкам кардани аккредитив

1. Аккредитив дар бонки ичрокунанда дар ҳолатҳои зайл маҳкам карда мешавад:

бо гузашти мӯҳлати аккредитив;

тибқи аризай маблағтиранда дар хусуси радди истифодаи аккредитив то гузаштани мӯҳлати амали он, агар имконияти чунин рад бо шартҳои аккредитив пешбинӣ шуда бошад;

тибқи талаби пардозанда дар бораи пурра ё қисман бозхости аккредитив, агар чунин бозхост тибқи шартҳои аккредитив мумкин бошад.

Дар бораи маҳкам кардани аккредитив бонки ичрокунанда бояд бонки эмитентро огоҳ намояд.

2. Маблағи истифоданашудаи аккредитиви депозитгардида бояд ҳамзамон бо маҳкам кардани аккредитив ба бонки эмитент баргардонида шавад. Бонки эмитент вазифадор аст маблағи баргардонидашударо ба суратҳисоби пардозанда, ки маблағи ў ба депозит гузашта шудааст, ворид намояд.

4. Ҳисоббаробаркуй тибқи инкассо

Моддаи 899. Муқаррароти асосӣ

1. Ҳангоми ҳисоббаробаркуниҳои супоришномаи инкассавӣ муштарӣ ба бонки худ (бонки эмитент) супоришномаи мефиристад, ки аз ҳисоби муштарӣ аз пардозанда гирифтани пардохт анҷом дода шавад.

2. Бонки эмитенте, ки супоришномаи инкассавӣ гирифтааст, ҳуқуқ дорад барои ичрои он бонки дигар (бонки ичрокунанда)-ро ҷалб намояд.

Тартиби анҷом додани ҳисоббаробаркуни супоришномаи инкассавӣ тибқи қонунҳо, қоидаҳои бонкии мутобиқи он таҳиягардида ва анъанаҳои муомилоти кории дар амалияи бонкӣ истифодашаванда танзим карда мешавад.

3. Дар сурати ичро накардан ё ичрои номатлуби супоришномаи муштарӣ бонки эмитент дар назди он тибқи асосҳо ва анҷозаи пешбиникардаи боби 24 ҳамин Кодекс ҷавобгар мебошад.

Агар ичро накардан ё ичрои номатлуби супоришномаи муштарӣ бинобар вайронкуни қоидаҳои анҷом додани амалиёти ҳисоббаробаркуй аз ҷониби бонки ичрокунанда ба миён омада бошад, ҷавобгарӣ дар назди муштарӣ ба зиммаи ҳамин бонк гузашта шуданаш мумкин аст.

Моддаи 900. Ичрои супоришномаи инкассавӣ

1. Ҳангоми вучуд надоштани ягон ҳуҷҷат ё аз рӯи аломатҳои зоҳирӣ номутобиқатии ҳуҷҷатҳо ба супоришномаи инкассавӣ бонки ичрокунанда вазифадор аст аз ин хусус шахсеро, ки аз номи ў супоришномаи инкассавӣ гирифтааст, фавран огоҳ созад. Дар ҳолати бартараф нагардиҳани камбудиҳои зикршуда бонк ҳуқуқ дорад ҳуҷҷатҳоро бидуни ичро баргардонад.

2. Ҳуҷҷатҳо ба пардозанда дар ҳамон шакле, ки гирифта шудааст, ба истиснои қайдҳо ва навиштаоти бонкҳо, ки барои расмиёти амалиёти инкассавӣ заруранд, баргардонида мешаванд.

3. Агар ҳуҷҷатҳо бо манзур доштани онҳо мавриди пардохт қарор гирифта бошад, бонки ичрокунанда бо гирифтани супоришномаи инкассавӣ бояд фавран онро барои пардохт пешниҳод намояд.

Агар ҳуҷҷатҳо дар дигар мӯҳлат пардохта шавад, бонки ичрокунанда бояд ҷиҳати гирифтани актсепти пардозанда фавран бо гирифтани супоришномаи инкассавӣ ба актсепт ҳуҷҷатҳо пешниҳод намояд ва талаботи пардохт на дертар аз рӯзи фаро расидани мӯҳлати пардохти дар ҳуҷҷатҳо зикргардида бояд қонеъ гардонида шавад.

4. Пардохтҳо қисман дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қоидаҳои бонкӣ ё ҳангоми мавҷудияти иҷозати маҳсус дар супоришномаҳои инкассавӣ қабул карда шуданашон мумкин аст.

5. Бонки ичрокунанда маблағи гирифта (инкассатсияшуда)-ро бояд фавран ба ихтиёри бонки эмитент, ки вазифадор аст ин маблағро ба суратҳисоби муштарӣ ворид қунад, интиқол дихад. Бонки ичрокунанда ҳуқуқ дорад аз маблағҳои инкассатсияшуда подоши ба ў тааллуқдошта ва пардохти ҳарочотро нигоҳ дорад.

Моддаи 901. Огоҳинома дар хусуси радди пардохт

1. Агар пардохт ва (ё) аксепт дастрас нагардида бошад, бонки ичрокунанда вазифадор аст бонки эмитентро дар хусуси радди пардохт ё сабабҳои рад фавран огоҳ созад.

Бонки эмитент вазифадор аст фавран ба муштарӣ хабар диҳад ва вобаста ба амалиёти минбаъда дастур талаб намояд.

2. Ҳангоми дар мӯҳлати муқаррарнамудаи қоидаҳои бонкӣ нагирифтани дастур оид ба амалиёти минбаъда ва дар сурати зикр нашудани чунин мӯҳлат - дар мӯҳлати қобили қабул бонки ичрокунанда хукуқ дорад хӯҷатҳоро ба бонке, ки аз он супоришномаи инкассавӣ гирифта шуда буд, баргардонад.

5. Ҳисоббаробаркунӣ бо чек

Моддаи 902. Муқаррароти умумӣ

1. Чек коғази қиматнокест, ки дастури бидуни ягон қайду шарти чекдиҳанда ба бонк ҷиҳати ба дорандай чек анҷом додани пардохти маблағи зикргардидаро дар бар мегирад.

2. Ба ҳайси пардозандай чек танҳо бонке метавонад зикр гардад, ки дар он чекдиҳанда маблағ дошта, метавонад онро бо роҳи пешниҳоди чек ихтиёрдорӣ намояд.

3. Бозхости чек то гузаштани мӯҳлати манзур кардани он мумкин нест.

4. Додани чек ӯҳдадории пулиеро, ки ҷиҳати ичрои он дода шудааст, намепӯшонад.

5. Тартиб ва шарти истифодай чекҳо дар муомилоти пардохти тибқи ҳамин Кодекс танзим мешавад ва дар қисмати танзимнакардаи он, тибқи дигар қонунҳои ба масъалаҳои хукуқии муносибатҳои чекӣ баҳшидашаванда танзим мегардад.

Моддаи 903. Реквизитҳои чек

1. Чек бояд инҳоро дар бар гирад:

1) номи "чек", ки дар матни ҳӯҷат ворид гардидааст;

2) супоришнома ба пардозандай оид ба пардохти маблағи муайяни пулӣ;

3) номи пардозандай ва зикри суратҳисобе, ки аз он бояд пардохт анҷом дода шавад.

4) зикри асьори пардохт;

5) зикри сана ва маҳалли мураттаб соҳтани чек;

6) имзои шахсе, ки чекро чекдиҳанда навишта додааст.

Дар ҳӯҷат мавҷуд набудани яке аз реквизитҳои зикршуда чекро беэътибор мегардонад.

Чеке, ки дар он маҳалли мураттаб соҳтани он зикр нагардидааст, ҳамчун имзогардида дар ҷое, ки маълумот оид ба чекдиҳанда нишон дода шудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

2. Шакли чек ва тартиби пур кардани он тибқи қонунҳои қоидаҳои бонкии мутобиқи онҳо таҳиягардида муайян карда мешавад.

Моддаи 904. Пардохти чек

1. Чек аз ҳисоби маблағҳои чекдиҳанда пардохта мешавад. Дар ҳолати ба депозит гузоштани маблағ тартиб ва шарти ба депозитгузории маблағ барои пӯшонидани чек тибқи қоидаҳои бонкӣ муқаррар карда мешаванд.

2. Чекро бояд пардозандай бо шарти дар мӯҳлати муқарраркардаи қонун барои пардохти пешниҳод кардани он пардозад.

3. Пардозандай чек вазифадор аст бо ҳама гуна усули ба ӯ дастрас ба ҳаққонӣ будани чек, инчунин ба он ки пешниҳодкунанда нисбат ба он шахси ваколатдор мебошад, боварӣ ҳосил намояд.

Ҳангоми пардохти чеки индосатсияшуда пардозандай бояд на имзои индоссанҷҳо, балки дурустии индоссаментҳоро тафтиш кунад.

4. Зарари аз ҷониби пардозандай вобаста ба пардохти чеки қалбакӣ, дуздидашуда ё гумшуда расонидашуда, вобаста ба он ки зарар бо гуноҳи кӣ расонида шудааст, ба зиммаи пардозандай ё чекдиҳанда гузошта мешавад.

5. Шахси пардозандай чек хукуқ дорад ба ӯ додани чекро бо забонҳат оид ба гирифтани пардохт талаб намояд.

Моддаи 905. Додани ҳукуқ оид ба чек

1. Додани ҳукуқ оид ба чек тибқи тартиби муқаррарнамудаи моддаи 160 ҳамин Кодекс бо риояи қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин модда сурат мегирад.

2. Чеки номй ба шахси дигар дода намешавад.
3. Дар чеки интиқолй индоссамент ба пардозанда барои гирифтани пардохт эътибори забонхатро дорад.

Индоссаменте, ки аз чониби пардозанда анҷом дода шудааст, эътибор надорад.

Шахси соҳиби чеки интиқолй, ки онро тибқи индоссамент гирифтааст, агар ў ҳуқуки худро дар қатори индоссаментҳои бефосила (мусалсал) асоснок кунад, соҳиби қонуни чек ба ҳисоб меравад.

Моддаи 906. Кафолати пардохт (авал)

1. Пардохт оид ба чек тавассути кафолат (авал) пурра ё қисман кафолатнок шуда метавонад.

Авалро ҳар шахс, ба истиснои пардозанда дода метавонад.

2. Авал дар тарафи рости чек ё дар варақи иловагӣ бо роҳи сабти "авал ҳисобида шавад" ва зикри он, ки аз чониби кӣ, бар ивази кӣ дода шудааст, сабт мешавад. Агар бар ивази кӣ додани он зикр нашуда бошад, дар он ҳолат авал аз номи чекдиҳанда додашуда ба ҳисоб меравад.

Авалро соҳиби авал бо зикри сурогаи худ (маҳалли чойгиршавӣ) ва санаи ба ҷо овардани навиштаҷот ва агар соҳиби авал шахси ҳуқуқӣ бошад, бо зикри маҳалли чойгиршавии он ва санаи ба ҷо овардани навиштаҷот имзо мекунад.

3. Соҳиби авал ба мисли шахсе, ки бар ивази он авалро додааст, дорои масъулият мебошад. Еҳдадории ў, ҳатто агар ўҳдадории кафолатдодаи он нисбат ба ҳама гуна асосҳои дигар, ба ҷуз нуқсони вобаста ба шакл беэътибор бошад ҳам, дорои эътибор аст.

4. Соҳиби авали чекро пардохта муқобили оне, ки ў ба вай кафолат додааст ва зидди онҳое, ки дар назди шахси охирин ўҳдадор мебошанд, ҳуқуқеро, ки аз чек бармеояд, пайдо мекунад.

Моддаи 907. Инкассакунонии чек

1. Пешниҳоди чек ба бонки ба соҳиби чек хизматрасон барои инкасса ҷиҳати гирифтани пардохт барои пардохт манзуршуда ба ҳисоб меравад.

Чек тибқи тартиби муқарраркардаи моддаи 900 ҳамин Кодекс пардохта мешавад.

2. Ворид кардани маблаг тибқи чеки инкассашуда ба суратҳисоби соҳиби чек, агар дар шартномаи байни соҳиби чек ва бонк тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, баъди гирифтани пардохт аз пардозанда анҷом дода мешавад.

Моддаи 908. Вазифаҳои пардозанда

Пардозандай чек вазифадор аст бо ҳама гуна усули барояш дастрас ҳаққонӣ будани чек, инчунин ба он ки пешниҳодкунанда шахси ваколатдори вобаста ба чек мебошад, боварӣ ҳосил намояд.

Ҳангоми пардохти чеки инкассашуда пардозанда вазифадор аст на имзои индоссантҳо, балки дурустии индоссаментҳоро тафтиш намояд.

Моддаи 909. Тасдиқи рад аз пардохти чек

1. Рад аз пардохти чек бояд бо яке аз усулҳои зайл тасдиқ карда шавад:

1) аз чониби нотариус тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун пешниҳод кардани эътиroz;

2) бо усули дар чек дар ҳусуси радди пардохт ва санаи пешниҳоди чек ба пардохт сабт гузоштани пардозанда;

3) қайди бонки инкассакунанда бо зикри санае, ки чек сари вақт пешниҳод гардида, vale пардохта нашудааст.

2. Эътиroz ё ҳуҷҷати ба он баробар бояд то гузаштани мӯҳлати пешниҳоди чек барои пардохт анҷом дода шавад.

Агар пешниҳоди чек дар рӯзи охирини мӯҳлат сурат гирифта бошад, эътиroz ё ҳуҷҷати ба он баробарро дар рӯзи дигари корӣ анҷом додан мумкин аст.

Моддаи 910. Огоҳинома аз напардохтани чек

Дорандай чек вазифадор аст индоссанти худ ва чекдиҳандаро дар бораи анҷом дода нашудани пардохт дар тӯли ду рӯзи кории баъди рӯзи эътиroz ё санади ба он баробар фарорасанда оғоҳ намояд.

Ҳар як индоссант дар тӯли ду рӯзи кории баъди рӯзи гирифтани огоҳинома фарорасанда бояд ба индоссанти худ (қаблӣ) дар бораи огоҳиномаи гирифтааш хабар дихад. Дар ҳамин мӯҳлат огоҳинома ба шахсе фиристода мешавад, ки бар ивази ин шахс авал додааст.

Шахсе, ки дар мӯҳлати зикргардида огоҳинома нафиристодааст, ҳуқуқи худро ба чек гум намекунад. Е вазифадор аст зарареро, ки вобаста ба огоҳ накардан аз напардохтани чек расонида шудааст, дар доираи маблаги чек ҷуброн намояд.

Моддаи 911. Оқибати напардохтани чек

1. Дар сурати пардохти чекро рад намудани пардозанда, дорандай чек ҳуқуқ дорад тибқи интихоби худ нисбат ба як, якчанд ё ба ҳамаи ашхоси оид ба чек ӯҳдадор (ба чекдиҳанда, соҳиби авалҳо, индоссантҳо), ки дар назди вай масъулияти муштарақ доранд, даъво арз кунад.

2. Дорандай чек ҳуқуқ дорад аз ашхоси зикргардида пардохти маблаги чек, ҳароҷоти худро барои гирифтани пардохт, инчунин фоизҳоро тибқи ҳаҷм ва тартиби дар қисми 1 моддаи 426 ҳамин Кодекс пешбинишуда талаб намояд.

3. Даъвои дорандай чек нисбат ба ашхоси дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида дар тӯли шаш моҳ аз рӯзи ба анҷом расидани мӯҳлати барои пардохт пешниҳод намудани чек манзур шуданаш мумкин аст.

Талаботи регрессивӣ оид ба даъвои ашхоси нисбат ба ҳамдигар ӯҳдадор бо гузашти шаш моҳ, аз рӯзе, ки шахси ӯҳдадори даҳлдор талаботро қонеъ гардонидааст ё аз рӯзи ба ӯ пешниҳод шудани даъво қатъ карда мешавад.

БОБИ 45. Супориш

Моддаи 912. Шартномаи супориш

1. Тибқи шартномаи супориш як тараф (вакил) аз ном ва аз ҳисоби тарафи дигар (ваколатдиҳанда) иҷро кардан ё ба ҷо овардани амали муайянни ҳуқуқиро ӯҳдадор мешавад. Вобаста ба муомилае, ки вакил анҷом медиҳад, ҳуқуқ ва вазифаҳоро бевосита ваколатдиҳанда пайдо мекунад.

2. Супориш аз ҷониби вакил анҷом додани як ё якчанд амалиёти муайянни ҳуқуқӣ ё пешбуруди корҳои ваколатдиҳандаро мутобиқи нишондодҳои ӯ дар бар гирифта метавонад.

3. Шартномаи супориш дар шакли хаттӣ баста мешавад.

Моддаи 913. Подошпулӣ дар шартномаи супориш

1. Ваколатдиҳанда, агар дар қонун ё шартнома пешбинӣ шуда бошад, вазифадор аст ба вакил подошпулӣ пардозад.

Агар шартномаи супориш бо анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби ҳар ду тараф ё яке аз онҳо вобаста бошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ваколатдиҳанда вазифадор аст ба вакил подошпулӣ пардозад.

2. Ҳангоми дар шартномаи супориши пулакӣ мавҷуд набудани шартҳо оид ба ҳаҷми подошпулӣ ва тартиби пардохт он мувоғиқи қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс тибқи нарҳномаи маъмулан ба чунин шакли хизматрасонӣ қабулшуда муайян гардида, баъди иҷрои супориш пардохта мешавад.

Моддаи 914. Иҷрои супориш мутобиқи дастурҳои ваколатдиҳанда

1. Вакил вазифадор аст супориши ба ӯ мутобиқи дастурҳои ваколатдиҳанда додашударо иҷро намояд. Дастури ваколатдиҳанда бояд мушаххас, ҷоиз ва имконпазир бошад.

2. Вакил, агар аз рӯи вазъи кор ин ба манфиати ваколатдиҳанда зарур бошад ва вакил пешакӣ аз ваколатдиҳанда дарҳост карда натавонад ё ба дарҳости худ сари вақт ҷавоб нағирад, ҳуқуқ дорад аз дастурҳои ваколатдиҳанда даст қашад. Дар ин ҳолат вакил вазифадор аст ваколатдиҳандаро бо фарорасии шароити имконпазири огоҳсозӣ дар мавриди сарфи назар огоҳ намояд.

3. Бо созишномаи тарафҳо намояндаи тиҷоратиро аз иҷрои вазифаҳои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардида озод кардан мумкин аст.

Моддаи 915. Вазифаҳои вакил

1. Вакил вазифадор аст супориши ба ӯ додашударо шахсан иҷро намояд.

2. Вакил вазифадор аст ба ваколатдиҳанда тибқи талаботи ӯ оид ба ҷараёни иҷрои супориш ҳамаи маълумотро хабар дихад.

3. Вакил вазифадор аст ба ў бетаъхир тамоми маблағи вобаста ба анчом додани муюмилот ба даст овардаашпро диҳад.

4. Вакил вазифадор аст баъди ичрои супориш ба ваколатдиҳанда бетаъхир ваколатномаи мӯҳлати эътибораш нагузаштаро баргардонад ва агар ин аз рӯи хусусияти супориш тақозо гардад, ҳисоботро бо замимаи хуччатҳои тасдиқунанда пешниҳод намояд.

Моддаи 916. Вазифаҳои ваколатдиҳанда

Ваколатдиҳанда, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, вазифадор аст:

- 1) вакилро бо васоити барои ичрои супориш зарурӣ таъмин намояд;
- 2) бетаъхир аз ҷониби вакил ичрои мутобиқи шартнома анҷомдодашударо қабул кунад;
- 3) ба вакил ҳароҷотеро, ки барои ичрои супориш зарур буд, пардозад;
- 4) баъди ичрои супориш, агар он тибқи шартнома ё қонунҳо пешбинӣ шуда бошад, ба вакил подошпӯй пардозад.

Моддаи 917. Вогузоштани ваколат

1. Вакил, агар ин дар шартнома пешбинӣ гардида бошад ё агар вобаста ба ҳолатҳо вакил маҷбур шуда бошад, ки бо мақсади ҳифзи манфиатҳои ваколатдиҳанда ин корро анҷом диҳад, ҳуқук дорад ичрои супоришро ба дигар шахс (муовин) вогузорад.

2. Вакиле, ки ичрои супоришро ба дигар шахс вогузоштааст, бояд фавран ваколатдиҳандаро огоҳ созад.

Ваколатдиҳанда ҳуқук дорад муовинашро, ки вакил интиҳоб кардааст, ба истиснои ҳолатҳо, ки чунин муовин дар шартнома номбар шудааст, рад намояд.

3. Агар муовини вакил дар шартнома номбар шуда бошад барои пешбуруди корҳо аз ҷониби муовинаш вакил ҷавобгар намебошад.

4. Агар дар шартнома пешбуруди корҳо аз ҷониби муовин пешбинӣ шуда, vale муовин дар он номбар нагардида бошад вакил барои кирдорҳои гунаҳкоронаи муовини худ ҷавобгар намебошад.

5. Агар дар шартнома пешбуруди корҳо аз ҷониби муовини вакил пешбинӣ нагардида бошад, вакил барои ҳама гуна амали муовини худ ҷавобгар аст.

Моддаи 918. Қатъи шартномаи супориш

1. Шартномаи супориш ҳамзамон бо асосҳои умумии қатъи ӯҳдадорӣ дар ҳолатҳои зайл қатъ мегардад:

- 1) аз ҷониби ваколатдиҳанда бекор кардани он;
- 2) рад кардани вакил;
- 3) марги ваколатдиҳанда ё вакил, ғайри қобили амал, қобили маҳдути амал ё бедарак ғоиб шуда эътироф намудани яке аз онҳо.

2. Агар вакил аз шартнома таҳти чунин шартҳое даст кашида бошад, ки ваколатдиҳанда имкон надорад ӯро иваз намояд ё ба таври дигар манфиатҳои худро таъмин кунад, вакил вазифадор аст, зарари вобаста бо қатъи шартнома расонидашударо ҷуброн намояд.

3. Агар вакил дар бораи қатъи шартномаи супориш намедонист ва дониста ҳам наметавонист, дар ин сурат амали ў, ки қонунан тибқи супориши ваколатдиҳанда анҷом дода шудааст, ваколатдиҳанда (вориси ҳуқуқии ў)-ро нисбат ба ашҳоси сеюм ва вакил ӯҳдадор месозад.

4. Тарафе, ки аз шартнома бо вакили ба сифати соҳибкор баромадкунанда даст кашидааст, агар дар шартнома мӯҳлати нисбатан бештар пешбинӣ нагардида бошад, бояд тарафи дигарро дар мӯҳлати як моҳ пештар аз қатъи шартнома огоҳ созад.

Ҳангоми азнатваъсиҳии шахси ҳуқуқӣ, ки намояндаи тиҷоратӣ мебошад, ваколатдиҳанда ҳуқук дорад супоришро бидуни чунин огоҳонии пешакӣ бекор кунад.

Моддаи 919. Оқибатҳои қатъи шартномаи супориши

1. Агар шартномаи супориш то лаҳзаи аз ҷониби вакил пурра ичро гардидани он қатъ карда шуда бошад, ваколатдиҳанда ӯҳдадор аст ба вакил ҳароҷоти вобаста ба ичрои супоришро ҷуброн намояд ва агар вакил ба подошпӯй ҳақ дошта бошад, инчунин мутаносибан ба кори иҷронамудааш бояд ба ў подошпӯй

пардохта шавад. Ин қоида нисбат ба супорише, ки вакил баъди фаҳмидани қатъ гардидани супориш ичро кардааст ё мебоист донад, татбиқ намегардад.

2. Аз чониби ваколатдиҳанда бекор кардани супориш барои ҷуброни зааре, ки бо қатъи шартнома ба вакил расонида шудааст, ба истиснои ҳолатҳои қатъи шартнома бо вакиле, ки ба сифати соҳибкор фаъолият мекунад, асос буда наметавонад.

3. Радди вакил аз ичрои супориши ваколатдиҳанда, ба истиснои ҳолатҳои саркашии вакил вобаста ба шароите, ки ваколатдиҳанда аз имконияти ба таври дигар таъмин намудани манфиатҳои худ маҳрум шудааст, инчунин ҳолатҳои қатъи шартнома аз чониби вакиле, ки ба сифати соҳибкор баромад мекунад, барои ҷуброни зарари вобаста бо қатъи шартнома ба ваколатдиҳанда расонидашуда асос буда наметавонад.

Моддаи 920. Ворисии ҳуқуқӣ дар шартномаи супориш

1. Дар сурати фавти вакил ворисони он ё дигар ашхосе, ки ба зиммаашон таъмини ҳифзи амволи меросӣ гузашта шудааст, вазифадоранд ваколатдиҳандаро дар мавриди қатъи шартномаи супориш оғоҳ созанд ва ҷиҳати ҳифзи амволи ваколатдиҳанда тадбирҳои зарурӣ андешанд, аз ҷумла ашё, инчунин ҳуччатҳои вакилро ҳифз кунанд ва сипас онҳоро ба ӯ супоранд.

Чунин ӯҳдадорӣ инчунин ба зиммаи барҳамдиҳандай шахси ҳуқуқӣ, ки вакил мебошад, низ гузашта мешавад.

2. Ҳангоми азnavтасисдиҳии шахси ҳуқуқие, ки ба сифати намоянда амал мекунад, ваколатдиҳанда бояд бетаъхир тибқи моддаи 61 ҳамин Кодекс оғоҳ карда шавад. Дар ҳолати зикргардида, агар ваколатдиҳанда дар мӯҳлатҳои мувоғиқ дар мавриди аз чониби ӯ рад кардани шартнома иттилоъ надиҳад, ҳуқуқ ва ӯҳдадориҳои чунин шахси ҳуқуқӣ ба вориси ҳуқуқии ӯ мегузарад .

БОБИ 46. Фаъолият ба манфиати ғайр бидуни супориш

Моддаи 921. Фаъолият ба манфиати ғайр бидуни супориш

1. Шахсе, ки ба манфиати ғайр бидуни супориши ӯ амал мекунад, бояд бо аввалин имконият шахси манфиатдорро оғоҳ созад. Агар шахси манфиатдор ин амалро маъқул шуморад, минбаъд нисбат ба муносибати тарафҳо қоидаҳо оид ба шартномаи супориш татбиқ мегардад. Ҳангоми маъқул надонистани амалҳои зикргардида масъулият ба зиммаи шахсе гузашта мешавад, ки бидуни супориш амал кардааст.

2. Ҳангоми имконнапазирии оғоҳ соҳтани шахси манфиатдор шахсе, ки амалро бидуни супориш оғоз кардааст, бояд онро то ба охир расонад ва ҷиҳати пешгирии оқибатҳои манфии чунин амал барои ин шахс тамоми тадбирҳои ба ӯ вобастаро андешад. Дар айни замон шахсе, ки бидуни супориш амал мекунад, бояд ҳамаи он ҷизеро, ки вобаста ба пешбуруди кор алоқаманд аст, аз ҷумла ӯҳдадории бастани аҳдҳоро ба зиммаи худ гирад.

3. Агар шахсе, ки ба манфиати шахси дигар бидуни супориши ӯ амал мекунад, бо аввалин имкон шахси манфиатдорро оғоҳ насозад, ӯ ҳуқуқ надорад ҷуброни ҳарочоташро талаб кунад.

4. Шахсе, ки бидуни супориш ба манфиати ғайр амал мекунад, бояд амали оғознамудаашро инчунин дар ҳолати фавти шаҳрванд ё қатъ гардидани шахси ҳуқуқие, ки ба манфиати ӯ фаъолияти даҳлдор ичро мегардида, то лаҳзае, ки ворисон (ворисони ҳуқуқӣ)-и шахси манфиатдор наметавонанд ӯро иваз намоянд, идома диҳад.

Моддаи 922. Бастани аҳд ба манфиати ғайр

1. Еҳдадорӣ оид ба аҳди ба манфиати ғайр басташуда ба шахсе, ки ба манфиати ӯ аҳд анҷом дода шудааст, агар тарафи дигар ҳангоми бастани аҳд медонист ё бояд медонист, ки аҳд ба манфиати ғайр баста шудааст, аз лаҳзаи аз чониби ӯ маъқул донистани ин аҳд ба вай мегузарад.

Ҳангоми тибқи чунин аҳд гузаштани ӯҳдадорӣ ба шахсе, ки ба манфиати он баста шуда буд, ба охирин бояд ҳуқуқ ба ин аҳд низ дода шавад.

2. Шахсе, ки аҳд бастааст, метавонад то лаҳзаи ба ӯ ҷуброн намудани ҳарочоти вобаста ба фаъолияташ ба манфиати ғайр додани ҳуқуқро боздорад.

Моддаи 923. Еҳдадории шахсе, ки ба манфиаташ бидуни супориш фаъолият анҷом дода шудааст

1. Шахсе, ки ба манфиаташ бидуни супориш фаъолият анҷом дода шудааст, ӯҳдадор аст ба шахси ба манфиати ӯ амалкарда ҳарочоти зарурӣ ва зарари воқеии расонидашударо ҷуброн намояд. Еҳдадории

зикргардида инчунин дар ҳолате ки амал ба манфиати ғайр мувофиқ бошад ҳам, vale натицаи дарназардошташуда ба даст наомадааст, нигоҳ дошта мешавад.

2. Агар фаъолияти шахс мустақиман ба таъмини манфиатҳои шахси дигар равона нашуда бошад, az чумла ҳатто агар шахс саҳван дар назар дошта бошад, ки ба манфиати худ амал меқунад, суд ҳангоми ҳалли масъалаи ситонидани харочот ва андозаи он бояд он фоидаеро, ки амали шахси фаъолияти дахлдорро анҷомдода фароҳам овардаааст, ба инобат гирад.

3. Дар ҳолатҳое ки агар амал ба манфиати ғайр ба доираи фаъолияти соҳибкории ў марбут аст, он метавонад ҳамзамон бо ҷуброни зарари воқеӣ, инчунин подошпулии мутаносибро пардозад.

Моддаи 924. Ҷуброни зараре, ки вобаста ба фаъолият ба манфиати ғайр расонида шудааст

Муносибат вобаста ба ҷуброни зараре, ки дар натицаи фаъолият ба манфиати ғайр расонида шудааст, мутобиқи боби 55 ҳамин Кодекс (деликтҳо) танзим карда мешаванд.

Моддаи 925. Ҷуброни харочоти вобаста ба пешгирии зарар ба амволи ашхоси дигар

Агар шахс бидуни ваколатҳои дахлдор таҳди迪и воқеии вобаста ба расонидани зарар ба амволи ашхоси дигарро дар шароите, ки имконнапазирии огоҳонии онҳоро оид ба чунин таҳдид истисно менамуд, пешгирий карда бошад, ҳуқуқ дорад аз ин ашхос ҷуброни харочоти зарурӣ, инчунин дигар зарари воқеии вобаста ба онро талаб намояд.

Моддаи 926. Ҳисоботдиҳии шахсе, ки ба манфиати ғайр амал кардааст

Шахси ба манфиати ғайр амалнамуда вазифадор аст ба шахсе, ки ба манфиати ў фаъолиятро анҷом додааст, бо зикри даромади бадастоварда, харочот ва зарари расонидашуда ҳисбот дидад.

БОБИ 47. Комиссия

Моддаи 927. Шартномаи комиссия

1. Тибқи шартномаи комиссия як тараф (комиссионер) ўҳдадор мешавад бо супориши тарафи дигар (комитент) бо подошпулий як ё якчанд аҳдро бо номи худ, vale аз ҳисоби комитент анҷом дидад.

Мутобиқи аҳди бо шахси сеюм бастаи комиссионер, ҳарчанд агар комитент дар аҳд ном бурда шуда ё бо шахси сеюм мустақиман ҷиҳати иҷрои аҳд муносибат барқарор карда бошад ҳам, комиссионер ҳуқуқ ба даст меорад ва ўҳдадор метгардад.

2. Шартномаи комиссия ба мӯҳлати муайян ё бидуни муайян кардани мӯҳлати он бо зикри маҳалли иҷро ё бидуни зикри маҳалли иҷро баста шуданаш мумкин аст.

3. Тибқи қонун ё дигар санадҳои ҳуқуқӣ пешбинӣ шудани мушаҳҳасоти навъҳои алоҳидаи шартномаи комиссия мумкин аст.

4. Шартномаи комиссия бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

Моддаи 928. Подошпулии комиссионӣ

Комитент вазифадор аст ба комиссионер подошпулий дидад ва дар ҳолати пешбининамудаи моддаи 939 ҳамин боб инчунин ба андозаи муқаррарнамудаи шартнома подошпулии иловагӣ пардозад. Агар дар шартнома ин андоза пешбинӣ нагардида бошад ва вобаста ба шарти он муайян карда шуданаш ҳам имконнапазир бошад, андозаи подошпулий тибқи қисми 3 моддаи 456 ҳамин Кодекс муқаррар карда мешавад.

Агар шартномаи комиссия бо сабабҳои вобаста ба комитент иҷро нагардида бошад, комиссионер ҳуқуқи худро ба подошпулии комиссионӣ, инчунин ҷуброни харочоти масрафшуда нигоҳ медорад.

Моддаи 929. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои комиссионер вобаста ба аҳд бо ашхоси сеюм

1. Вобаста ба аҳди бо шахси сеюм анҷомдодаи комиссионер, ҳарчанд комитент дар аҳднома номбар шуда буд ё бо шахси сеюм мустақиман оид ба аҳд муносибат дошт, комиссионер ҳуқуқ ва ўҳдадорӣ ба даст меорад.

2. Тибқи талаби комитент комиссионер вазифадор аст ба ў ҳуқуқи чунин аҳдро супорад ва ўро аз додани ҳуқуқи шахси сеюме, ки бо ў аҳд анҷом дода шудааст, огоҳ созад. Охирин ҳуқуқ надорад ба муқобили талаботи комитент, ки ба талаботаш нисбат ба комиссионер асос ёфтааст ва аз ҳамин аҳд барнамеояд, эътиroz пешниҳод кунад.

Моддаи 930. Ичрои супориши комиссионӣ

1. Комиссионер бояд тамоми ўҳдадориҳоро анҷом дихад ва тамоми ҳуқуқҳои худро, ки аз аҳди бо ашхоси сеюм басташуда бармеояд, татбиқ намояд.

2. Комиссионер бояд супориши қабулкардаашро мутобики дастури комитент ва ҳангоми дар шартнома мавҷуд набудани чунин супориш тибқи анъанаҳои муомилоти корӣ ё талаботи маъмулан пешниҳодшаванда бо шартҳои барои комитент нисбатан муфид анҷом дихад. Агар комиссионер аҳдеро нисбат ба он, ки комитент супориш дода буд, бо шартҳои нисбатан муфид анҷом дода бошад, дар ин сурат фоида байни онҳо баробар тақсим карда мешавад, зеро дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

3. Комиссионер дар назди комитент ба истиснои ҳолате, ки комиссионер ҳангоми интиҳоби ў дурандешии зарурӣ зоҳир накардааст ё кафолати ичрои аҳдро ба зиммаи худ гирифтааст, барои аз ҷониби шахси сеюм ичро нашудани аҳд (делкредер) ҷавобгар намебошад.

4. Дар сурати аз ҷониби шахси сеюм вайрон кардани аҳде, ки комиссионер бо ў бастааст, комиссионер вазифадор аст фавран комитентро оғоҳ намуда, далелҳои заруриро ҷамъоварӣ ва таъмин намояд.

5. Комитенте, ки дар мавриди аз ҷониби шахси сеюм вайрон кардани аҳди бо ў бастаи комиссионер оғоҳ шудааст, ҳуқуқ дорад дар асоси ҳамин аҳд ба ў додани талаботи комиссионерро нисбат ба шахси сеюм талаб намояд.

Моддаи 931. Субкомиссия

1. Комиссионер ҳуқуқ дорад бо дигар шахс шартномаи субкомиссия (комиссияи фаръӣ) ба имзо расонад ва агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар айни замон барои амали субкомиссионер дар назди комитент масъул монад.

Тибқи шартномаи субкомиссия комиссионер, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 2 моддаи 929 ҳамин Кодекс ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои комитентро нисбат ба субкомиссионер ба даст меорад.

Дар ҳолатҳое ки қонун анҷом додани ин ё он аҳдро танҳо барои ашхоси маҳсус ваколатдоршуда иҷозат медиҳад, шартномаи субкомиссия танҳо бо чунин шахс баста шуданаш мумкин аст.

2. То қатъ гардида шартномаи субкомиссия, агар дар шартномаи байни комитент бо комиссионер тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, комитент ҳуқуқ надорад мустақилона бо субкомиссионер муносибат барқарор намояд.

Моддаи 932. Нархи амволе, ки комиссионер мефурӯшад

Нархи амволе, ки комиссионер мефурӯшад, агар дар қонун, санадҳои дигари меъёри ё шартномаи комиссия тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, тибқи созишинома бо комитент муайян карда мешавад.

Моддаи 933. Сарфи назар кардан аз супориши комитент

1. Комиссионер ҳуқуқ дорад дар ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 930 ҳамин Кодекс аз супориши комитент сарфи назар кунад.

2. Комиссионере, ки амволро нисбат ба нархи бо комитент мувофиқашуда арзонтар фурӯхтааст, агар исбот қарда натавонад, ки ў имконияти бо нархи мувофиқашуда фурӯхтани молро надошт ва бо нархи арzon фурӯхтани мол ўро аз заҳари бештаре эмин дошт, инчунин исбот намояд, ки имконият надошт розигии пешакии комитентро дар мавриди риоя кардани супориши ў гирад ўҳдадор аст ба охирин фарқияти байни нарҳро пардозад.

3. Агар комиссионер молро аз нархи бо комитент мувофиқашуда бо нархи баландтар харидорӣ намояд, комитенте, ки намехоҳад чунин молро қабул кунад вазифадор аст бетаъхир, бо гирифтани огоҳинома дар ҳусуси бастани аҳд бо шахси сеюм ба комиссионер дар маврид арз кунад. Дар акси ҳол моли харидашуда аз ҷониби комитент қабулгардида эътироф карда мешавад.

Агар комиссионер ҳабар дихад, ки фарқияти байни нарҳро ба ҳисоби худ қабул мекунад, комитент ҳуқуқ надорад аз аҳди ба манфиати ў басташуда даст қашад.

Моддаи 934. Ҳуқуқ ба амволе, ки мавзӯи комиссия мебошад

1. Амволе, ки аз комиссионер ба комитент расидаст ё комиссионер онро аз ҳисоби комитент харидардааст, моликияти комитент мебошад.

2. Комиссионер хукук дорад то пардохти маблаги тибқи шартномаи комиссия ба ў тааллукдошта ашёро, ки мувофиқи аҳди имзонамудаи комиссионер бояд ба комитент ё шахси сеюм дода шавад, нигоҳ дорад.

3. Дар сурати ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон кардани комитент хукуки зикршудаи комиссионер қатъ гардида, талаботи ў нисбат ба комитент дар доираи арзиши ашёе, ки ў нигоҳ доштааст, мутобики моддаҳои 388-389 ҳамин Кодекс баробар бо талаботи бо замонат таъмингардида қонеъ гардонида мешавад.

Моддаи 935. Аз ҷониби комиссионер нигоҳ доштани маблағҳои ба комитент тааллукдошта

Комиссионер хукук дорад маблағҳои тибқи шартномаи комиссия ба вай тааллукдоштаро аз ҳамаи маблағҳое, ки ба ў аз ҳисоби комитент ворид гардидаанд, нигоҳ дорад.

Моддаи 936. Масъулияти комиссионер барои гум кардан, камомад ё зарар дидани амволи комитент

1. Комиссионер дар назди комитент барои ҳар як камбудие, ки боиси гум кардан, камомад ё зарар дидани амволи дар назди ў будаи комитент шудааст, масъулият дорад.

2. Агар ҳангоми аз ҷониби комиссионер қабул кардани моли фиристодаи комитент ё ба комиссионер расидани мол барои комитент дар ин амвол ба мушоҳида расидани норасогиҳое, ки ҳангоми аз назаргузаронии зоҳирӣ ошкор карда шуданаш мумкин аст, инчунин ҳангоми аз ҷониби ин ё он шахс расонидани зарар ба амволи комитент, ки дар назди комиссионер мебошад, комиссионер бояд чиҳати ҳифзи хукуки комитент тадбирҳо андешад, далелҳои зарурӣ ҷамъ оварад ва бетаъхир комитетро огоҳ созад.

3. Комиссионере, ки моли дар наздаш мавҷудбудаи комитетро суғурта накардааст, барои ин танҳо дар ҳолатҳое ҷавобгар аст, ки агар комитент суғурта кардани амволро супориш додааст ва ё суғуртаи чунин амвол бо ҳукми қонун ҳатмӣ мебошад.

Моддаи 937. Ҳисботи комиссионер

Бо ичро намудани супориш комиссионер вазифадор аст ба комитент ҳисботот дихад ва ҳамаи он чизи тибқи шартномаи комиссия гирифтаашро супорад. Комитенте, ки вобаста ба ҳисботот эътиroz дорад, бояд дар ҷараёни сӣ рӯз аз рӯзи гирифтани ҳисбот, агар дар созишиномаи тарафҳо тартиби дигаре набошад, ба комиссионер онро арз намояд. Дар акси ҳол, дар сурати набудани созишиномаи дигар ҳисботот қабулгардида ба шумор меравад.

Моддаи 938. Қабули ичро аз ҷониби комитент

Комитент ўҳдадор аст:

- аз комиссионер ҳамаи ичрои вобаста ба супоришро қабул намояд;
- амволи барои ў бадастовардаи комиссионерро аз назар гузаронад ва охиринро бетаъхир оид ба норасоҳои дар ин амвол ошкоргардида огоҳ созад;
- комиссионерро чиҳати ичрои ўҳдадориҳои комиссионӣ, ки дар назди шахси сеюм оид ба ичрои супориш ба зиммаи худ гирифта буд, бо ҳамаи чизҳои зарурӣ (маҳсулотсупорӣ, гузаронидани маблаги пулӣ ва ғайра) таъмин намояд.

Моддаи 939. Ҷуброни ҳароҷот вобаста ба ичрои супориши комиссионӣ

Комитент вазифадор аст ба ғайр аз пардохти маблаги комиссионӣ ва дар ҳолатҳои даҳлдор инчунин подоишпулии иловагӣ барои делкредере ба комиссионер маблағҳои вобаста ба ичрои супоришро ҷуброн намояд.

Комиссионер, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, хукук надорад ҳароҷоти вобаста ба ҳифзи амволи комитетро, ки дар наздаш мавҷуд аст, ҷуброн намояд.

Моддаи 940. Бекор кардани супориш аз ҷониби комитент

1. Комитент хукук дорад дар ҳар лаҳза супориши ба комиссионер додаашро бекор кунад. Дар айни замон зарари ба комиссионер вобаста бо бекор кардани супориш расонидашуда ҷуброн карда мешавад.

2. Дар сурати бекор кардани супориш комитент вазифадор аст амволи дар назди комиссионер мавҷударо дар ҷараёни як моҳ аз лаҳзаи бекор кардани супориш, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ

нагардида бошад, ихтиёрдорй намояд. Агар комитент ин ўхдадориро анчом надиҳад, комиссionер хукук дорад амволро барои нигаҳбонӣ супорад ё онро бо нархи ҳаддалимкон барои комитент муфидтар ба фурӯш расонад.

Моддаи 941. Радди ичрои супориш аз ҷониби комиссionер

1. Комиссionер ба истиснои ҳолатҳое, ки аз ҷониби комитент вайрон кардани ичрои ўхдадориҳои худ боиси имконнозариши ичрои супориши мутобики дастури комитент пешниҳодгардида мегардад ё имконнозариши ичро дар натиҷаи ҳолатҳои дигаре ба миён меояд, ки барои онҳо комиссionер ҷавобгар намебошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳукук надорад ичрои супориши қабулкардаашро рад намояд.

Комиссionер вазифадор аст комитентро дар мавриди радди худ ба таври ҳаттӣ огоҳ созад ва барои амволи дар назди ўқародоштаи комитент тадбирҳо андешад.

Комитенте, ки дар мавриди аз ҷониби комиссionер рад карда шудани ичрои супориш огоҳ карда шудааст, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, бояд амволи дар назди комиссionер мавҷудбуدارо дар ҷараёни як моҳ аз рӯзи гирифтани оғоҳинома ихтиёрдорй намояд. Агар ўин ўхдадориро ичро нақунад комиссionер ҳукук дорад амволро барои нигаҳбонӣ супорад ё онро бо нархи ҳаддалимкон барои комитент муфидтар ба фурӯш расонад.

2. Комиссionере, ки дар натиҷаи аз ҷониби комитент ичро нақардани ўхдадорй аз ичрои супориш даст кашидааст, барои подошпулии комиссionӣ, инчунин ҷуброни ҳамаи ҳароҷотҳо ҳукуки худро нигоҳ медорад.

3. Агар дар шартномаи комиссия тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, комиссionере, ки аз ичрои супориш даст кашидааст, ҳукуки худро ба подошпулии комиссionӣ барои аҳҷои то қатъ гардидаши шартнома бастааш, инчунин ба ҷуброни ҳароҷоти то ин лаҳза масрафнамудааш нигоҳ медорад.

Моддаи 942. Қатъи шартномаи комиссия

Шартномаи комиссия ба гайр аз тибқи асосҳои умумӣ инчунин дар ҳолатҳои зайл қатъ мегардад:

- 1) аз ҷониби комитент рад кардани ичрои шартнома;
- 2) аз ҷониби комиссionер рад кардани ичрои шартнома;

3) ғавти комиссionер, гайри қобили амал, қобили амали маҳдул, бедарак ғоиб шудан ё гайри қобили пардоҳт (муфлис) эътироф намудани он.

БОБИ 48. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

Моддаи 943. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

1. Тибқи шартномаи ба боварӣ асосёфтаи амвол як тараф (муассиси идора) ба тарафи дигар (сардори ваколатдор) барои мӯҳлати муайян барои идораи ба боварӣ асосёфта амвол медиҳад ва тарафи дигар ўхдадор мешавад, ки идораи ин амволро ба манфиати муассиси идора ё шахси зикрнамудаи он (бадастоварандай фоида) анҷом дихад.

Додани амвол ба идораи ба боварӣ асосёфта боиси ба сардори ваколатдор гузаштани ҳукуки моликият ба ин амвол намегардад.

2. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амволро ба роҳ монда истода, сардори ваколатдор ҳукук дорад вобаста ба ин амвол тибқи шартнома ҳама гуна амали ҳукуқӣ ва амалиро вобаста ба идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол ба манфиати бадастоварандай фоида анҷом дихад.

Тибқи қонун ё шартнома нисбат ба амалҳои алоҳидаи вобаста ба идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол маҳдудиятҳо пешбинӣ гардиданаш мумкин аст.

3. Аҳҷои вобаста ба амволи таҳти идораи ба боварӣ асосёфта супурдашударо сардори ваколатдор аз номи худ ва дар айни замон бо зикри он, ки он ба сифати чунин сардор баромад мекунад, анҷом медиҳад. Чунин шартҳо, агар ҳангоми ичрои амале, ки ба таври ҳаттӣ ба расмијат даровардани онро талаб намекунад, тарафи дигар дар мавриди анҷом дода шудани он аз ҷониби сардори ваколатдор ба ҳамин сифат огоҳ карда шуда бошад ва дар ҳуҷҷатҳои ҳаттӣ бошад, баъди зикри ном ё сардори ваколатдор гузашта шудани сабти “С.В.” риоягардида ҳисобида мешаванд.

Ҳангоми набудани сабт оид ба амали сардори ваколатдор ба ҳамин сифат сардори ваколатдор дар назди ашҳоси сеюм шахсан масъул буда, дар назди онҳо танҳо ба амволи ба ўтааллуқдошта ҷавобгар аст.

Моддаи 944. Объекти идораи ба боварӣ асосёфта

1. Объекти идораи ба боварӣ асосёфта корхона ва дигар комплексҳои амволӣ, иншооти алоҳида, ки ба амволи ғайриманқул марбуғанд, қоғазҳои қиматнок, хуқуқҳо, ки бо қоғазҳои қиматноки бидуни санад тасдиқ карда шудаанд, хуқуқҳои мустасно ва дигар амвол буда метавонанд.

2. Амволе, ки таҳти пешбурди ҳочагидорӣ ё идораи оперативӣ қарор дорад, наметавонад барои идораи ба боварӣ асосёфта дода шавад.

Моддаи 945. Асосҳои ба миён омадан (таъсис додан)-и идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол дар асосҳои зайл ба миён меояд (таъсис дода мешавад):

1) дар асоси шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол, ки байни муассис ва сардори ваколатдор баста шудааст;

2) васиятномае, ки дар он иҷроқунандай васият таъин гардидааст (сардори ваколатдор);

3) қарори суд;

4) қарори мақоми васоят ва парасторӣ дар мавриди муқаррар намудани васояти амволи шахси таҳти васоят;

5) дар асоси дигар далелҳои хуқуқии пешбининамудаи қонунҳо.

Моддаи 946. Субъектҳои идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

Муассиси идора аз инҳо иборат аст:

1) молики амвол;

2) шахси дорои хуқуки умрбод соҳибӣ кардани қитъаи замини меросӣ;

3) мақоми ваколатдори давлатӣ - нисбат ба амвole, ки таҳти моликияти давлат қарор дорад;

4) дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун - нотариус, мақоми васоят ва парасторӣ, суд ё дигар мақоми ба он ваколатдор.

2. Сардори ваколатдор метавонанд чунин ашхос бошанд:

1) шаҳрванд;

2) шахси хуқуқӣ.

Таъини сардори ваколатдор метавонад танҳо бо ризоияти ӯ сурат гирад.

3. Бадастоварандай фоида ба истиснои соҳиби ваколатдор ҳар гуна шахси дигаре буда метавонад.

Моддаи 947. Шартҳои муҳими шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

1. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол бояд инҳоро пешбинӣ намояд:

- номгӯи амвole, ки барои идора дода мешавад;

- зикри бадастоварандай фоида;

- мӯҳлатҳои ҳисбот додани сардори ваколатдор;

- шахсе, ки дар ҳолати қатъи идора амволро мегирад;

- андоза ва шакли мукофотонии сардор.

Ҳангоми мавҷуд набудани шартҳои зикргардида шартнома бастанашуда ба ҳисоб меравад.

2. Шартнома ба мӯҳлати на бештар аз 5 сол баста мешавад. Ҳангоми мавҷуд набудани аризаи як тараф оид ба қатъ ё тағиیر додани шартнома баъди хатми мӯҳлати амал, он ба ҳамон мӯҳлат ва бо ҳамон шартҳое, ки дар шартнома пешбинӣ гардида буд, тамдидшуда ба ҳисоб меравад.

Барои навъҳои алоҳидаи амвole, ки барои идора дода мешавад, дар қонунҳо мӯҳлатҳои дигари ниҳоии амали шартнома муқаррар шуданашон мумкин аст.

Моддаи 948. Шакли шартнома

1. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол дар шакли хаттӣ баста мешавад.

2. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амволи ғайриманқул тибқи шакл ва тартиби пешбининамудаи шартнома дар бораи бетона кардани амволи ғайриманқул баста мешавад.

3. Риоя накардани шакли шартнома ё мавҷуд набудани бақайдигирии он ба амволи ғайриманқул боиси беэътибории он мегардад.

Моддаи 949. Амволи маҳсусе, ки таҳти идораи ба боварӣ асосёфта қарор дорад

1. Амволи барои идораи ба боварӣ асосёфта додашуда аз дигар амвол муассиси идора, инчунин аз амволи сардори ваколатдор маҳсус чудо карда мешавад. Ин амвол дар баланси алоҳидаи сардори ваколатдор

инъикос гардида, нисбат ба он баҳисобгирии мустақим пеш бурда мешавад. Барои ҳисобу китоб оид ба фаъолияти вобаста ба идораи ба боварӣ асосёфта суратҳисоби маҳсуси бонкӣ кушода мешавад.

2. Ситонидани маблағ оид ба қарзҳои муассиси идора ба амволе, ки таҳти идораи ба боварӣ асосёфта интиқол дода шудааст, ба истиснои ҳолатҳои гайри қобили пардохт (муфлис) будани он шахс, иҷозат дода намешавад.

Моддаи 950. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амволе, ки бо гаронии ҳуқуқи ашҳоси сеюм фаро гирифта шудааст

1. Сардори ваколатдор бояд то баста шудани шартнома огоҳ карда шавад, ки амволи ба ӯ таҳти идора интиқолдодашуда дорои гаронии ҳуқуқи ашҳоси сеюм мебошад.

Ҳангоми вайрон кардани ин шарт сардори ваколатдор ҳуқуқ дорад, беэътибор донистани шартномаро бо ҷуброни зарари воқеӣ ва пардохти мутаносиби подошпӯй талаб намояд.

2. Агар амволи барои идораи ба боварӣ асосёфта додашуда баъди бастани шартнома дорои гаронии ҳуқуқи ашҳоси сеюм гардида бошад ва сардори ваколатдор дар мӯҳлати мувофиқ огоҳ карда нашуда бошад, он ҳуқуқ дорад бекор кардани шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтари бо ҷуброни зарари воқеии расонидашуда ва пардохти подошпулии мутаносиб талаб намояд.

Моддаи 951. Ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои сардори ваколатдор

1. Аҳҳоро вобаста бо амволи таҳти идора додашуда сардори ваколатдор аз номи худ бо зикри ҳатмии он, ки ӯ ба сифати чунин сардор баромад мекунад, анҷом медиҳад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин зикр сардори ваколатдор дар назди ашҳоси сеюм шаҳсан ўҳдадор гардида, дар назди онҳо танҳо бо амволи ба ӯ тааллуқдошта ҷавобгар аст.

2. Ҳуқуқе, ки сардори ваколатдор дар натиҷаи анҷом додани амали вобаста ба идораи амвол ба даст овардааст, ба таркиби чунин амвол шомил мешавад. Еҳдадорие, ки дар натиҷаи аз ҷониби сардори ваколатдор анҷом додани чунин амал ба миён омадааст, аз ҳисоби амволи ӯ иҷро карда мешавад.

3. Бегона кардан ё ба ғарав гузаштани амволи гайриманқули барои идора додашударо сардори ваколатдор ҳуқуқ дорад танҳо дар он ҳолате, ки агар он дар шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол пешбинӣ гардидааст, анҷом дихад.

4. Сардори ваколатдор ба муассис ва бадастоварандай фоида оид ба фаъолияти хеш тибқи мӯҳлат ва тартиби муқаррарнамудаи шартномаи ба боварӣ асосёфтаи амвол ҳисбот мединад.

Моддаи 952. Ба дигар қас додани идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол

1. Сардори ваколатдор идораи ба боварӣ асосёфтаи амволро ба гайри аз ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда, шаҳсан анҷом медиҳад.

2. Сардори ваколатдор, агар вай барои ин тибқи шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол ваколатдор шуда бошад ё розигии муассисро дар шакли ҳаттӣ гирифта бошад ё вобаста ба ҳолатҳо ҷиҳати таъмини манфиатҳои муассиси идора ё бадастоварандай фоида ба ин кор маҷбур аст ва ҳамзамон имкон надорад дастури муассиси идораро дар мӯҳлати мувофиқ гирад, метавонад ба шаҳси дигар супориш дихад, ки аз номи сардори ваколатдор амали барои ўҳдадории амвол заруриро анҷом дихад.

Сардори ваколатдор барои амали шаҳси эътиимонки интихобнамудааш ҳамчун ба амали хеш ҷавобгар аст.

Моддаи 953. Маъсулияти сардори ваколатдор

1. Сардори ваколатдоре, ки ҳангоми идораи амвол дар мавриди манфиатҳои бадастоварандай фоида, шаҳсе, ки ба он амвол таҳти ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи соҳибии умрбоди ворисӣ, ҳуқуқи пешбурди ҳочагидорӣ таваҷҷӯҳи зарурӣ зоҳир накардааст, барои ба даст овардани фоидаи аздастдодашро дар давраи идораи амвол ҷуброн менамояд ва ба шаҳсе, ки амвол таҳти моликияти ҳуқуқи соҳибии умрбоди ворисӣ ё ҳуқуқи пешбурди ҳочагидорӣ карор дорад, зарари вобаста бо сабаби гум кардан, зарар расонидан ё нокифоя афзуудани амволро, ки баъд аз қатъи идора бояд баргардонида шавад, бояд бо назардошти фарсадашавии мӯътадили он ҷуброн намояд.

2. Дар сурати номатлуб анҷом додани идораи амвол шаҳсе, ки ба вай амвол тибқи ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи пешбурди ҳочагидорӣ ё ҳуқуқи соҳибии умрбоди ворисӣ тааллуқ дорад, метавонад ба суд оид ба қатъи идора ва ҷуброни зарар талабот пешниҳод кунад.

3. Аҳде, ки сардори ваколатдор бо вайрон кардани маҳдутиятҳои ба ў муқарраргардида анҷом додааст, агар ашҳоси сеюми дар чунин аҳд иштироқдошта дар бораи ин маҳдутиятҳо намедонистанд ва дониста ҳам наметавонистанд, дорои эътибор эътироф карда мешавад. Сардори ваколатдор дар чунин ҳолатҳо масъулияти пешбининамудаи қисми 1 ҳамин моддаро ба ўҳда дорад.

4. Сардори ваколатдор дар назди ашҳоси сеюм бо амволи шахсии худ борои зарари вобаста бо амали номатлбуи худ дар идораи амвол расонидааш масъулияти субсидиарӣ дорад.

Моддаи 954. Подошпулий ба сардори ваколатдор

Сардори ваколатдор ба подошпулии дар шартномаи идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол пешбинигардида, инчунин ба ҷуброни ҳароҷоти зарурӣ ҳангоми идораи амвол масрафнамудааш аз ҳисоби амволи борои идора додашуда ё даромади аз истифодаи ин амвол ба даст оварда ҳуқуқ дорад.

Моддаи 955. Қатъи шартномаи идораи ба боварӣ асосёфта

1. Шартномаи идораи ба боварӣ асосёфта ҳамзамон бо асосҳои умумии қатъи ўҳдадорӣ, инчунин дар асосҳои зайл қатъ мегардад:

1) аризаи як тараф дар мавриди қатъи шартнома вобаста ба гузаштани мӯҳлати он;

2) фавти шаҳрванде, ки бадастоварандай фоида мебошад, барҳам додани шахси ҳуқуқӣ - бадастовардани фоида, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад;

3) аз ҷониби бадастоварандай фоида радди гирифтани фоида тибқи шартнома, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад;

4) фавти шаҳрванде, ки сардори ваколатдор мебошад, ғайри қобили амал ё қобили маҳдути амал, ғайри қобили пардоҳт, бедарак ғоиб эътироф шудани он, барҳам ҳӯрдани шахси ҳуқуқӣ - сардори ваколатдор, ғайри қобили пардоҳт эътироф кардани он;

5) аз ҷониби сардори ваколатдор ё муассис рад кардани иҷрои идора вобаста ба он, ки сардори ваколатдор имконият надорад шахсан идораи амволро анҷом дихад;

6) аз ҷониби муассис рад кардани шартнома бо шарти ба сардори ваколатдор пардоҳт намудани подошпулии дар шартнома қайду шартшуда;

7) ғайри қобили пардоҳт будани молики амвол;

8) бо қарори суд бекор кардани шартнома дар ҳолатҳои номатлуб анҷом додани ўҳдадориҳо аз ҷониби сардори ваколатдор;

9) тибқи дигар асосҳои пешбининамудаи қонун ё шартнома.

2. Ҳангоми қатъи идора амволе, ки таҳти идора мавҷуд аст, ба шахсе, ки ин амвол тибқи ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи пешбуруди ҳочагидорӣ ё ҳуқуқи идораи оперативӣ тааллук дорад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, интиқол дода мешавад.

3. Ҳангоми қатъи шартнома бо ташаббуси яке аз тарафҳо тарафи дигар бояд дар мӯҳлати на камтар аз се моҳ, агар дар шартнома мӯҳлати дигаре пешбинӣ нагардида бошад, огоҳ карда шавад.

Моддаи 956. Барои идораи ба боварӣ асосёфта додани қоғазҳои қиматнок

Ҳангоми барои идораи ба боварӣ асосёфта додани қоғазҳои қиматнок метавонад муттаҳид соҳтани қоғазҳои қиматноке, ки аз ҷониби ашҳоси муҳталиф барои идораи ба боварӣ асосёфта дода шудааст, пешбинӣ карда шавад.

Салоҳияти сардори ваколатдор оид ба ихтиёрдории қоғазҳои қиматнок дар шартномаи идораи ба боварӣ асосёфта муайян карда мешавад.

Мушаҳҳасоти идораи ба боварӣ асосёфтаи қоғазҳои қиматнок тибқи қонун муайян карда мешавад.

Қоидоҳои ҳамин модда мутаносибан ба ҳуқуқҳои ба қоғазҳои қиматноки бидуни санад тасдиқардида (моддаи 163) татбиқ карда мешаванд .

Моддаи 957. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол тибқи асосҳои пешбининамудаи қонун

1. Идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол метавонад инчунин дар ҳолатҳои зайл таъсис дода шавад:

- дар натиҷаи зарурати идораи доимиҳи амволи таҳти васоят қарордошта, дар ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 39 ҳамин Кодекс;

- дар асоси васиятномае, ки дар он иҷроқунандаи васият таъин гардидааст;

- тибқи дигар асосҳои пешбининамудаи қонун.

2. Қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб мутаносибан нисбат ба идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол, ки тибқи асосҳои дар қисми 1 ҳамин моддаи зикргардида таъсис ёфтаанд, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз моҳияти чунин муносибатҳо барнаояд, татбиқ мегардад.

Дар ҳолатҳое ки идораи ба боварӣ асосёфтаи амвол мувофиқи асосҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида таъсис меёбад, ҳукуқҳои муассиси идора, ки тибқи қоидаҳои ҳамин боб пешбинӣ гардидаанд, мутаносибан ба мақомоти васоят ва парасторӣ, иҷроқундандаи васият ё ба дигар шахсе, ки дар қонун зикр гардидааст, мегузарад.

БОБИ 49. Консессия (имтиёз)-и тиҷоратӣ

Моддаи 958. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ як тараф (дорандай ҳукуқ) ўҳдадор мешавад, ки ба тарафи дигар (истифодабаранд) бо пардохти подошпулӣ барои мӯҳлати муайян ё бидуни зикри мӯҳлат барои фаъолияти тиҷоратии истифодабаранд мачмӯи ҳукуқҳои мустаснои барои истифода тааллуқдошта, аз ҷумла ҳукуқи номи фирмавӣ ва (ё) аломати тиҷоратии дорандай ҳукуқ, ба иттилооти ҳифзшавандай тиҷоратӣ, инчунин ба дигар объектҳои ҳукуқи мустаснои дар шартнома пешбинишуда - тамғаи мол, тамғаи хизматрасонӣ ва гайраро дихад.

2. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ истифодай мачмӯи ҳукуқи мустасно, эътибори корӣ ва таҷрибаи тиҷоратии дорандай ҳукуқро дар ҳаҷми пурра (аз ҷумла бо муқаррар намудани ҳаҷми ҳадди ақал ё ҳадди аксари истифода), бо зикр ё зикр накардани минтақаи истифода вобаста ба соҳаи муайяни фаъолияти тиҷоратӣ (фурӯши моле, ки аз дорандай ҳукуқ гирифта шудааст ё истифодабаранд истеҳсол намудааст, анҷом додани дигар фаъолияти вобаста ба фурӯш, иҷрои кор, хизматрасонӣ) пешбинӣ менамояд.

3. Тарафҳои консессияи тиҷоратӣ ташкилотҳои тиҷоратӣ ва шаҳрвандоне, ки ба сифати соҳибкорони инфиродӣ ба қайд гирифта шудаанд, буда метавонанд.

Моддаи 959. Шакл ва бақайдигирии шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад.

Риоя накардани шакли ҳаттии шартнома боиси беэътибор донистани он мегардад. Чунин шартнома қурб надорад.

2. Шартномаи консессияи тиҷоратӣ аз ҷониби мақоми давлатии бақайдигиранд, ки бақайдигирии шаҳси ҳукуқӣ ё соҳибкори инфиродии дар шартнома ба сифати дорандай ҳукуқ баромадкунандаро анҷом медиҳад, ба қайд гирифта мешавад.

Агар дорандай ҳукуқ ба сифати шаҳси ҳукуқӣ ё соҳибкори инфиродӣ дар кишвари хориҷӣ ба қайд гирифта шуда бошад, бақайдигирии шартномаи консессияи тиҷоратро мақоме анҷом медиҳад, ки бақайдигирии шаҳси ҳукуқӣ ё соҳибкори инфиродиро, ки истифодабаранд мебошад, ба қайд гирифтааст.

Шартномаи консессияи тиҷоратӣ барои истифодай объекте, ки тибқи қонунҳои патент ҳифз карда мешаванд, инчунин бояд дар муассисаи бақайдигирии патент ва алomати мол ба қайд гирифта шаванд. Ҳангоми риоя накардани ин талабот шартнома қурб надорад.

Моддаи 960. Субконсессияи тиҷоратӣ

1. Дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ ҳукуқи истифодабаранд барои ба дигар ашхос иҷозат додани истифодай мачмӯи ҳукуқҳои мустасно ё як қисми ин мачмӯъ дар асоси субконсессия, ки бо дорандай ҳукуқ мувофиқа шудааст ё дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ муайян гардидааст, пешбинӣ шуданаш мумкин аст. Дар шартнома ўҳдадории истифодабаранд барои ба мӯҳлати муайян, ба төъдоди муайяни ашхос додани ҳукуқи истифодай ҳукуқҳои зикргардида тибқи шартҳои субконсессия пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Шартномаи субконсессияи тиҷоратӣ наметавонад аз мӯҳлати шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ки дар асоси он баста шудааст, ба мӯҳлати бештаре баста шавад.

2. Агар шартномаи консессияи тиҷоратӣ беэътибор бошад, дар ин сурат ҳамаи шартномаи субконсессияи тиҷоратии дар асоси он баимзорасида низ беэътибор мебошанд.

3. Агар дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, шартномае, ки барои мӯҳлати муайян баста шудааст, дар сурати пеш аз мӯҳлат қатъ кардани он ҳукуқ ва ўҳдадориҳои дорандай ҳукуқи дуюм оид ба шартномаи субконсессияи тиҷоратӣ (истифодабаранд тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ) ба дорандай ҳукуқ мегузарad, агар ўқабули ҳукуқ ва ўҳдадориҳои вобаста ба ҳамин

шартномаро рад нақунад. Ин қоида мутаносибан ҳангоми бекор кардани шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ки бидуни зикри мӯҳлат баста шудааст, татбиқ мегардад.

4. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, истифодабаранд ба ҷардии барои ҷарандандаи ҳуқуқ вобаста ба амали истифодабарандагони дуюм расонидашуда масъулияти субсидиарӣ дорад.

5. Агар аз мушаххасоти субконсессия тартиби дигаре барнаояд, нисбат ба шартномаи субконсессияи тиҷоратӣ қоидаҳои шартномаи консессияи тиҷоратӣ пешбининамудаи ҳамин боб татбиқ карда мешавад.

Моддаи 961. Подошпулӣ тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ

Подошпулӣ тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ аз ҷониби истифодабаранд ба ҷарандандаи ҳуқуқ дар шакли пардохтҳои сабитшудаи яқдағбаина ё давра ба давра, маблағузаронӣ аз даромад, илова кардани нарҳ ба нарҳи якӯҳти моле, ки ҷарандандаи ҳуқуқ барои ҳаридар фурӯҳтан медиҳад ё дар шакли дигари пешбининамудаи шартнома пардохта шуданаш мумкин аст.

Моддаи 962. Еҳдадории ҷарандандаи ҳуқуқ

1. Ҷарандандаи ҳуқуқ ӯҳдадор аст:

- ба истифодабаранд ҳуҷҷатҳои техникую тиҷоратӣ ва дигар иттилооти ба ў ҷиҳати анҷом додани ҳуқуқи тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ додашуда заруриро дихад, инчунин ба истифодабаранд ва қормандони он оид ба масъалаҳои вобаста ба татбиқи ин ҳуқуқҳо дастур дихад;

- ба истифодабаранд иҷозатнома (литсензия)-ҳои дар шартнома пешбинишударо дихад ва тибқи тартиби муқарраргардида ба расмият даровардани онро таъмин намояд.

2. Агар дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҷарандандаи ҳуқуқ вазифадор аст:

- бақайдгирии шартномаи консессияи тиҷоратиро (қисми 2 моддаи 959) таъмин намояд;

- ба истифодабаранд ба таври доимӣ мусоидати техникӣ ва машваратӣ, аз ҷумла дар таълим ва тақмили таҳассусии қормандон мусоидат намояд;

- сифати мол (кор, хизматрасонӣ)-ро, ки дар асоси шартномаи консессияи тиҷоратӣ аз ҷониби истифодабаранд истеҳсол мешавад (иҷро карда мешавад, хизмат расонида мешавад), назорат қунад.

Моддаи 963. Еҳдадориҳои истифодабаранд

Бо дарназардошти ҳосият ва мушаххасоти фаъолияте, ки истифодабаранд тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ анҷом медиҳад, истифодабаранд ӯҳдадор аст:

- ҳангоми анҷом додани фаъолияти пешбининамудаи шартнома номи фирмавӣ ва ё нишонаи тиҷоратии ҷарандандаи ҳуқуқро ба тарзи дар шартнома зикргардида истифода барад;

- сифати даҳлдори маҳсулоти дар асоси шартнома баровардашаванд, иҷрои кор, сифати хизматрасонии молҳои шабех, кор ё хизматрасониеро, ки мустақиман аз ҷониби ҷарандандаи ҳуқуқ истеҳсол, иҷро ё хизмат расонида мешавад, таъмин намояд;

- дастур ва нишондоди ҷарандандаи ҳуқуқро, ки барои таъмини мутобиқати ҳусусият, усул ва шарти истифодаи маҷмӯи ҳуқуқҳои мустасно вобаста ба он, ки чӣ тавр онро ҷарандандаи ҳуқуқ истифода мебарад, аз ҷумла супоришҳоро вобаста ба ороиши намуди зоҳирӣ ва дохилии биноҳои тиҷоратӣ, ки аз ҷониби истифодабаранд ҳангоми татбиқи ҳуқуқи тибқи шартнома ба ў додашуда истифода мешавад, риоя намояд;

- ба ҳаридор (фармоишгар)-он ҳамаи он хизматрасониҳои иловагиеро, ки онҳо ҳангоми ба даст овардан (фармоиш додан)-и мол (кор, хизматрасонӣ) мустақиман аз ҷарандандаи ҳуқуқ ҷашмдошт буданд, фароҳам орад;

- сирри истеҳсолии ҷарандандаи ҳуқуқ ва дигар иттилооти тиҷоратии маҳфии аз ў гирифташударо ошкор насанад;

- агар ҷунин ӯҳдадорӣ дар шартнома пешбинӣ гардида бошад, төъдоди қайду шартшудаи субконсессияро пешниҳод намояд;

- ҳаридорон (фармоишгарон)-ро бо усули ба онҳо нисбатан маълумтар дар мавриди он, ки ў номи фирмавӣ, аломати тиҷоратӣ, тамғаи мол, тамғаи хизматрасонӣ ё дигар воситаҳои инфириодиро бо ҳукми шартномаи консессияи тиҷоратӣ анҷом медиҳад, оғоҳ созад.

Моддаи 964. Маҳдуд соҳтани ҳуқуқи тарафҳои тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ

1. Дар шартномаи консессияи тиҷоратӣ метавонад маҳдудиятҳои ҳуқуқи тарафҳо оид ба ҳамин шартнома, аз ҷумла маҳдудиятҳои зайл пешбинӣ карда шаванд:

- ўхдадории дорандаи хукуқ дар мавриди ба дигар ашхос надодани маҷмӯи хукуқҳои шабехи мустасно барои истифода дар худуди ба истифодабаранд вобасташуда ё худдорӣ аз фаъолияти шабехи худӣ дар ин худуд;

- ўхдадории истифодабаранд оид ба рақобат накардан бо дорандаи хукуқ дар минтақае, ки амали шартномаи консессияи тичорат нисбат ба фаъолияти соҳибкории аз ҷониби истифодабаранд бо истифодаи хукуқи мустаснои марбути дорандаи хукуқ татбиқ мегардад;

- аз ҷониби истифодабаранд тибқи шартномаи консессияи тичоратӣ рад кардани қабули хукуқҳои шабех аз рақибон (рақибони эҳтимолӣ);

- ўхдадории истифодабаранд дар мавриди бо дорандаи хукуқ ба мувофиқа расонидани маҳалли ҷойгиронии иншооти тичоратӣ, ки ҳангоми анҷом додани хукуқҳои мустаснои тибқи шартнома пешбинигардида истифода мегардад, инчунин ороиши намуди зоҳирӣ ва дохилии бино.

2. Шартҳои маҳдулкунанда бо талаби мақоми зиддиинҳисорӣ ё шахси дигари манфиатдор, агар ин шартҳо бо назардошти бозори даҳлор ва вазъи иқтисодии тарафҳо хилоғи қонунҳои зиддиинҳисорӣ бошанд, беътибор эътироф шуданашон мумкин аст.

Моддаи 965. Масъулияти дорандаи хукуқ вобаста ба талаботе, ки нисбат ба истифодабаранд пешниҳод мегардад

Дорандаи хукуқ вобаста ба талаботи нисбат ба истифодабаранд пешниҳодшуда дар мавриди номутобиқатии сифати мол (кор, хизматрасонӣ), ки аз ҷониби истифодабаранд тибқи шартномаи консессияи тичоратӣ фурӯхта мешавад (ичро карда мешавад, хизмат расонида мешавад), масъулияти субсидиарӣ дорад.

Оид ба талаботе, ки ба истифодабаранд ҳамчун ба тайёркунандаи маҳсулоти (мол) дорандаи хукуқ пешниҳод мегардад, дорандаи хукуқ бо истифодабаранд муштарақ ҷавобгар мебошад.

Моддаи 966. Хукуқи истифодабаранд оид ба бастани шартномаи консессияи тичоратӣ ба мӯҳлати нав

1. Истифодабаранд, ки ба таври матлуб ўхдадориҳои худро анҷом додааст, бо гузашти мӯҳлати шартномаи консессияи тичоратӣ хукуқ дорад тибқи ҳамон шарт ба мӯҳлати нав шартнома бандад.

2. Дорандаи хукуқ ҳақ дорад бастани шартномаи консессияи тичоратиро ба мӯҳлати нав, ба шарте ки дар ҷараёни гузашти се сол аз рӯзи бастани ҳамин шартнома он бо дигар ашхос чунин шартномаҳои консессияи тичоратии шабехро ба имзо нарасонад ва ба бастани чунин шартномаҳои субконсессияи тичоратӣ, ки амали онҳо дар минтақаҳои амали шартномаи қатъгардида паҳн мегардад розигӣ надиҳад, рад намояд. Дар сурате ки агар то гузашти мӯҳлати сесола дорандаи хукуқ ҳоҳиш дошта бошад, ки ба ягон шахс ҳамон хукуқҳои барои истифодабаранд вобаста ба шартномаи қатъшуда додашударо пешкаш намояд, ўазифадор аст ба истифодабаранд пешниҳод намояд, ки шартномаи нав бандад.

Моддаи 967. Тағиیر додани шартномаи консессияи тичоратӣ

Шартномаи консессияи тичоратӣ метавонад тибқи қоидаҳои пешбининамудаи боби 28 ҳамин Кодекс тағиир дода шавад.

Моддаи 968. Қатъи шартномаи консессияи тичоратӣ

1. Ҳар яке аз тарафҳои консессияи тичоратии бидуни зикри мӯҳлат басташуда хукуқ доранд дар ҳар лаҳза бо огоҳонии тарафи дигар дар мӯҳлати то шаш моҳ, агар дар шартнома мӯҳлати бештаре пешбинӣ нагардида бошад, шартномаро рад намоянд.

2. Пеш аз мӯҳлат қатъ намудани шартномаи консессияи тичоратӣ, ки бо зикри мӯҳлат баста шудааст, инчунин бекор кардани шартномае, ки бидуни зикри мӯҳлат баста шудааст, бояд тибқи тартиби муқаррарнамудаи қисми 2 моддаи 959 ҳамин Кодекс ба қайд гирифта шавад.

3. Дар сурати қатъи хукуқи ба дорандаи хукуқ тааллуқдошта ба номи фирмавӣ ва нишонаи тичоратӣ бидуни ивази онҳо бо хукуқҳои нави мушобех шартномаи консессияи тичоратӣ қатъ мегардад.

4. Ҳангоми ғайри қобили пардоҳт (муфлис) эълон гардидан дарандаи хукуқ ё истифодабаранд шартномаи консессияи тичоратӣ қатъ мегардад.

Моддаи 969. Дорои эътибор нигоҳ доштани шартномаи консессияи тиҷоратӣ ҳангоми тағиیر ёфтани тарафҳо

1. Ба дигар шахс гузаштани кадом яке аз ҳуқуқҳои мустасное, ки ба маҷмӯи ҳуқуқҳои мустаснои ба истифодабаранд додашуда шомиланд, барои тағиир ё бекор кардани шартномаи консессияи тиҷоратӣ асос буда наметавонад. Дорандай нави ҳуқуқ дар қисмати ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ба ҳуқуқи мустаснои ба ў гузашта марбутанд, тарафи ин шартнома мегардад.

2. Дар сурати фавти дорандай ҳуқуқ ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ў оид ба шартномаи консессияи тиҷоратӣ, ба шарти ба қайд гирифта шудани он ё дар ҷараёни шаш моҳ аз рӯзи оғози мерос ба сифати соҳибкори инфириодӣ ба қайд гирифта шудани ворис, ба вориси ў мегузарад. Дар акси ҳол шартнома қатъ мегардад.

Татбиқи ҳуқуқ ва иҷрои ўҳдадориҳои дорандай ҳуқуқи фавтида то аз ҷониби меросхӯр қабул кардани ин ҳуқуқ ва ўҳдадориҳо ё то лаҳзаи бақайдгирии меросхӯр ба сифати соҳибкори инфириодӣ аз ҷониби сардоре, ки нотариус таъин менамояд, анҷом дода мешавад.

Моддаи 970. Оқибатҳои тағиир додани номи фирмавӣ ё нишонаи тиҷоратии дорандай ҳуқуқ

Дар сурати аз ҷониби дорандай ҳуқуқ тағиир додани номи фирмавӣ ё нишонаи тиҷоратӣ, ки ҳуқуқи истифодай он ба маҷмӯи ҳуқуқҳои мустасно шомил аст, агар истифодабаранд бекор кардани шартномаро талаб нақунад, шартномаи консессияи тиҷоратӣ дар муносибат ба номи фирмавӣ ё нишонаи тиҷоратии дорандай ҳуқуқ амал мекунад.

Моддаи 971. Оқибатҳои қатъи ҳуқуқи мустасно, ки истифодай он тибқи шартномаи консессияи тиҷоратӣ дода шудааст

Агар дар давраи амали шартномаи консессияи тиҷоратӣ мӯҳлати амали ҳуқуқи мустасно, ки истифодай он тибқи ҳамин шартнома дода шудааст ё ҷунун ҳуқуқ вобаста ба дигар асос қатъ гардида бошад, ба истиснои муқаррароте, ки ба ҳуқуқи қатъшуда марбут аст, шартномаи консессияи тиҷоратӣ амали ҳудро давом медиҳад ва истифодабаранд, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳуқуқ дорад мутаносибан кам кардани подошпулии ба дорандай ҳуқуқ тааллукдоштаро талаб намояд.

Дар сурати ба номи фирмавӣ ё нишонаи тиҷоратӣ қатъ гардидан ҳуқуқҳои дорандай ҳуқуқ оқибатҳои пешбининамудаи қисми 2 моддаи 968 ва моддаи 970 ҳамин боб фаро мерасанд.

БОБИ 50. Нигаҳдошт

1. Муқаррароти умумии нигаҳдошт

Моддаи 972. Шартномаи нигаҳдошт

1. Тибқи шартномаи нигаҳдошт як тараф (нигаҳбон) ўҳдадор мешавад, ки ашёи додаи тарафи дигар (молгузор)-ро нигаҳбонӣ мекунад ва ин ашёро беосеб бармегардонад.
2. Шартномаи нигаҳдошт аз лаҳзаи барои нигаҳдошт супурдани ашё басташуда эътироф мегардад.

Моддаи 973. Шартнома дар бораи ҷиҳати нигаҳдошт қабул кардани ашё

1. Нигаҳбоне, ки нигаҳдошти ашёро ба сифати соҳибкор ё шакли дигари фаъолияти қасбӣ анҷом медиҳад, метавонад тибқи шартнома ўҳдадорӣ қабул кунад, ки ашёи молгузорро барои нигаҳдошт мегирад ва ашёи супурдаи молгузорро тибқи қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб нигаҳ медорад.

2. Молгузоре, ки ашёро дар мӯҳлати тибқи шартнома пешбинигардида барои нигаҳдошт намесупорад, дар назди нигаҳбон барои зарари вобаста ба баргузор нашудани нигаҳдошт расонидашуда, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҷавобгар аст.

Молгузор, агар ў дар мӯҳлати мувоғиқ оид ба радди хизмат нигаҳбонро оғоҳ созад, барои ба нигаҳбонӣ надодани ашё аз ҷавобгарӣ озод карда мешавад.

3. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар сурате ки агар ашё дар мӯҳлати дар шартнома қайду шартшуда барои нигаҳдошт супурда нашавад ва агар ин мӯҳлат муайян нагардида бошад, бо гузашти шаш моҳ аз рӯзи бастани шартнома нигаҳбон аз ўҳдадории барои нигаҳдошт қабул кардани ашё озод карда мешавад.

Моддаи 974. Шакли шартномаи нигаҳдошт

1. Дар ҳолатҳое ки шартномаи нигаҳдошт бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад (моддаи 186), шакли ҳаттии шартнома ҳангоме риоягардида эътироф мегардад, ки агар ашёи барои нигаҳдошт қабулгардида аз

чониби нигаҳбон бо роҳи ба молгузор додани забонхат, квитансия, шаҳодатнома ё дигар хучҷати имзонамудаи нигаҳбон тасдиқ карда шавад.

2. Риояи шакли хаттии шартнома, агар ашё барои нигаҳдошт дар ҳолатҳои фавқулодда (сӯхтор, оғати табииӣ, бемории ногаҳонӣ, таҳдиҳои ҳуҷум ва ғайра) супурда шуда бошад, талаб карда намешавад.

3. Шартномаи нигаҳдошт бо роҳи аз чониби нигаҳбон ба молгузор додани жетони рақамдор (рақам), дигар аломате, ки барои нигаҳдошт додани молро тасдиқ мекунад, агар чунин тарзро қонун ё анъанаи барои чунин навъи нигаҳдошт маъмул иҷозат дихад, баста шуданаш мумкин аст.

4. Дар ҳолатҳои баҳс оид ба айният (шабехӣ)-и ашёи барои нигаҳдошт қабулшуда ва ашёе, ки аз чониби нигаҳбон баргардонида мешавад, баёноти шоҳидӣ иҷозат дода мешавад.

Моддаи 975. Еҳдадории қабули ашё барои нигаҳдошт

Шахсе, ки ба сифати фаъолияти соҳибкорӣ ё дигар шакли фаъолияти қасбӣ нигаҳдоштро дар анборҳо (бағоҷонаҳо, биноҳо)-и истифодаи умумӣ анҷом медиҳад, ҳуқуқ надорад бастани шартномаи нигаҳдоштро рад намояд. Шартномаҳое, ки дар чунин ҳолатҳо бояд баста мешаванд, шартномаи оммавӣ (моддаи 458) эътироф мегарданд.

Моддаи 976. Мӯҳлати нигаҳдошт

Нигаҳбон ўҳдадор аст ашёро дар ҷараёни мӯҳлати дар шартнома қайду шартшуда нигаҳ дорад ва агар дар шартнома мӯҳлати нигаҳдошт пешбинӣ нагардида бошад ва вобаста ба шартҳои он пешбинӣ шуданаш ҳам мумкин набошад, нигаҳдошт то талаб кардани ашё аз чониби молгузор ба пардоҳти ҳароҷотҳои иловагии содирнашудааш анҷом дода мешавад.

Моддаи 977. Нигаҳдошти амвол бидуни зикри мушаҳҳасот

Ҳангоми нигаҳдошт бидуни зикри мушаҳҳасот ашёи барои нигаҳдошт қабулкарда бо ашёи ҳамшабеҳ ва ашёи дорои чунин сифати дигари молгузорон омехта шуданаш мумкин аст. Ба молгиранда миқдори баробар ё сифат ва навъи ашёи дар шартнома қайду шартнамудаи тарафҳо баргардонида мешавад.

Моддаи 978. Еҳдадории нигаҳбон оид ба таъмини ҳифзи ашё

1. Нигаҳбон ўҳдадор аст ҳамаи тадбирҳои дар шартнома пешбинишуда, инчунин дигар тадбирҳои зарурии барои таъмини ҳифзи ашёи барои нигаҳдошт супурдашударо андешад.

Агар нигаҳдошт ройгон анҷом дода шавад, нигаҳбон бояд нисбат ба ашёи барои нигаҳдошт супурдашуда ҳамчун нисбат ба амволи ҳуд ғамхорӣ зоҳир намояд.

2. Нигаҳбон бояд ба молгузор ё шахси дигари аз чониби вай ба сифати боргиранда таъингардида, агар дар шартномаи нигаҳдошт бидуни зикри мушаҳҳасот (моддаи 977) пешбинӣ нагардида бошад, ҳамон моли барои нигаҳдошт додаи ўро баргардонад.

3. Ашё бояд дар ҳамон ҳолате, ки барои нигаҳдошт супурда шуда буд, бо назардошти фарсадашавии табииӣ ё ба таври табииӣ кам гардидан вазни он баргардонида шавад.

4. Ҳамзамон бо баргардонидани ашё, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, нигаҳбон ўҳдадор аст самара ва даромади ҳангоми нигаҳдошт бадастовардаашро баргардонад.

Моддаи 979. Истифодаи ашёи барои нигаҳдошт супурдашуда

Бидуни ризоияти молгузор нигаҳбон ҳуқуқ надорад ашёи барои нигаҳдошт додашударо истифода барад ва ҳамчунин ба истиснои ҳолатҳое, ки истифодаи ашёи нигаҳбонишаванд ба таъмини эҳтиёти он зарур аст, имконият надиҳад, ки онро ашҳоси сеюм истифода баранд.

Моддаи 980. Тағиӣр додани шароити нигаҳдошт

1. Нигаҳбон бояд фавран молгузорро дар мавриди зарурати тағиӣр додани шароити нигаҳдошти ашё огоҳ созад ва ҷавоби ўро мунтазир шавад.

2. Дар сурате ки агар хатари гум кардан ва ё зарар дидани ашё ба миён ояд, нигаҳбон ўҳдадор аст усул ва ҷои нигаҳдошти дар шартнома пешбинигардидаро бидуни мунтазир шудани ҷавоби молгузор (қисми 1 ҳамин модда) иваз намояд.

3. Агар ашё ҳангоми нигаҳдошт вайрон шуда бошад ё дигар ҳолатҳое ба миён омада бошад, ки имкон намедиҳад нигаҳдошти он таъмин гардад ва андешидани тадбирҳоро аз чониби молгузор мунтазир шудан

бефоида бошад, нигаҳбон ҳуқук дорад ашё ё як қисми ашёро фурӯшад ва харочоташро вобаста ба фурӯш аз ҳисоби арзиши бадастоварда ҷуброн намояд.

Моддаи 981. Барои нигаҳдошт ба шахси сеом додани ашё

1. Агар қонунҳо ё шартнома тартиби дигареро пешбинӣ накарда бошанд, ба шарте ки агар инро зарурати ҳифзи манфиати молгузор тақозо карда бошад ва нигаҳбон имкон надошта бошад, ки розигии ӯро ба даст орад, нигаҳбон ҳуқук надорад бидуни розигии молгузор ашёро барои нигаҳдошт ба шахси сеом дихад. Дар мавриди барои нигаҳдошт ба шахси сеом додани ашё нигаҳбон вазифадор аст фавран молгузорро огоҳ созад.

2. Нигаҳбон барои амали шахси сеюме, ки ашёро барои нигаҳдошт ба ӯ додааст, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 982. Подошпулӣ барои нигаҳдошт

1. Подошпулӣ барои нигаҳдошт ба нигаҳбон бояд бо қатъи нигаҳдошти ашё пардохта шавад ва агар пардохти нигаҳдошт давра ба давра пешбинӣ гардида бошад, он бояд бо қисматҳои даҳлдор, бо гузашти ҳар давра пардохта шавад.

2. Ҳангоми бештар аз нисфи мӯҳлати давра гузаронидаи мӯҳлати пардохти подошпулии нигаҳдошти ашё, ки барои ҳамин бояд пардохта мешуд, нигаҳбон ҳуқук дорад аз иҷрои шартнома даст қашад ва аз молгузор фавран гашта гирифтани ашёи барои нигаҳдошт супурдашударо талаб намояд.

3. Агар нигаҳдошт то гузашти мӯҳлати вобаста ба ҳолатҳо қайду шартшуда қатъ гардад ва барои он нигаҳбон ҷавобгар набошад ӯ ба қисми мутаносиби подошпулӣ ва дар сурати пешбининамудаи қисми 1 моддаи 984 ҳамин Кодекс ба тамоми маблаги подошпулӣ ҳуқук дорад.

Агар нигаҳдошт вобаста ба ҳолатҳое қатъ гардад, ки барои он нигаҳбон ҷавобгар мебошад, ӯ ҳуқу надорад барои нигаҳдошти мол подош талаб кунад ва маблағҳои ба ҳисоби подошпулӣ гирифташударо бояд ба молгузор баргардонад.

4. Агар бо гузашти мӯҳлати нигаҳдошт ашё аз ҷониби молгузор гирифта нашуда бошад, ӯ бояд ба нигаҳбон барои минбаъд нигоҳ доштани ашё подошпулии мутаносиб дихад. Ин қоида инчунин дар ҳолате ки молгузор вазифадор аст, то гузашти мӯҳлати нигаҳдошт ашёро пас гирад, истифода бурда мешавад.

5. Агар дар шартномаи нигаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қоидаҳои ҳамин модда истифода бурда мешаванд.

Моддаи 983. Нигаҳдошти ашёи дорои ҳусусияти ҳатарнок

Ашёи зудоташгиранда, тарканда ё умуман ашёи вобаста ба табиати худ ҳатарнок, агар молгузор ҳангоми барои нигаҳдошт супурдани он нигаҳбонро доир ба ин ҳусусиятҳо огоҳ накарда бошад, дар ҳар лаҳза аз ҷониби нигаҳбон бидуни ҷуброни зарар ба молгузор, безарар ё несту нобуд карда шуданаш мумкин аст. Молгузор барои зарари вобаста ба нигаҳдошти чунин ашё ба нигаҳбон ва ашҳоси сеом расонидашуда ҷавобгар мебошад.

Моддаи 984. Ҷуброни харочоти нигаҳдошт

1. Агар дар шартномаи нигаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, харочоти нигаҳдошт ба маблаги подошпулӣ зам карда мешавад. Тахмин мегардад, ки харочотҳои фавқулодда ба маблаги подошпулӣ ё ба таркиби харочоти пешбининамудаи шартнома зам карда намешавад.

2. Ҳангоми ройгон ҳифз кардани ашё молгузор вазифадор аст харочоти зарурии воқеан масрафшударо ҷуброн намояд.

Моддаи 985. Пас гирифтани ашё аз ҷониби молгузор

1. Молгузор вазифадор аст ашёи барои нигаҳдошт супурдашро бо гузашти мӯҳлати нигаҳдошти дар шартнома пешбинишуда пас гирад.

2. Ҳангоми аз гирифтани ашё саркашӣ намудани молгузор, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, нигаҳбон ҳуқук дорад мустақилона ашёро фурӯшад ва дар ҳолате ки агар арзиши он аз музди меҳнати ҳадди ақали пешбининамудаи қонун 50 маротиба баландтар бошад, тибқи тартиби пешбининамудаи моддаи 480 ҳамин Кодекс амал кунад.

Маблағи аз фурӯши ашё бадастомада бо кам кардани маблағи ба нигаҳбон тааллуқдошта ба молгузор интиқол дода мешавад.

Моддаи 986. Ҳарочотҳои фавқулодда барои нигаҳдошт

1. Ҳарочот барои нигаҳдошти ашёе, ки аз чунин навъи ҳарочоти одат баландтаранд ва тарафҳо ҳангоми бастани шартномаи нигаҳдошт онро пешбинӣ карда наметавонистанд (ҳарочоти фавқулодда), агар молгузор ба ин ҳарочот розӣ шуда бошад ё онро минбаъд маъкул дониста бошад, инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун, санадҳои дигари меъёри ё шартнома ба нигаҳбон ҷуброн карда мешавад.

2. Дар сурати зарурати анҷом додани масрафи фавқулодда нигаҳбон вазифадор аст аз дорандай ҳуқуқ розигии ӯро пурсон шавад. Агар дорандай ҳуқуқ норозигии худро дар мӯҳлати зикрнамудаи нигаҳбон ё дар ҷараёни мӯҳлати барои додани ҷавоб муносиб изҳор накарда бошад, чунин ҳисобида мешавад, ки ў ба ҳарочоти фавқулодда розӣ мебошад.

Дар сурате ки агар нигаҳбон бидуни қаблан гирифтани розигии дорандай ҳуқуқ ҳарочоти фавқулодда карда бошад, ҳарчанд вобаста ба ҳолатҳо чунин амал имконпазир буд ва молгузор оқибат онҳоро напазирифтааст, нигаҳбон ҳуқуқ дорад ҷуброни ҳаророти фавқулоддаро танҳо дар доираи зааре, ки дар сурати анҷом надодани чунин ҳарочот метавонист ба ашё расонида шавад, талаб намояд.

3. Агар дар шартномаи нигаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҳарочоти фавқулодда бар замми подошпӯй барои нигаҳдошт ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 987. Еҳдадории нигаҳбон барои баргардонидани ашё

1. Нигаҳбон ӯҳдадор аст ба молгузор ё шахси ба сифати молгиранда зикрнамудаи он ҳамон молеро, ки барои нигаҳдошт супурда шудааст, агар дар шартномаи нигаҳдошт бидуни зикри мушаххасот (моддаи 977) пешбинӣ нагардида бошад, баргардонад.

2. Ашё бояд аз ҷониби нигаҳбон дар ҳамон ҳолате, ки он барои нигаҳдошт қабул карда шуда буд, бо дарназардошти фарсадашавии табии ва кам шудани вазни табии ё дигар тағииротҳои вобаста ба хосияти он ба молгузор супурда шавад.

3. Ҳамзамон бо баргардонидани ашё нигаҳбон ӯҳдадор аст самара ва даромадеро, ки дар давраи нигаҳдошт гирифтааст, агар дар шартномаи нигаҳдошт тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, баргардонад.

Моддаи 988. Масъулияти нигаҳбон барои гум кардан, камомад ё зарар дидани ашё

1. Нигаҳбон барои гум кардан, камомад ё зарар дидани ашёи барои нигаҳдошт қабулкарда тибқи асосҳои пешбининамудаи боби 24 ҳамин Кодекс ҷавобгар мебошад.

2. Нигаҳбоне, ки нигаҳдошти ашёро ба сифати фаъолияти соҳибкорӣ ё шакли дигари фаъолияти қасбӣ анҷом медиҳад (нигаҳбони қасбӣ) барои гум кардан, камомад ё зарар дидани ашё ҷавобгар аст, агар исбот карда натавонад, ки гум шудан, камомад ва ё зарар дидани ашё бо сабабҳои зайл рух додааст:

1) дар натиҷаи қувваи рафъонпазир;

2) вобаста бо хосиятҳои ниҳонии ашё, ки нигаҳбон ҳангоми барои нигаҳбонӣ қабул кардани он намедонист ва дониста ҳам наметавонист;

3) дар натиҷаи қасд ё беэҳтиётии дағалонаи молгузор.

3. Агар ашёи нигаҳдошташаванда бо гузашти мӯҳлати дар шартнома пешбинигардида ё мӯҳлате, ки дар ҷараёни он молгузор бо талаби нигаҳбон вазифадор буд ашёро гирад (қисми 3 моддаи 987) пас гирифта нашавад, дар ин сурат нигаҳбон минбаъд танҳо дар сурати дарқасдана ва ё аз беэҳтиётии дағалона гум шудан, камомад ё зарар дидани ин ашё ҷавобгар аст.

Моддаи 989. Андозаи масъулияти нигаҳбон

1. Зарари ба молгузор вобаста ба гум шудан, камомад ё зарари ба ашё расонидашуда, агар дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҷониби нигаҳбон тибқи моддаи 423 ҳамин Кодекс ҷуброн карда мешавад.

2. Ҳангоми ройгон нигоҳ доштани мол зарари ба молгузор дар натиҷаи гум кардан, камомад ё зарари ба ашё расонидашуда чунин ҷуброн карда мешавад:

1) барои гум кардан ё камомади ашё - ба андозаи арзиши ашёи гумшуда ё камомад;

2) барои зарар дидани мол - ба андозаи маблағе, ки арзиши ашё паст гардидааст.

3. Агар дар натицаи зараре, ки барои он нигаҳбон ҷавобгар аст, сифати мол чунон тағиир ёфта бошад, ки тибқи таъиноти истифода бурдани он ғайриимкон аст, молгузор ҳуқуқ дорад аз он даст қашад ва аз нигаҳбон арзиши ин ашёро талаб қунад ва агар ин дар қонун ё шартнома пешбинӣ гардида бошад, инчунин ҷуброни дигар зарари расонидашударо низ талаб намояд.

Моддаи 990. Ҷуброни зараре, ки ба нигаҳбон расонида шудааст

Молгузор вазифадор аст ба нигаҳбон зарари вобаста ба хосияти ашё барои нигаҳдошт супурдашуда расонидашударо, агар нигаҳбон ҳангоми қабули ашё ин хосиятҳоро намедонист ва донистан ҳам наметавонист, ҷуброн намояд.

Моддаи 991. Қатъи ӯҳдадории нигаҳдошт тибқи талаби молгузор

Нигаҳбон, ҳарчанд дар шартнома мӯҳлати дигари баргардонидани ашё муайян гардида бошад ҳам, вазифадор аст тибқи талаби молгузор фавран ашёи барои нигаҳдошт супурдаашро баргардонад.

Аммо дар чунин ҳолат молгузор вазифадор аст ба нигаҳбон зарари дар натицаи пеш аз мӯҳлат қатъ кардани шартнома расонидашударо, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ҷуброн намояд.

Моддаи 992. Татбиқи муқаррароти умумии нигаҳдошт вобаста ба навъҳои алоҳидаи он

Муқаррароти умумии нигаҳдошт (моддаҳои 972-991), агар тибқи қоидаҳои оид ба навъҳои алоҳидаи нигаҳдошт муайяннамудаи моддаҳои 994 - 1112 ҳамин Кодекс, дигар қонунҳо ё санадҳои меъёрӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, нисбат ба навъҳои алоҳидаи он низ татбиқ мегардад.

Моддаи 993. Нигаҳдошт бо ҳукми қонун

Қоидаҳои ҳамин боб инчунин нисбат ба ӯҳдадориҳое, ки вобаста ба ҳукми қонун ба миён меоянд, агар дар қонунҳо қоидаҳои дигаре муқаррар нагардида бошанд, татбиқ мешаванд.

2. Намудҳои алоҳидаи нигаҳдошт

Моддаи 994. Нигаҳдошт дар гаравхона (ломбард)

1. Барои нигаҳдошт дар гаравхона (ломбард) аз шаҳрвандон ашёи манқули барои таъиноти истифодаи шахсӣ қабул карда шуда мумкин аст.

2. Шартномаи нигаҳдошти ашё дар гаравхона (ломбард) бо додани қвитансияи номии нигаҳдошт аз ҷониби гаравхона (ломбард) ба расмият дароварда мешавад.

3. Ашёи барои нигаҳдошт ба гаравхона (ломбард) супурдашаванда бояд тибқи созишномаи тарафҳо мувофиқи нархи чунин навъ ва сифати ашё, ки маъмулан дар савдо дар лаҳзаи супурдан ва қабули он дар маҳалли нигаҳдошт муқаррар шудааст, нархгузорӣ карда шавад.

4. Гаравхона (ломбард) вазифадор аст ба манфиати молгузор ашёи барои нигаҳдошт қабулкардаашро ба маблағи умумии арзиши он, ки мувофиқи қисми З ҳамин модда анҷом дода шудааст, сүғурта қунад.

Моддаи 995. Ашёи аз гаравхона (ломбард) талаб карда нашуда

1. Ҳангоми аз гирифтани ашё саркашӣ намудани молгузор гаравхона (ломбард) вазифадор аст онро дар ҷаравёни се моҳ нигоҳ дорад. Бо гузашти ин мӯҳлат ашёи гирифтанишуда аз ҷониби гаравхона (ломбард) тибқи тартиби муқаррарнамудаи қисми 2 моддаи 999 ҳамин Кодекс фурӯҳта шуданаш мумкин аст.

2. Аз маблағи аз фурӯши ашё бадастомада маблағи нигаҳдошт ва дигар пардохтҳои марбут ба гаравхона (ломбард) пӯшонида мешавад. Маблағи боқимондоро гаравхона (ломбард) ба соҳиби қвитансияи нигаҳдошт, ҳангоми пешниҳоди он бармегардонад.

Моддаи 996. Нигаҳдошти сарватҳо дар бонк

1. Бонк метавонад барои нигаҳдошт қоғазҳои қиматнок, металлҳо ва сангҳои қиматбаҳо, ашёи қиматнок ва дигар сарватҳо, инчунин ҳучҷатҳоро қабул қунад.

2. Шартномаи нигаҳдошти сарват дар бонк бо додани ҳучҷати номии нигаҳдошт ба молгузор, ки пешниҳоди он барои аз ҷониби бонк баргардонидани сарватҳои молгузор асос мебошад, ба расмият дароварда мешавад.

3. Дар ҳолатҳои пешбининамудаи шартномаи нигаҳдошт (депозит)-и қоғазҳои қиматнок, бонк ба гайр аз таъмини ҳифз инчунин фаъолияти дорои аҳамияти ҳуқуқиро нисбат ба ин қоғаз (намояндагӣ ва ғайра)-ҳо иҷро мекунад.

4. Сарватҳои дар бонк нигаҳдошташуда аз ҷониби бонк ба молгузор ё намояндаи он ҳангоми пешниҳоди ҳуҷҷати нигаҳдошт дода шуданаш мумкин аст.

5. Шартномаи нигаҳдошти сарват бо истифодай сейфи инфириодии бонк (як хонаҷаи сейф, бинои алоҳидай нигаҳдошт) метавонад бо усули аз ҷониби бонк қабул кардани сарват барои нигаҳдошт ва ба молгузор додани калиди сейф, карточкаи инфириодисозанд (индентификатсия)-и молгузор, дигар нишона ё ҳуҷҷате, ки ҳуқуқи манзурқунандаро барои сейфро қушодан ва аз он гирифтани сарват тасдиқ менамояд, баста шавад.

Агар дар шартнома тартиби пешбинӣ нагардида бошад, молгузор ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳза сарватро аз сейф гирад, онро пас гузорад, бо ҳуҷҷатҳои ҳифзшаванд кор қунад. Дар айни замон бонк ҳуқуқ дорад аз ҷониби молгузор гирифтани сарватро ба ҳисоб гирад.

Ҳангоми аз ҷониби молгузор аз сейф гирифтани як қисми сарват, аз ҷумла муваққатан гирифтани он, бонк барои эҳтиёти қисми боқимондаи сарват ҷавобгар аст.

Шартҳои мукаррарнамудаи ҳамин модда оиди нигаҳдошти сарват дар сейфи бонк ба ҳолатҳо, ки бонк сейфи худро ба дигар шахс тибқи шарти кирояи амвол ба истифода додааст, татбиқ намегардад.

Моддаи 997. Дар бағочхонаи нигаҳдошти ташкилотҳои нақлиётӣ нигоҳ доштани ашё

1. Бағочхонаи нигаҳдошти таҳти тобеияти ташкилотҳои нақлиётӣ ўҳдадоранд ашёи мусофирион ва дигар шаҳрвандонро, сарфи назар аз доштани ҳуҷҷати сафар, барои нигаҳдошт қабул қунанд. Шартномаҳои нигаҳдошт дар бағочхонаҳои нигаҳдошти ташкилотҳои нақлиётӣ оммавӣ (моддаи 458) эътироф карда мешаванд.

2. Барои тасдиқи қабули ашё ҷиҳати нигаҳдошт дар бағочхонаҳои нигаҳдошт (ба ҷузъ автоматикунонидашуда) ба молгузор қвитансия ё жетони рақамдор дода мешавад.

3. Маблаги зарари дар натиҷаи гум кардан, камомад ё зарар дидани ашёи ба бағочхонаи нигаҳдошт супурдаи молгузор расонидашуда, агар ҳангоми супурдани ашё барои нигаҳдошт нархгузории он сурат гирифта бошад ё тарафҳо оид ба арзиши пардоҳти ҷуброни зарар ба мувофиқа расида бошанд, ба молгузор дар ҷараёни як шабонарӯз ҷуброн карда мешавад.

4. Ашё ҷиҳати нигаҳдошт дар бағочхонаи нигаҳдошт ба мӯҳлати дар доираи қоидаҳои маҳсус ё созишномаи тарафҳо муқарраргардида супурда шуданаш мумкин аст. Ашёи дар мӯҳлати муқарраргардида пас гирифта нашударо бағочхонаи нигаҳдошт вазифадор аст дар тӯли се моҳ нигоҳ дорад. Бо гузашти ин мӯҳлат ашёи гирифтанашуда фурӯҳта шуда, маблаги аз фурӯш бадастомада тибқи моддаи 995 ҳамин Кодекс тақсим карда шуданаш мумкин аст.

5. Дар сурати гум кардани қвитансия ё жетон ашёи барои нигаҳдошт ба бағочхонаи нигаҳдошт супурдашуда ба молгузор дар сурати исботи ба ў тааллуқ доштани ашё баргардонида мешавад.

Моддаи 998. Нигаҳдошт дар либосхона (гардероб)-и ташкилот

1. Нигаҳдошт дар либосхона (гардероб)-и ташкилотҳо, агар ҳангоми барои нигаҳдошт супурдани ашё пардоҳти подошпӯлӣ қайду шарт нагардида бошад, ройгон таҳмин карда мешавад.

2. Барои тасдиқи ба либосхона (гардероб) ҷиҳати нигаҳдошт қабул кардани мол ба молгузор жетони рақамдор ё дигар нишонае, ки барои нигаҳдошт қабул кардани молро тасдиқ мекунад, супурда мешавад.

3. Ашёи ба либосхона (гардероб) супурдашуда бо манзурқунандай жетон дода мешавад. Дар айни замон нигаҳбон вазифадор намебошад ваколати манзурқунандай жетонро тафтиш қунад. Вале, агар нигаҳбон шубҳа дошта бошад, ки жетон ба манзурқунанда тааллуқ надорад, метавонад баргардонидани ашёро ба манзурқунанда ба таъхир гузорад.

4. Нигаҳбон ҳуқуқ дорад инчунин дар сурати гум кардани жетон низ, агар далели ба гардероб супурдани ашё ё ба молгузор марбут будани он нигаҳбонро ба шубҳа наоварад ё онро молгузор исбот карда бошад, ашёро ба молгузор баргардонад.

Моддаи 999. Нигаҳдошт дар меҳмонхона

1. Меҳмонхона ҳамчун нигаҳбон, бидуни созишномаи маҳсус низ барои гум кардан ё зарар расонидан ба ашё, ба истиснои пул, дигар арзишҳои асьорӣ ва қоғазҳои қиматноке, ки шахси дар он истиқоматдошта ба

мехмонхона овардааст, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки гум шудан ё зарар дидани ашё дар натиҷаи кувваи рафъонопазир, хосияти худи ашё ё бо гуноҳи худи сокини меҳмонхона, ашхоси ҳамроҳикунанда ё меҳмонони ўрух додааст, чавобгар мебошад.

Ашёи ба меҳмонхона овардашуда он ашёе ба ҳисоб меравад, ки онҳо ба кормандони меҳмонхона бовар карда шудаанд ё ашёе, ки дар ҷои барои онҳо (утоқи меҳмонхона ва ғайра) таъингардида нигоҳ дошта мешаванд.

2. Меҳмонхона барои гум шудани пул, дигар арзишиҳои асъорӣ ва қоғазҳои қиматнок танҳо ба шарте ҷавобгар мебошад, ки агар онҳоро барои нигаҳдошт қабул карда бошад.

3. Шахсе, ки дар меҳмонхона иқомат дорад, ҳангоми ошкор намудани гум шудани ашё ё зарар дидани он вазифадор аст фавран ба меҳмонхона хабар дихад. Дар акси ҳол меҳмонхона аз масъулият озод мебошад.

4. Меҳмонхона аз масъулияти муҳофизаи ашёи ашхоси дар он истиқоматкунанда озод карда намешавад, ҳарчанд эълон карда бошад, ки ба зиммаи худ ҷунин ўҳдадориро қабул намекунад.

5. Қоидоҳои ҳамин модда инҷунин нисбат ба нигаҳдошти ашё дар меҳмонхонаҳои сайёҳон (мотелҳо), ҳонаҳои истиқматӣ, шифохона (санатория)-ҳо, хобгоҳҳои умумӣ, ҳаммом ва дигар ташкилотҳои шабех, инҷунин нигаҳдошт дар ташкилотҳое, ки барои нигаҳдошти сару либоси болоӣ, кулоҳ ва ашёи дигари шаҳрвандони ба ташкилот ташрифоваранд ҷойҳои маҳсус пешбинӣ кардаанд, татбиқ мегардад.

Моддаи 1000. Нигаҳдошти ашёи баҳснок (секвестр)

1. Тибқи шартномаи секвестр ду ё якчанд шахсе, ки дар байни онҳо баҳс дар мавриди ҳуқуқ ба ашё ба миён омадааст, ашёи мавриди баҳсро ба шахси сеюм месупоранд ва он ўҳдадор мешавад баъди ҳалли баҳс ашёро ба шахсе супорад, ки тибқи қарори суд ё тибқи созишномаи тарафҳои баҳс (секвестри шартномавӣ) ба вай дода шудааст.

2. Ашёи мавриди баҳс барои нигаҳдошт бо қарори суд (секвестри судӣ) низ тибқи тартиби секвестр супурда шуданаш мумкин аст. Тибқи секвестри судӣ ҳам шахсе, ки ўро суд таъин кардааст, ҳам шахсе, ки бо мувофиқаи тарафҳо муайян гардидааст, нигаҳбон буда метавонад. Дар ҳар ду ҳолат, агар аз қонун тартиби дигаре барнаояд, гирифтани розигии нигаҳбон талаб карда мешавад.

3. Барои нигаҳдошти тибқи тартиби секвестр ҳам амволи манқул ва ҳам ғайриманқул супурда шуданаш мумкин аст.

4. Нигаҳбоне, ки ашёро тибқи тартиби секвестр анҷом медиҳад, агар дар шартнома ё қарори суди муқаррарнамудаи секвестр тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз ҳисоби тарафҳои баҳс ба подошпӯл ҳуқуқ дорад.

3. Нигаҳдошт дар анбори мол

Моддаи 1001. Анбори мол

Анбори мол ташкилоте эътироф мегардад, ки нигаҳдошти мол ва хизматрасонии вобаста ба онро ба сифати фаъолияти соҳибкорӣ анҷом медиҳад.

Моддаи 1002. Шартномаи нигаҳдошт дар анбор

1. Тибқи шартномаи нигаҳдошт дар анбор анбори мол (нигаҳбон) ўҳдадор мешавад бо пардоҳти подош молеро, ки молики мол (молгузор) барои нигаҳдорӣ супурдааст, нигаҳбонӣ кунад ва беосеб баргардонад.

2. Шакли хаттии шартнома ҳангоме риояшуда ба шумор меравад, ки агар бастани он ва қабули мол ба анбор бо ҳуҷҷати анбор (моддаи 1007) тасдиқ гардида бошад.

Моддаи 1003. Нигаҳдошти мол бо ҳуқуқи ихтиёрдории он

Агар тибқи қонунҳо ё шартнома ҷунин пешбинӣ шуда бошад, ки анбори мол метавонад моли барои нигаҳдошт супурдашударо ихтиёрдорӣ кунад, дар ин сурат нисбат ба тарафҳо муқаррарот барои қарз истифода гардида, vale ҷонӣ ва мажалли баргардонидани мол тибқи муқаррарот оид ба нигаҳдошт муайян карда мешавад.

Моддаи 1004. Еҳдадории анбори мол

1. Анбори мол вазифадор аст шарт (низом)-и нигаҳдошти дар намуна (стандарт)-хо, шартҳои техникий, дастурҳои технологӣ, дастурҳои нигаҳдошт, қоидаҳои нигаҳдошти навъҳои алоҳидай мол, дигар хучҷатҳои меъёрии маҳсуси барои анбор зарурии муқаррар-гардидаро риоя кунад.

2. Анбори мол бояд ҳангоми барои нигаҳдошт қабул кардани мол аз ҳисоби худ азназаргузаронии онро анҷом дихад.

3. Анбори мол, агар нигаҳдошт бидуни зикри мушахҳасот анҷом дода шавад, вазифадор аст ба молики мол имконият дихад, ки азназаргузаронии мол ё намунаҳои онҳоро анҷом дихад, онро санҷад ва барои таъмини беосеб нигоҳ доштани он тадбирҳо андешад.

4. Дар сурате ки агар барои таъмини муҳофизаи мол фавран тағиир додани шароити нигаҳдошт зарур бошад, анбори мол ҳуқӯқ дорад мустақилона тадбирҳои фавриро андешад. Он бояд молики молро оид ба тадбирҳои андешидашуда оғоҳ созад.

5. Ҳангоми ошкор соҳтани зарари ба мол расонидашуда анбор бояд фавран акт тартиб дода, худи ҳамон рӯз молики онро тибқи сурогаи дар анбори мол зикрнамудааш оғоҳ созад. Бо гирифтани ҳабар молгузор ӯҳдадор аст молро аз назар гузаронад ва бо нигаҳбон шартҳои минбаъдаи шартномаро мувофиқат кунад.

Моддаи 1005. Талаботи молики мол ба анбори мол

Агар дар шартнома оид ба гум кардани мол, камомад, ё зарар дидани мол, ки дар натиҷаи нигаҳдошти номатлуб ба миён омадааст, тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, молгузор ӯҳдадор аст ба анбори мол ҳангоми аз анбор гирифтани мол ва дар мавриди камбуҷиҳои ниҳонӣ бошад, дар ҷараёни ҳафт рӯз аз лаҳзаи ошкор намудани чунин камбуҷиҳо дар мӯҳлати муносиб арз кунад. Агар дар мавриди зарар дидани мол ё камомади он дар мӯҳлатҳои даҳлдор ба анбори мол арз карда нашавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки зарар қасдан ё дар натиҷаи беэҳтиёти дагалона расонида шудааст, анбори мол ҷавобгар намебошад.

Моддаи 1006. Аз ҷониби анбори мол рад кардани шартномаи нигаҳдошт

Анбори мол дар ҳолатҳои аз ҷониби молгузор пинҳон доштани хосияти хатарнокии мол, ки ба расонидани зарари муҳим таҳдид мекунад, ҳуқӯқ дорад аз иҷрои шартномаи нигаҳдошт даст қашад.

Моддаи 1007. Ҳуҷҷатҳои анбор

1. Анборҳои мол ҷиҳати тасдиқи нигаҳдошт қабул кардани мол яке аз ҳуҷҷатҳои зайлро дода метавонанд:

- 1) шаҳодатномаи дугонаи анбор;
- 2) шаҳодатномаи оддии анбор;
- 3) қвитансияи анбор.

2. Шаҳодатномаи дугонаи анбор ва ҳар як қисми он, инчунин шаҳодатномаи оддии анбор қоғазҳои қиматнок мебошанд.

3. Шаҳодатномаи дугона, оддии анбор мавзӯи гарав қарор дода шуданашон мумкин аст.

Моддаи 1008. Шаҳодатномаи дугонаи анбор

1. Шаҳодатномаи дугонаи анбор аз шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав (варрант) иборат аст, ки аз ҳамдигар ҷудо карда шуданаши мумкин аст.

2. Дар ҳар як қисми шаҳодатномаи дугонаи анбор инҳо бояд зикр гарданд:

- 1) ном ва сурогаи анборе, ки молро барои нигаҳдошт қабул кардааст;
- 2) раками ҷории шаҳодатномаи анбор тибқи феҳраст (реестр)-и анбор;
- 3) номи ташкилот ё шаҳрванде, ки аз онҳо барои нигаҳдошт мол қабул карда шудааст, инчунин маҳалли ҷойгиршавӣ (маҳалли истиқомат)-и молики мол;
- 4) номгӯй ва төъдоди мол, шумораи ҷои мол;
- 5) мӯҳлате, ки мол барои нигаҳдошт қабул гардидааст, агар чунин мӯҳлат муқаррар гардида бошад;
- 6) тарифҳо ва тартиби пардоҳти нигаҳдошт;
- 7) санаи қабул ва баргардонидани мол;
- 8) имзои шахси ваколатдор ва мӯҳри анбори мол.

Моддаи 1009. Ҳуқӯқи дорандай шаҳодатномаҳои анбор ва гарав ба мол

1. Дорандаи шаҳодатномаҳои анбор ва гарав ҳуқуқ дорад дар ҳаҷми пурра моли дар анбор нигаҳдошташавандаро ихтиёрдорӣ намояд.

2. Дорандаи шаҳодатномаи анборе, ки аз шаҳодатномаи гарав чудо карда шудааст, ҳуқуқ дорад молро ихтиёрдорӣ намояд, vale то пӯшонидани кредити тибқи шаҳодатномаи гарав додашуда молро аз анбор гирифта наметавонад.

3. Дорандаи шаҳодатномаи гарав нисбат ба дорандаи шаҳодатномаи анбор барои гарави мол ба андозаи кредити оид ба шаҳодатномаи гарав додашуда ва фоизҳои он ҳуқуқ дорад. Ҳангоми гарави мол дар шаҳодатномаи анбор дар ин бора сабт гузошта мешавад.

Моддаи 1010. Таҳвили шаҳодатномаҳои анбор ва гарав

Шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав якҷоя ё алоҳида тибқи навиштаҷот таҳвил дода шуданашон мумкин аст.

Моддаи 1011. Шаҳодатномаи оддии анбор

1. Шаҳодатномаи оддии анбор ба манзуркунанда дода мешавад.

2. Шаҳодатномаи оддии анбор бояд маълумоти дар моддаи 1008 пешбинишуда, инчунин сабти онро, ки ба манзуркунанда дода шудааст, дар баргираш.

Моддаи 1012. Додани мол тибқи шаҳодатномаи дугонаи анбор

1. Анбори мол ба дорандаи шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав (шаҳодатномаи дугонаи анбор) бар ивази ҳар ду шаҳодатнома дар якҷоягӣ молро бармегардонад.

Ба дорандаи шаҳодатномаи анбор, ки шаҳодатномаи гарав надорад, vale қарзи вобаста ба онро пардохтааст, мол аз анбор танҳо бар ивази шаҳодатномаи анбор ва ҳангоми пардохти тамоми маблағи қарз тибқи шаҳодатномаи гарав, ки бо квитансия ё дигар ҳуҷҷатҳо, ки гаравгири додани онро тасдиқ кардааст, дода мешавад.

2. Дорандаи шаҳодатномаи анбор ва шаҳодатномаи гарав ҳуқуқ дорад қисман додани молро талаб кунад. Дар айни ҳол бар ивази шаҳодатномаҳои аввалин барои моли дар анбор бокимонда ба ӯ шаҳодатномаҳои нав дода мешавад.

3. Анбори мол, ки хилофи талаботи ҳамин модда ба дорандаи шаҳодатномаи анбор, ки дорои шаҳодатномаи гарав нест ва маблағи қарзи вобаста ба онро напардохтааст, мол додааст, дар назди дорандаи шаҳодатномаи гарав барои пардохти ҳамаи маблағҳои ба ӯ тааллуқдошта ҷавобгар аст.

БОБИ 51. Суғурта

Моддаи 1013. Суғуртаи ихтиёрий ва ҳатмӣ

1. Суғурта дар асоси шартномаҳои амвол ё суғуртаи шахсӣ, ки байни шаҳрванд ё шаҳси ҳуқуқӣ (суғурташаванда) бо ташкилоти суғурта (суғуртакунанда) баста шудааст, анҷом дода мешавад.

Шартномаи суғуртаи шахсӣ шартномаи оммавӣ (моддаи 458) мебошад.

2. Дар ҳолатҳо ки дар қонун ба зиммаи ашҳоси дар он зикргардида ӯҳдадории ба сифати суғуртакунанда суғурта кардани ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашҳоси дигар, ё масъулияти худи шаҳрванд дар назди ашҳоси дигар аз ҳисоби худ ё аз ҳисоби ашҳоси манфиатдор (суғуртаи ҳатмӣ) гузошта шудааст, суғурта бо роҳи мутобиқи қоидаҳои ҳамин боб бастани шартнома анҷом дода мешавад.

Ҳангоми суғуртаи ҳатмӣ суғурташаванда бояд бо суғуртакунанда тибқи шартҳои пешбининамудаи қонунҳои ҳамин навъи суғуртаро танзимкунанда шартнома бандад.

3. Дар қонун суғуртаи ҳатмии ҳаёт, саломатӣ ва амволи шаҳрвандон аз ҳисоби маблағҳои аз буҷетҳои даҳлдор (суғуртаи ҳатмии давлатӣ) додашуда пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1014. Манфиатҳо, ки суғуртаи онҳо иҷозат дода намешавад

1. Суғуртаи манфиатҳои зиддиқонунӣ иҷозат дода намешавад.

2. Суғуртаи зарари иштирок дар бозиҳо, лотереяҳо ва шарт (гарав)-ҳо иҷозат дода намешавад.

3. Суғуртаи ҳароҷоте, ки шаҳс барои мақсади озод кардани гаравгонон маҷбуран ҷалб шуданаш мумкин аст, иҷозат дода намешавад.

4. Шартҳои шартномаи суғурта, ки хилофи қисмҳои 1 - 3 ҳамин модда мебошанд, қурб надоранд.

Моддаи 1015. Шартномаи сүгуртаи амвол

1. Мутобиқи шартномаи сүгуртаи амвол як тараф (сүгуртакунанда) ўҳдадор мешавад, ки бо пардохти дар шартнома қайду шартшуда (мукофоти сүгурта) ҳангоми фаро расидани ҳодисаи дар шартнома пешбинишуда (ҳодисаи сүгурта) ба тарафи дигар (сүгурташаванда) ё шахси дигаре, ки ба манфиати он шартнома баста шудааст (бадастоварандай фоида), зарари вобаста ба ин ҳодиса ба амволи сүгуртакунанда расонидашуда ё зарари вобаста ба дигар манфиати амволии сүгурташаванда расонидашударо дар доираи маблағи дар шартнома муайянгардида (маблағи сүгурта) пардозад (ҷубронпулии сүгуртаро пардозад).

2. Тибқи шартномаи сүгуртаи амвол инҳо метавонанд сүгурта карда шавад:

1) амвол:

2) таваккали масъулияти шаҳрвандӣ вобаста ба ўҳдадорие, ки дар натиҷаи расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигар ба миён омадааст ва дар ҳолатҳое, ки қонун пешбинӣ намудааст, инчунин масъулият (моддаҳои 1017 ва 1018) тибқи шартнома;

3) таваккали соҳибкорӣ - таваккали ба даст наовардани даромади дарназардошташуда аз фаъолияти соҳибкорӣ вобаста ба вайрон кардани ўҳдадориҳои худ аз ҷониби контрагентҳои соҳибкор ё тағиир додани шарти ин фаъолият вобаста ба ҳолатҳое, ки ба соҳибкорӣ (моддаи 1019) алоқаманд намебошанд.

Моддаи 1016. Сүгуртаи амвол

1. Амвол тибқи шартномаи сүгурта ба манфиати шахсе (сүгуртакунанда ё бадастоварандай фоида), ки мувофиқи қонунҳо ё шартнома барои ба манфиати худ нигоҳ доштани ҳамин амвол асос дорад, ба манфиати молики он, шахсе, ки ба ин амвол ҳуқуқи дигари амволӣ дорад, иҷоракор, пудратҷӣ, нигаҳбон, комиссарен ва гайра сүгурта шуданаш мумкин аст.

2. Шартномаи сүгуртаи амвол ба манфиати бадастоварандай фоида бидуни зикри ном ё номгӯи бадастоварандай фоида баста шуданаш мумкин аст.

Ҳангоми бастани чунин шартнома полиси сүгурта ба манзуркунанда дода мешавад. Ҳангоми татбиқи ҳуқуқи оид ба чунин шартнома ба сүгуртакунанда пешниҳод кардани чунин полис зарур мебошад.

Моддаи 1017. Сүгуртаи масъулияят барои расонидани зарар

1. Тибқи шартномаи таваккали масъулияти оид ба ўҳдадориҳо, ки дар натиҷаи расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ва амволи дигар ашхос ба миён омадааст, таваккали масъулияти худи сүгуртакунанда ё шахси дигаре, ки ба зиммаи он чунин масъулияят гузошта мешавад, сүгурта шуданаш мумкин аст.

2. Шахсе, ки таваккали масъулияти ў барои расонидани зарар сүгурта шудааст, бояд дар шартномаи сүгурта зикр карда шавад. Агар чунин шахс дар шартнома зикр нашуда бошад, эътироф мегардад, ки таваккали масъулияти худи сүгуртакунанда сүгурта шудааст.

3. Шартномаи сүгуртаи таваккали масъулияят барои расонидани зарар ба манфиати ашхосе, ки ба онҳо зарар расонида шуданаш мумкин аст (бадастоварандагони фоида) басташуда ҳисобида мешавад.

Моддаи 1018. Сүгуртаи масъулияят оид ба шартнома

1. Сүгуртаи таваккали масъулияят барои вайрон кардани шартнома нисбат ба масъулияти соҳибкори инфириодӣ ё ташкилоти тиҷоратӣ барои иҷро накардан ё иҷрои номатлуби шартномаи оммавӣ (моддаи 458) ва дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун иҷозат дода мешавад.

2. Тибқи шартномаи сүгуртаи таваккали масъулияят барои вайрон кардани шартнома танҳо таваккали масъулияти худи сүгуртакунанда сүгурта карда шуданаш мумкин аст. Шартномаи сүгурта, ки ба ин талабот мувофиқ намебошад, қурб надорад.

3. Таваккали масъулияят барои вайрон кардани шартнома ба манфиати тарафе, ки нисбат ба он тибқи шартҳои ин шартнома сүгуртакунанда бояд ҷавобгарии даҳлдор (бадастоварандай фоида)-ро ба зимма гирад, сүгуртакунанда ба ҳисоб меравад.

Моддаи 1019. Сүгуртаи таваккали соҳибкорӣ

Тибқи шартномаи сүгуртаи таваккали соҳибкорӣ (банди 2 қисми 2 моддаи 1015) танҳо таваккали соҳибкории худи сүгуртакунанда ва танҳо ба манфиати вай сүгурта шуданаш мумкин аст.

Шартномаи сүгуртаи таваккали соҳибкории шахсе, ки сүгуртакунанда намебошад, қурб надорад.

Шартномаи сүгуртаи таваккали соҳибкорӣ ба манфиати шахсе, ки сүгуртакунанда намебошад, ба манфиати сүгуртакунанда басташуда ҳисобида мешавад.

Моддаи 1020. Шартномаи суғуртаи шахсӣ

1. Тибқи шартномаи суғуртаи шахсӣ як тараф (суғуртшаванда) ўҳдадор мешавад, ки тибқи пардохти дар шартнома қайду шартшуда (мукофоти суғурта), ки аз тарафи дигар пардохта мешавад (суғуртакунанда), дар ҳолати расонидани зарар ба ҳаёт ё саломатии худи суғуртакунанда ё шаҳрванди дигари дар шартнома зикргардида (шахси суғуртшуда) бо расидан ба синну соли муайян ё дар ҳаёти ў фарорасии рӯйдоди дигари дар шартнома пешбинишуда (ҳодисаи суғурта) яқдафъаина ё давра ба давра маблағи қайду шартшударо мепардозад.

Хукуки гирифтани маблағи суғурта ба шахсе тааллуқ дорад, ки ба манфиати вай шартнома баста шудааст.

2. Шартномаи суғуртаи шахсӣ, агар дар шартнома ба сифати бадастоварандай фоида шахси дигар номбар нагардида бошад, ба манфиати шахси суғуртшуда басташуда ба ҳисоб меравад.

Дар сурати фавти шахси тибқи шартнома суғуртшуда, агар дар шартнома бадастоварандай дигари фоида номбар нашудааст, ворисони шахси суғуртшуда бадастоварандагони фоида эътироф карда мешаванд.

Шартномаи суғуртаи шахсӣ ба манфиати шахсе, ки суғурта нашудааст, аз ҷумла ба манфиати шахсе, ки суғуртшудаи суғуртакунанда намебошад, метавонад танҳо бо розигии хатти шахси суғуртшуда баста шавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин розигӣ шартнома тибқи дাъвои шахси суғуртшуда ва дар сурати фавти чунин шахс тибқи даъвои ворисони он беэътибор эътироф шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1021. Суғуртаи ҳатмӣ

1. Тибқи қонун ўҳдадории суғуртаи зайл пешбинӣ шуданаш мумкин аст:

- ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигари дар қонун пешбинишуда дар ҳолати расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи онҳо;

- таваккали масъулияти худи шаҳрванд, ки метавонад дар натиҷаи расонидани зарар ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи ашхоси дигар ё вайрон кардани шартнома бо ашхоси дигар фаро расад.

Еҳдадории баромад кардан ба сифати суғуртакунанда тибқи қонун ба зиммаи ашхоси дар он муайянгардида voguzoшта мешавад. Қонун метавонад инчунин дигар навъҳои суғуртаи ҳатмиро муқаррар намояд.

2. Еҳдадории суғуртаи ҳаёт ё саломатии худ на тибқи қонун ва на тибқи шартнома ба зиммаи шаҳрванд voguzoшта намешавад.

3. Дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун ё тибқи қоидаҳои муқаррарнамудаи онҳо ба зиммаи ашхоси хукуқӣ, ки таҳти пешбуруди хоҷагидорӣ ё идораи оперативӣ амволи марбути моликияти давлатиро доранд, ўҳдадории суғурта кардани ин амвол гузошта шуданаш мумкин аст.

4. Дар ҳолатҳое ки ўҳдадории суғуртаи амвол на аз қонун, балки аз шартнома бо соҳиби амвол ё аз ҳуҷҷатҳои муассисии шахси хукуқӣ, ки молики амвол аст, бармеояд, чунин шартнома тибқи муҳтавои ҳамин модда ҳатмӣ ба ҳисоб намеравад ва боиси оқибатҳои пешбининамудаи моддаи 1023 ҳамин Кодекс наметардад.

Моддаи 1022. Анҷом додани суғуртаи ҳатмӣ

1. Суғуртаи ҳатмӣ бо усули бастани шартномаи суғурта аз ҷониби шахс (суғуртакунанда)-е, ки ба зиммааш бастани чунин суғурта гузошта шудааст, бо суғуртшаванда баста мешавад.

2. Суғуртаи ҳатмӣ аз ҳисоби суғуртшаванда анҷом дода мешавад.

3. Объекте, ки бояд суғуртаи ҳатмӣ шавад, таваккале, ки аз он бояд суғурта шавад ва андозаи ҳадди ақали маблағи суғурта тибқи қонун ва дар ҳолатҳои пешбинишудаи қисми З моддаи 1036 ҳамин Кодекс бошад, тибқи қонун ё тибқи қоидаҳои муқаррарнамудаи он муайян карда мешавад.

Моддаи 1023. Оқибатҳои вайрон кардани қоидаҳои суғуртаи ҳатмӣ

1. Шахсе, ки тибқи қонун бояд ба манфиати вай суғуртаи ҳатмӣ анҷом дода шавад, агар ба ў маълум гардида бошад, ки суғурта сурат нагирифтааст, хукуқ дорад тибқи тартиби судӣ аз шахси ба сифати суғуртакунанда ба зиммааш суғурта voguzoшташуда анҷом додани онро талаб намояд.

2. Агар шахси ба сифати суғуртакунанда ба зиммааш вазифаи суғурта voguzoшташуда суғуртаро анҷом надодааст ё шартномаи суғуртаро бо шартҳое ба имзо расонидааст, ки вазъи бадастоварандай даромадро нисбат ба шароитҳои дар қонун муқарраршуда бадтар мегардонад, он дар назди бадастоварандай фоида

ҳангоми фарорасии ҳодисаи сүгурта тибқи ҳамон шартхое, ки дар сурати матлуб анҷом додани сүгурта мебоист ҷуброни сүгурта пардохта шавад, ҷавобгар мебошад.

3. Маблаги беасос ҷамъовардаи шахси ба зиммааш вазифаи сүгурта гузошташуда вобаста ба он, ки ўзифаи худро анҷом надодааст ё номатлуб ба ҷо овардааст, тибқи даъвои мақомоти давлатии назорати сүгурта бо баҳисобигрии фоиз ба ин маблағҳо тибқи моддаи 426 ҳамин Кодекс ба фоидай Ҷумҳурии Тоҷикистон ситонида мешавад.

Моддаи 1024. Сүгуртакунанда

Ба сифати сүгуртакунандагон шартномаи сүгуртаро ашхоси ҳуқуқӣ, ки ташкилоти тиҷоратӣ мебошанд ва барои анҷом додани наъви даҳлдори сүгурта иҷозатнома (литсензия) доранд, баста метавонанд.

Талаботе, ки ташкилотҳои сүгурта бояд ба он ҷавобгу бошанд, тартиби иҷозатнома (литсензия)-кунонии онҳо ва анҷом додани назорати давлатии фаъолияти онҳо тибқи қонун дар мавриди ташкили фаъолияти сүгурта муайян карда мешаванд.

Моддаи 1025. Тибқи шартнома ӯҳдадориро иҷро намудани сүгуртакунанда ва бадастоварандай фоида

1. Бастани шартномаи сүгурта ба манфиати бадастоварандай фоида, аз ҷумла ҳангоме ки ўз худ шахси сүгурташуда мебошад, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ё ӯҳдадории ба зиммаи сүгурташаванда voguzoшtaшударо шахсе анҷом дода бошад, ки ба манфиати ўз шартнома баста шудааст, сүгурташавандаро аз иҷрои ӯҳдадории вобаста ба ин шартнома озод намекунад.

2. Ҳангоми аз ҷониби бадастоварандай фоида талаб кардан пардохти ҷуброни сүгурта оид ба шартномаи сүгуртаи амвол ё маблаги сүгуртаи шартномаи сүгуртаи шахсӣ сүгуртакунанда ҳуқуқ дорад, аз ҷумла ҳангоми шахси сүгурташуда будани бадастоварандай фоида, иҷрои ӯҳдадориро оид ба шартномаи сүгурта, аз ҷумла ӯҳдадорие, ки ба зиммаи сүгурташаванда гузошта шудааст, вале иҷро накардааст, талаб намояд. Таваккали оқибатҳои иҷро накардан ё сари вақт анҷом надодани иҷрои ӯҳдадорӣ, ки бояд қаблан иҷро мегардида, ба зиммаи бадастоварандай фоида мебошад.

Моддаи 1026. Шакли шартномаи сүгурта

1. Шартномаи сүгурта бояд дар шакли ҳаттӣ баста шавад. Риоя накардани ин талабот ба истиснои шартномаи сүгуртаи ҳатмии давлатӣ боиси беэътибор донистани шартнома мегардад.

2. Шартномаи сүгурта метавонад бо роҳи таҳияи як ҳуҷҷат (қисми 2 моддаи 466) ё аз ҷониби сүгуртакунанда дар асоси аризаи ҳаттӣ ё шифоҳии ўз додани полиси сүгурта (шаҳодатнома, сертификат, қвитансия), ки аз ҷониби сүгуртакунанда имзо шудааст ва шартҳои шартномаи сүгуртаро дар бар мегирад, баста шавад.

Дар ин сурат розигии сүгурташаванда дар мавриди бастани шартнома тибқи шартҳои пешниҳоднамудаи сүгуртакунанда бо гирифтани ҳуҷҷатҳо, ки дар сарсатри якуми ҳамин қисм зикр шудааст ва пардохти мукофоти сүгурта ё ҳангоми давра ба давра гузаронидани мукофоти сүгурта ба пардохти ҳаққи якум тасдиқ карда мешавад.

3. Сүгуртакунанда ҳангоми бастани шартнома ҳуқуқ дорад шаклҳои намуна (стандарт)-ии шартномаи сүгурта (полиси сүгурта)-и таҳиянамудаашро оид ба наъъҳои алоҳидаи сүгурта истифода барад.

Моддаи 1027. Сүгурта оид ба полиси генерали

1. Сүгуртаи мунтазами қисматҳои муҳталифи амволи якхела (мол, бор ва ғайра) бо шартҳои шабех дар ҷараёни мӯҳлати муайян тибқи созишномаи сүгурташаванда ва сүгуртакунанда дар асоси як шартномаи сүгурта бо роҳи додани полиси генерали баста шуданаш мумкин аст.

2. Маблаги сүгурта ҳамчун ҳисоби миёнаи муқаррар кардаи солонаи воридшаванда ва содиршаванда аз қисмати амволи сүгурта муайян карда мешавад.

Моддаи 1028. Шартҳои муҳими шартномаи сүгурта

1. Ҳангоми бастани шартномаи сүгуртаи амвол байнӣ сүгуртакунанда ва сүгурташаванда бояд дар мавриди зайл созиш ба миён ояд:

- 1) оид ба амволи муайян ё маҷмӯъ ё манфиати дигари амволӣ, ки объекти сүгурта мебошад;
- 2) оид ба ҳусусияти ҳодисае, ки ҳангоми фарорасии он сүгурта анҷом дода мешавад (ҳодисаи сүгурта);

- 3) оид ба андозаи маблаги сүгурта;
 - 4) оид ба тартиби муайян намудани чуброни сүгурта, агар дар шартнома имконияти нисбат ба маблаги сүгурта камтар пардохтани маблаг пешбиний гардида бошад;
 - 5) оид ба андозаи мукофоти сүгурта ва мӯҳлат (мӯҳлатҳо)-и пардохти он;
 - 6) оид ба мӯҳлати амали шартнома.
2. Ҳангоми бастани шартномаи сүгуртаи шахсӣ байни сүгурташаванда ва сүгуртакунанда бояд дар мавриди зайл созиш ба миён ояд:
- 1) оид ба шахси сүгурташуда;
 - 2) оид ба хусусияти ҳодисае, ки ҳангоми фарорасии он дар ҳаёти шахси сүгурташуда сүгурта анҷом дода мешавад (ҳодисаи сүгурта);
 - 3) оид ба андозаи маблаги сүгурта;
 - 4) дар бораи андозаи мукофот ва мӯҳлат (мӯҳлатҳо)-и пардохти он;
 - 5) оид ба мӯҳлати амали сүгурта.
3. Агар шартномаи сүгурта шартҳоеро дар бар гирад, ки вазъи шаҳрванд, ки сүгурташаванда мебошад, шахси сүгурташуда ё бадастовардаи фоидаро нисбат ба муқаррароти муайяннамудаи қонунҳо бадтар мегардонад, бар ивази чунин шартҳои шартнома муқаррароти даҳлдори қонунҳо татбиқ карда мешавад.

Моддаи 1029. Муайян кардани шартҳои шартномаи сүгурта дар қоидаҳои сүгурта

1. Шартҳое, ки мувофиқи он шартномаи сүгурта баста мешавад, дар қоидаҳои намуна (стандарт)-ии сүгуртаи навъи даҳлдори аз ҷониби сүгуртакунанда ё идтиҳодияи сүгуртакунандагон (қоидаҳои сүгурта) қабулгардида маъқул ва тасдиқшуда муайян карда шуданаш мумкин аст.

2. Шартҳое, ки дар қоидаҳои сүгурта мавҷуданд ва ба матни шартномаи сүгурта (полис) доҳил карда нашудаанд, агар дар шартнома (полис) мустақилона оид ба истифодаи чунин қоидаҳо ишора шуда бошад ва ҳуди қоидаҳо дар як ҳуҷҷат бо шартнома (полис) ё дар қисмати ақиби он зикр ё замима гардидааст, барои сүгурташаванда (бадастоварандай фоида) ҳатмӣ мебошад. Дар ҳолати охирин ба сүгурташаванда ҳангоми бастани шартномаи супурда шудани қоидаҳои сүгурта бояд бо сабт дар шартнома тасдиқ карда шавад.

3. Ҳангоми бастани шартномаи сүгурта сүгурташаванда ва сүгуртакунанда дар мавриди тағиирот ё ҳориҷ кардани муқаррароти алоҳидай қоидаҳои сүгурта ва ба шартнома ворид намудани муқаррароте, ки дар қоидаҳо нестанд, метавонанд ба мувофиқа расанд.

4. Сүгурташаванда (бадастоварандай фоида) ҳуқуқ дорад барои ҳифзи манфиатҳои хеш ба қоидаҳои сүгуртаи навъи даҳлдоре, ки ба онҳо дар шартномаи сүгурта (полис) истинод шудааст, ҳарчанд ин қоидаҳо бо ҳукми ҳамин модда барои ў ҳатмӣ набошанд ҳам, истинод кунад.

Моддаи 1030. Маълумоте, ки сүгуртакунанда ҳангоми бастани шартнома пешниҳод мекунад

1. Ҳангоми бастани шартномаи сүгурташаванда бояд ба сүгуртакунанда ҳолатҳои барояш маълумеро, ки ҷиҳати муайян кардани имконпазирии фаро расидани ҳодисаи сүгурта муҳим мебошад ва андозаи эҳтимолии зарареро, ки бо фарорасии он расонида шуданаш мумкин аст (таваккали сүгурта), пешниҳод кунад.

Ҳолатҳои муҳим эътироф мегарданд, ки аз ҷониби сүгуртакунанда дар шакли намуна (стандарт)-ии шартномаи сүгурта (полис) ва қоидаҳои сүгуртаи ба сүгурташаванда додашуда ё дарҳости хаттӣ дақиқ зикр гардидаанд.

2. Агар шартномаи сүгурта ҳангоми мавҷуд набудани ҷавоби сүгурташаванда ба ин ё он саволи сүгуртакунанда баста шуда бошад, сүгуртакунанда наметавонад минбаъд дар асоси он, ки ҳолатҳои даҳлдор аз ҷониби сүгурташаванда иттилоъ дода нашудаанд, бекор кардани шартнома ё беэътибор донистани онро талаб намояд.

3. Агар баъди бастани шартномаи муқаррар карда шавад, ки сүгурташаванда ба сүгуртакунанда бадқасдона оид ба ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда маълумоти бардуруғ додааст, сүгуртакунанда ҳуқуқ дорад беэътибор донистани шартнома ва истифодаи оқибатҳои пешбининамудаи қисми 2 моддаи 204 ҳамин Кодексро талаб намояд.

Сүгуртакунанда, агар ҳолатҳое, ки оид ба онҳо сүгурташаванда изҳор накардааст, аз байн рафта бошанд, наметавонад беэътибор донистани шартномаро талаб кунад.

Моддаи 1031. Ҳуқуқи сүгуртакунанда барои аз назар гузаронидани объекти сүгурташаванда

1. Ҳанғоми бастани шартномаи сұғуртаи амвол сұғуртакунанда ҳуқук дорад амволи сұғурташавандаро аз назар гузаронад ва дар сурати зарурат бо мақсади мұқаррар намудани арзиши ҳақиқии он, муюина (экспертиза) тағын намояд.

2. Ҳанғоми бастани шартномаи сұғуртаи шахсің сұғуртакунанда ҳуқук дорад барои мұқаррар намудани вазъи воқеи саломатии сұғурташаванда муюинаи онро анчом дихад.

Моддаи 1032. Сирри сұғурта

Сұғуртакунанда ҳуқук надорад маълумоти дар натиҷаи сұғурта оид ба сұғурташаванда, шахси сұғурташуда ва ба дастоварандай фойда, вазъи саломатй, инчунин вазъи амволии ин ашхос барояш маълумгардида ошкор намояд. Барои вайрон кардани сирри сұғурта, вобаста ба шакли вайрон кардани ҳуқук ва мушаххасоти қонуншикани сұғуртакунанда мутобиқи қоидаҳои моддаи 153 ҳамин Кодекс масъулият дорад.

Моддаи 1033. Маблағи сұғурта

1. Маблағе, ки дар доираи он сұғуртакунанда үхдадор шудаастқ чуброни сұғуртаро тибқи шартномаи сұғуртаи амвол ё тибқи шартномаи сұғуртаи шахсің пардозад (маблағи сұғурта) бо созишномаи сұғурташаванда ва сұғуртакунанда муайян карда мешавад.

2. Ҳанғоми сұғуртаи амвол ё таваккали соҳибкорй, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбиний Nagarдида бошад, маблағи сұғурта набояд аз арзиши воқеи он (арзиши сұғуртавй) баландтар бошад, ки чунон ба ҳисоб гирифта мешавад:

- барои амвол арзиши воқеи он дар маҳалли мавҷудият дар рўзи бастани шартномаи сұғурта;

- барои таваккали соҳибкорй даромад аз фаъолияти соҳибкорй, ки сұғурташаванда, чуноне ки тахмин карда мешавад, дар ҳолати фарорасии ҳодисаи сұғурта аз он маҳрум шуда метавонист.

3. Дар шартномаҳои сұғуртаи шахсій ва шартномаҳои сұғуртаи масъулияти шаҳрвандй маблағи сұғурта тибқи салоҳиди тарафҳо муайян карда мешавад.

Моддаи 1034. Баҳс кардани арзиши сұғуртавии амвол

Арзиши сұғуртавии амволи дар шартномаи сұғурта зикршуда, ба истиснои ҳолате, ки агар сұғуртакунанда то бастани шартнома аз ҳуқуқи ҳуд дар мавриди нархбандин таваккали сұғурта (қисми 1 моддаи 1045) истифода набурда, бадқасдана оид ба ин арзиш гумроҳ карда шуда буд, минбаъд мавриди баҳс қарор дода намешавад.

Моддаи 1035. Сұғуртаи иловагии амвол

1. Агар амвол ё таваккали соҳибкорй танҳо дар қисмати арзиши сұғуртавй баста шуда бошад, сұғурташаванда (бадастоварандай фойда) ҳуқук дорад сұғуртаи иловагии амволро, аз ҷумла бо дигар сұғуртакунанда, вале ба шарте ки маблағи умумии сұғурта вобаста ба ҳамаи шартномаҳо аз арзиши сұғурта бештар набошад, анчом дихад.

2. Риоя накардани мұқаррароти қисми 1 ҳамин модда боиси оқибатҳои пешбининамудаи қисми 4 моддаи 1036 ҳамин Кодекс мегардад.

Моддаи 1036. Оқибатҳои сұғуртаи бештар аз арзиши сұғурта

1. Агар маблағи дар шартномаи сұғуртаи амвол ё таваккали соҳибкорй зикргардида аз арзиши сұғуртавй бештар бошад, шартнома дар он қисмати маблағе, ки аз арзиши сұғуртавй бештар аст, курб надорад.

Дар чунин маврид қисмати зиёдатии маблағи мұкофоти сұғуртаи супоридашуда баргардонида намешавад.

2. Агар мувофиқи шартномаи сұғурта мұкофоти сұғурта давра ба давра пардохта шавад ва то лаҳзай муайян намудани ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида он пурра гузаронида нашуда бошад, ҳаққи боқимондаи сұғурта бояд ба андозаи мутаносибан ба кам шудани андозаи маблағи сұғурта пардохта шавад.

3. Агар баланд кардани маблағи сұғурта дар шартномаи сұғурта натиҷаи фиреб додан аз ҷониби сұғурташаванда бошад, сұғуртакунанда ҳуқук дорад ҷуброни зарари вобаста ба ин расонидашударо ба андозае, ки аз мұкофоти сұғуртаи аз сұғурташаванда гирифташ бештар мебошад, талаб кунад.

4. Қоидаҳои пешбининамудаи қисмҳои 1 - 3 ҳамин модда мутаносибан барои сүгуртаи дубора татбиқ мегардад.

Маблағи ҷуброни сүгурта, ки бояд дар чунин ҳолат ба ҳар як сүгурташаванда пардохта шавад, мутаносибан ба кам кардани маблағи ибтидиоии сүгурта оид ба шартномаи даҳлдори сүгурта кам карда мешавад.

Моддаи 1037. Сүгуртаи дубора

1. Қоидаҳои пешбининамудаи моддаи 1036 ҳамин Кодекс мутаносибан инчунин дар ҳолатҳое татбиқ мегардад, ки агар маблағи сүгурта дар натиҷаи сүгурта намудани ҳамон як амвол ё таваккали соҳибкорӣ аз тарики ду ё якчанд сүгуртакунанда (сүгуртаи дубора) аз арзиши сүгуртавӣ бештар гардида бошад.

2. Ҳангоми сүгуртаи дубораи амвол ё таваккали соҳибкорӣ ҳар як сүгуртакунанда ўҳдадории пардохти ҷуброни сүгуртаро дар доираи шартномаи басташуда ба зимма дорад, вале маблағи умумии ҷуброни сүгурта, ки аз ҳамаи сүгуртакунандагон гирифта шудааст, наметавонад аз зарари воқеӣ бештар бошад.

Дар айни замон сүгурташаванда (бадастоварандай фоида) ҳуқуқ дорад аз ҳар қадом сүгуртакунанда дар доираи маблағе, ки дар шартномаҳои бо он басташуда пешбинӣ гардидааст, ҷуброни сүгуртаро гирад. Дар ҳолате, ки агар ҷуброни сүгуртаи гирифташуда зарари воқеан расонидашударо пӯшонида натавонад, сүгурташаванда (бадастоварандай фоида) ҳуқуқ дорад қисмати нокифояи маблагро аз дигар сүгуртакунанда гирад.

3. Ҳангоми сүгуртаи дубораи шахсӣ ҳар як сүгуртакунанда ўҳдадории худро дар назди сүгурташаванда, шахси сүгурташуда ва бадастоварандай фоида мустақиман, сарфи назар аз иҷрои ўҳдадорӣ аз ҷониби дигар сүгуртакунандагон, анҷом медиҳад.

Моддаи 1038. Сүгуртаи муштарак

Объекти сүгурта метавонад тибқи як шартнома аз ҷониби якчанд сүгуртакунанда якҷоя сүгурта карда шавад (сүгуртаи муштарак). Агар дар чунин шартнома ҳуқуқ ва ўҳдадориҳои ҳар қадоме аз сүгуртакунандагон муайян нагардида бошад, онҳо дар назди сүгурташаванда (бадастоварандай фоида) барои пардохти ҷуброни сүгурта оид ба шартномаи сүгуртаи амвол ё маблағи сүгуртаи шартномаи сүгуртаи шахсӣ масъулияти муштарак доранд.

Моддаи 1039. Мукофоти сүгурта ва ҳаққи сүгурта

1. Таҳти мағҳуми мукофоти сүгурта маблағе дар назар дошта шудааст, ки сүгурташаванда (бадастоварандай фоида) бояд барои сүгурта тибқи тартиб ва мӯҳлатҳои дар шартномаи сүгурта муқарраргардида ба сүгуртакунанда пардозад.

2. Сүгуртакунанда ҳангоми муайян кардани андозаи мукофоти сүгуртаи тибқи шартномаи сүгурта пардохташаванда ҳуқуқ дорад нақшаҳои тарифии таҳиянамудаашро, ки бо назардошти объекти сүгурта ва хусусияти таваккали сүгурта мукофоти аз воҳиди маблағи сүгурта ситонидашавандаро муайян менамояд, истифода барад.

3. Агар дар шартномаи сүгурта давра ба давра пардохтани мукофоти сүгурта пешбинӣ гардида бошад, дар ҳамон шартнома оқибатҳои дар мӯҳлати муайянгардида напардохтани ҳаққи навбатии сүгурта низ пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

4. Агар ҳодисаи сүгурта то пардохтани ҳаққи навбатии сүгурта, ки мӯҳлати он гузаронида шудааст, фаро расида бошад, сүгуртакунанда ҳуқуқ дорад андозаи ҷуброни пардохташавандай сүгуртаро тибқи шартномаи сүгуртаи амвол ё маблағи сүгуртаро тибқи шартномаи сүгуртаи шахсӣ мутаносибан ба қисми ба ў пардохташудаи мукофоти сүгурта маҳдуд созад ва маблағи ҳаққи мӯҳлаташ гузаронидашудаи сүгуртаро ба ҳисоб гирад.

Моддаи 1040. Беэътибории шартномаи сүгурта

Шартномаи сүгурта дар ҳолатҳои зайл қурб надорад:

- 1) агар дар лаҳзаи бастани шартнома объекти сүгурта вучуд надошта бошад;
- 2) агар тибқи шартномаи сүгуртаи амвол амвоне сүгурта шуда бошад, ки бо роҳи ҷиноят ба даст оварда шудааст, ашёи ҷиноят мебошад ё бояд мусодира гардад.

Шартномаи суғурта инчунин дар ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 1041 ҳамин Кодекс ва ҳолатҳои дигари пешбининамудаи ҳамин Кодекс ва қонунҳои дигар қурб надорад.

Моддаи 1041. Иваз намудани шахси суғурташуда

1. Дар ҳолате ки агар тибқи шартномаи суғуртаи таваккали масъулият барои расонидани зарар (моддаи 1061) масъулияти шахси нисбат ба суғуртакунанда дигар суғурта шуда бошад, охирин ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳзаи то фаро расидани ҳодисаи суғурта ин шахсро ба дигар шахс иваз намояд ва суғуртакунандаро ба таври хаттӣ огоҳ созад, зоро дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нашудааст.

2. Шахси суғурташудае, ки дар шартномаи суғуртаи шахсӣ зикр шудааст, аз ҷониби суғуртакунанда танҳо бо розигии худи суғурташаванда ва суғуртакунанда ба дигар шахс иваз карда шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1042. Иваз намудани бадастоварандай фоида

Суғурташаванда ҳуқуқ дорад бадастоварандай фоидаро, ки дар шартномаи суғурта зикр гардидааст, ба шахси дигар иваз намояд ва ба таври хаттӣ суғуртакунандаро огоҳ созад.

Бадастоварандай фоида наметавонад, баъди он ки ў ин ё он ўҳдадориро вобаста ба шартномаи суғурта анҷом додааст ё ба суғуртакунанда дар мавриди пардохти ҷуброни суғурта ё маблағи суғурта талабот пешниҳод кардааст, ба дигар шахс иваз намояд.

Моддаи 1043. Оғози амали шартномаи суғурта

1. Шартномаи суғурта, агар дар он тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, аз лаҳзаи пардохти мукофоти суғурта ё саҳми нахустини он эътибор пайдо мекунад.

2. Суғуртаи дар шартнома қайду шартшуда ба ҳодисаҳои суғуртае, ки баъди эътибор пайдо кардани шартномаи суғурта ба вуқӯй пайвастаанд, татбиқ мегардад.

Моддаи 1044. Пеш аз мӯҳлат қатъ гардидаши шартнома

1. Шартномаи суғурта то фаро расидани мӯҳлати барои он басташуда қатъ мегардад, агар:

1) несту нобуд гардидаши амвол бо сабабҳои нисбат ба фарорасии ҳодисаи суғурта фарқкунанда;

2) тибқи тартиби муқарраргардида аз ҷониби шахсе, ки таваккали соҳибкорӣ ё таваккали масъулияти шаҳрвандиро вобаста ба ин фаъолият анҷом медод, қатъ шудани фаъолияти соҳибкорӣ;

3) ғайри қобили амал ё қобили маҳдути амал эътироф кардани шахсе, ки таваккали масъулияти шаҳрвандиаш суғурта шуда буд.

2. Суғурташаванда (бадастоварандай фоида) ҳуқуқ дорад дар ҳар лаҳза аз шартномаи суғурта даст қашад, агар то лаҳзаи даст қашидан мувофиқи ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда имконияти фарорасии ҳодисаи суғурта аз байн нарафта бошад.

3. Ҳангоми пеш аз мӯҳлат қатъ гардидаши шартномаи суғурта вобаста ба ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда, агар ин ҳодисаҳо бо сабабҳое ба миён омада бошанд, ки ба суғурташаванда (бадастоварандай фоида) алоқаманд намебошанд, суғуртакунанда мутаносибан ба вақте ки дар ҷараёни он суғурта амал мекард, ба як қисми мукофоти суғурта ҳуқуқ дорад ва бояд маблағи изофагии қисми мукофоти суғуртаи гирифтааш-ро баргардонад. Дар ҳолатҳои дигари қатъ гардидаши шартномаи суғурта тибқи ҳолатҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида суғуртакунанда ҳуқуқи худро барои ҳамаи маблағи мукофоти суғурта нигоҳ медорад.

Ҳангоми пеш аз мӯҳлат аз шартномаи суғурта даст қашидан суғурташаванда (бадастоварандай фоида), агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мукофоти суғуртаи ба суғуртакунанда додашуда баргардонида намешавад.

Моддаи 1045. Оқибатҳои зиёд кардани таваккали суғурта дар давраи амали шартномаи суғурта

1. Дар давраи амали шартномаи суғуртаи амвол суғурташаванда (бадастоварандай фоида) вазифадор аст ба суғуртакунанда оид ба ошкор гардидаши тағйиротҳои муҳими ҳолатҳое, ки ў ҳангоми бастани шартнома ба суғуртакунанда баён карда буд, агар ин тағйиротҳо тавонанд ба таври муҳим ба афзудани таваккали суғурта таъсир расонанд, бетаъхир иттилоъ диҳад.

Дар ҳар ҳолат тағйиротҳои муҳим он тағйиротҳое эътироф мегарданд, ки дар шартномаи суғурта (полиси суғурта) қайду шарт шудаанд ва дар қоидаҳои суғуртаи ба суғурташаванда додашуда зикр ёфтаанд.

2. Суѓуртакунанда, ки оид ба ҳолатхое, ки метавонанд боиси афзоиши таваккали суѓурта шаванд, огох гардидааст, ҳуқук дорад таѓийир додани шартҳои шартнома ё мутаносибан ба афзоиши таваккали суѓурта пардохтани мукофоти иловагии суѓуртаро талаб намояд.

Агар суѓуртасшаванда (бадастоварандаи фоида) ба иваз намудани шартҳои шартнома ё пардохти мукофоти суѓурта эътиroz намояд, суѓуртакунанда ҳуқук дорад мувофиқи қоидаҳои пешбининамудаи боби 28 ҳамин Кодекс бекор кардани шартномаро талаб намояд.

3. Ҳангоми аз ҷониби суѓуртасшаванда ё бадастоварандаи фоида иҷро накарданӣ ӯҳдадориҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда суѓуртакунанда ҳуқук дорад бекор кардани шартномаи суѓурта ва ҷуброни зарари вобаста ба бекор кардани шартномаро (қисми 5 моддаи 485) талаб қунад.

4. Суѓуртакунанда, агар ҳолатхое ки метавонистанд боиси афзудани таваккали суѓурта гарданӣ, бартараф шуда бошанд, ҳуқук надорад бекор кардани шартномаро талаб намояд.

5. Ҳангоми суѓуртаи шахсӣ оқибатҳои таѓийир додани таваккали суѓурта дар давраи амали шартномаи суѓурта, ки дар қисмҳои 2 ва 3 ҳамин модда зикр гардидаанд, метавонанд танҳо вакте фаро расанд, ки агар онҳо мустақиман дар шартнома пешбинӣ гардида бошанд.

Моддаи 1046. Ба шахси дигар гузаштани ҳуқук ба амволи суѓуртасшуда

Ҳангоми аз шахси ба манфиати он шартномаи суѓурта басташуда ба шахси дигар гузаштани ҳуқук ба амволи суѓуртасшуда, ба истиснои ҳолатҳои тибқи асосҳои дар қисми 2 моддаи 259 ҳамин Кодекс зикргардида маҷбурий қашида гирифтани амвол ва радди ҳуқуқи моликияти (моддаи 260), ҳуқук ва ӯҳдадориҳо оид ба ҳамин шартнома ба шахсе мегузарад, ки ба ӯ ҳуқук ба амвол гузаштааст.

Шахсе, ки ба ӯ ҳуқук ба амволи суѓуртасшуда гузаштааст бояд фавран дар шакли ҳаттӣ суѓуртакунандаро огоҳ намояд.

Моддаи 1047. Огоҳ намудани суѓуртакунанда аз фарорасии ҳодисаи суѓурта

1. Суѓуртасшаванда тибқи шартномаи суѓуртаи амвол баъди ба ӯ маълум гардидаи фарорасии ҳодисаи суѓурта вазифадор аст фавран дар мавриди фарорасии он ба суѓуртакунанда ё намояндаи вай хабар дихад. Агар дар шартнома мӯҳлат ва (ё) усули огоҳонӣ пешбинӣ гардида бошад, он бояд дар мӯҳлати муайяншуда ва усули муқарраргардида анҷом дода шавад.

Чунин ӯҳдадорӣ инчунин ба зиммаи бадастоварандаи фоида, ки ба манфиати ӯ баста шудани шартномаи суѓурта барояш маълум аст, агар ӯ ният дошта бошад, ки ҳуқуқи ҷуброни суѓуртаи тибқи шартномаи ба манфиати ӯ бастаншударо истифода барад, гузашта мешавад.

2. Иҷро накарданӣ ӯҳдадориҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда, агар исбот карда нашавад, ки суѓуртакунанда оид ба фарорасии ҳодисаи суѓурта огоҳ буд ё дар натиҷаи надоштани маълумот наметавонист ба ӯҳдадориҳои суѓуртакунанда вобаста ба пардохти ҷуброни суѓурта таъсир расонад, ба суѓуртакунанда ҳуқук медиҳад пардохти ҷуброни суѓуртаро рад намояд.

3. Агар ҳодисаи суѓурта фавти шахси суѓуртасшуда ё расонидани зарар ба саломатии ӯ бошад, қоидаҳои пешбининамудаи қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда мутаносибан ба шартномаи суѓуртаи шахсӣ низ татбиқ мегардад. Дар айни ҳол мӯҳлати дар шартнома пешбинигардида оид бо огоҳсозии суѓуртакунанда аз бист рӯз камтар буда наметавонад.

Моддаи 1048. Кам кардани зарар аз ҳодисаи суѓурта

1. Ҳангоми фарорасии ҳодисаи суѓуртаи пешбининамудаи шартномаи суѓуртаи амвол суѓуртасшаванда вазифадор аст барои кам кардани зарари эҳтимолии ҳодиса тамоми тадбирҳои имконпазирро андешад.

Чунин тадбирҳоро андешиданда, суѓуртасшаванда бояд тибқи дастури суѓуртакунанда, агар онҳо ба суѓуртасшаванда иттилоъ дода шуда бошанд, амал қунад.

2. Хароҷоти бо мақсади кам кардани зарар масрағардида, ки бояд суѓуртакунанда ҷуброн намояд, агар чунин хароҷот зарурӣ бошад ё он барои иҷрои дастури суѓуртакунанда анҷом дода шуда бошад, ҳатто агар тадбирҳои даҳлдор натиҷаи надода бошанд ҳам, бояд аз ҷониби суѓуртакунанда пардохта шаванд.

Чунин хароҷот мутаносибан ба маблағи суѓурта ва арзиши суѓурта, сарфи назар аз он ки дар якҷоягӣ бо ҷуброни дигар зарарҳо метавонад аз маблағи суѓурта бештар бошад, ҷуброн карда мешавад.

3. Суѓуртакунанда аз ҷуброни зараре, ки дар натиҷаи аз ҷониби суѓуртасшаванда дидаю дониста ҷиҳати кам кардани зарари имконпазир наандешиданни тадбирҳо расонида шудааст, озод карда мешавад.

Моддаи 1049. Оқибатҳои фаро расидани ҳодисаи сұғурта бо гунохи сұғурташаванда, бадастоварандай фоида ё шахси сұғурташуда

1. Сұғуртакунанда, агар ҳодисаи сұғурта дар натиҷаи кирдори бадқасданаи сұғурташаванда, бадастоварандай фоида ё шахси сұғурташуда рух дода бошад, аз пардохти қуброни сұғурта озод карда мешавад.

2. Дар қонун ҳолатҳои аз пардохти қуброни сұғурта оид ба шартномаи сұғуртаи амвол озод кардани сұғуртакунанда ё кам кардани андозаи қуброн ҳантоми фарорасии ҳодисаи сұғурта дар натиҷаи беәхтиётии дағалонаи сұғурташаванда ё бадастоварандай фоида пешбиній гардиданаш мумкин аст.

Моддаи 1050. Асосҳо барои аз пардохти қуброни сұғурта ва маблағи сұғурта озод кардани сұғуртакунанда

1. Агар дар қонун ё шартномаи сұғурта тартиби дигаре пешбиній нагардида бошад, сұғуртакунанда аз пардохти қуброн сұғурта (маблағи сұғурта) озод карда мешавад, агар ҳодисаи сұғурта вобаста ба натиҷаҳои зайл фаро расида бошад:

- 1) таъсири таркиши яроқи зарравӣ, радиатсия ё захролудшавии радиоактивӣ;
- 2) амалиётҳои ҷангӣ, инчунин ҷангӣ шаҳрвандӣ.

2. Агар дар шартномаи сұғуртаи амвол тартиби дигаре пешбиній нагардида бошад, сұғуртакунанда аз пардохти зарари бо фармоши мақомоти давлатӣ дар натиҷаи қашидаги гирифттан, мусодира, реквизитсия, тавқиф ё несту нобуд кардани амвол расонидашуда озод карда мешавад.

Моддаи 1051. Радди пардохти қуброни сұғурта ё маблағи сұғурта

1. Сұғуртакунанда ҳуқуқ дорад ба сұғурташаванда (бадастоварандай фоида) пардохти қуброни сұғуртаро вобаста ба шартномаи сұғуртаи амвол ё маблағи сұғуртаро оид ба шартномаи сұғуртаи шахсӣ дар ҳолатҳои зайл рад намояд:

1) агар амали шартномаи сұғурта то фаро расидани ҳодисаи сұғурта, аз чумла тибқи асосҳои дар моддаи 1043 ва 1044 ҳамин Кодекс зикргардида қатъ шуда бошад;

2) агар шартномаи сұғурта тибқи асосҳои пешбининамудаи ҳамин Кодекс ё дигар қонунҳо, аз чумла тибқи асосҳои дар моддаи 1040 ҳамин Кодекс зикргардида қурб надошта бошад;

3) агар сұғуртакунанда аз пардохти қуброни сұғурта ё маблағи сұғурта тибқи асосҳои зикринамудаи моддаи 1047 - 1049 ҳамин Кодекс озод карда шуда бошад;

4) агар сұғуртакунанда дар мавриди беәзтибор доистани шартномаи сұғурта тибқи асосҳои пешбининамудаи ҳамин Кодекс, дигар қонунҳо ё дар бораи бекор кардани шартнома дар натиҷаи он, ки сұғурташаванда (бадастоварандай фоида) барои тафтиши ҳолати ҳодисаи сұғурта ё муайян кардани андозаи зарари расонидашуда монеа шудааст, даъво пешниҳод карда бошад.

2. Қарори сұғуртакунанда дар мавриди радди пардохти қуброни сұғурта ё маблағи сұғурта бояд ба сұғурташаванда (бадастоварандай фоида) дар мӯҳлати на дертар аз понздаҳ рӯзи баъди муроҷиати онҳо барои пардохти қуброни сұғурта ё маблағи сұғурта иттилоъ дода шуда, раддия бояд сабаби дақиқ асоснокшударо дар бар гирад.

3. Раддияни пардохти қуброни сұғурта ё маблағи сұғурта аз ҷониби сұғуртакунанда бо усули нисбат ба ўпешниҳод кардани даъво ба суд мавриди баҳс қарор дода шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1052. Пардохти маблағи сұғурта оид ба шартномаи сұғуртаи шахсӣ

1. Маблағи сұғурта тибқи шартномаи сұғуртаи шахсӣ сарфи назар аз маблағи ба сұғурташаванда, шахси сұғурташуда ё бадастоварандай фоида оид ба сұғуртаи иҷтимоӣ, таъминоти иҷтимоӣ, оид ба дигар шартномаҳои сұғурта ё тибқи қуброни зарар тааллукдошта ба шахсе пардохта мешавад, ки ба манфиати вай шартнома (қисми 2 моддаи 1020) баста шудааст.

2. Маблағи сұғурта тибқи шартномаи сұғуртаи шахсӣ, ки ба ворисони шахси сұғурташуда мувоғиқи асосҳои қисми 2 моддаи 1020 ҳамин Кодекс пардохта мешавад, ба таркиби мероси шахси сұғурташуда дохил намешавад.

Моддаи 1053. Ба сұғуртакунанда гузаштани ҳуқуқи сұғурташаванда барои қуброни зарар (субропатсия)

1. Агар шартномаи сұғуртаи амвол ё қонун тартиби дигареро пешбиній накарда бошанд, ба сұғуртакунандае, ки чуброни сұғуртаро пардохтааст, дар доираи маблағсои пардохташуда хұқуқи талаби сұғурташаванда (бадастоварандаи фоида) нисбат ба шахсе, ки барои расонидани зарари дар натиҷаи сұғурта чуброншуда масъулият дорад, мегузарад.

2. Хұқуқи талаби ба сұғуртакунанда гузашта аз ҷониби ў бо риояи қоидахое, ки муносибати байни сұғурташаванда (бадастоварандаи фоида) ва шахси масъули зарарро танзим менамояд, татбиқ карда мешавад.

3. Сұғурташаванда (бадастоварандаи фоида) вазифадор аст ба сұғуртакунанда тамоми хүччат ва далелхоро супорида, ба ў тамоми маълумотеро, ки ҷиҳати татбиқи хұқуқи талаботи гузашт барояш зарур мебошанд, иттилоъ дихад.

4. Агар сұғурташаванда (бадастоварандаи фоида) аз хұқуқи талаби худ нисбат ба шахси масъули зараре, ки сұғуртакунанда чуброн кардааст, даст қашад ё анҷом додани ин хұқуқ бо гунохи сұғурташаванда (бадастоварандаи фоида) имконнапазир гардад, сұғуртакунанда аз пардохти чуброни сұғурта пурра озод мегардад.

Моддаи 1054. Аз нав сұғурта кардан

1. Таваккали пардохти чуброни сұғурта ё маблағи сұғурта, ки сұғуртакунанда мувофиқи шартномаи сұғурта ба зиммаи худ қабул кардааст, метавонад аз ҷониби ў пурра ё қисман дар назди дигар сұғуртакунанда (сұғуртакунандағон) тибқи шартномаи бо охирин басташуда аз нав сұғурта карда шавад.

2. Нисбат ба шартномаи аз нав сұғурта кардан, қоидахой ҳамин боб, ки бояд нисбат ба сұғуртаи фаъолияти соҳибкорӣ истифода бурда шавад, татбиқ мегардад. Дар айни замон сұғуртакунанда оид ба шартномаи сұғурта (шартномаи асосӣ), ки шартномаи аз нав сұғурта карданро бастааст, дар ҳамин шартнома охирин сұғурташаванда ба ҳисоб меравад.

3. Ҳангоми аз нав сұғурта кардан оид ба шартномаи асосии сұғурта ҷиҳати пардохти чуброни сұғурта ё маблағи сұғурта сұғуртакунанда дар назди сұғурташаванда масъул боқӣ мемонад.

Вале ҳангоми барҳам додани ташкилоти сұғурта, ки оид ба шартномаи асосӣ сұғуртакунанда ба ҳисоб меравад, то фаро расидани ҳодисаси сұғурта хұқуқ ва ўҳдадории ў оид ба ҳамин шартнома дар қисмати аз нав сұғуртакардашуда ба зиммаи сұғуртакунандаи шартномаи аз нав сұғурта кардан мегузарад.

4. Ба таври муттасил бастани як ё якчанд шартномаи аз нав сұғурта кардан иҷозат дода мешавад. Ҳар яке аз чунин шартномаҳо нисбат ба шартномаи минбаъдаи аз нав сұғурта кардан шартномаи асосии сұғурта ба ҳисоб меравад.

Моддаи 1055. Сұғуртаи мутақобила

1. Шаҳрвандон ва ашхоси хұқуқӣ метавонанд амволи худ ё дигар манфиатҳои амволии дар қисми 2 моддаи 1015 ҳамин боб зикршударо дар асоси мутақобила, бо роҳи дар ҷамъиятҳои сұғуртаи мутақобила муттаҳид намудани маблағсои барои ин зарурӣ сұғурта кунанд.

2. Ҷамъиятҳои сұғуртаи мутақобила сұғуртаи амвол ва дигар манфиатҳои амволии аъзои худро анҷом дода, ташкилотҳои ғайритичоратӣ мебошанд.

Мушаххасоти вазъи хұқуқкүйи ҷамъиятҳои сұғуртаи мутақобила ва шарти фаъолияти онҳо мутобики ҳамин Кодекс, қонуни сұғуртаи мутақобила муайян карда мешавад.

3. Аз ҷониби ҷамъиятҳои сұғуртаи мутақобила сұғурта кардани амвол ва манфиатҳои амволии аъзои худ, агар дар хүччатҳои муассиси ҷамъият дар чунин ҳолатҳо бастани шартномаи сұғурта пешбиній нагардида бошад, мустақиман, дар асоси узвият анҷом дода мешавад.

Қоидахой ҳамин боб нисбат ба сұғурта байни ҷамъиятҳои сұғуртаи мутақобила ва аъзои он истифода бурда мешавад, зеро дар қонуни сұғуртаи мутақобила, хүччатҳои муассиси ҷамъияти даҳлдор ё қоидахой тибқи он муқарраргардидаи сұғурта тартиби дигаре пешбиній нашудааст.

4. Анҷом додани сұғуртаи ҳатмӣ бо роҳи сұғуртаи мутақобила танҳо дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонуни сұғуртаи мутақобила иҷозат дода мешавад.

5. Ҷамъияти сұғуртаи мутақобила метавонад ба сифати сұғуртакунанда сұғуртаи манфиати ашхосеро, ки узви он намебошанд, агар чунин фаъолияти сұғурта дар хүччатҳои муассиси он пешбинӣ гардида бошад, агар ҷамъият дар шакли ташкилоти тиҷоратӣ таъсис ёфта бошад, барои анҷом додани сұғуртаи навъи муайян иҷозатнома (литсензия) дошта бошад ва ба дигар талаботи муқаррарнамудаи қонун оид ба ташкили фаъолияти сұғурта ҷағобғў бошад, анҷом дихад.

Сүгуртаи манфиатҳои ашхосе, ки узви ҷамъияти сүгуртаи мутақобила намебошанд, аз ҷониби ҷамъият тибқи шартнома мувофиқи қоидаҳои ҳамин боб анҷом дода мешавад.

Моддаи 1056. Сүгуртаи ҳатмии давлатӣ

1. Бо мақсади таъмини манфиатҳои иҷтимоии шаҳрвандон ва манфиатҳои давлат тибқи қонун сүгуртаи ҳатмии давлатии ҳаёт, саломатӣ ва амволи турӯҳҳои муайянни маъмурин (хизматчиён)-и давлатӣ пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

Сүгуртаи ҳатмии давлатӣ аз ҳисоби маблақғое, ки барои чунин мақсад аз буҷети давлат ҷудо карда мешаванд, сурат мегирад.

2. Сүгуртаи ҳатмии давлатӣ мустақиман дар асоси қонунҳо оид ба чунин сүгурта, ки дар ин хӯҷатҳо аз ҷониби ташкилотҳои сүгуртаи давлатӣ дигар мақомоти давлатӣ (сүгуртакунандагон) зикр намудаанд ё дар асоси шартномаи сүгурта, ки мутобиқи ҳамин хӯҷатҳо байни сүгурташаванда ва сүгуртакунанда баста мешавад, сурат мегирад.

3. Қоидаҳои ҳамин боб нисбат ба сүгуртаи ҳатмии давлатӣ татбиқ мегардад, зоро дар қонун оид ба чунин сүгурта тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст ва аз моҳияти муносибатҳои даҳлдори вобаста ба сүгурта барнамеояд.

Моддаи 1057. Истифодаи қоидаҳои умумии сүгурта нисбат ба навъҳои маҳсуси сүгурта

Қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб нисбат ба сүгуртаи инвеститсияҳои хориҷӣ аз таваккали ғайритичоратӣ, сүгуртаи баҳрӣ, сүгуртаи тиббӣ, сүгуртаи пасандозҳои бонк ва сүгуртаи нафақа истифода бурда мешаванд, зоро дар қонун оид ба чунин навъни сүгуртаҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

БОБИ 52. Фаъолияти якҷоя (ширкати оддӣ)

Моддаи 1058. Шартномаи фаъолияти якҷоя (ширкати оддӣ)

1. Тибқи шартномаи фаъолияти якҷоя ширкати оддӣ (шартнома оид ба фаъолияти якҷоя) ду ё зиёда ашхосе, ки шарикон номида мешаванд, ўҳдадор мегарданд ҳиссаҳои худро муттаҳид намуда, якҷоя, бидуни таъсиси шахси ҳуқуқӣ барои ба даст овардани фоида ё ноил шудан ба мақсади дигар, ки хилоғи қонун намебошад, амал кунанд.

2. Шартномаи фаъолияти якҷоя бояд дар шакли хаттӣ баста шавад.

3. Тарафҳои шартномаи фаъолияти якҷоя, ки ҷиҳати анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ баста мешавад, танҳо соҳибкорони инфиродӣ ва (ё) ташкилотҳои тиҷоратӣ буда метавонанд.

Моддаи 1059. Ҳиссаи шарикон

1. Ҳиссаи шарик ҳамаи он ҷизе, ки ў ба манфиати кори умум гузаронидааст, аз ҷумла пул, амволи дигар, дониши қасбӣ ва дониши дигар, малака ва маҳорат, инчунин эътибори корӣ ва робитаҳои корӣ ба ҳисоб мераванд.

2. Агар аз шартнома ё ҳолатҳои воқеӣ тартиби дигаре барнаояд, ҳиссаи шарикон баробар таҳмин карда мешавад. Арзёбии арзиши пулии ҳиссаи шарик тибқи созишномаи байни шарикон анҷом дода мешавад.

Моддаи 1060. Амволи умумии шарикон

1. Амволи додаи шарикон, ки онро тибқи ҳуқуқи моликият соҳиб буданд, инчунин маҳсулоти дар натиҷаи фаъолияти муштарак истехсолгардида, маҳсул ва даромади аз чунин фаъолият бадастовардашуда моликияти умумии ҳиссавии онҳо эътироф мегардад, зоро дар қонун ё шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

Амволи таҳти моликияти умумии ҳиссавии шарикон қарордошта, инчунин талаботи умумии онҳо ва ҳуқуқҳои мустаснои умумии онҳо амволи умумии шариконро ташаккул медиҳад. Амволи умумӣ ба манфиати ҳамаи шарикон истифода бурда мешавад.

2. Пешбуруди баҳисобигрии муҳосибавии амволи умумӣ метавонад ба яке аз шахси ҳуқуқии иштирокчиёни ширкат супурда шавад.

3. Истифодаи амволи умумии шарикон бо мувофиқаи умумии онҳо ва дар сурати ба мувофиқа нарасидан, тибқи тартиби муқаррарнамудаи суд сурат мегирад.

4. Еҳдадории шарикон оид ба эҳтиёти амволи умум ва тартиби ҷуброни харочоти вобаста ба ичрои ин ўҳдадориҳо дар шартнома пешбинӣ карда мешавад.

Моддаи 1061. Пешбурди корҳои умумии шарикон

1. Пешбурди корҳои умумии иштирокчиёни шартнома оид ба фаъолияти якҷоя тибқи тартиби пешбининамудаи шартнома анҷом дода мешавад.

2. Ҳангоми пешбурди корҳои умумӣ, агар дар шартнома муқаррар нагардида бошад, ки ҳамаи иштирокчиёни он корро якҷоя пеш мебаранд ва ё пешбурди кор ба иштирокчиёни алоҳида супурда шудааст, ҳар як шарик ҳуқуқ дорад аз номи шарикони ҳуд баромад кунад.

Ҳангоми пешбурди яҷояи кор барои анҷом додани ҳар як аҳд розигии шарикон талаб карда мешавад.

3. Дар муносибат бо ашхоси сеюм салоҳияти шарик дар мавриди аз номи шарикон бастани аҳд тибқи ваколатномае, ки ба ў шарикон додаанд, тасдиқ карда мешавад ё аз шартномаи ширкати оддӣ чунин аён мегардад.

4. Дар муносибат бо ашхоси сеюм шарикон наметавонанд ба маҳдуд будани ҳуқуқ оиди пешбурди корҳои умумии шарике, ки аҳдро анҷомдода, ба истиснои ҳолате ки агар онҳо исбот намоянд, ки ҳангоми бастани аҳд дар мавриди мавҷудияти чунин маҳдудият шахси сеюм медонист ё бояд қаблан медонист, истинод намоянд.

5. Шарике, ки аз номи тамоми шарикон аҳдҳо бастааст ва нисбат ба онҳо ҳуқуқи ў барои пешбурда маҳдуд гардида буд ё ба манфиати шарикон аҳдро аз номи ҳудаш бастааст, агар зарурати ин аҳд дар мӯҳлатҳои қобили қабул аз ҷониби иштирокчиёни дигар мавриди баҳс қарор нагирифта бошад, ба ҷуброни маблағҳои харочоти аз ҳисоби ҳуд масрафнамудааш ҳуқуқ дорад.

Агар бо чунин аҳдҳо ба шарикони дигар зарар расонида шуда бошад, онҳо ҳуқуқ доранд ҷуброни зарарро талаб намоянд.

6. Агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, қарорҳои марбут ба корҳои умумӣ аз ҷониби шарикон бо мувофиқаи умум қабул карда мешаванд.

7. Иштирокчиёни шартномае, ки барои пешбурди корҳои умумӣ ваколатдор шудаанд, агар дар шартнома тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, ба подошпулии алоҳида ҳуқуқ доранд.

Моддаи 1062. Ҳуқуқи шарик ба маълумот

Ҳар як шарик, сарфи назар аз он ки барои пешбурди корҳои умумӣ салоҳият дорад ё на, ҳуқуқ дорад бо ҳамаи ҳуҷҷатҳои пешбурди кор шинос шавад. Рад кардани чунин ҳуқуқ ё маҳдуд кардани он, аз ҷумла бо мувофиқаи шарикон, иҷозат дода намешавад.

Моддаи 1063. Харочоти умумӣ, зарар ва масъулияти шарикон

1. Тартиби пӯшонидани харочот ва зарари вобаста ба фаъолияти якҷояи шарикон тибқи созишномаи байни онҳо муайян карда мешавад. Ҳангоми мавҷуд набудани чунин созишнома ҳар як шарик харочот ва зарари ҳудро мутаносибан ба арзиши ҳиссаи ў дар кори умумӣ ба зимма дорад.

Созишномае, ки яке аз шариконро аз иштирок дар пӯшонидани харочот ё зарар озод мекунад, иҷозат дода намешавад.

2. Агар шартномаи фаъолияти якҷоя бо фаъолияти соҳибкории анҷомдодашавандai аъзои он иртибот надошта бошад, дар он сурат вобаста ба ўҳдадории шартномавии умумӣ ҳар як шарик мутаносибан ба арзиши ҳиссаи он дар кори умумӣ ҷавобгӯ мебошад.

Оид ба ўҳдадориҳои умумӣ, ки аз шартнома ба миён наомадааст, шарикон муштарак ҷавобгар мебошанд.

Агар шартномаи фаъолияти якҷоя бо анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ аз ҷониби иштирокчиёни он алоқаманд бошад, оид ба ўҳдадориҳои умумӣ шарикон муштарак ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 1064. Тақсими фоида

Фоидаи дар натиҷаи фаъолияти якҷоя бадастовардаи шарикон, агар дар шартнома ё дигар созишномаи шарикон тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, мутаносибан ба арзиши ҳиссаи шарикон ба кори умумӣ тақсим карда мешавад. Созишнома дар мавриди аз иштирок дар фоида бартарф кардани яке аз шарикон иҷозат дода намешавад.

Моддаи 1065. Җудо кардани ҳиссаи шарик бо талаби кредитори он

Кредитори иштирокчии шартномаи фаъолияти якҷоя ҳуқуқ дорад оид ба ҷудо кардани ҳиссаи ў дар амволи умумӣ тибқи моддаи 303 ҳамин Кодекс талабот пешниҳод намояд.

Моддаи 1066. Қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя

1. Шартномаи фаъолияти якҷоя дар ҳолатҳои зайл қатъ мегардад:

1) дар натиҷаи бедарак ғойб шуда, ғайри қобили амал ё қобили маҳдуди амал эълон кардани яке аз шарикон;

2) дар натиҷаи ғайри қобили пардохт (муфлис) эълон кардани яке аз шарикон;

3) дар натиҷаи фавти яке аз шарикон ё барҳам додан ё аз нав ташкилшавии шахси ҳуқуқии иштирокчии шартнома, агар дар шартнома ё созишномаи минбаъда нигоҳ доштани шартнома дар муносибат байни шарикони дигар ё иваз кардани шарики фавтида (шахси ҳуқуқии аз нав ташкилшуда) бо ворисони он (ворисони ҳуқуқӣ) пешбинӣ нагардида бошад;

4) дар натиҷаи аз иштирок дар шартномаи bemӯҳлати фаъолияти якҷоя даст кашидани яке аз шарикон;

5) дар натиҷаи бекор кардани шартномаи фаъолияти якҷояи бо зикри мӯҳлат басташуда, тибқи талаби яке аз шарикон дар муносибати байни ў ва шарикони дигар;

6) дар натиҷаи бекор кардани шартномаи фаъолияти якҷоя бо созишномаи тарафҳо;

7) дар натиҷаи гузашти мӯҳлати шартномаи фаъолияти якҷоя;

8) дар натиҷаи ноил шудан ба мақсадҳои шартномаи фаъолияти якҷоя ё фарорасии шароите, ки ноил шудан ба ин мақсадҳоро имконнозӣ мегардонад;

9) дар натиҷаи ҷудо кардани ҳиссаи шарик бо талаби кредитори он;

10) тибқи асосҳои дигаре, ки ҳамин Кодекс ё шартномаи фаъолияти якҷоя пешбинӣ намудаанд.

Дар шартномаи фаъолияти якҷоя ё созишномаи минбаъдаи иштирокчиён дар ҳолатҳои дар бандҳои якум, дуюм, чорум, панҷум ва нуҳуми ҳамин қисм зикргардида нигоҳ доштани шартнома дар муносибат байни дигар шарикон пешбинӣ шуданаш мумкин аст.

2. Ҳангоми қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя ашёе, ки барои соҳибии умум ва (ё) истифодаи шарикон дода шуда буд, бидуни подошпӯй ба шарикони онҳоро фароҳамоварда баргардонида мешавад, зеро дар созишномаи тарафҳо тартиби дигар пешбинӣ нагардидааст.

Аз лаҳзаи қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя иштирокчиёни он вобаста ба иҷро накардани ўҳдадориҳои умумӣ дар назди ашҳоси сеюм масъулияти муштарак доранд.

Тақсими амволи таҳти моликияти умумии шарикон қарордошта ва ҳуқуқҳои умумии талаби байни онҳо бамиёномада тибқи тартиби муқаррарнамудаи моддаи 302 ҳамин Кодекс анҷом дода мешавад.

Шарике, ки ба моликияти умумӣ ашёи инфироди муайяншударо фароҳам овардааст, ҳуқуқ дорад ҳангоми қатъи шартномаи фаъолияти якҷоя, бо шарти риояи манфиатҳои шарикони бокимонда ва кредиторон ба ў баргардонидани ин ашёро талаб қунад.

Моддаи 1067. Радд кардани шартномаи bemӯҳлати фаъолияти якҷоя

Ариза дар мавриди шартномаи bemӯҳлати фаъолияти якҷояро рад кардани шахс бояд аз ҷониби ҷунин шахс дар мӯҳлати на дертар аз се моҳ то лаҳзаи эҳтимолии аз шартнома баромадан, агар дар шартнома мӯҳлати дигар пешбинӣ нагардида бошад, арз карда шавад.

Созишнома дар хусуси маҳдуд кардани ҳуқуқи радди шартномаи bemӯҳлати фаъолияти якҷоя иҷозат дода намешавад.

Моддаи 1068. Бекор кардани шартномаи фаъолияти якҷоя бо талаби тарафҳо

Дар баробари асосҳои дар банди 1 қисми 2 моддаи 482 ҳамин Кодекс зикргардида тарафи шартномаи фаъолияти якҷояе, ки бо зикри мӯҳлат ё бо зикри мақсад ба сифати шарти бекор соҳтан баста шудааст, ҳуқуқ дорад бо сабабҳои узрнок дар муносибати байни худ ва дигар шарикон бекор кардани шартномаро бо ҷуброни зарари воқеии вобаста ба бекор кардани шартнома ба шарикони бокимонда расонидашуда, талаб қунад.

Моддаи 1069. Масъулияти шарике, ки аз шартнома даст кашидааст ё бекор кардани онро талаб кардааст

Дар сурате ки агар шартномаи фаъолияти якҷоя дар натиҷаи аризаи яке аз иштирокчиёни он вобаста ба радди иштироки минбаъда дар он ё бекор кардани шартнома бо талаби яке аз шарикон қатъ нагардидааст, ё иштироки он дар шартнома қатъ гардидааст, ў дар назди ашхоси сеюм оид ба ўҳдадориҳои умумӣ, ки дар давраи иштирокаш дар шартнома ба миён омадааст, ҳамон тавре, ки агар вай ҳамчун иштирокчии шартномаи фаъолияти якҷоя боқӣ монад ҳам, ҷавобгар мебошад.

БОБИ 53. Озмуни оммавӣ

Моддаи 1070. Ташкили озмуни оммавӣ

1. Шахсе, ки ба таври оммавӣ дар мавриди пардохти подошпӯлӣ ё додани дигар мукофот (оид ба пардохти мукофот) барои иҷрои беҳтарини кор ё ба даст овардани натиҷаҳои дигар (озмуни оммавӣ) эълон кардааст, бояд ба шахси тибқи шартҳои гузаронидани озмун ғолиб эътирофгардида мукофоти қайду шартшударо пардозад.

2. Озмуни оммавӣ, ҳангоме ки пешниҳоди ташкилқунандаи озмун дар хусуси иштирок дар озмун ба ҳамаи иштирокчиёни нигаронида шудааст ва он бо роҳи эълон дар матбуот ё дигар воситаҳои аҳбори умум дастрас гардидааст, озмуни кушода ва агар пешниҳоди иштирок ба озмун ба гурӯҳи муайянни ашхос тибқи интиҳоби ташкилқунандаи озмун фиристода шавад, пӯшида буданаш мумкин аст.

Озмуни кушода метавонад бо дарназардошти дараҷаи таҳассусии (маҳорати) қаблии иштирокчиёни он, ҳангоме, ки ташкилқунандаи озмун интиҳоби қаблии ашхоси барои иштирок дар озмун ҳоҳишмандро муайян месозад, қайду шарт карда шавад.

3. Эълони озмуни оммавӣ бояд шартҳоеро, ки моҳияти вазифа, меъёр ва тартиби арзёбии натиҷаҳои кор ё дигар комёбихо, маҳал, мӯҳлат ва тартиби пешниҳоди он, андоза ва навъи мукофот, ҳамчунин тартиб ва мӯҳлати эълони натиҷаҳоро пешбинӣ менамояд, дар бар гирад.

4. Нисбат ба озмуни оммавӣ, ки бо ғолиби он бастани шартномаро пешбинӣ менамояд, қоидаҳои ҳамин боб истифода мегарданд, зоро дар моддаҳои 479-481 ҳамин Кодекс тартиби дигаре пешбинӣ нагардидааст.

Моддаи 1071. Тағиیر додани шарт ва бекор кардани озмуни оммавӣ

1. Шахсе, ки дар бораи гузаронидани озмуни оммавӣ эълон додааст, ҳуқук дорад танҳо дар ҷараёни қисмати аввали мӯҳлати барои пешниҳоди корҳо муқарраргардида шарти озмунро тағиир диҳад ё онро бекор кунад.

2. Огоҳинома дар мавриди тағиир додани шарт ё бекор кардани озмун бояд бо ҳамон усуле, ки озмун эълон карда шуда буд, сурат гирад.

3. Дар сурати иваз кардани шарти озмун ё бекор кардани он шахси озмунро эълоннамуда бояд ҳароҷоти ҳар шахсеро, ки пурра ё қисман кори дар огоҳиномаи озмун пешбинишударо анҷом додааст, ҷуброн намояд.

4. Агар ҳангоми тағиир додан ё бекор кардани озмун талаботи дар қисмҳои 1 ва 2 ҳамин модда вайрон карда шуда бошанд, шахсе, ки дар бораи гузаронидани озмун эълон додааст, бояд зарари дар натиҷаи он ба иштирокчиёни озмун расонидашударо ҷуброн намояд.

5. Шахсе, ки дар бораи гузаронидани озмун эълон додааст, агар исбот карда тавонад, ки кори зикргардида баръало ба шартҳои озмун мувоғиқ набуд, аз ҷуброни ҳароҷот ва зарари пешбининамудаи қисмҳои 3 ва 4 ҳамин модда озод карда мешавад.

Моддаи 1072. Қарор дар бораи пардохти мукофот

1. Қарор дар бораи пардохти мукофот ба ғолиби озмун бояд бароварда шуда, тибқи тартиб ва мӯҳлати дар эълони озмун муқарраргардида ба иттилои иштирокчиёни озмуни оммавӣ расонида шавад.

2. Агар комёбихои дар эълон зикргардида дар коре ба даст оварда шуда бошад, ки онро ба таври муштарак ду ё зиёда ашхос анҷом дода бошад, мукофот тибқи созишиномаи байни онҳо баробар тақсим карда мешавад. Агар чунин созишинома ба мувоғиқа нарасида бошад, тартиби тақсими мукофотро суд муайян мекунад.

Моддаи 1073. Истифодаи асарҳои илмӣ, адабӣ ва санъат, ки ғолиби озмуни оммавӣ гардидаанд

Агар мавзӯи озмуни оммавӣ асарҳои илмӣ, адабӣ ва санъат бошанд, шахси озмунро эълоннамуда барои бастани шартнома бо муаллифи асар дар хусуси истифодаи асар бо пардохти ҳаққи қалам, агар дар шартҳои озмун тартиби дигар пешбинӣ нагардида бошад, хуқуқи афзалиятноқро пайдо мекунад.

Моддаи 1074. Ба иштирокчиёни озмун баргардонидани корҳои пешниҳодшуда

Шахсе, ки оид ба озмуни оммавӣ эълон додааст, агар дар шарти озмун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз хусусиёти кори иҷрошуда барнаояд, ўҳдадор аст, ки ба иштирокчиёни озмун асарҳои сазовори мукофот донистанашударо баргардонад.

БОБИ 54. Ба таври оммавӣ эълон кардани мукофот

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 1075. Еҳдадории пардохти мукофот

1. Шахсе, ки барои ҳар каси амали қонунии дар эълон зикргардида дар мӯҳлати дар он зикршуда анҷом доданаш супоридани подошпӯй ё мукофоти дигар (дар бораи пардохти мукофот)-ро ба таври оммавӣ эълон намудааст, вазифадор аст ба ҳар каси чунин амалро анҷомдода, аз ҷумла ашёи гумшударо пайдонамуда ва ё ба шахси эълоннамудаи мукофот маълумоти заруриро иттилоъ дода, мукофоти ваъдашударо пардозад.

2. Агар дар эълони оммавии мукофот анҷозаи он муайян нагардида бошад, он тибқи созишнома бо шахсе, ки эълонро додааст ва дар сурати баҳс аз тариқи суд муайян карда мешавад.

3. Еҳдадории пардохти мукофот, сарфи назар аз он ки амали даҳддор вобаста ба эълон анҷом дода шудааст ё бидуни он, ба миён меояд.

4. Дар ҳолатҳое ки амали дар эълон зикршударо якчанд шахс анҷом додаанд, хуқуқи гирифтани мукофотро шахсе ба даст меорад, ки аввалин шуда амали даҳддорро иҷро кардааст.

Агар амали дар эълон зикршударо ҳамзамон ду ё зиёда ашхос анҷом дода бошанд, мукофот байни онҳо баробар ё тибқи тартиби дигари дар созишномаи байни онҳо пешбинигардида тақсим карда мешавад.

5. Агар дар эълон тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад ва аз хусусияти амали дар он зикршуда барнаояд, мутобиқати иҷрои амал бо талаботи дар эълон ҷойдошта аз ҷониби шахсе, ки ба таври оммавӣ мукофотро эълон намудааст ва дар сурати баҳс аз ҷониби суд муайян карда мешавад.

Моддаи 1076. Бекор кардани эълони оммавии мукофот

1. Шахсе, ки ба таври оммавӣ дар бори пардохти мукофот эълон кардааст, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар ҳуди эълон пешбинӣ гардидааст ё дар он имконногазирии радди он зикр шудааст ё барои иҷрои амал, ки барои он мукофот ваъда шудааст, мӯҳлати муайян муқаррар гардидааст ё то ларҳзai эълони рад як ё якчанд шахс аллакай амали дар эълон зикршударо анҷом додаанд, хуқуқ дорад бо ҳамон усул аз ваъдаи худ даст қашад.

2. Бекор кардани ваъдаи оммавии мукофот шахси дар бораи мукофот эълондодаро аз ҷуброни ҳарочоти шахсе, ки вобаста ба амали дар эълон зикргардида масраф намудааст, озод намекунад. Анҷозаи ҳарочот дар ҳар сурат наметавонад аз мукофоти дар эълон ваъдашуда бештар бошад.

2. Хусусиятҳои гузаронидани бозиҳо ва шартҳо

Моддаи 1077. Талаботи вобаста ба ташкили бозиҳо, шартҳо ва иштирок дар онҳо

Талаботи шаҳрвандон ва ашхоси ҳуқуқӣ вобаста ба ташкил намудани бозиҳо ва шартҳо, ки ба тавакkal асос ёфтаанд (бозиҳои сарҳушкунанда ва шартҳо) ё иштирок дар онҳо, ба истиснои талаботи ашхоси дар ин бозиҳо ё шартҳо таҳти таъсири фиреб, зӯроварӣ, таҳдид ё созишномаи риёкоронаи намояндагони онҳо бо ташкилотчиёни бозиҳо ё шартҳо иштироккарда ва талаботе, ки аз муносибатҳои дар моддаи 1098 ҳамин Кодекс бармеояд, таҳти ҳимояи судӣ қарор дода намешаванд.

Моддаи 1078. Хусусиятҳои гузаронидани лотерея, тотализаторҳо ва бозиҳои дигар аз ҷониби давлат ва мақомоти ҳокимиюти маҳаллӣ

1. Муносибати байни давлат, сохторҳои маъмурию марзӣ ё шахсе, ки аз мақоми ваколатдори давлатӣ барои гузаронидани лотерея, тотализаторҳо (шартҳои байніҳамдигарӣ) ва дигар мусобиқоти ба тавакkal

асосёфта бо иштирокчиёни бозихо ичозатнома (литсензия) гирифтааст, ба шартнома асос меёбад. Чунин шартнома бо додани лотерея, квитансия ё хүччати дигар ба расмият дароварда шуда, аз лаҳзаи аз чониби иштирокчий пардохтани арзиши билети лотерея ё шакли дигари пардохти маблағи бозӣ басташуда эътироф мегардад.

2. Ба ашхосе, ки мутобиқи шартҳои гузаронидани лотерея, тотализатор ё дигар бозихо голиб эътироф мегарданд, ташкилотчи бозӣ бояд бурди дар шарти бозӣ пешбинишударо тибқи андоза, шакл (бо пул ё дар шакли асл) ва дар мӯҳлатҳои муайяншуда ва агар мӯҳлат зикр нагардида бошад, дар мӯҳлати на дертар аз даҳ рӯз аз лаҳзаи ҷамъбости натиҷаи бозихо пардозад.

3. Дар сурати аз чониби ташкилотчи бозӣ риоя накардани ӯҳдадориҳои дар қисми 2 ҳамин модда зикргардида иштирокчие, ки дар лотерея ё тотализатор ё бозии дигар бурд кардааст, хукуқ дорад пардохти бурд, инчунин ҷуброни зарари вобаста ба вайрон кардани шартнома аз чониби ташкилотчи бозӣ расонидашударо талаб намояд.

БОБИ 55. Еҳдадориҳо вобаста ба расонидани зарар

1. Муқаррароти умумӣ

Моддаи 1079. Асосҳои умумии масъулият барои расонидани зарар

1. Зараре, ки бо амал (беамалий)-и ғайриқонунӣ ба шахс ё амволи шаҳрванд, инчунин ба шахси ҳуқуқӣ, давлат расонида шудааст, бояд дар ҳаҷми пурра аз чониби шахсе, ки зарар расонидааст, ҷуброн карда шавад.

Қонун метавонад ӯҳдадории ҷуброни зарарро ба зиммаи шахсе гузорад, ки зараррасон намебошад.

Мувофиқи қонун ё шартнома масъулияти баландтари зараррасон ё андозаи баландтари ҷуброни зарар муқаррар шуданаш мумкин аст.

2. Зараррасон, агар исбот намояд, ки зарар бо гуноҳи ў расонида нашудааст, аз ҷуброни зарар озод карда мешавад. Қонун метавонад ҷуброни зарарро дар сурати гуноҳ надоштани зараррасон низ пешбинӣ намояд.

3. Зарари бо амали қонунӣ расонидашуда дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун бояд ҷуброн карда шавад.

Моддаи 1080. Пешгирии расонидани зарар

1. Хатари дар оянда расонидани зарар барои арзи даъво ҷиҳати манъи амале, ки боиси расонидани зарар мегардад, асос буда метавонад.

2. Агар зарари расонидашуда аз оқибатҳои истифодаи корхона, иншоот ё дигар фаъолияти истеҳсолӣ ба миён омада бошад, ки зараррасониро идома медиҳад ё бо зарари нав таҳдид мекунад, суд ҳукуқ дорад ҷавобгарро бар замми ҷуброни зарар, инчунин ба қатъи фаъолияти даҳлдор ӯҳдадор созад.

3. Суд, агар қатъ гардонидани фаъолият хилофи манфиати ҷомеа бошад, метавонад даъворо вобаста ба фаъолияти даҳлдор рад намояд. Радди қатъи чунин фаъолият ҷабрдиагонро аз ҳуқуқи ситонидани ҷуброни зарари вобаста ба фаъолият расонидашуда маҳрум намесозад.

Моддаи 1081. Расонидани зарар дар ҳолати мудофиаи зарурӣ

Зарари дар ҳолати мудофиаи зарурӣ расонидашуда, агар дар айни замон гузаштан аз ҳадди мудофиа сурат нагирифта бошад, ҷуброн карда намешавад.

Моддаи 1082. Расонидани зарар дар ҳолати ниҳояти зарурат

Зарари дар ҳолати ниҳояти зарурат, яъне рафъи хатари ба ҳуди зараррасон ё дигар ашхос таҳдидкунанда расонида шуда, агар рафъи ин таҳдид дар ҳамин ҳолат бо усули дигар имконнозазир бошад, бояд аз чониби шахси зараррасон ҷуброн карда шавад.

Бо назардошти ҳолате ки вобаста ба он чунин зарар расонида шудааст, суд метавонад ӯҳдадории ҷуброни зарарро ба зиммаи шахси сеюм, ки ба манфиати он зараррасон амал кардааст, гузорад ё ҳам зараррасон ва ҳам шахси сеюмро пурра ё қисман аз ҷуброни зарар озод кунад.

Моддаи 1083. Масъулияти шахси ҳуқуқӣ ё шаҳрванд барои зараре, ки корманди он расонидааст

1. Шахси хукуқй ё шаҳрванд зарареро, ки корманди он ҳангоми ичрои ӯҳдадориҳои меҳнати (хизматӣ, вазифавӣ)-и худ расонидааст, ҷуброн менамояд.

2. Дар иртибот бо муқаррароти ҳамин Кодекс оид ба ӯҳдадориҳои вобаста ба ҷуброни зарар кормандон он шаҳрвандоне эътироф карда мешаванд, ки корҳоро дар асоси шартномаи меҳнатӣ (қарордод), инҷунин дар асоси шартномаи хукуқи гражданӣ ба ҷо меоранд, агар дар айни ҳол онҳо тибқи вазифа ё таҳти назорати шахси даҳлдори хукуқй ё шаҳрванди масъули пешбуруди бехатари корҳо амал кардаанд ё мебоист амал кунанд.

Ширкатҳои ҳоҷагидорӣ ва кооперативҳои истеҳсолӣ зарареро, ки иштирокчиён (аъзо)-и он ҳангоми аз ҷониби оҳирин анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ, истеҳсолӣ ё навъи дигари фаъолияти ширкат ё кооператив расонидаанд, ҷуброн менамоянд.

Моддаи 1084. Масъулият барои зараре, ки мақомоти давлатӣ, мақомоти ҳокимиияти маҳаллӣ, инҷунин ашҳоси мансабдори онҳо расонидаанд

1. Зарари дар натиҷаи аз ҷониби мақомоти давлатӣ баровардани санади ба қонунҳо номувоғиқ расонидашуда сарфи назар аз гуноҳи мақомот ё ашҳоси мансабдоре, ки санадро баровардааст, бо қарори суд ҷуброн карда шавад. Зарар аз ҳисоби ҳазинаи давлат (моддаи 151) ҷуброн карда мешавад.

2. Зараре, ки тавассути амал (беамалӣ)-и ғайриқонуни ашҳоси мансабдори мақомоти давлатӣ дар соҳаи идораи маъмурӣ расонида шудааст, тибқи асосҳои умумӣ (моддаи 1100), аз ҳисоби маблағҳои пулии дар ихтиёри ин мақомот қарордошта, ҷуброн карда мешавад. Ҳангоми нокифоя будани онҳо зарар ба таври субсидиарӣ аз ҳисоби буҷети давлат ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 1085. Мақомот ва ашҳосе, ки ҳангоми ҷуброни зарар аз ном ва ҳисоби ҳазина баромад мекунанд

Дар ҳолатҳои ҳамин Кодекс, дигар қонунҳо ҷуброни зарар аз ҳисоби ҳазинаи ҷумхурӣ ё ҳазинаи соҳтори мақомоти ҳокимиияти маҳаллӣ анҷом дода мешавад, аз номи ин ҳазина мақомоти даҳлдори молиявӣ баромад мекунанд.

Моддаи 1086. Масъулият барои зараре, ки бо амали ғайриқонуни мақомоти таҳқик, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва суд расонида шудааст

1. Зараре, ки дар натиҷаи ғайриқонунӣ маҳкум намудан, ғайриқонунӣ ба ҷавобгарии ҷиноятӣ қашидан, ғайриқонунӣ ба сифати чораи пешгириқунанда истифода бурдани баҳабстери ё забонҳат барои ба ҷое нарафтан, ғайриқонунӣ андешидани ҷазои маъмурӣ дар шакли ба ҳабс гирифтан ё корҳои ислоҳи меҳнатӣ ба шаҳрванд расонида шудааст, сарфи назар аз гуноҳи шахси мансабдори мақоми таҳқик, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва суд, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун аз ҷониби давлат ба андозаи пурра ҷуброн карда мешавад.

2. Зарари ба шаҳрванд ё шахси хукуқӣ дар натиҷаи фаъолияти дигари ғайриқонуни мақомоти таҳқик, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва суд расонидашуда, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, дар асосҳои умумӣ (моддаи 1104) ҷуброн карда мешавад.

3. Зараре, ки дар натиҷаи баровардани қарори ғайриқонунӣ оид ба парвандаҳои гражданӣ расонида шудааст, дар ҳолате ҷуброн карда мешавад, ки агар гуноҳи судя тибқи қарори эътибори қонунӣ пайдо кардаи суд муқаррар гардида бошад.

Моддаи 1087. Ҷуброни зарар аз ҷониби шахси масъулияти худро сӯғуртнамуда

Шахси хукуқӣ ё шаҳрванде, ки масъулияти худро тибқи тартиби сӯғуртаи ихтиёри ё сӯғуртаи ҳатмӣ сӯғурта кардааст, ҳангоми ҷиҳати пурра ҷуброн намудани зарар нокифоя будани маблағи сӯғурта фарқи байнӣ маблағи сӯғурта ва андозаи воқеии зарарро мепардозад.

Моддаи 1088. Масъулият барои зараре, ки ноболигони то синни чордаҳсола расонидаанд

1. Барои зараре, ки ноболигони ба синни чордаҳсолагӣ нарасида (хурдсолон) расонидаанд, волидайни онҳо (фарзандҳондагон), ё васиён, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гуноҳи он расонида нашудааст, ҷавобгар мебошанд.

2. Агар хурдсоли мӯҳточи васоят дар муассисаи даҳлдори тарбиявӣ, муассисаи муолиҷавӣ, муассисаи хифзи иҷтимоӣ ё дигар муассисаи шабеҳ қарор дошта бошад, ки бо ҳукми қонун васии он ба ҳисоб меравад,

агар исбот карда натавонад, ки зарар бо гунохи ў содир нашудааст, ин муассиса вазифадор аст зарари расонидаи хурдсолро ҷуброн намояд.

3. Агар хурдсол ҳангоми таҳти назорати муассисаҳои таълимӣ, тарбиявӣ, муолиҷавӣ ё дигар муассиса қарор доштанаш гуноҳ содир карда бошад ва он муассиса вазифадор буд назорати ўро анҷом медод, инчунин хурдсол таҳти назорати шахсе буд, ки дар асоси шартнома ўро назорат менамуд, ин муассиса ё шахс, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гунохи онҳо расонида нашудааст, барои ин зарар ҷавобгар мебошанд.

Агар волидайн (фарзандхондагон) ё васиён фавтида бошанд ё онҳо, инчунин шаҳрвандони дигаре, ки дар қисми З ҳамин модда зикр шудаанд, барои ҷуброни зарари ба ҳаёт ё саломатии ҷабрдида расонидашуда маблағи кофӣ надошта бошанд ва худи зараррасон, ки пурра қобили амал гардидааст ва дорои чунин маблағ бошад, суд бо назардошти вазъи амволии ҷабрдида ва зараррасон, инчунин дигар ҳолатҳо ҳуқуқ дорад дар бораи пурра ё қисман аз ҳисоби худи зараррасон ҷуброн намудани зарар қарор қабул кунад.

Моддаи 1089. Масъулият барои зараре, ки ноболигони аз синни ҷордаҳсола то ҳаждаҳсола расонидаанд

1. Ноболигони аз синни ҷордаҳсола то ҳаждаҳсола барои зарари расонидаашон мустақилона, дар асосҳои умумӣ ҷавобгар мебошанд.

2. Дар сурате, ки агар ноболиги аз ҷордаҳсола то ҳаждаҳсола барои ҷуброни зарар амвол ё манбаи дигари даромад надошта бошад, зарар бояд пурра ё дар қисмати нокифояи он аз ҳисоби волидайн (фарзандхондагон)-и ў ё парасторон, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гунохи онҳо расонида нашудааст, ҷуброн карда мешавад.

Агар ноболиги аз синни ҷордаҳсола то ҳаждаҳсола, ки мӯҳточи сарпарастӣ мебошад, дар муассисаи даҳлдори тарбиявӣ, муассисаи муолиҷавӣ ё муассисаи ҳифзи иҷтимоӣ ё дигар муассисаи шабехе қарор дошта бошад, ки бо ҳукми қонун парастори ў ба шумор мераванд, ин муассисаҳо, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гунохи онҳо расонида нашудааст, ўҳдадоранд пурра ё дар қисмати нокифояи он зарарро ҷуброн намоянд.

3. Еҳдадории волидайн (фарзандхондагон), парасторон ва муассисаҳои даҳлдор вобаста ба ҷуброни зарар байди ба синни балоғат расидани зараррасон ё байди он ки то ба синни балоғат расидан дорои амвол ё дигар манбаи даромаде мегардад, ки барои ҷуброни зарар қифоя мебошад ё то расидан ба синни балоғат қобили амал гардидааст, қатъ мегардад.

Моддаи 1090. Масъулияти волидайнни аз ҳуқуқи волидайн маҳрумшуда барои зарари расонидаи ноболигон

Суд метавонад ба зиммаи падар ё модари аз ҳуқуқи волидайн маҳрумшуда масъулияти ҷуброни зарареро, ки фарзандони ноболиги онҳо дар ҷараёни соли байди аз ҳуқуқи волидайн маҳрум гардидаи онҳо расонидаанд, агар рафтори кӯдаке, ки боиси расонидани зарар гардидааст, оқибати ба таври муносиб анҷом надодани ўҳдадории тарбияи фарзанд аз ҷониби волидайн бошад, гузорад.

Моддаи 1091. Масъулият барои зарари расонидаи шаҳрванди ғайри қобили амал эътирофгардида

1. Зарари расонидаи шаҳрванди ғайри қобили амал эътирофгардида (моддаи 30) васӣ ё ташкилоте, ки вазифадор аст назорати ўро анҷом дилад, агар исбот карда натавонанд, ки зарар бо гунохи онҳо расонида нашудааст, ҷуброн менамоянд.

2. Еҳдадории васӣ ё ташкилоти ҷубронкунандай зараре, ки аз ҷониби шаҳрванди ғайри қобили амал эътирофгардида расонида шудааст, инчунин дар ҳолати барқарор шудани қобилияти амали ў низ қатъ намегардад.

3. Агар васӣ фавтида бошад ё барои ҷуброни зарар маблағи кофӣ надошта бошад ва худи зараррасон дорои чунин маблағ бошад, суд бо дарназардошти вазъи амволии ҷабрдида ё зараррасон, инчунин ҳолатҳои дигар ҳуқуқ дорад оид ба қисман ё пурра аз ҳисоби амволи худи зараррасон ҷуброн намудани зарари ба ҳаёт ё саломатии ҷабрдида расонидашуда қарор қабул кунад.

Моддаи 1092. Масъулият барои зарари расонидаи шаҳрванди қобили маҳдуди амал эътирофгардида

Зарари расонидаи шаҳрванди дар натиҷаи истеъмоли машрубот ё маводи нашъадор қобили маҳдуди амал эътирофгардида (моддаи 31) аз ҷониби худи заرارрасон тибқи асосҳои умумӣ ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 1093. Масъулият барои зарари расонидаи шаҳрванде, ки қобилияти дарки амалҳои худро надорад

1. Шаҳрванди қобили амал, инчунин ноболиги аз синни чордаҳсола то ҳаждаҳсола, агар дар ҳолате зарар расонида бошад, ки моҳияти кирдори худро дарк ё идора карда наметавонист, барои зарари расонидааш ҷавобгар намебошад.

2. Заرارрасон, агар худро ба ҷунин ҳолат дар натиҷаи истифодаи машрубот, маводи нашъадор ё бо усули дигар расонида бошад, аз масъулият озод карда намешавад.

3. Агар зарар аз ҷониби шаҳсе расонида шуда бошад, ки дар натиҷаи бемории рӯҳӣ ё камақлӣ моҳияти амали худро дарк ё идора карда наметавонист, ўҳдадории ҷуброни зарарро суд метавонад ба зиммаи шаҳси қобили меҳнати бо ў якҷоя зиндагиқунанда: ҳамсар, волидайн, фарзандони болиг, ки дар бораи ҷунин ҳолати заرارрасон оғоҳ буданд, вале оид ба ғайри қобили амал эътироф шудан ва таъини васояти ў масъала нағузозштаанд, voguzorad.

Моддаи 1094. Масъулият барои расонидани зарар тавассути фаъолияте, ки барои атрофиён ҳатари калонро ба миён меоварад

1. Манбаи ҳатари калон гуфта қувваҳои физикий, физикий-химиявӣ ва биологиро меноманд, ки субъектҳои ҳуқуқи гражданий дар асоси ҳуқуқи ба онҳо тааллук доштаи моликият, пешбурди ҳочагӣ ва идораи оперативӣ ё бо асосҳои дигари иҷозатдода (шартнома, қонун, санадҳои маъмурӣ ва ғайра), ки барои атрофиён ҳатари калон дорад.

2. Ашҳоси ҳуқуқӣ ва шаҳрвандоне, ки фаъолияти онҳо бо ҳатари калон барои атрофиён алоқаманд мебошад (ташкилотҳои нақлиётӣ, корхонаҳои саноатӣ, соҳтмон, моликони воситаҳои нақлиёт ва ғайра), агар исбот карда натавонад, ки зарар дар натиҷаи қувваи рафъонопазир ё нияти бадқасданаи ҷабрдида рух додааст, вазифадоранд зарари тавассути манбаи ҳатари калон расонидашударо ҷуброн намоянд.

Еҳдадории ҷуброни зарар ба зиммаи шаҳси ҳуқуқӣ ё шаҳрванде гузашта мешавад, ки манбаи ҳатарро дар асоси ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи пешбурди ҳочагидорӣ ё ҳуқуқи идораи оперативӣ ё тибқи ҳама гуна асосҳои дигари қонунӣ (шартномаи кирояи амвол, эътимоднома барои идораи воситаи нақлиёт, бо ҳукми фармоиши мақомоти салоҳиятдор оид ба интиқоли манбаъ ва ғайра) соҳибӣ менамоянд.

3. Соҳибони манбаъҳои ҳатари калон барои зарари дар натиҷаи амали мутақобилаи манбаъҳо (бархурди воситаҳои нақлиёт ва ғайра) ба ашҳоси сеюм расонидашуда тибқи асосҳои пешбининамудаи қисми 1 ҳамин модда масъулияти муштарақ доранд.

Зарари дар натиҷаи амали мутақобилаи манбаъҳои ҳатари калон ба соҳибони он расонидашуда тибқи асосҳои умумӣ ҷуброн карда мешавад. Дар айни замон:

- зарари бо гуноҳи як тараф расонидашуда дар ҳаҷми пурра аз ҷониби ҳамин тараф ҷуброн карда мешавад;

- зарари бо гуноҳи ҳарду тараф ё якчанд тараф расонидашуда мутаносибан ба гуноҳи ҳар қадоме аз онҳо ҷуброн карда мешавад.

Ҳангоми имконноразии муқаррар намудани андозаи гуноҳи ҳар қадоме аз тарафҳо масъулият байни онҳо баробар тақсим карда мешавад.

Ҳангоми мавҷуд набудани гуноҳи тарафҳо дар заرارрасонӣ ҳеч яке аз онҳо ҳуқуқ надоранд ҷуброни зарарро талаб намоянд. Ҳар яке аз тарафҳо дар ҷунин ҳолат тавакқали зарари расонидашударо ба ўҳда дорад.

4. Соҳиби манбаъи дори ҳатари калон барои зараре, ки ин манбаъ расонидааст, агар исбот карда тавонад, ки манбаъ дар натиҷаи амали ғайриқонуни ашҳоси сеюм аз ихтиёри ў баромадааст, ҷавобгар намебошад. Дар ҷунин ҳолат масъулият барои зарари расонидаи манбаи дори ҳатари калонро тасарруф намудаанд. Ҳангоми дар зиддиқонунӣ тасарруф намудани манбаи дори ҳатари калон мавҷуд будани гуноҳи соҳиби он масъулияти ҳам ба зиммаи соҳиби манбаъ ва ҳам ба зиммаи ашҳоси манбаъро ғайриқонунӣ тасарруфнамуда ҷуброн мешавад.

Моддаи 1095. Масъулият барои якҷоя расонидани зарар

Ашҳоси якҷоя зараррасонида дар назди ҷабрдида муштарақ ҷавобгар мебошанд.

Тибқи аризаи ҷабрдида ва ба манфиати ў суд ҳуқук дорад ба зиммаи ашхосе, ки якҷоя зарар расонидаанд, масъулияти ҳиссавӣ гузорад.

Моддаи 1096. Ҳуқуқи даъвои мутақобила (регрессӣ) ба шахсе, ки зарар расонидааст

1. Шахсе, ки зарари расонидаи шахси дигарро ҷуброн намудааст (зарари расонидаи корманд ҳангоми иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнатӣ (хизматӣ, вазифавӣ, шахсе, ки воситаи нақлиётро идора менамуд ва ғайра) ҳуқук дорад нисбат ба ҳамин шахс ба андозаи ҷубронпулии пардохташуда, агар дар қонун андозаи дигар пешбинӣ нагардида бошад, талаботи мутақобила пешниҳод намояд.

2. Зааррасоне, ки зарари якҷоя расонидашударо ҷуброн намудааст, ҳуқук дорад аз ҳар як зааррасон пардохти ҳиссаи ба ҷабрдида пардохташударо дар ҳаҷме, ки ба андозаи гуноҳи ба ҳамин зааррасон муносиб мебошад, талаб намояд. Ҳангоми имконноразии муайян кардани дараҷаи гуноҳ ҳиссаҳо баробар эътироф карда мешаванд.

3. Давлат, агар он зарари расонидаи ашхоси мақомоти таҳқик, тафтиши пешакӣ, прокуратура ва судро (қисми 1 моддаи 1086) ҷуброн намуда бошад, дар ҳолатҳои бо ҳукми эътибори қонунӣ пайдо кардаи суд муқаррар гардидаи гуноҳи онҳо, ҳуқук дорад нисбат ба чунин ашхос даъвои мутақобила (регрессӣ) пешниҳод кунад.

4. Мақомоти давлатии ҳифзи иҷтимои, ки зарари ба ҷабрдида расондаро ҷуброн кардааст ҳуқуқи даъвои мутақобилаи ба ҷавобгари зарар расондаро дорад.

5. Ашхосе, ки заарро тибқи асосҳои дар моддаҳои 1088-1091 ҳамин боб зикр гардида ҷуброн намудаанд, ҳуқук надоранд нисбат ба шахси зааррасон талаботи мутақобила (регрессӣ) пешниҳод намоянд.

Моддаи 1097. Ҳаҷм ва андозаи ҷуброни зарар

1. Ҳаҷми зарар баробари андозаи зарари расонда шударо, ки ба камшавии ҳолати амволии ҷабрдида вобаста аст, дар бар мегирад.

2. Андозаи ҷуброни зарар – ин миқдори муайяни товоне мебошад, ки ҷабрдида ба он талабгор аст.

Моддаи 1098. Усулҳои ҷуброни зарари амволӣ

Барои ҷуброни зарар қарор бароварда, суд мутобики ҳолатҳои парванда шахси барои расонидани зарар масъулро ӯҳдадор менамояд, ки зарари расонидашударо пурра ҷуброн намояд (қисми 2 моддаи 15) ё онро дар шакли асл баргардонад (ашёи ҳамон навъ ва дорои ҳамон сифатро пешниҳод кунад, ашёи зарардида барқарор намояд ва ғайра).

Моддаи 1099. Баҳисобигирии гуноҳи ҷабрдида ва вазъи амволи шахсе, ки зарар расонидааст¹.

Зараре, ки дар натиҷаи қасди ҷабрдида расонида шудааст, ҷуброн карда намешавад.

2. Агар беэҳтиётии дагали худи ҷабрдида боиси ба миён омадан ё афзоиши зарар гардида бошад, дар чунин сурат вобаста ба дараҷаи гуноҳи ҷабрдида ё зааррасон андозаи ҷуброн кам карда мешавад.

3. Ҳангоми беэҳтиётии дагали ҷабрдида ва мавҷуд набудани гуноҳи зааррасон дар ҳолатҳое, ки масъулият он сарфи назар аз гуноҳ фаро мерасад, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад, андозаи ҷуброн бояд кам карда шавад ё ҷуброни зарар рад карда шавад.

Ҳангоми расонидани зарар ба ҳаёт ва саломатии шаҳрванд радди ҷуброни зарар иҷозат дода намешавад.

4. Гуноҳи ҷабрдида ҳангоми ҷуброни харочоти иловагӣ (қисми 1 моддаи 1101), ҳангоми ҷуброни зарар вобаста ба фавти саробон (моддаи 1104), инчунин ҳангоми ҷуброни харочоти маросими дағн (моддаи 1110) ба инобат гирифта намешавад.

5. Суд метавонад ҷуброни зарари ба шаҳрванд расонидашударо ба истиснои ҳолатҳое, ки зарар вобаста ба амали бадқасдана расонида шудааст, бо назардошти вазъи амволии ў кам кунад.

2. Ҷуброни зараре, ки ба ҳаёт ва саломатии шаҳрванд расонида шудааст

Моддаи 1100. Ҷуброни зараре, ки ба ҳаёт ё саломатии шаҳрванд ҳангоми иҷрои ӯҳдадориҳои шартномавӣ ё дигар ӯҳдадориҳо расонида шудааст

Зарари ба ҳаёт ё саломатии шаҳрванд ҳангоми иҷрои ӯҳдадориҳои шартномавӣ, инчунин ҳангоми иҷрои ӯҳдадориҳои хизмати ҳарбӣ, хизмат дар милиитсия ва дигар ӯҳдадориҳои даҳлдор расонидашуда, агар

дар қонун ё шартнома андозаи баландтари масъулият пешбиний нагардида бошад, мутобиқи қоидаҳои пешбининамудаи ҳамин боб чуброн карда мешавад.

Моддаи 1101. Андоза ва хусусияти чуброни зараре, ки ба саломатӣ осеб расонидааст

1. Ҳангоми осеб расонидан ба шаҳрванд ё дигар зарар ба саломатии ў бояд музди меҳнат (даромад)-е, ки ў дошт ё баръало гирифта метавонист, инчунин ҳарочоти вобаста ба осеб дидани саломатӣ (барои муолиҷа, ҳӯроки иловагӣ, истеъмоли доруворӣ, протезкунонӣ, нигоҳубини шахси дигар, муолиҷаи санитарию курортӣ, ба даст овардани воситаҳои маҳсуси нақлиёт, омодагӣ ба омӯхтани касби нав ва ғайра), агар эътироф гардида бошад, ки ҷабрдида ба чунин навъи қӯмак ва нигоҳубин мӯҳтоҷ аст ба барои гирифтани қӯмаки ройгон ҳукуқ надорад, чуброн карда мешавад.

2. Ҳангоми муайян кардани музди меҳнат (даромад)-и аздастрафта нафақаи маъюбӣ, ки ба ҷабрдида вобаста ба осеб ё зарари дигари ба саломатии ў расонидашуда таъин гардидааст, ҳамчунин дигар навъи нафақаҳо, қӯмакпулиҳо ва навъи дигари пардоҳт, ки то расонидани осеб ба саломатӣ ва ҳам баъди он аз ҳисоби чуброн таъин гардидаанд, ба ҳисоб гирифта намешавад. Ба ҳисоби чуброни зарар инчунин музди меҳнате, ки ҷабрдида баъди расонидани зарар ба саломатӣ мегирад, доҳил карда намешавад.

3. Қонун ё шартнома метавонад мутобиқи ҳамин модда андоза ва ҳаҷми бештари чуброни зарари ба ҷабрдида тааллук доштаро муайян кунад.

Моддаи 1102. Муайян кардани музди меҳнат (даромад), ки дар натиҷаи ба саломатӣ расонидани зарар аз даст рафтааст

1. Андозаи музди меҳнат (даромад)-и дар натиҷаи ба саломатӣ расонидани зарар аздастрафта бо фоиз нисбат ба музди миёнаи меҳнат (даромад) то бардоштани осеб ё зарари дигар ба саломатӣ ё то фарорасии гум кардани қобилияти меҳнат, дараҷаи даҳлдори гум кардани қобилияти кории касбӣ ва дар сурати мавҷуд набудани он коршоямии умумӣ муайян карда мешавад.

2. Ба таркиби музди меҳнат (даромад)-и аздастрафта ҳама гуна навъи пардоҳти музди меҳнат оид ба шартномаҳои меҳнатӣ (қарордод) ва ҳуқуқи гражданӣ чӣ дар ҷои кори асосӣ ва чӣ дар якчанд ҷои кор, ки таҳти андозбанӣ қарор мегирад, доҳил карда мешавад. Пардоҳтҳои дорои хусусияти яқдафъаина (чубронпулӣ барои истифода набурдани руҳсатӣ, қӯмакпулӣ ҳангоми рафтани аз кор ва ғайра) ба таркиби музди меҳнат (даромад)-и аздастрафта ба ҳисоб гирифта намешавад. Дар давраи корношоямии муваққатӣ ва руҳсатии вобаста ба ҳомиладорӣ ва ҳамл қӯмакпулии пардоҳтшуда ба инобат гирифта мешавад. Даромад аз фаъолияти соҳибкорӣ, инчунин ҳаққи муаллифӣ ба таркиби музди меҳнати аздастрафта ба ҳисоб гирифта шуда, дар айни замон даромад аз фаъолияти соҳибкорӣ дар асоси маълумоти бозрасии андоз ба он доҳил карда мешавад.

Ҳама навъҳои музди меҳнат (даромад) ба андозаи маблағе, ки то ситонидани андоз аз он ҳисоб карда шудааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

Музди миёнаи меҳнат (даромад) бо усули ба дувоздаҳ тақсим кардани ҳамаи маблағи музди меҳнат (даромад)-и дувоздаҳ моҳи кор, ки то ба саломатӣ расонидани зарар гузаштааст, ҳисобу китоб карда мешавад. Дар сурате ки агар ҷабрдида дар лаҳзаи расонидани зарар ба саломатӣ камтар аз дувоздаҳ моҳ кор карда бошад, музди миёнаи меҳнат (даромад) бо усули тақсими маблағи умумии музди меҳнат (даромад)-и моҳҳои воқеии кор, ки то расонидани зарар ба саломатӣ гузаштааст, ба маҷмӯи ин моҳҳо ҳисобу китоб карда мешавад.

Дар ҳолатҳое ки агар ҷабрдида дар лаҳзаи расонидани зарар кор намекард, бо ҳоҳиши ў музди меҳнати то озодшавӣ аз кор ё андозаи оддии подошнулии корманди дорои таҳассуси ў дар ҳамин маҳал, вале на камтар аз андозаи панҷкаратаи маоши ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонун ба ҳисоб гирифта мешавад.

3. Агар дар музди меҳнат (даромад)-и ҷабрдида то ба саломатии ў расонидани осеб ё зарари дигар тағиироти устуворе руҳ дода бошад, ки вазъи амволии ўро беҳбуд мебахшад (вобаста ба вазифаи хизматӣ моҳона баланд шуда бошад, ба кори нисбатан сердаромад гузаронида шуда бошад, баъди ҳатми муассисаи маълумоти рӯзона ба кор қабул гардида бошад), инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки устувории тағиирот исбот карда мешавад, ҳангоми муайян намудани музди миёнаи меҳнат танҳо музди меҳнат (даромад)-е, ки ў гирифтааст, ба ҳисоб гирифта мешавад.

Моддаи 1103. Ҷуброни зарар ҳангоми расонидани осеб ба саломатии шахси ба балоғат нарасида

1. Дар сурати расонидани осеб ё ба таври дигар рассонидани зарар ба саломатии ноболиғ, ки ба синни чордаҳсолагӣ нарасидааст ва музди меҳнат надорад, ашхоси барои расонидани зарар гунаҳкор вазифадоранд харочоти вобаста ба зарар дидани саломатиро ҷуброн намоянд.

2. Ҳангоми ба синни чордаҳсолагӣ расидани ҷабрдида, инчунин ҳангоми расонидани зарар ба ноболиги аз чордаҳ то ҳаждаҳсола, ки музди меҳнат (даромад) надорад, ашхоси барои расонидани зарар масъул вазифадоранд ба ҷабрдида ба ғайр аз харочоти вобаста ба зарари ба саломатӣ расонидашуда, инчунин зарари вобаста ба гум кардани қобилияти меҳнат ё кам гардиданি онро, бо назардошти андозаи панҷкаратай маоши ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонун ҷуброн намоянд.

Агар то лаҳзаи расонидани зарар ба саломатӣ ҷабрдида дорои музди меҳнат бошад, дар ин сурат зарар бо назардошти андозаи ин маблагӣ, vale на камтар аз андозаи панҷкаратай маоши ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонун ҷуброн карда мешавад.

Баъди оғози фаъолияти меҳнатӣ ҷабрдида ҳуқуқ дорад, бо назардошти маоши гирифтааш, vale на камтар аз мукофотпулие, ки тибқи мансаби ишғолнамудааш муқаррар гардидааст ё музди меҳнати корманди дорои ҳамин дараҷаи таҳассуси ҷои кораш афзоиши ҷуброни зарарро талаб намояд.

Моддаи 1104. Ҷуброни зарар ба ашхосе, ки вобаста ба марги шаҳрванд расонида шудааст

1. Дар ҳолати марги шаҳрванд ашхоси ғайри қобили меҳнати таҳти таъмини шахси фавтида қарордошта ё то рӯзи марги ў ба гирифтани таъминоти ў ҳуқуқдошта, фарзанди фавтида, ки пас аз марги ў ба дунё омадааст, инчунин яке аз волидайн, ҳамсар ё дигар аъзои оила, сарфи назар аз қобилияти меҳнатӣ, ки кор намекунад ва фарзандон, наберагон, бародарон ва ҳоҳарони шахси фавтида, ки ба синни чордаҳсолагӣ нарасидаанд ё ҳарчанд ба синну соли зикршуда расида бошанд ҳам ва тибқи ҳулосаи мақомоти тиббӣ вобаста ба саломатӣ мӯҳточи нигоҳубини дигаронанд, нигоҳубин менамояд, ба ҷуброни зарар ҳуқуқ доранд.

2. Ҳуқуқи ҷуброни зарарро инчунин ашхосе, ки таҳти таъминоти шаҳрванди фавтида буда, дар тӯли панҷ соли баъди фавти ў ғайри қобили меҳнат гардидаанд, доро мебошанд.

Яке аз волидайн, ҳамсар ё аъзои дигари оила, ки кор намекунад ва фарзандон, бародару ҳоҳарони шахси фавтида, ки дар қисми 1 ҳамин модда зикр гардидаанд, ниғаҳбонӣ менамояд ва дар давраи нигоҳубин ғайри қобили меҳнат гардидааст, баъди адди нигоҳубини ин ашхос ҳуқуқи ҷуброни зарарро нигоҳ медорад.

3. Зарар чунин ҷуброн мегардад: ба ноболигон то расидан ба синни ҳаждаҳсолагӣ, ба хонандагони ҳаждаҳсола ва болотар аз он - то ҳатми таҳсил дар муассисаҳои таълимии рӯзона, vale на бештар аз синни то бисту сесолагӣ; ба занони аз синни панҷоҳу панҷ боло ва мардони аз синни шастсола боло умрбод; ба маъюбон - ба мӯҳлати маъюбӣ; ба яке аз волидайн, ҳамсар ё дигар аъзои оила, ки ба нигоҳубини фарзандон, наберагон, ҳоҳару бародарони таҳти таъмини шахси фавтида қарордошта машғул аст, то ба синни чордаҳсолагӣ расидани онҳо ё тағиیر ёфтани вазъи саломатӣ.

Моддаи 1105. Андозаи ҷуброни зарари дар натиҷаи фавти шаҳрванд расонидашуда

1. Ба ашхосе, ки вобаста ба марги шаҳрванд ба ҷуброни зарар ҳуқуқ доранд, зарар ба андозаи ҳамон қисми музди меҳнат (даромад)-и фавтида ҷуброн карда мешавад, ки мувофиқи қоидаҳои моддаи 1102 ҳамин Кодекс ба ҳисоб гирифта шудааст ва онҳо онро ҳангоми дар ҳаёт будани ў барои таъминоти худ мегирифтанд ё ҳуқуқи гирифтани онро доштанд. Ҳангоми ба ин ашхос муайян намудани ҷуброни зарар ба таркиби даромади шахси фавтида ҳамзамон бо музди меҳнат, инчунин нафақаи ҳангоми дар қайди ҳаёт мегирифтааш, таъминоти умрбодӣ ва дигар чунин пардохтҳо дохил карда мешаванд.

2. Ҳангоми муайян кардани андозаи ҷуброни зарар нафақае, ки ба ашхос вобаста ба марги саробон муқаррар шудааст, инчунин навъи дигари нафақаҳои то фавти саробон ё пас аз фавти ў таъингардида, инчунин музди меҳнат, ротиба (стипендија) ба маблаги ҷуброн ба ҳисоб гирифта намешавад.

3. Маблаги ҷуброни вобаста ба марги саробон, ки ба ҳар як шахси барои ҷуброни зарар ҳуқуқдошта ба ҳисоб гирифта шудааст, ба истиснои ҳолатҳои зайл аз нав ҳисобу китоб карда намешавад: баъди фавти саробон таваллуд шудани тифл; таъин (қатъ)-и пардохти ҷубронпулӣ бо ашхосе, ки ба нигоҳубини фарзандон, наберагон, бародарон ва ҳоҳарони саробони фавтида машғуланд.

Тибқи қонун ё шартнома ҳаҷм ва андозаи ҷубронпулӣ зиёд карда шуданаш мумкин аст.

Моддаи 1106. Тағиир додани андозаи ҷуброни зарар

1. Җабрдидае, ки қисман қобилияти меңнатро гум кардааст, хуқук дорад дар ҳар лаҳза аз шахси ба зиммааш үхдадории чуброни зарар voguzoшташуда, агар қобилияти меңнатии ў вобаста ба расонидани зарар ба саломатй нисбат ба оне, ки ў дар лаҳзай таъини чубронпулй дошт, камтар гардида бошад, дар ҳачми дахлдор баланд кардани чубронпулиро талаб намояд.

2. Ашхосе, ки вобаста ба расонидани зарар ба саломатии ҷабрдида ба зиммаашон чуброни зарар voguzoшта шудааст, агар қобилияти кории ҷабрдида нисбат ба оне, ки ў дар лаҳзай таъини чубронпулй барои зарар дошт, баландтар гардида бошад, хуқук доранд ба таври дахлдор кам кардани андозаи чубронпулиро талаб намоянд.

3. Агар вазъи амволии шахси ба зиммааш чуброни зарар voguzoшташуда бехбуд ёфта бошад, vale чубронпулй мутобики қисми 5 моддаи 1099 ҳамин Кодекс кам карда шуда бошад, ҷабрдида хуқук дорад баланд кардани андозаи чуброни зарарро талаб намояд.

4. Суд метавонад бо талаби шаҳрванди зараррасон, агар вазъи амволии ў дар натиҷаи маъюбӣ ё расидан ба синни нафақа нисбат ба оне, ки дар лаҳзай чуброни зарар дошт, бадтар гардида бошад (қисми 5 моддаи 1099), андозаи чуброни зарарро камтар кунад.

Моддаи 1107. Баланд кардани андозаи чуброни зарар вобаста ба боло рафтани арзиши рӯзгузаронӣ ва афзудани андозаи маоши ҳадди ақал

Маблағи чуброни зараре, ки шаҳрванд вобаста ба расонидани зарар ба саломатй ё марги ҷабрдида мепардозад, бояд ҳангоми боло рафтани арзиши рӯзгузаронӣ тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун индексатсия карда шавад.

Ҳангоми тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун баланд бардоштани андозаи музди меңнати ҳадди ақал чуброни музди меңнат (даромад)-и аздастдодашуда ва дигар пардохтҳои вобаста ба расонидани зарар ба саломатй ва марги ҷабрдида таъингардида мутаносибан ба баланд шудани андозаи маоши ҳадди ақал (моддаи 341) меафзояд.

Моддаи 1108. Пардохтҳо оид ба чуброни зарар

1. Чуброни зарари вобаста ба паст гардидан қобилияти меңнатй ё марги ҷабрдида ҳар моҳ пардохта мешавад.

Ҳангоми мавҷуд будани асосҳои мӯътамад суд бо назардошти имконияти зараррасон метавонад бо талаби шаҳрванди ба чуброни зарар хуқуқдошта дар хусуси яқдафъаина анҷом додани ҳамаи пардохтҳо, vale на барои бештар аз се сол, қарор барорад.

2. Чуброни ҳарочоти иловагӣ метавонад дар доираи мӯҳлатҳои дар асоси хулосаи (экспертиза)-и тиббӣ муқарраргардида, инчунин ҳангоми зарурати пардохти пешакии арзиши хизматрасонӣ ва амвол (ба даст овардани роҳхати истироҳатгоҳ, роҳқиро, пардохти воситаҳои нақлиёти маҳсус ва ғайра) барои мӯҳлати оянда сурат гирад.

3. Дар ҳолатҳое ки агар ҷабрдида мутобики қонун хуқук дорад қатъ ё ичрои пеш аз мӯҳлати үхдадориҳоро талаб намояд, чунин талаб бо роҳи ба сармоя даровардан (капитализатсия)-и пардохтҳои дахлдори вақтбайъ қонеъ гардонида мешавад.

Моддаи 1109. Чуброни зарар дар сурати қатъи шахси хуқуқӣ

1. Дар сурати азnavtashkiшавии шахси хуқуқӣ, ки тибқи тартиби муқарраргардида барои зарари ба ҳаёт ва саломатй расонидашуда масъул эътироф шудааст, үхдадории вобаста ба пардохтҳои дахлдор ба зиммаи хуқуқабулкунандай ў гузошта мешавад. Талабот дар мавриди чуброни зарар низ ба ў пешниҳод карда мешавад.

Дар сурати барҳам додани шахси хуқуқӣ, ки тибқи тартиби муқарраргардида барои зарари ба ҳаёт ва саломатй расонидашуда масъул эътироф шудааст, пардохтҳои дахлдор барои ҷабрдида бояд тибқи қоидаҳои муқаррарнамудаи қонун, дигар санаҷҳои хуқуқӣ ба сармоя дароварда (капитализатсия) шавад.

3. Дар ҳолате ки агар ба сармоя даровардан (капитализатсия)-и пардохт аз сабаби мавҷуд набудан ё нокифоя будани амволи шахси хуқуқии барҳамдодашаванда ғайриимкон бошад, маблағҳои таъингардида аз ҷониби давлат тибқи қоидаҳои пешбининамудаи қонун пардохта мешавад.

Моддаи 1110. Чуброни ҳарочот барои дафн

Ашхоси барои зарари вобаста ба марги ҷабрдида масъул вазифадоранд ҳароҷоти зарурии барои дағнин масрафнамудаи шахсеро, ки ин ҳароҷотро анҷом додааст, ҷуброн намоянд.

Ёрдампулӣ барои дағнин, ки шаҳрванди ин ҳароҷотро масрафнамуда гирифтааст, ба ҳисоби ҷуброни зарар доҳил карда намешавад.

3. Ҷуброни зарари дар натиҷаи камомади мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

Моддаи 1111. Асосҳои ҷуброни зарари дар натиҷаи камомади мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

Зараре, ки ба ҳаёт, саломатӣ ё амволи шаҳрванд ё амволи шаҳси ҳуқуқӣ дар натиҷаи камбудиҳои конструктивӣ, дастурӣ (ретсептурӣ) ё дигар норасоии мол (кор, хизматрасонӣ), инчунин дар натиҷаи иттилооти нодуруст ё нокифоя будани иттилоот оид ба мол (кор, хизматрасонӣ) расонида шудааст, бояд аз ҷониби фурӯшандა ё таҳияқунанда (ичроқунанда), сарфи назар аз гуноҳи онҳо ва он, ки ҷабрдида бо онҳо муносибатҳои шартномавӣ дошт ё на, ҷуброн карда шавад.

Қоидаҳои мазкур танҳо дар ҳолатҳои ба даст овардани мол (кор, хизматрасонӣ) бо мақсадҳои истеъмолӣ истифода бурда мешаванд.

Моддаи 1112. Ашхосе, ки барои зарари дар натиҷаи норасогиҳои мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда ҷавобгаранд

1. Зарари дар натиҷаи норасогиҳои мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда тибқи интиҳоби ҷабрдида аз ҷониби фурӯшандა ё таҳияқунанда мол ҷуброн карда мешавад.

2. Зарари дар натиҷаи норасогиҳои кор, хизматрасонӣ расонидашуда аз ҷониби ичроқунанда ҷуброн карда мешавад.

3. Зарари дар натиҷаи пешниҳод накарданни иттилооти пурра ва саҳҳ оид ба хосият ва қоидаҳои истифодаи мол расонидашуда бояд мутобики қоидаҳои қисмҳои 1 - 2 ҳамин модда ҷуброн карда шавад.

Моддаи 1113. Мӯҳлатҳои ҷуброни зарари дар натиҷаи норасогиҳои мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

1. Зарари норасогии мол (кор, хизматрасонӣ), агар он дар ҷараёни мӯҳлати муқарраршудаи коршоямии мол (кор, хизматрасонӣ) расонида шуда бошад, ҷуброн карда мешавад ва агар ин мӯҳлат муқаррар нагардида бошад, дар ҷараёни даҳ сол аз рӯзи истехсоли мол (кор, хизматрасонӣ) бояд ҷуброн карда шавад.

2. Берун аз доираи мӯҳлати муқарраргардида зарар бояд дар ҳолатҳои зайл ҷуброн карда шавад:

- агар ҳилофи талаботи қонун мӯҳлати коршоямӣ муқаррар нагардида бошад;
- агар шаҳс дар мавриди баъди гузашти мӯҳлати коршоямӣ анҷом додани амалҳои зарурӣ ва оқибатҳои имконпазир ҳангоми ичро накарданни амалҳои зикршуда огоҳ карда нашуда бошад.

Моддаи 1114. Асосҳои озод намудан аз масъулият барои зарари дар натиҷаи норасогии мол, кор, хизматрасонӣ расонидашуда

Фурӯшандა ё таҳияқунандаи мол, ичроқунандаи кор (хизматрасонӣ) танҳо дар ҳолати исботи он, ки зарар дар натиҷаи таъсири қувваи рафъонпазир ё аз ҷониби истеъмолқунанда вайрон кардани қоидаҳои истифода ё нигаҳдошти мол (натиҷаҳои кор, хизматрасонӣ) рух додааст, аз ҷавобгарӣ озод карда мешаванд.

4. Ҷуброни зарари маънавӣ

Моддаи 1115. Ҷуброни зарари маънавӣ

1. Зарари маънавӣ, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қисми 2 ҳамин модда дар сурати мавҷуд будан гуноҳи заرارрасон аз ҷониби заرارрасон ҷуброн карда мешавад.

2. Зарари маънавӣ сарфи назар аз гуноҳи заرارрасон дар ҳолатҳои зайл ҷуброн карда мешавад:

- агар зарар ба ҳаёт ва саломатии шаҳрванд аз манбаи хатари калон расида бошад;
- агар зарар ба шаҳрванд дар натиҷаи ғайриқонунӣ маҳкум кардан, ғайриқонунӣ ба ҷавобгарии ҷиноятӣ қашидан, ба сифати чораҳои эҳтиёти ғайриқонунӣ истифода бурданни баҳабстирӣ ё забонҳат барои ба

чое нарафтан, ғайриқонунй андешидани ҷазои маъмурӣ дар шакли ҳабс ё корҳои ислоҳи меҳнатӣ расонида шуда бошад;

- агар зарар дар натиҷаи пахни маълумоте, ки шаъну эътибор ва обруи кориро паст мезанад, расонида шуда бошад;

- инчунин дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун.

3. Зарари маънавӣ, ки дар натиҷаи амал (беамал)-и вайронқунандай ҳуқуқи амволии шаҳрвандон расонида шудааст, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонун ҷуброн карда намешавад.

Моддаи 1116. Андозаи ҷуброни зарари маънавӣ

1. Зарари маънавӣ дар шакли пулӣ ҷуброн карда мешавад.

2. Андозаи ҷуброни зарари маънавӣ вобаста ба ҳусусияти ба ҷабрдида расонидани ранҷу азоби ҷисмонӣ ва маънавӣ, инчунин дараҷаи гуноҳи зараррасон дар ҳолатҳои агар гуноҳ асоси ҷуброн бошад, аз ҷониби суд муайян карда мешавад. Ҳангоми муайян кардани андозаи ҷуброни зарар бояд талаботи оқилона ва одилона ба инобат гирифта шавад.

Мушаххасоти ранҷу азоби ҷисмонӣ ва маънавӣ аз ҷониби суд бо назардошти ҳолатҳои воқеӣ, ки дар натиҷаи он зарари маънавӣ расонида шудааст ва ҳусусиятҳои инфириодии ҷабрдида баҳо дода мешавад.

3. Зарари маънавӣ сарфи назар аз ҷуброни зарари амволии ситонидашаванд ҷуброн карда мешавад.

БОБИ 56. Еҳдадориҳо дар натиҷаи дорашавии беасос

Моддаи 1117. Еҳдадории баргардонидани дороии беасос

1. Шахсе, ки бидуни асосҳои муқаррарнамудаи қонун ё аҳд аз ҳисоби шахси дигар (ҷабрдида) амвол ба даст овардааст ё нигоҳ дошта аст, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи моддаи 1142 ҳамин Кодекс ӯҳдадор аст ба ҷабрдида амволи беасос бадастоварда ё нигоҳ доштаашро (дороии беасос)-ро баргардонад.

2. Еҳдадориҳои муқаррарнамудаи қисми 1 ҳамин модда инчунин ҳангоми минбаъд аз байн рафтани асосҳо, ки тибқи он амвол ба даст оварда ё нигоҳ дошта шудааст, низ ба миён меояд.

3. Қоидаҳои ҳамин боб, сарфи назар аз он ки дороии беасос натиҷаи рафтори бадастоварандай амвол ҳуди ҷабрдида ё ашҳоси сеюм ва ё оқибати ҳодисаҳо мебошад, татбиқ карда мешавад.

Моддаи 1118. Мутаносибии талабот дар бораи баргардонидани дороии беасос бо дигар талабот оид ба ҳифзи ҳуқуқҳои граждани

Азбаски дар қонунҳо тартиби дигаре пешбинӣ нагардидаанд ва аз моҳияти муносибатҳои даҳлдор барнамооянд, қоидаҳои ҳамин боб инчунин бояд нисбат ба талаботи зайл татбиқ гарданд:

1) дар бораи баргардонидани иҷрои аҳди беэътибор;

2) дар бораи аз ҷониби молик талаб карда гирифтани амвол аз соҳибии ғайриқонунии ғайр;

3) талаботи як тарафи ӯҳдадорӣ нисбат ба тарафи дигар дар мавриди баргардонидани иҷрои вобаста ба ҳамин ӯҳдадорӣ;

4) дар бораи ҷуброни зарар, аз ҷумла ҷуброне, ки тавассути рафтори бевиҷдононаи шахси дорогардида расонида шудааст.

Моддаи 1119. Баргардонидани дороии беасос дар шакли асл

1. Амволе, ки дороии беасоси бадастоварандаро ташкил медиҳад, бояд дар шакли асл ба ҷабрдида баргардонида шавад.

2. Бадастоваранд дар назди ҷабрдида барои ҳамагуна камомад, аз ҷумла камбудии тасодуфӣ ё фарсуда шудани амволи беасос бадастовардашуда ё нигаҳдошташуда, ки баъди аз ҷониби ӯ фаҳмидани дороии беасос рух додааст ё мебоист фаҳмад, ҷавобгар мебошад. То ин лаҳза ў танҳо барои қасд ё беэҳтиёти дагалона ҷавобгар мебошад.

Моддаи 1120. Ҷуброни арзиши дороии беасос

1. Ҳангоми имконнозарии дар шакли асл баргардонидани амволи беасос бадастовардашуда ё нигаҳдошташуда бадастоваранд бояд ба ҷабрдида арзиши аслии ин амволро дар рӯзи ба даст овардани он пардозад, инчунин зарари вобаста ба тағиیر ёфтани арзиши минбаъдаи амвол бамиёномадаро, агар

бадастоваранда арзиши онро фавран, баъди огоҳӣ ёфтани аз дорони беасос ҷуброн накарда бошад, ҷуброн намояд.

2. Шахсе, ки беасос амволи ғайрро муваққатан, бидуни нияти ба даст овардани он ё тавассути хизматрасонии ғайр истифода бурдааст, бояд ба ҷабрдида чизи дар натиҷаи чунин истифода бадастовардаашро мувофиқи нархе, ки дар вақти ҳатми истифода ва дар маҳалли анҷом додани он мавҷуд буд, ҷуброн намояд.

Моддаи 1121. Оқибатҳои беасос ба шахси дигар додани ҳуқуқ

Шахсе, ки бо роҳи гузашт талабот ё ба тарзи дигар ҳуқуқи марбутаашро дар асоси ӯҳдадории вучуднадошта ё беэътибор ба шахси дигар додааст, ҳуқуқ дорад барқарор намудани ҳолати қаблӣ, аз ҷумла ба ӯ баргардонидани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи ҳуқуқи ба ӯ интиқолдодашударо талаб қунад.

Моддаи 1122. Ба ҷабрдида баргардонидани даромадҳои гирифтанашуда

1. Шахсе, ки беасос амволро гирифтааст ё нигаҳ доштааст, бояд ба ҷабрдида тамоми даромадеро, ки ӯ ба даст овардааст ё мебоист аз ин амвол аз лаҳзае, ки беасосии дороиро фаҳмидааст ё мебоист фаҳмад, ба даст овардааст, баргардонад ё ҷуброн намояд.

2. Ба маблағи дороии беасоси пулӣ бояд аз ҳамон вақте, ки бадастоваранда дар ҳусуси беасосии ба даст овардан ё нигаҳдории маблағи пулӣ фаҳмидааст ё мебоист фаҳмад барои истифодаи маблағи ғайр (моддаи 426) фоизҳо ба ҳисоб гирифта шаванд.

Моддаи 1123. Ҷуброни ҳарочоти амволе, ки бояд баргардонида шавад

Ҳангоми баргардонидани амволи беасос бадастовардашуда ё нигаҳдошташуда (моддаи 1119) ё ҷуброни арзиши он (моддаи 1120) бадастоваранда ҳуқуқ дорад ҷуброни ҳарочоти зарурии вобаста ба нигаҳдошт ва эҳтиёти амволро аз ҳамон вақте, ки он вазифадор аст даромадро баргардонад (моддаи 1122), бо баҳисобирии даромади гирифта, аз ҷабрдида талаб намояд. Ҳуқуқи ҷуброни ҳарочот дар ҳолати аз ҷониби бадастоваранда қасдан нигаҳ доштани амволи баргардонидашаванд аз даст дода мешавад.

Моддаи 1124. Дороии беасосе, ки баргардонида намешавад

Инҳо ба сифати дороии беасос баргардонида намешаванд:

1) амволи барои иҷрои ӯҳдадорӣ то фарорасии мӯҳлати иҷро додашуда, агар дар ӯҳдадорӣ тартиби дигаре пешбинӣ нагардида бошад;

2) амволи ҷиҳати иҷрои ӯҳдадорӣ бо гузашти мӯҳлати даъво додашуда;

3) музди меҳнат ё пардохтҳои ба он баробаркардашуда, нафақа, кӯмакпулӣ, ротиба (стипендија), ҷуброни зарари ба ҳаёт ё саломатӣ расонидашуда, алимент ё дигар маблағҳои пулие, ки ба шаҳрванд ба сифати воситаи рӯзгузаронӣ фароҳам оварда шудааст, ҳангоми мавҷуд набудани бевиҷдонӣ аз ҷониби ӯ ё иштибоҳи ҳисобӣ;

4) маблағҳои пулӣ ё дигар амвол, агар бадастоваранда исбот намояд, ки шахси баргардонидани амволро талабкарда дар мавриди мавҷуд будани ӯҳдадорӣ оғоҳ буд ё амволро бо мақсадҳои хайрҳоҳона ба ӯ додааст.

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

(Аҳбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1999, №12, моддаи 324)

Дар бораи қабул кардани қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон

Моддаи 1. Қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда шавад (минбаъд қисми дуюми Кодекс).

Моддаи 2. Аз 1 июля соли 2000 зерфасли 2 “Навъҳои алоҳидаи ӯҳдадориҳо”-и фасли сеюм, “Ҳуқуқи ӯҳдадорӣ”-и Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 1963 “Дар бораи тасдиқи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон” ва қонунҳои Ҷумҳурии

Тоҷикистон, ки мувофиқи онҳо ба фаслҳои ишорашудаи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон тағйироту иловаҳо ворид карда шудаанд, беътибор дониста шавад.

Моддаи 3. Минбаъд, то мутобиқ гардондани қонунҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқии дар қаламравии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалқунанда бо қисми дуюми Кодекс қонунҳо ва дигар санадҳои ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон то вақте истифода бурда мешаванд, ки онҳо хилоғи қисми дуюми Кодекс набошанд.

Моддаи 4. Қисми дуюми Кодекс нисбат ба муносибатҳои ҳуқуқи гражданӣ, ки баъди татбиқ гардиҳани он ба вучуд омадааст, истифода бурда мешавад.

Аз рӯи муносибатҳои ҳуқуқи гражданӣ, ки то дар амал татбиқ гардиҳани он вучуд омадааст, қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба он ҳуқуқҳо ва вазифаҳо истифода бурда мешавад, ки онҳо баъди ба амал татбиқ кардани он ба вучуд меоянд.

Моддаи 5. Меъёрҳои барои тарафҳо ҳатмии қисми дуюми Кодекс оид ба асосҳо, оқибатҳо ва тартиби бекор кардани навъҳои алоҳидай шартномаҳо, инчунин нисбат ба шартномаҳое, ки баъди татбиқи қисми дуюми Кодекс, сарфи назар аз санаи бастани он, амал мекунанд, татбиқ карда мешаванд.

Меъёрҳои барои тарафҳо ҳатмии қисми дуюми Кодекс дар бораи ҷавобгарӣ барои вайрон кардани ўҳдадориҳои шартномавӣ, агар чунин қонуншиканӣ баъди дар амал татбиқ гардиҳани қисми дуюми Кодекс рух дода бошад, ба истиснои ҳолатҳое, ки агар дар шартномаҳои то 1 июляи соли 2000 басташуда барои чунин қонуншиканӣ навъи дигари ҷавобгарӣ пешбинӣ шудааст, истифода бурда мешавад.

Моддаи 6. Меъёрҳои қисми дуюми Кодекс дар қисмате, ки ба аҳдҳо вобаста ба қитъаҳои замин марбут аст, то ҳадде истифода бурда мешавад, ки равиши онро қонунгузории замин иҷозат медиҳад.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон
РАҲМОНОВ
ш.Душанбе 11 декабри соли 1999
№ 884

Э.

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 1999, №12, моддаи 325)

Оиди мавриди амал қарор додани қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз интишори расмӣ аз 1 июляи соли 2000 мавриди амал қарор дода шавад.

2. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мӯҳлати шаш моҳ аз рӯзи мавриди амал қарор додани қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- қарорҳои худро бо қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ намояд;
- дар бораи бо қисми дуюми Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ гардондани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод манзур кунад.

Раиси Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе 11 декабри соли 1999
№ 885

С. РАҶАБОВ